planul lor primejdios
ar putea schimba
sorţii războiului.
Traducere de Gabriela Mariana Wilson

Tracy Groot

Casa Cărţii, Oradea 2014
Originally published in the U.S.A. under the title:
Flame of Resistance, by Tracy Groot
Copyright © 2012 by Tracy Groot
Romanian edition © 2014 by Editura Casa Cârtii with permission of
Tyndale House Publishers, Inc. AII rights reserved.
Publicată iniţial în SUA, cu titlul:
Flame of Resistance, de Tracy Groot
Copyright © 2012 Tracy Groot
Ediţia în limba română © 2014 Casa Cărţii, publicată cu permisiunea
Tyndale House Publishers, Inc. Toate drepturile rezervate.
Toate drepturile asupra ediţiei în limba română aparţin editurii Casa Cărţii. Orice reproducere sau selecţie de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a editurii Casa Cărţii, Oradea.
Flacăra Rezistenţei
de Tracy Groot
Copyright © 2014 Casa Cărţii
OP 2, CP 30,
410670, Oradea
Tel./Fax: 0259-469 057; 0359-800761; 0728-874975
E-mail: info@ecasacartii.ro
www.ecasacartii.ro
Lui Jack, Evan, Becca, Gray şi Riley
şi lui John, Tami, Shaina, Phil, Nikki şi Johnny
Nu ştiu dacă voi scrie destule cărţi ca să vă dedic
câte una la fiecare, oameni dragi ai inimii mele,
aşa că, vorba lui Tami, am s-ofac dintr-o singură
lovitură de maestru.
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României Groot, Tracy
Flacăra Rezistenţei / Tracy Groot; trad.: Gabriela Mariana Wilson. - Oradea : Casa Cărţii, 2014
ISBN 978-606-8282-90-9 I. Wilson, Gabriela Mariana (trad.) 821.111-31=135.1
Traducerea: Gabriela Mariana Wilson Editarea şi tehnoredactarea: Timeia Viman Coperta: Marius Bonce
Tiparul executat la Findata srl, Oradea, www.findata.eu
Orice s-ar întâmpla, flacăra Rezistenţei Franceze nu trebuie să se stingă şi nu se va stinge. CHARLES DE GAULLE
Mai bine să mori în picioare decât să trăieşti în genunchi. ESCHIL
Cutezanţa e o armă tactică.
AUDIE MURPHY
MAREA BRITANIE
Marea Nordului
BELGIA
Canalul Maneta
FRANŢA

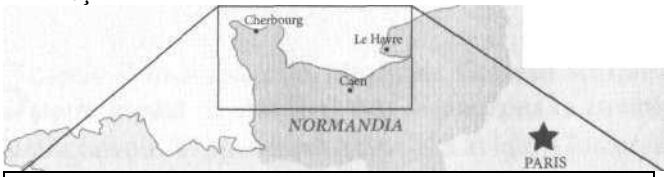

Cherbourg

C **o** Le Havre
s«

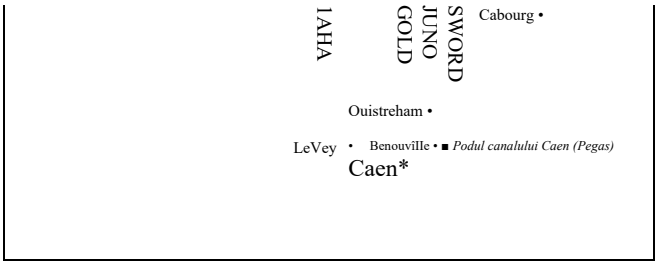

Golful Biscaya
SPANIA
Coltul Lion

Soarele îl încălzea prin plexiglas. Geamul scârţâi când Tom şterse o pată de condens. Nu se pricepea la cuvinte, dar nici nu era nevoie. O spuseseră atâţia alţi aviatori înaintea lui. Unul vorbea de eliberarea din lanţurile sumbre ale pământului şi de norii despicaţi de raze. Altul de splendoare rarefiată. Preferata lui era „sacralitate neatinsă" şi pe aceasta ar fi folosit-o în discuţiile cu ceilalţi.

Sacralitate neatinsă - aşa ar fi descris el Canalul Mânecii şi zumzetul surd al avionului, misiunile zilnice în Franţa şi poziţia lui în V. Acestea păreau să nu se învechească niciodată. Erau neatinse. Poate nu invincibile, dar deocamdată, din punctul lui de vedere, neatinse.

Ştiu că am să-mi întâmpin soarta undeva sus, în nori; duşmanilor nu le port pică, celor ce...

— Zbor de înger, aici comanda.

Căpitanul Fitz spulberă tăcerea undelor radio.

— înaintaţi!

Cele cinci avioane de bombardament se apropiară de ţintă într-o minunată formaţie în V. Tom era gata să scotocească prin vocabular după un sinonim pentru „minunat" în discuţiile cu ceilalţi, când dădu cu ochii de noul individ din Molesworth, ce zbura lângă el în mod impecabil. într-o zi i-ar fi plăcut să-1 audă

pe un francez eliberat spunând: *Tocmai mâneam bătaie de la un nazist, când m-am uitat în sus şi am văzut acel V minunat...*

— Unu şi doi, luaţi ţintele din dreapta. Trei şi patru...

— Domnule căpitan! Suntem atacaţi...

Artileria antiaeriană o săgeta pe iubită drept în pântece, găurind partea anterioară a carenajului. Tom nu-şi dădu seama că fusese lovit decât când presiunea uleiului scăzu brusc.

— *Mayday",* aici înger 3. Am fost lovit! Am fost lovit!

— înger 3, poţi să revii?

— Indicatorul de presiune spune că nu, domnule comandant. Mă prăbuşesc.

— Recepţionat. Vom patrula zona. Noroc, Tom.

— Noroc, Cab, repetă unul.

— Curaj şi glorie, Cabby! strigă altul.

Proiectilele străpunseră avionul, făcându-1 pe Tom să se abată de la ţintă. Carlinga se umplu de fum şi uleiul încins începu să-i pârlească nările. Viteza scăzu sub impactul loviturii şi pilotul trase de manetă, încercând să câştige cât mai mult în altitudine înainte de a se lansa cu paraşuta.

Aruncă o privire spre pământ, dar nu zări nimic din cauza fumului. Unde se afla? Prins în mrejele splendorii rarefiate şi ale zborului frumos al camaradului său aliniat cu el, uitase să mai...

— Normandia, tuşi el. Nord-estul Normandiei.

Focul artileriei trosnea şi şuiera, împânzind cerul cu puncte negre, şi, în timp ce se ridica, Tom surprinse o discuţie din cabina epavei.

Pe urmă l-au lovit pe Cabby şi parcă ne-a căzut cerul în cap.

Aţi patrulat zona...

Am stat cât am putut, dar era prea cald...

Unde anume în Normandia se afla? La Caen? La Cabourg? Poate ar fi reuşit să...

Dar iubita se zdruncină şi încetini, spulberându-i orice speranţă de a se întoarce să se lanseze în mare.

* Apel internaţional radiotelefonic prin care se cere ajutor, echivalent cu semnalul SOS din codul

Morse (n.ed.).
TRACY GROOT
11
De ce-i zici Cabby? Arată de parcă ar fi ieşit din pântecele maică-sii strigând „Heil, Hitler!"", dar nu i-a plăcut când l-am făcut Kraut. Aşa că i-am zis Cabbage".
l-am zis Cabbage.
încă n-am murit, fraţilor. Dar sunt pe punctul să mă reconectez cu lanţurile lugubre ale pământului.
împrăştie fumul cu mâinile şi luă repede poza fratelui său mai mic, pe care o vârî în sân. Desprinse capota metalică şi geamul de plexiglas se sparse cu un trosnet asurzitor ce-i tăie răsuflarea.
Erau două metode prin care se putea salva dintr-un aparat de zbor P-47 Thunderbolt: să încline avionul până când acesta l-ar fi scuipat afară sau, într-o manieră ce lui Tom i se părea mai cu stil, să se poziţioneze pur şi simplu în picioare în dreptul suflului elicei, lăsându-se în voia curentului...
Ascultă, yankeule. Dacă te doboară şi ajungi jos, uite ce faci: te duci la Paris, la Spitalul American. întrebi de un doctor pe nume Jackson. E cu Rezistenţa. Spune-i că Blakeney îi mulţumeşte. S-ar putea să nu mă mai ţină minte. I-a ajutat pe mulţi. Transmite-i mulţumiri din partea mea.
— Pare *boche"".*
— L-am văzut când a aterizat. L-am auzit vorbind. Nu-i *boche.* E pilot pe unul din avioanele noi. Ar fi trebuit să le vezi. Sunt minunate.
— Ce-a spus?
— Nu prea multe. înainte să-şi vină în fire, ceva despre un zbor de îngeri şi un tip pe nume Jackson din Paris. Acum uită-te la el. Nici măcar nu-şi cască gura.
* Salutul nazist, adoptat în anii '30 de Partidul Nazist, care semnifică: „Salut, Hitler!" (n.ed.).
** Joc de cuvinte. „Kraut", sinonim cu „sauerkraut" („varză murată" în limba germană) e un termen derogatoriu folosit la adresa soldaţilor germani din al Doilea Război Mondial. O traducere aproximativă în limba engleză ar fi „Cabbage" (n.tr.).
*** Neamţ (franceză, peiorativ) (n.tr.).
12
FLACĂRA REZISTENŢEI
— Tocmai asta mă pune pe gânduri. Trebuie să aflăm cumva dacă nu-i neamţ.
— Nu-i neamţ, crede-mă. După vorbă, pare din Ohio.
Tom se holbă la cei doi francezi ce-1 studiau, străduindu-se să priceapă câte ceva din vorbele lor. Primise în dar de la prietena mamei lui un mic dicţionar frazeologic francez din Primul Război Mondial, când aceasta lucrase ca asistentă pentru Crucea Roşie. II mai răsfoia din când în când între zboruri, din pură plictiseală. Dar acesta se afla în rucsacul de urgenţă, care-i dispăruse din spinare. Trebuie că-1 pierduse la aterizare sau i-1 confiscaseră franţujii.
Era culcat într-o magazie întunecoasă, cu tavan jos. îşi amintea cum bâjbâise după funia paraşutei după lansarea din avion, aşteptând momentul potrivit să tragă de ea. îşi amintea de groaza de la coborâre; mai sărise de multe ori cu paraşuta, dar niciodată sub rafalele focului inamic. Nu se mai simţise niciodată atât de vulnerabil, nici chiar atunci când i se blocase frâna şi trebuise să aterizeze forţat - incident după care căpitanul Fitz alergase la el cu o jumătate de Jack Daniels*. Dar coborârea prin spaţiul inamic, prin aerul înţesat de gloanţe, cu pământul explodând dedesubtul lui, era una memorabilă. Se închipui povestindu-le băieţilor şi auzi parcă râsul lui Fitz, urmat de replica nerăbdătoare a lui Oswald: *Mda, da... ş-apoi?*
încă nu ştiu, Oz.
începu să scotocească brusc după fotografie. Francezul făcu un salt înapoi, aţintind spre Tom propria lui armă .45". Tom ridică mâinile, arătând spre pieptul cămăşii.
— Poză. Fotografie. Ăăă... *frere*",* adăugă el. Poza lui *ma frere.*
— *Mon frere"",* îl corectă unul.
Cu o mână sus, se folosi de cealaltă să-şi desfacă încet fermoarul de la haina de pilot şi, descheindu-şi câţiva nasturi de la
* Marcă de whisky (n.tr.).
** Model de puşcă mitralieră (n.tr.).
*** Frate (în limba franceză în original) (n.tr.).
**** Fratele meu (în limba franceză în original) (n.tr.).
TRACY GROOT

cămaşă, se uită în sân. Găsi poza prinsă în elasticul de la izmene. Aruncă o privire spre ceilalţi şi bägă mâna alene după ea. O scoase şi le-o arătă.
— *Mon frere,* le explică el. *Mon petit frere*.* Treisprezece ani.
— *Oui."*
Cel cu arma încuviinţă, punând-o înapoi în buzunar.
Studie poza trimisă de mama lui în ultimul pachet. Ronnie nu mai era un ţânc. Creştea văzând cu ochii. Dar surâsul, părul ciufulit şi sclipirea ştrengărească din ochi îi erau neschimbate. Se strădui să ignore junghiul dureros de duioşie la revederea chipului aceluia familiar într-un loc atât de străin.
— Acum nu mai am ce să spun, murmură el. Ridică poza spre ceilalţi.
— Puştiul va spune totul.
Şterse portretul cu degetul mare şi introduse fotografia în buzunarul cu fermoar al jachetei de pilot.
— Cine-i Jackson? îl întrebă în engleză omul cu arma.
Lui Tom mai că nu-i stătu inima în loc; rostise numele cu voce tare? Se lovise zdravăn la cap, căzând în spaţiul strâmt dintre două clădiri. Revăzu acoperişul cenuşiu de ţiglă venind brusc spre el şi retrăi durerea ascuţită de la prăbuşire, greaţa şi voma. Urmase apoi o stare de confuzie, din care nu-şi amintea decât vag cum fusese dus pe braţe şi aşezat într-o căruţă. îl baricadaseră cu lemne de foc, iar întunericul îl invitase să-şi piardă cunoştinţa. Se trezise acolo. Primul lucru fusese să bâjbâie după puşca pe care i-o luase francezul.
Ce altceva mai dezvăluise în timpul cât zăcuse fără cunoştinţă? Se blestemă în gând.
Stai treaz, Cabby; altfel, vor scoate tot de la tine.
Omul fără armă afişa o expresie posacă şi bănuitoare. Măsura încăperea în lung şi-n lat, cu umerii încordaţi şi braţele gata de luptă, cu ochii ţintă la Tom. Cel înarmat trăda siguranţa degajată a unui om... înarmat. Niciunul nu părea să aibă mai mult
* Frăţiorul meu (în limba franceză în original) (n.tr.). ** Da (în limba franceză în original) (n.tr.).

de treizeci de ani şi amândoi erau slabi şi jigăriţi, aducând a muncitori înăspriţi de truda la fabrică sau la fermă. Erau partizani ai Rezistenţei? Machisarzi* - luptători francezi de gherilă? Britanicii păreau să aibă mai multă încredere în aceste formaţii de colecţie decât americanii, poate pentru că Anglia şi Franţa nu prea aveau de ales decât să se încreadă una în alta. Ce altceva ar fi putut să facă?
Să le spună de Jackson? Instinctul îl îndemnă ferm să nu o facă.
Jackson era un doctor din Mâine care lucra la Spitalul American din Paris. Printre Forţele Regale Aeriene ale Marii Britanii, avea reputaţia unui om de încredere în spatele liniilor inamice. Tom auzise de el nu o dată de la aviatori doborâţi şi dispăruţi în misiune. Asistase la întoarcerea acasă la Ringwood a unui pilot RAF" dispărut de patru luni. După ce euforia reîntoarcerii se potoli, protagonistul, căpitanul Blakeney, propuse un toast în cinstea doctorului Jackson, „sfântul ocrotitor al aviatorilor doborâţi".
Dar dacă cei care-l capturaseră erau colaboratori? Dacă făceau parte din*Milice"?*
Un singur cuvânt, şi Jackson e un om terminat.
Cât dezvăluise deja? Cum să ajungă acolo? Capul îl durea la cea mai mică mişcare. Hotărî să evalueze gravitatea rănilor mai târziu. Acum avea nevoie de un plan şi îi plăcuseră întotdeauna planurile în trei paşi.
Nicio vorbă despre Jackson. Fă cumva să ajungi la Paris. Şi să nu vomiţi.
— Jackson ăsta... făcu francezul. Paris?
— Thomas William Jaeger. Locotenent major. Forţele Armate Aeriene ale Statelor Unite. Unu patru zero nouă şase...
— Nu eşti la interogatoriu, amice. Noi suntem ăia buni. Francezul cel înarmat făcu câţiva paşi înainte şi se lăsă pe
vine alături de el, ridicându-şi pălăria cu vârful armei. Avea ochii
* Luptători din Maquis - formaţie de partizani francezi din timpul ocupaţiei germane (1940-1944) (n.tr.). ** Royal Air Force (Forţele Regale Aeriene) (n.tr.). *** Miliţia franceză (n.tr.).

căprui, vioi şi scrutători şi o faţă prelungă şi veselă, pusă parcă mereu pe şotii. Vorbea engleza mai bine decât ceilalţi.

— întrebarea e dacă şi tu eşti dintre ăia buni. Ce motive am avea să nu-ţi facem felul ca spion?
— Ce motive aş avea să mă încred în voi? replică Tom. Am auzit că vă vindeţi şi vecinul. O grămadă de evrei au fost daţi dispăruţi.
Bărbatul îl ameninţă cu degetul arătător.
— Problema încrederii se pune numai din partea noastră. Arată spre propriul chip.
— Uită-te la mutra asta simpatică şi spune-mi dacă vezi un neamţ. Apoi îţi aduc o oglindă şi ai să te minunezi şi tu cum de mai eşti încă în viaţă. Ce zici?
— Mulţi americani arată ca nemţii, replică Tom cu dispreţ. Unii şi sunt. Dar eu sunt olandez. M-am născut în Olanda. Am emigrat în State la nouă ani. Sunt din Michigan. Jenison.
— Eşti foarte înalt. Şi foarte blond. Şi ai cap pătrat. Şi ochi albaştri. Mă simt excitat.
Bărbatul din spate chicoti.
— Da? Atunci hai la Jenison. Vei avea multe ocazii să te exciţi. Şi nu eşti decât o mână de om.
— Nu ştiu ce înseamnă „o mână de om".
— *Fetite.*
Nu-şi putu stăpâni un rânjet. I-o plătise pentru „cap pătrat". Francezul ridică din umeri.
— Nu-mi dau destulă carne. Altfel aş fi ca tine. Celălalt râse din nou.
— Poate de la înălţimea ta îţi par o mână de om. Că ai nişte picioroange... ca nişte copaci. Crede-mă, că doar eu a trebuit să le înghesui în căruţă. Ascultă, *monsieuf* Jenison. Sunt... hmmm... -ridică gânditor din umeri - şaizeci la sută convins că nu eşti spion. Dar ne-au mai păcălit şi alţii. Unii amici de-ai noştri au plătit cu viaţa pentru că ne-am încrezut prea uşor într-o mutră simpatică.
* Domnule (în limba franceză în original) (n.tr.).

— De unde eşti din Olanda? se auzi o voce din umbră.
Din colţul magaziei se ivi un al treilea bărbat, a cărui înfăţişare n-avea nimic în comun cu a celorlalţi doi. Era un gentleman mai în vârstă îmbrăcat în straie avocăţeşti. Purta pălărie din fetru, o manta cenuşie cu gulerul ridicat şi cravată roşie la gât. îşi împreună în faţă mâinile cu mănuşi negre. Părea să-i lipsească vigilenţa celorlalţi. Era degajat de parcă tocmai ar fi trebuit să decidă ce ziar să cumpere.
— Din Andjik. Un orăşel din provincia de nord.
— Unde s-a născut mama ta?
— La Apeldoorn.
— Şi tata?
— La Andjik. Nu mă întrebi şi cine a câştigat campionatul mondial? Sau care e capitala statului North Dakota? Nu că aş ţine minte.
Bărbatul băgă mâna în buzunar şi scoase o hârtie şi un creion. Mâzgăli ceva şi i-o întinse.
— Cum citeşti asta?
Tom luă hârtia şi o înclină astfel încât să bată pe ea lumina de la uşă.
— Scheveningen. Am o mătuşă care a locuit în zonă, la Rotterdam. L-au ras de pe faţa pământului. A murit în atac şi ea, şi unchiul, şi cei trei veri ai mei.
Bărbatul luă înapoi bileţelul.
— îmi pare nespus de rău pentru ai tăi. *Cest la guerre".* Spre nenorocirea lumii.
Se întoarse spre cel înarmat.
— Un neamţ n-ar fi în stare să pronunţe cuvântul ăsta. Gentlemanul îşi duse mâna la pălărie şi ieşi.
— Te-au mai văzut şi alţii aterizând, *monsieur* Jenison. Dar noi am ajuns primii. Proprietarul casei peste care ai căzut a luat-o pe cocoaşă pentru că nu le-a putut spune nemţilor unde eşti. Crezi că poţi avea încredere în noi? Hm? Pentru că acum, datorită lui *monsieur,* noi avem încredere în tine.
Ăsta e războiul (în limba franceză în original) (n.tr.).

— Aş avea şi mai multă încredere dacă mi-aţi da puşca înapoi, replică Tom.
Bărbatul rânji. Avea un aer ce-i plăcea, de canalie de treabă. Cunoştea mulţi de genul lui; de nădejde în luptă, dar nu şi când era vorba de sora ta. Bărbatul se ridică, scoase arma şi i-o întinse cu mânerul înainte.
— Poţi să-mi spui Rafael.
Privi peste umăr la celălalt, fluierând uşor printre dinţi.

— Dă-i înapoi rucsacul. Apoi către Tom:
— Din păcate, ţigările n-ai să le mai găseşti. Trebuie să le fi pierdut în cădere.
— Noroc că nu sunt fumător.
Bărbatul cu cravata roşie, cunoscut în Cabourg sub numele de Francois Rousseau, plecă direct la serviciu. Schimbă câteva replici glumeţe cu secretara lui astmatică, ceru un ceai de mentă şi se retrase la el în birou. îşi dădu jos mantaua şi o agăţă în cuier. De cravată nu se atinse; deşi era frig, nu aprinse cărbunii din vasul pentru jăratic. De regulă, învelea în ziar raţia de cărbuni alocată companiei, ducând-o acasă la Măria şi la copii. Slavă Domnului că se apropia primăvara.
îşi frecă mâinile cu mănuşi şi se aşeză la birou în faţa teancului de hârtii. Dar mintea nu-i era acolo. în cele din urmă, dădu la o parte ultimele comenzi de ciment de la Rommel şi se lăsă în voia gândurilor. De două ori întinse mâna spre telefon şi tot de două ori se răzgândi. întâi trebuia să-şi pună planul la punct în minte, până în cel mai mic detaliu, şi abia apoi să-1 sune pe Michel, fratele său. îşi duse la buze degetele cu mănuşi. Dar nu improvizau oare de patru ani încoace? Dacă ocupaţia străină îi învăţase ceva, era să-şi pună mintea la contribuţie.
Ştia că planul e o nebunie, dar deprimarea lui Michel se **adân** cise prea mult. Ideea ar fi putut să-1 ajute să treacă peste **ultima**

lovitură. Şi era un aranjament *interesant.* Un asemenea chip? O asemenea statură?
Cântări totul în minte, de la A la Z, şi înşfacă receptorul. Uneori soluţiile cădeau din cer - la propriu. Unui francez ingenios nu-i rămânea decât un singur lucru de făcut cu un yankeu ce semăna cu un ofiţer german. Să facă din el unul.

M

ichel Rousseau privea absent pe fereastra trenului, când fu trezit brusc din visare de mormăielile şi forfota călătorilor.
— Ce se întâmplă? îl întrebă pe vecinul de lângă el.
— Linia ferată Caen-Paris e scoasă din funcţiune, răspunse acesta cu lehamite, întinzându-se să-şi ia bagajul de pe raftul de deasupra banchetei.
Călătoria se sfârşea înainte să înceapă.
— Toată? făcu Michel consternat. Şi acum ce să facă?
— N-are cum să fie toată. Până unde putem ajunge?
— Au bombardat aliaţii? întrebă o tânără cu un copil mic.
— Poate Rezistenţa, zise o femeie între două vârste, înhă-ţându-şi coşul de sus. Ucigaşii ăia de *maquisarzi,* probabil.
— „Ucigaşii" ăia îi sprijină pe aliaţi, replică tânăra indignată. „Ucigaşii" ăia îşi riscă viaţa pentru noi. Dumneata cu cine ţii?
— Cu Franţa, răspunse femeia, ridicându-şi bărbia.
— Atunci să vedem dacă ai curaj să cânţi *La Marseillaise*,* vacă de Vichy".
* Imnul naţional al Republicii Franceze (n.tr.).
** Oraş din Franţa, reşedinţă a regimului ce administra teritoriul francez neocupat de Germania Nazistă (n.tr.).

— Nu fi absurdă, şuieră femeia, arătând cu capul spre cei doi soldaţi germani aflaţi mai în faţă în vagon. De parcă n-ar fi fost cu toţii cu ochii în patru din pricina lor.
— Ucigaşii ăştia de care eşti atât de mândră au făcut ceva să te ajute să ajungi azi la destinaţie? N-a mai rămas pic de decenţă în Franţa. Nimeni nu se mai comportă raţional.
— Bănuiesc că, după părerea ta, mareşalul Petain* se comportă raţional, zise tânăra, înroşindu-se la faţă şi, în sinea lui, Michel îi aplaudă îndrăzneala.
— „Problema Franţei sunteţi voi, femeile!" cită ea ironică. „N-aţi făcut destui copii pentru o armată decentă!" Pe de-o parte ne iau la rost că nu stăm acasă să fim mămici exemplare, pe de alta că nu câştigăm destul să ne susţinem familiile, cu atâţia bărbaţi plecaţi pe front. Din cauza noastră, a

femeilor, flămânzeşte Franţa.
— Nu ne mai chinuiţi cu adevărul, doamnă, zise vecinul lui Michel cu un zâmbet abătut. De atâta vreme nu l-am mai auzit, că ne buimăceşte.
Cei aflaţi destul de aproape să audă schimbul de vorbe intrară şi ei în joc, dându-şi cu părerea pe un ton înfundat.
— Are dreptate. Petain şi Laval nu sunt decât nişte marionete în mâna naziştilor. Toată lumea o ştie deja.
— Nimeni n-ar fi crezut la început.
— Omul cât trăieşte tot învaţă.
Tânăra îşi strânse bagajele - şi începu să îngâne „La Mar-seillaise". îşi luă copilul de mână şi, cu fruntea sus, fredona tare şi cu mândrie. Michel se simţi copleşit de un val de duioşie şi nu-şi putu stăpâni un zâmbet. îşi roti vigilent privirea prin jur şi-i văzu şi pe alţii zâmbind. Zări un bătrân, probabil veteran din Primul Război Mondial, cu ochii albaştri licărind de lacrimi.
De aproape patru ani de zile imnul naţional al Franţei era pus sub interdicţie. Cântatul lui în public era pedepsit cu închisoarea sau chiar cu moartea, dacă erai considerat destul de revoluţionar. Uneori se mai auzeau frânturi prin locurile aglomerate, dar în
* Mareşal al Franţei care a ocupat funcţia de şef al statului în Regimul de la Vichy (n.tr.).

zilele acelea orice adunare de mai multe persoane era interzisă. Chiar şi pentru nunţi era nevoie de aprobare, dacă lista de invitaţi era prea lungă.
Michel se pomeni şi el fredonând. Când terminară, femeia îl privi surprinsă, iar el îi făcu cu ochiul.
— Micile răzvrătiri ne ţin spiritul treaz, spuse el. *Oui?*
— *Oui, monsieur,* răspunse ea înflăcărată. Dumnezeu să vă binecuvânteze, *monsieur.*
— O, nu. Pe dumneavoastră să vă binecuvânteze, *mademoiselle"".*
— Fii binecuvântată, copilă, zise şi bătrânul.
— Mă alătur şi eu, rosti vecinul lui Michel. Mi-aţi insuflat un dram iraţional de mândrie naţională. Mă simt francez. Francez de modă veche şi, pentru asta, dom'şoară, Dumnezeu să vă binecuvânteze.
Pe Michel îl trecură ameţelile. Un asemenea schimb făţiş de vorbe era culmea nechibzuinţei. Colaboratorii mişunau peste tot, oameni gata să-şi toarne propriile mame pentru că purtau asupra lor un steguleţ francez sau pentru gesturi precum cel al tinerei ce fredonase mult-îndrăgitul imn naţional. Cum s-a ajuns la această colaborare perfidă cu spiritul diavolului, la această molimă ce pusese stăpânire pe întreaga Franţă, făcând să dispară orice urmă de bun simţ?
— Habar n-am avut ce-a dat peste noi, murmură el. *Ne-am pierdut mai întâi cumpătul, apoi speranţa.*
Şi cu toate astea, reflectă Michel, în timp ce îi urma pe ceilalţi spre ieşirea din vagon, speranţa nu murise cu totul, dacă o tânără putea să fredoneze „La Marseillaise" într-un tren aglomerat, chiar sub nasul unei susţinătoare a Regimului de la Vichy şi în auzul a doi soldaţi germani ce se făceau că nu aud pentru a nu fi nevoiţi să intervină.
— Micile răzvrătiri... medita el, binedispus cum nu mai fusese de zile întregi. Odată ajuns la apartament, lucrurile aveau să se schimbe. Dar micul dialog din tren îl îmbărbătase mai mult ca orice din ultima vreme şi se întrebă dacă şi ceilalţi care-1 auziseră aveau aceeaşi senzaţie. Astăzi se simţea şi el francez.
Domnişoară (în limba franceză în original) (n.tr.).
22

23
Telefonul târâi, smulgându-1 din reverie.
— Alo!
La capătul firului îl întâmpină vocea fratelui său.
— Parcă era vorba să fii la Paris, sau nu?
— S-a defectat din nou linia ferată.
— Pe tot traseul?
— Aşa se pare. Nici n-am pornit de la depou.

— Pari în toane bune.
Tonul lui Francois trăda neîncrederea.
— Păi, da, azi s-a petrecut un lucru extraordinar. O mică răzvrătire, la care am luat şi eu parte.
— Tu te răzvrăteşti în stil mare, frăţioare. Micile răzvrătiri nu sunt genul tău.
— Am fredonat „La Marseillaise" cu o fată într-un tren aglomerat.
Franţois râse cu satisfacţie.
— Nebunule!
— Da. A fost extraordinar. Credeam că îmi va trece pe când ajung acasă, dar nu mi-a trecut. Mă simt minunat. Ca o şampanie spumoasă.
— Ştie că a cântat cu unul dintre cei mai mari lideri ai Rezistenţei Franceze?
Michel îşi puse pe birou picioarele cu ciorapi.
— N-am cântat; am fredonat. Vor trebui să mai adauge o clauză la lege. Dar asta nu-i tot, Francois. E vorba de ce am simţit în jurul meu. Am simţit speranţă. N-am mai avut parte de ea de atâta vreme. Cred că am şi uitat cum e. Am simţit că, dincolo de suprafaţă, ascunsă în această mică răzvrătire, mocneşte una *mult mai mare.* Mi-e greu să-mi găsesc cuvintele, dar a fost... ca o comuniune de forţe. De la unul la altul, de la îngeri. Nu ştiu de unde a venit, dar am simţit-o şi ştiu că au simţit-o şi alţii. O, dacă l-ai fi auzit pe omul de lângă mine - a spus adevărul pe şleau chiar sub nasul naziştilor. Aş fi putut să-1 iau la dans.
— Dansul e interzis, replică Frangois sec.

— Taci. Sunt de-a dreptul copleşit: Frangois, pentru prima oară de multă vreme, am asistat la o revenire a *bunului simţ.* Tânăra aceea ne-a reamintit cine suntem cu adevărat. Peste tot în jur plutea un parfum de libertate - deasupra, împrejur, ridicându-se din podele - de parcă faptul că am fredonat „La Marseillaise" ar fi invocat o prezenţă divină. Nu va afla niciodată ce a însemnat gestul ei pentru acest bătrân obosit.
— N-ai decât treizeci şi opt de ani.
— Azi mă simt din nou de parcă aş avea.
— Ei bine, respiră adânc, frăţioare - căci pe când termin ce am de spus, ai să te simţi şi mai tânăr. Pun pariu că am să-ţi trag o sperietură de mama focului.
— Dă-i drumul. Azi mă simt curajos şi expansiv.
— Am un plan pentru infiltrarea bordelului german din Benouville.
— Cu cine?
— Cu un neamţ, desigur.
Pentru prima oară, spuma şampaniei îşi pierdu efervescenţa şi Michel îşi dădu jos picioarele de pe birou.
— Franţois, dacă linia telefonică e...
— O verific zilnic, Michel. E în siguranţă.
— Atunci despre ce e vorba...?
— E vorba că încă nu-i târziu să le furnizăm aliaţilor informaţii cu privire la poduri. Ziceai că ştii de la *madame* Vion că una dintre prostituate e simpatizantă a cauzei. Am planul perfect.
Michel se ridică de la masă.
— îmi vine rău când te aud vorbind aşa pe o linie deschisă şi nesupravegheată.
— Nu-i deschisă. O verific zilnic, sufleţel. N-ai de ce să-ţi faci griji.
Ştiuse că iluzia nu va dura prea mult. Dar nu se aşteptase ca ea să-i fie spulberată de propriul lui frate. Ultima scânteie de libertate se stinse şi se pomeni din nou acasă. In lumea reală, cu preocupările lui din lumea reală.

24

FLACĂRA REZISTENTEI

— Francois, zise el prudent. Ascultă. Cu asta nu-i de joacă. Oricare ar fi...
— Păstrează-ţi curajul şi exuberanţa, frate, şi în două săptămâni ţi—1 trimit pe Lohengrin* însuşi.
Cam atât durează până i se vindecă rana de la cap. A sângerat bietul şi habar n-a avut.
Michel strânse în mâini receptorul.
— Eşti singurul din familie care mi-a mai rămas.
— Vorbesc cu fratele meu? Michel! Am fost mândru de tine atâta vreme. Acum am un plan care mă face să sper că într-o zi vei fi şi tu mândru de mine.

— Te *implor,* nu te amesteca! Habar n-ai în ce te bagi. Gândeşte-te la Mărie. Tu vei fi torturat şi împuşcat, dar scumpa ta Mărie... va suferi ca şi Jasmine. Fac un exemplu din femei ca să-i înfrângă pe bărbaţi şi, crede-mă, funcţionează. Au torturat-o până a murit. Pricepi?... îţi intră în cap ce-ţi spun? A murit în braţele mele.
Jasmine făcuse o greşeală, dar n-au aflat niciodată ce anume. O denunţase cineva? Dar cine? Ce pas greşit făcuse, de sfârşise prin a fi arestată? N-au aflat niciodată. înainte de a muri, nu rostise decât o singură propoziţie - în şoaptă, cu un zâmbet stins: „N-am vorbit."
Jasmine fusese cel mai bun agent de la Flacăra. Lucrase pentru celula de Rezistenţă din Caen vreme de trei ani.
Invazia era aproape. O ştiau cu toţii. Dar cu cât Franţa adulmeca mai mult parfumul libertăţii pe care Michel îl inhalase în tren, cu atât lucrurile mergeau mai prost. Văzuse destulă brutalitate în ultimii patru ani; putea să justifice folosirea torturii în anumite situaţii în scopul obţinerii de informaţii vitale pentru câştigarea unui război; dar ce-i făcuseră lui Jasmine nu era război. Era o monstruozitate.
Fusese atât de puternic la început. Acum nu mai era. Revedea imagini cu tânăra din tren fredonând „La Marseillaise" de mână cu copilul ei. Gândul că femeia aceea curajoasă ar fi putut ajunge pe mâna naziştilor îl sleia de puteri. Ştiau cum să înfrângă un bărbat, de parcă însuşi diavolul le-ar fi şoptit la ureche.
Erou din mitologia germană (n.tr.).

25
Cum ar fi putut descrie o asemenea cruzime sălbatică unui bărbat atât de bun şi inocent ca Francois? Nu voia ca acele imagini să bântuie prin mintea fratelui său mai mult decât le voia în propria-i minte. Dar păstrând tăcerea, ar fi trădat-o pe Jasmine. Nedezvăluindu-i adevărul, i-ar fi făcut de ruşine pe cei în viaţă, acoperind atrocităţile naziştilor. Şi dacă asta-1 putea face pe fratele său să se răzgândească, era gata să-i relateze totul în cel mai mic detaliu.
Cablul telefonic îl incomoda. Nu putea să se plimbe în voie.
— Ascultă. Chiar trebuie să ţi-o spun? Bine, am să-ţi spun. Imagini din subconştient ţâşniră la suprafaţă, ameţindu-1.
Simţi mirosul rănilor neglijate, îi auzi răsuflarea chinuită, greoaie. O simţi în braţele lui. Era atât de măruntă, o fereastră spartă într-un punct, pe care un singur ghiont ar fi putut-o face ţăndări. O ţinuse în braţe cât putuse. O ocrotise în ultimele ei clipe pe pământ.
— I-au smuls dinţii. I-au rupt degetele. Au ars-o, Francois; i-au aprins bucăţi de pânză între degetele de la picioare...
— Vine invazia, Michel, interveni fratele lui cu blândeţe. Chiar tu ai spus că aliaţilor le trebuie informaţii despre poduri. Trebuie să îi ajutăm cu informaţii.
— Nu ştii ce faci! Nu te amesteca!
— Am un plan. Un plan bun. Ai să vezi, Michel. Michel se afundă în scaun, trecându-şi degetele prin păr.
— Francois, tu n-ai văzut fiara.
— Două săptămâni, viteazul meu frate. Mai dă-mi două săptămâni. Apoi ai să te convingi.
Câteva ţăcănituri şi legătura se întrerupse. Michel puse receptorul în furcă. înapoi în lumea reală, la preocupările lui din lumea reală.
Colette LaPonsie avea iubit, Brigitte Durând nu. Colette se credea în siguranţă datorită lui Claudio. Pe Brigitte o lăsa rece faptul că acesta făcea parte din *Milice* - varianta franceză a Gestapoului - Brigitte ştia prea bine cine se afla la cârma Franţei, şi nu erau francezii. Nu că miliţienii nu le-ar fi putut face zile amare confraţilor francezi. Ba uneori erau mai nemţi chiar decât nemţii.
— Unde-i Claudio? întrebă Brigitte, dându-şi brusc seama că nu-1 mai văzuse de câteva zile.
— La Paris. Cu afaceri pentru *Oberkommandanf.*
Collete îl putea prezenta şi pe un ucigaş din *Milice* drept un diplomat respectabil. Acum tivea marginile uzate ale unui ştergar de bucătărie. Rupse aţa cu dinţii şi netezi ştergarul în poală, satisfăcută de munca ei, aşa cum era şi de bărbatul ei.
Dar ce bărbat era ăla care-şi lăsa iubita să se culce cu alţii?
în primul rând, lui Jean-Paul nici nu i-ar fi venit să creadă că făcea ce făcea. Pe urmă i-ar fi

lichidat pe toţi bărbaţii care au pus mâna pe ea, nemţi sau nu.
Tu m-ai rugat să supravieţuiesc, Jean-Paul.
Ea supravieţuise, dar el nu.
* Comandant-şef (în limba germană în original) (n.tr.).
27
28

Murise în primăvara lui 1940 la Linia Marginot*, acolo unde, dacă s-ar fi stopat înaintarea germană, lucrurile n-ar fi ajuns atât de departe. Află de moartea lui în luna iulie a aceluiaşi an, într-o zi toridă şi sufocantă, în faţa unei liste lipite cu bandă adezivă pe zidul unei clădiri din Paris. Ocupase un loc în inima ei, acum ocupa un mormânt. Stăpânirea germană nu mai însemna nimic pentru ea. înainte cunoscuse foametea, teama, lipsa de libertate şi frigul cumplit; acum, că îi văzuse numele pe listă, lumea nu mai era la fel. Glonţul ce-1 secerase pe Jean-Paul nu năruise un destin, ci două.
Ii era foame. Se afla la Paris, singură şi înfometată.
Mâncarea avu un straniu efect înviorător. Straniu în sensul că în clipa în care o binedispuse, dându-i noi puteri, o şi umplu de ruşine pentru felul în care o obţinuse. Dar peste câteva zile, când buna dispoziţie o părăsi şi foamea se instala din nou, ruşinea îi dispăru cu desăvârşire, nelăsând în urmă decât un soi de disperare primitivă. Se întoarse în locul unde îl întâlnise pe soldatul neamţ, pe aceeaşi bancă de pe malul Senei, din vecinătatea podului Notre Dame. II găsi tot acolo, căci podul era al lui, şi nu bine termină lucrul, că veni din nou la ea. Nu scoase niciun cuvânt. Nu că ar fi ştiut vreunul în franceză. Rămase în picioare, cu mantaua cenuşie fluturând în adierea vântului de noiembrie, şi, ca şi data trecută, avu bunul simţ să-şi aţintească privirile spre valurile Senei până când ea se ridică şi-1 urmă la locul de cazare, într-o casă de pe *rue** d'Apennine.
Soldatul îi vorbi în şoaptă pe germană. După ce-şi terminară treaba, ea aşteptă cu privirea aţintită pe fereastră mâna de franci ce i se cuvenea, apoi coborî grăbită scările, ieşind pe uşa de la bucătărie sub privirile dezgustate ale bătrânei proprietărese.
Parisul căzuse. Jean-Paul nu mai era. Iar ea se culca cu un neamţ pentru mâncare. Luate în parte, fiecare dintre acestea păreau de neconceput... dar toate trei deodată? Acestea trei aparţineau unei persoane pe care nu o cunoştea. Aparţineau unui alt destin.
Linie de fortificaţii de pe graniţa germană (n.tr.). * Stradă (în limba franceză în original) (n.tr.).

29
— Ce-ai acolo? întrebă Colette, arătând spre cărţile din poala lui Brigitte.
— Un *Baedeker"* şi un dicţionar francez-englez. M-am hotărât să scriu memoriale de călătorie după ce se termină toată povestea asta.
Ridică o coală de hârtie.
— Asta-i prima pagină din cartea mea. încep cu Irlanda.
— Cum poţi să scrii memoriale de călătorie despre un loc unde n-ai fost niciodată?
Brigitte clătină din cap la totala ei lipsă de imaginaţie. Ridică *Baedekerul.*
— *Ăsta* induce lumea în eroare. Vorbeşte de stâncile Moher din Irlanda, dar nu aminteşte nimic de îngerii păzitori.
— Ce fel de îngeri? făcu Colette dispreţuitor.
— Mi-a spus ofiţerul german. Cel cu darul elocinţei. Auzi colo, să pomenească de stâncile Moher, dar să nu spună nimic de îngerii care te trag în jos în drum spre margine.
Glasul i se transformă într-o şoaptă discretă, ca şi când ar fi spus o poveste cu fantome.
— E o zi ca oricare alta, da? Eşti un turist obişnuit. Porneşti spre stânci, fără să ai habar ce te aşteaptă. Te apropii... şi deodată simţi ceva ca un *avertisment* în aer. Apoi groază, urmată de senzaţia unui pericol iminent. Te târăşti spre margine... şi începi să simţi *presiunea apăsătoare* a acelor făpturi. Eşti trasă în jos şi te umpli de o *sete sfântă* de a *rămâne în viaţă.* Şi astfel eşti salvată, nu de ceea ce vezi cu ochii, ci de ceea ce *simţi* în adâncul sufletului... de îngerii din Moher.
Mai reţinu o clipă privirea transfigurată a lui Colette. Apoi, în taină:
— Asta nu-i în *Baedeker.* Cine s-ar duce numai pentru stânci? Eu una m-aş duce pentru avertisment.
Collete se zgâi la ea cum o mai făcea uneori, cu privirea îmbunată, la limita fascinaţiei. Colette stătea în cumpănă şi lui Brigitte îi venea adesea să-i dea un ghiont care s-o propulseze într-un
Ghid turistic (n.tr.).

meleag mai locuibil - meleag în care, credea ea, şi-ar fi dorit să se afle oricum. Brigitte aştepta de mult convertirea ei la umanitate. Colette îşi reveni din năuceală mai stingherită ca de obicei şi interesul îi fu repede înlocuit de dispreţ.
— Eşti o toantă, Brigitte.
Luă ştergarul tivit şi materialele de cusut şi le puse în coş.
— Azi e rândul tău să stai la coadă la ouă. Şi dacă mai duci din ele la castel, să ştii că-mi fac omletă şi le mănânc pe toate.
Se ridică, luă coşul şi ieşi din salon. Brigitte strigă în urma ei:
— Eşti incurabilă, Colette! N-ai pic de imaginaţie!
— Ba tu eşti incurabilă. Ofiţerul tău neamţ a fost ucis de Rezistenţă săptămâna trecută. Halal „dar al elocinţei"!
Colette trânti uşa în urma ei, făcând să se zguduie câteva tablouri de pe perete. Veninul atingea cote mari în ziua aceea; trebuie să se fi aflat la un pas de convertire.
Brigitte se uită la cărţi. Carevasăzică, Colette observase lipsa ouălor. Femeia avea stofă de contabil. Ori de câte ori Simone ori Marie-Josette erau plătite în cartofi sau fasole, fiecare cartof şi păstaie era inventariată cu precizie nemţească şi distribuită egal celor patru. Odată rupsese în jumătate două păstăi ca să se asigure că-şi primeau toate porţia egală. Brigitte ar fi înţeles-o mai bine şi ar fi apreciat-o mai mult dacă le-ar fi legănat sus, în aer, să nu le poată ajunge celelalte fete şi apoi şi le-ar fi vârât pur şi simplu în gură.
Poate că nu făcea bine luând ouăle de la celelalte. Dusese cele patru ouă preţioase la castelul din Benouville, maternitatea lui *madame* Lea Vion, aflată la celălalt capăt al străzii. Nu o făcuse pentru femei, nici pentru copii, ci pentru aviatorii aliaţi doborâţi pe care *madame* Vion îi adăpostea pe moşia ei. Le lăsase pe treptele micii capele de piatră de lângă râu, unde se zvonea că *madame* îi ascundea pe piloţi. Lăsase şi un bileţel: *Pentru prietenii Franţei. De la o patriotă recunoscătoare.*
Brigitte descoperise secretul lui *madame* într-o zi, în timp ce se plimba prin împrejurimile castelului, zona din Benouville ce
semăna cel mai mult cu o pădure. Cele câteva hectare de copaci falnici, tufişuri şi floră alcătuiau o iluzie uriaşă; pe tărâmul acesta paşnic de verdeaţă ocupaţia germană nu exista. Cel puţin până în clipa când Brigitte dăduse peste fugarul englez. Recunoscu numaidecât că e britanic şi îi trecu prin minte instantaneu să se comporte ca şi cum nu l-ar fi observat - nemţii mişunau pretutindeni şi informatorii la fel. Din câte ştia ea, omul ar fi putut fi la fel de bine angajat să cureţe pomii de crengi uscate. îi făcu cu ochiul, înclinându-şi uşor capul, şi trecu mai departe, fără să încetinească sau să-şi grăbească paşii.
Prin urmare zvonul era adevărat, aşa cum sperase. Brigitte nu suflă nicio vorbă celorlalte, nu cu un miliţian prin preajmă. O lăsă pe Colette să creadă că ouăle erau pentru *madame* Vion, dar ce-i păsa ei de *madamei* Aceasta îi făcuse odată morală în oraş. Dojana o luase prin surprindere, având în vedere că amândouă erau franţuzoaice, ostile germanilor - nu că lui *madame* i-ar fi venit să creadă - şi înfometate.
Defilez împopoţonată ca o pupăză, oare asta-i impresia lumii?
Ar fi preferat nişte Camembert* francilor în orice zi. Nici nu mai ţinea minte când băuse ultima oară vin de Beaujolais.
Brigitte era la fel de surprinsă ca *madame* de ceea ce devenise.
Madame Vion îi făcuse morală, ca de altfel şi bărbatul de la cafenea, un politician francez care o scuipase în faţă sub privirile soţiei şi ale fiicei sale. Dar oare nu-1 văzuse Brigitte cu Mărie Josette săptămâna trecută? îl acuzase ea sus şi tare pentru asta? Nu. Nu voise să-i facă rău fetiţei lui; n-avea decât doisprezece ani.
— Brigitte! strigă Colette pe tonul pe care îl folosea când se afla vreun client la uşa din dos.
Brigitte puse cărţile pe masă şi aşteptă o clipă înainte să ridice acul de pe discul Verei Lynn.
Vor fi mierle albastre peste stâncile albe de la Dover... mâine, când lumea va fi liberă...

Nu-l cunoştea pe bărbatul de la uşa din dos. Fie venise să cerşească de mâncare, fie nu citise inscripţia şi nu ştia că bordelul
Brânză tradiţională din Normandia (n.tr.).

era în exclusivitate pentru nemţi - sau pentru câte un politician francez de ocazie. Omul nu era politician; era îmbrăcat ca un muncitor de rând. Şi se vedea de la o poştă că nici neamţ nu era. îşi scoase pălăria.
— *Bonjouf, maâemoiselle.*
— *Bonjour, monsieur,* rosti Brigitte cu un surâs. Ce politicos! îi amintea de vremurile bune.
— Din păcate, n-avem de mâncare şi acest stabiliment nu primeşte decât germani.
Arătă spre inscripţia bătută în cuie deasupra uşii.
— *Nur fur Wehrmacht.* Exclusiv pentru soldaţi. încercaţi la Caen. Vru să închidă uşa, dar omul o bloca cu mâna.
— Sunteţi Brigitte? întrebă el încet. Patriota recunoscătoare? Se holbă la el o clipă în tăcere; orice ar fi spus, nu trebuia să
ajungă la urechile lui Colette. Se strecură afară şi închise uşa în urma ei. îşi strânse jerseul sub vântul de martie.
— Ce doriţi? îl întrebă cu jumătate de gură.
— Am fost trimis să văd dacă sunteţi o patriotă adevărată.
— Cine v-a trimis?
Bărbatul se rezemă de zid şi scoase un pachet de ţigări - Lucky Strikes. Ţigări americane. Nu ce se fuma de obicei pe-acolo, adică ceva ce aducea mai degrabă a hârtie rulată decât a ţigări. Tutun de Ocupaţie, cum i se spunea. Ca şi cafeaua sau ceaiul de Ocupaţie - jalnice imitaţii ale mărcilor autentice.
Se zgâi la pachet până când el îl băgă la loc în buzunar. Bărbatul aprinse un chibrit şi-şi făcu palmele căuş în jurul lui, apoi aprinse ţigara şi o aduse graţios la viaţă. Scutură chibritul până se stinse şi-l aruncă pe jos, întinzându-i ţigara. Ea clătină din cap, dar îşi dădu seama numaidecât că era autentică. Nu mirosea a tutun ordinar de Ocupaţie. El zâmbi, privind plin de apreciere ţigara.
— Sunt de la un american. îmi plac mai mult decât Player. Player e marcă britanică. Bărbatul pe care l-aţi văzut în pădurea de la castel e pilot britanic.
Bună ziua (în limba franceză în original) (n.tr.).

Brigitte nu răspunse. Străinul avea un aer cu totul diferit de Claudio. Nu părea a fi din *Milice.* Mai degrabă de la Rezistenţă. Simţi un fior ciudat de emoţie.
— De ce le duceţi de mâncare? întrebă el.
Fu pe punctul să răspundă: „Pentru că habar n-am cum poate *madame* Vion să-i hrănească din raţia pacienţilor şi a muncitorilor."
Ar fi fost o greşeală neroadă. Omul putea fi oricine. Zise în schimb:
— Nu ştiu la ce vă referiţi.
— *Mademoiselle,* dacă aş fi avut de gând să vă denunţ, aş fi făcut-o deja.
— Ce doriţi?
— Ajutor.
— Ajutor de la un bordel. Sigur vă daţi seama că bordelurile sunt finanţate de stat.
— Acesta nu e. Ea îl privi ţintă.
— Cum aţi putea să ştiţi?
— Ştiu că nu e autorizat. N-are licenţă.
— Licenţa e o simplă formalitate birocratică. E perfect autorizat de nemţi şi, în caz că nu v-aţi dat seama, nemţii sunt la conducere.
De unde ştia omul acela că locuinţa ei nu era înregistrată cu acte legale la guvernul local francez? Brigitte avusese grijă de asta. Făcuse tot posibilul să evite licenţa. De parcă aşa s-ar fi păstrat *ipe sine însăşi* fără licenţă.
— Respectăm legea. Plătim taxe. Şi, la urma urmei, ce vă priveşte pe dumneavoastră?
Toate fetele trebuiau să fie sănătoase. Dacă vreun soldat german contacta o boală cu transmitere

sexuală, era trimis imediat pe front în Rusia, iar prostituata de la care o luase era arestată. Lui Brigitte i se părea ironic. Poate „ironic" nu era tocmai cuvântul potrivit, dar şi „ipocrit" i se părea prea blând pentru un sistem ce legaliza bordelurile, dar penaliza orice indiciu al actelor petrecute în cadrul lor. După regula bordelurilor autorizate <lin

34

FLACĂRA REZISTENTEI

TRACY GROOT

35

Paris, Brigitte avea grijă ca atât ea, cât şi celelalte trei să fie consultate săptămânal şi să li se prescrie tratament igienic minuţios şi măsuri preventive. Aceste consultaţii i se păreau mai umilitoare chiar decât primele „şedinţe" cu clienţii; doctorul era om bun. Bunătatea o stânjenea uneori mai tare decât orice act vinovat. Ochii i se îngustară când îşi aminti de doctor.

— De ce fel de ajutor aveţi nevoie?

O spusese pe un ton destul de indiferent ca omul să nu intre la bănuieli. Era un schimb de vorbe periculos. Fiorul de emoţie i se transformă în teamă.

— De felul care se sfârşeşte cu tortură şi moarte, dacă sunteţi prinsă. Orice v-ar trece prin cap la cuvântul „tortură", închipuiţi-vă ceva de zece ori mai rău.

Trase din ţigară şi-i dărui un zâmbet ce făcu să-i îngheţe sângele în vene.

— Nu recrutez pe nimeni înainte să dau toate cărţile pe faţă.

— Mă mir că mai recrutaţi pe cineva.

— Aţi rămâne surprinsă.

Gândul lui Brigitte zbură din nou la doctor. *Nu ştii niciodată cine-i de la Rezistenţă,* îi spusese odată Claudio. *Dobitocii de comunişti mişuna peste tot.*

— Sunteţi comunişti?

— Majoritatea nu, alţii da. Aveţi vreo problemă?

Nu-i venea să creadă ca se angaja într-o astfel de discuţie. Şi că încă nu-i pusese capăt.

— Sunteţi evrei?

— Majoritatea nu. Alţii da.

îi dăduse destule indicii ca să-l poată denunţa la rândul ei. Nu putea fi informator, dacă nu cumva încerca s-o momească să-şi trădeze vederile politice. Dar cine se sinchisea de vederile politice ale unei prostituate? Prostituatele se culcau cu inamicul, deci erau colaboratoare. Colaboratoare „la orizontală", cum circula vorba.

— Ei bine, sunteţi *francezi?*

Bărbatul rânji, şi era un rânjet plin de viaţă.

— Da, şi eu, şi toţi ceilalţi. Orice am fi, suntem cu toţii francezi. Şi ne vrem ţara înapoi.

— Ajutor de felul acesta căutaţi.

Aruncă o privire spre casa din vecini. Oricine ar fi putut s-o urmărească de la fereastră, din spatele vreunei perdele.

— Va schimba ceva?

— Dacă nu vă prind, cum au prins-o pe cea dinaintea dumneavoastră, da.

— în cazul ăsta, am să vă ajut.

Cuvintele îi ieşiră pe gură înainte să le gândească. Nu mai simţise un asemenea fior de la Jean Paul.

— în cazul ăsta, faceţi parte din Rezistenţă.

Scoase ţigara din gură şi-şi făcu solemn semnul crucii.

— Apropo, e Crucea de Lorena. Simbolul nostru. Ridică din nou ţigara.

— Ştiaţi că americanii nu le fumează decât până aici?

— Fiecare popor ar trebui să aibă parte de puţină ocupaţie, nu? îşi încrucişa strâns braţele să se protejeze de frigul dinăuntru

şi dinafară.

— Ce-am de făcut?

— Vineri după-masă la ora două vă veţi întâlni cu cineva la cafeneaua de la nord de podul peste canalul Caen. Veţi sta la masa din colţul de nord-est, cu vedere spre râu. Să nu suflaţi nicio vorbă nimănui - nici măcar celei mai bune prietene, nici preotului, nici măcar lui Dumnezeu.

— Cu cine mă întâlnesc? Bărbat sau femeie?

— Femeie. S-ar putea s-o ştiţi. Să nu vă arătaţi surprinsă. Vă va întreba dacă s-a emis cuponul J pe

luna asta. Dumneavoastră să-i răspundeţi: „N-am de unde să ştiu, n-am copii." Dacă ea va spune: „Norocul dumneavoastră, eu am trei...", să ştiţi că sunteţi în siguranţă. Dacă nu merge exact cum am spus, ieşiţi din cafenea cât mai repede şi cât mai neobservată. Acum repetaţi ce v-am spus.
— Cuponul J. Nu am copii. Norocul dumneavoastră, eu am trei.

— Perfect. Ea vă va da instrucţiunile necesare. Operaţiunea propriu-zisă se va lansa în câteva săptămâni.
— Ce s-a întâmplat cu ea? Cu femeia care a fost prinsă? Bărbatul aruncă ţigara.
— A murit.
— Cum vă numiţi?
— *Nom de guere':Raiael.* într-o zi, când se va sfârşi povestea asta, vi-1 voi spune şi pe cel adevărat. Aruncă o privire spre clădire. Era din cărămidă, cu două etaje şi fusese construită de bunicul ei. îşi însoţi inspecţia cu o urmă de zâmbet şi clătină din cap. Zâmbetul i se stinse repede.
— Ştim de Claudio Benoit.
— De el am eu grijă.
— Nu mă îndoiesc. Dar e din *Milice.* Ar putea la fel de bine să fie de la SS". Să vă comportaţi normal în prezenţa lui. Dacă l-aţi tratat cu dispreţ, faceţi-o în continuare. Dacă l-aţi tratat cu respect, continuaţi în aceeaşi manieră. Şi încă ceva, *mademoiselle.* Un amic de-al meu şi-a făcut serviciul militar sub comanda logodnicului dumneavoastră. Jean-Paul Dubois a fost un om bun. Ar fi fost mândru de dumneavoastră.
— Ba deloc, replică ea tăios. El îi luă mâna şi i-o sărută.
— Ba da, *mademoiselle.* Ridicând puţin vocea, declară:
— Ce chip, ce trup - şi irosite pe nemţi!
îi lansă un sărut prin aer cu vârfurile degetelor.
— Luaţi-vă la revedere de la un bărbat *adevărat, m'sellel*
Cu o reverenţă adâncă, îşi puse la loc pălăria şi-şi ridică bărbia cu mândrie afectată. Apoi, făcându-i uşor cu ochiul, se făcu nevăzut.
* Nume de război (n.tr.).
** Schutzstaffel, în traducere „Eşalonul de protecţie", prescurtat SS -organizaţie paramilitară majoră sub regimul lui Adolf Hitler şi al partidului nazist (n.tr.).
Biroul lui Michel de la uzina de ciment Rousseau din Caen era o încăpere confortabilă cu pereţii din lemn furniruit, care aducea mai mult a bibliotecă decât a birou. Era locul ideal de refugiu pentru un savant, şi tocmai asta fusese tatăl său atunci când nu se ocupase de afaceri. Porţiunea de cameră a tatălui său conţinea câteva fotolii confortabile, aflate pe un preş în formă ovală în faţa şemineului. Mai conţinea o măsuţă la care se putea fuma şi servi cafea şi coniac, un birou stivuit cu hărţi, articole şi reviste şi doi pereţi aliniaţi de sus până jos cu rafturi ticsite cu cărţi. în colţ era amenajată o expoziţie excentrică de valize, pălării safari, hărţi şi un binoclu, de parcă cineva tocmai s-ar fi pregătit să facă înconjurul lumii. Dulapul cu dosarele şi biroul de afaceri erau exilate în cealaltă parte a camerei, lângă fereastră, dând impresia că tatăl său nu dorise ca afacerile să intervină în lucrurile cu adevărat importante. Cu cât înainta în vârstă, Michel prefera tot mai mult porţiunea de cameră a tatălui său, chiar dacă în cămin nu era niciodată foc, iar facilităţile pentru cafea, coniac şi ţigări aparţineau zilelor de dinainte de Ocupaţie. Şi chiar dacă tatăl său nu mai şedea în fotoliul lui preferat, în postură ireproşabilă chiar şi atunci când se relaxa, cu ochi atotştiutori şi un zâmbet mereu prezent.
37
38

Michel Rousseau, alias Greenland, îl primi pe curier în zona afacerilor cu un scurt salut din cap, invitându-1 să ia loc pe scaunul din dreptul biroului. Făcu un semn cu capul spre secretara care-1 condusese înăuntru, şi aceasta se retrase, închizând uşa în urma ei. Rosti apoi în receptor:
— Da, *Hauptmann.* A ajuns chiar în clipa asta. II trimit imediat.

— în germană, te rog, Rousseau, când sunt şi alţii de faţă, zise *Hauptmann-ul.* Să audă că o vorbeşti.
Trecând pe germană, Michel răspunse:
— Da, desigur. Dar mi-e greu să trec de la o limbă la alta când îmi spui că trebuie să-ţi periezi franceza.
— Apropo, cum mă descurc?
— Binişor. Dar *eu?*
— Din ce în ce mai bine. Mai bine ca atunci când ne-am întâlnit. Vocea *Hauptmann-ului* se înmuie.
— Poate va mai fi nevoie de o sută de ani ca germana să-ţi devină prima limbă, dar o spun spre binele tău, trebuie să te obişnuieşti. Să fiu sincer, prefer franceza. îmi place s-o vorbesc. Dar situaţia e de aşa natură.
Continuă pe un ton mai înflăcărat:
— Te descurci mult mai bine decât conaţionalii tăi.
— Conaţionalii *noştri,* îl corectă Michel, făcându-i cu ochiul curierului.
Rafael ştia şi el puţină germană şi, chiar dacă n-ar fi priceput decât jumătate din conversaţie, era de ajuns. Acesta zâmbi, afişând rânjetul preferat al lui Michel, cel profund amuzat, pe care-1 păstra de obicei pentru femei; ochii căprui îi licăriră cu un aer conspirator.
Hauptmann-ul râse, dar zâmbetul lui Michel se stinse la următoarea replică a neamţului.
— Pe cuvânt, Rousseau, nu ştiu ce să mai cred despre tine. Ai putea fi de la Rezistenţă, din câte ştiu eu. Aş putea sta de vorbă cu marele Greenland în persoană. Mi s-a spus că operează în Normandia. Cred că acum îşi zice „G".
* Căpitan (în limba germană în original) (n.tr.).

Michel nu ştia niciodată cum să răspundă când căpitanul îl tachina în felul acesta. Nici măcar nu ştia dacă era o tachinare. Detesta aceste jocuri.
— Poţi fi sigur că nu mi-aş zice „G", replică el poznaş, aruncând o privire rapidă spre Rafael. Oamenii ăştia n-au pic de imaginaţie.
Zâmbetul lui Rafael se topi atât de repede, că deveni comic. Apucă strâns de mânerele scaunului.
— Dar cum ţi-ai zice? întrebă neamţul.
— Păi... nu ştiu. Zippy.
— N-aş crede. Sigur ai găsi ceva cu care un revoluţionar să se mândrească. Cum îl cheamă pe ăla din Hugo?
Michel se scarpină în frunte, încercând să-şi ascundă lehamitea din glas.
— Din *Mizerabilii?* Marius.
— Marius! Am să-ţi spun Marius de-acum înainte.
— Mi-ar fi jenă să port un nume atât de prozaic. Zippy e mai original. L-am auzit odată pronunţat de un american pe care l-ai trimis din Bruxelles. A spus: „Braun vrea să-i expediezi asta şi ai face bine să fii operativ"*.
— Atunci am să-ţi spun Zippy. Agent Zippy.
— Prefer Marius.
Replica lui îl făcu pe neamţ să râdă în hohote, dar Michel recunoscu unul din acele râsete robuste false. Niciunul nu agrea jocul acesta, odată ce intrau în el.
— Bine, Marius. Ascultă, mi-a venit cafeaua şi îmi place s-o servesc fierbinte şi în linişte, aşa că am să te las acum.
— Dacă linia ferată nu-i scoasă din funcţiune, îl trimit pe Andre la tine la birou înainte de prânz.
— Perfect. *Bonjourl*
— *AufWiedersehen!"*
* Joc de cuvinte în limba engleză. „Zippy" are sensul de „operativ, prompt" (n.tr.). ** La revedere (în limba germană în original) (n.tr.).

40

FLACĂRA REZISTENŢEI

Puse receptorul la loc în furcă şi rămase cu mâna rezemată de el.
Rafael se ofilise în scaun.
— Sunteţi făcut din granit.
— E prima oară când pomeneşte de Rezistenţă de la Max încoace.
O făcuse din vreun motiv anume?
Jean Moulin, alias Max, avusese parte de o moarte nu cu mult diferită de a lui Jasmine. Fusese mâna dreaptă a generalului Charles de Gaulle în Rezistenţa Franceză. încercase să unifice grupurile răzleţe, mai mult sau mai puţin organizate, bine intenţionate, dar pestriţe, ce se iviseră ca ciupercile după ploaie după căderea Parisului. Gestapoul îi dăduse însă de urmă. Şocul morţii lui din urmă cu mai bine de un an se mai resimţea încă prin lumea subterană. Braun făcuse odată o observaţie - dezinvoltă sau nu, Michel nu ştia sigur - cum că lucrurile aveau să se mai liniştească acum, că marele Max intrase la

„pensie".
— Credeţi că vă bănuieşte?
Michel ridică indiferent din umeri, ca şi când subiectul ar fi fost o pierdere de vreme. In realitate, Braun îi provocase un şoc cum nu mai simţise din primele zile. Dar îşi făcuse un obicei din a-şi ascunde reacţiile, mai ales în faţa agenţilor săi de la Flacăra.
— De ce ţi-ai ales ca nume Rafael? întotdeauna m-am întrebat.
— Mi s-a părut că sună mai bărbăteşte. îşi ridică braţul.
— îl pot mişca din nou, vedeţi? Dumneavoastră de ce aţi ales „Greenland"? „Zippy" e simpatic. Vă vom spune Z de aici înainte. Sună mai bărbăteşte ca G.
— Dacă te-aud vreodată că-mi spui Zippy... făcu Michel ameninţător, apoi ridică din umeri. Am ales Greenland* pentru că mi-ar plăcea să vizitez odată Groenlanda.
— Atâta tot?
Greenland -în limba engleză, „Groenlanda" (n.tr.).

— Atâta tot. Michel zâmbi, aruncându-şi privirea spre uşă. Era bine închisă. Lui Charlotte nu-i plăcea să se amestece în treburile lui.
— Cum a mers treaba la Benouville?
— A intrat în joc.
Răspunsul veni ca un pumn în faţă. Dar dădu din cap, ca şi când totul ar fi mers ca pe roate.
— Prin urmare, intuiţia lui *madame* n-a dat greş.
— E deosebită.
Rafael luă prespapierul preferat de pe biroul lui Michel şi începu să-1 arunce dintr-o mână în alta.
— Nu-i ca alte târfe pe care le-am cunoscut.
— Să nu te mai aud folosind cuvântul ăsta. îl detest. Şi cum arată?
Rafael duse la ochi globul de sticlă şi privi spre fereastră.
— Hotărâtă, stânjenită de ceea ce face şi franţuzoaică până în măduva oaselor. Cam aşa arată. Dacă nu m-ar deranja de unde vine, aş lua-o de nevastă.
Brigitte Durând era cheia întregii operaţiuni. Ca proprietară a bordelului frecventat de gărzile de la pod, dacă ea spunea nu, întreg planul lui Francois se ducea de râpă. Michel sperase din tot sufletul că va spune nu. Oare lăsase să se întrevadă acest lucru?
Se simţea obosit. Şi îmbătrânit. Cu doar un an înainte, un asemenea plan l-ar fi intrigat la culme. Se ridică de la birou, pre-făcându-se că mai inspectează o dată noul set de proiecte pe care Rafael urma să le livreze lui Braun.
— Şi americanul? întrebă el degajat.
— A acceptat şi el. Nu i-am dat detalii, desigur. L-am întrebat doar dacă ar fi dispus să intre într-un mic joc pentru ajutorarea Cauzei înainte să-1 trimitem înapoi în Anglia. Ce noroc pe unii! Nici prin cap nu-i trece că e pe cale să devină clientul unui bordel.
Studie biroul prin prespapier.
— *Pe cale* să pozeze în ofiţer german.
Michel scotocea printre hârtii. Rafael îşi examina degetul prin prespapier, apropiindu-1 şi depărtându-1 în mod regulat.

Mâinile lui Michel încremeniră. Totul se petrecea mult prea repede. Nici nu venise bine Frangois cu ideea, că planul începea să prindă contur. O femeie pe care n-o întâlnise niciodată şi acest tânăr pilot american. Habar n-aveau în ce se băgau.
— E ridicol! izbucni el brusc. Ea e prostituată, el, pilot. N-au fost instruiţi pentru aşa ceva. Nu sunt agenţi secreţi, nici spioni. Mai bine l-am trimite înapoi pe front, la zboruri, unde-i e locul. E odios ceea ce facem. Nu sunt decât nişte copii. Toată povestea asta e...
Glasul i se frânse. Nu-şi mai pierduse niciodată cumpătul în faţa lui Rafael sau a oricărui alt agent de la Flacăra. Cu privirea năucită, Rafael puse la loc prespapierul.
— Ne asumăm un risc nobil, *monsieur* Rousseau, zise el cu glasul cuprins de uimire. Omul care m-a recrutat pe mine nu s-ar da înapoi de la asumarea unui risc nobil.
Michel se retrase lângă fereastră şi rămase cu privirile pironite spre curtea de jos. Era o zi mohorâtă de

martie, rece, cenuşie şi umedă. Trotuarul pavat sclipea în răcoarea dimineţii. Nu mai era puternic ca înainte. Moartea lui Jasmine prin tortură îl sleiseră de puteri; o ştia la fel de bine ca Francois. în momentul în care un bărbat ezita în misiune, era semn că trebuia să predea frâiele altcuiva. Orice şovăială ducea la indecizie, iar indecizia nu numai că nu-şi avea locul la un conducător, dar costa şi vieţi omeneşti.
— Am avut o discuţie cu Braun cu ceva timp în urmă, zise el încet. A văzut pe poliţa căminului exemplarul din *Mein Kampf* al tatălui meu şi m-a întrebat în glumă: „Puţină lectură uşoară, Rousseau?" I-am răspuns: „Şi eu, care credeam că tata e alarmist!" Era clar la ce mă refeream. Mi-am lăsat să vorbească eul primar, Rafael, cel de dinainte de existenţa lui Greenland. Nu mai făcusem asta până atunci.
— Şi el ce-a zis?
Michel desenă cu degetele pe aburii de la fereastră.
— Nimic.
TRACY GROOT
43
— Nu vă judec, *monsieur* Rousseau, zise Rafael pe un ton blând pe care Michel nu-1 cunoştea. Ştim amândoi cine se face vinovat de moartea lui Jasmine. Eu unul am jurat la căpătâiul ei că are să plătească. Dar dacă dumneavoastră v-aţi... dacă nu mai...
Nu reuşi să-şi termine fraza, dar Michel ştia la ce se gândeşte.
Dacă v-aţi pierdut cu firea. Dacă nu mai puteţi înghiţi încă o tortură. Dacă v-aţi dat bătut, dacă v-a pierit curajul.
Era o greşeală să se confeseze acestui tânăr. Cu o lună înainte, Gestapoul se infiltrase în Flacăra, celula de rezistenţă a lui Michel, lăsând în urmă un agent mort şi pe altul într-un lagăr de concentrare din Neuengamme. Poate că lucrurile merseseră prea bine de prea multă vreme şi se instalase un soi de mândrie periculoasă: Flacăra era invincibilă. Flacăra era ocrotită de însăşi justeţea cauzei sale. Ceea ce nu trebuia să se întâmple nici nu avea să se întâmple - mentalitate ce aruncase întreaga Franţă într-o toropeală din care nu se trezi decât la ropotul cizmelor guvernării militare de pe Champs-Elysees.
în afara sprijinului acordat altor grupări pentru mutarea aviatorilor doborâţi pe front la o serie de adăposturi sigure din Spania, schema cu bordelul era prima iniţiativă de la moartea lui Jasmine. Flacăra - sau ce mai rămăsese din ea - avea încă nevoie de un lider. Michel nu-şi putea permite să dea glas eului primar de faţă cu Rafael, cum n-o putea face nici cu Braun. Dar, dintr-un fel de slăbiciune blestemată, cuvintele se revărsau şuvoi.
— Când am avut scăparea aia cu Braun, mi-am dat seama ce greu îi e unui suflet să persevereze în nebunie, când inima tânjeşte după simpla *libertate* de a - strânse pumnii şi îi duse la stomac - de a declara cu voce tare că e o nebunie. Ne naştem pentru adevăr, Rafael, pentru el suferim şi tot el ne nenoroceşte.
O, cum îl mai dispreţuia pe *Hauptmann* Braun - cu aroganţa şi îngâmfarea lui! Acestea ar fi fost mai uşor de îndurat dacă Braun ar fi fost deschis în privinţa lor. Dar superioritatea lui venea în forme familiare, ce odată îl caracterizaseră şi pe el - fiul privilegiat al unui afacerist de succes, cu un cap deasupra celorlalţi, sigur, încrezător în sine, intangibil şi, mai presus de orice, corect.
44
FLACĂRA REZISTENŢEI
TRACY GROOT
45
I-ar fi fost mai uşor dacă l-ar fi urât. Dar îl ura cu atât mai mult cu cât îl agrea, aşa făţarnic şi nesuferit cum era.
Deveni conştient de ticăitul ceasului de pe cămin.
îşi lăsă jos pumnii, aranjându-şi haina de la costum.
— Torul e în regulă, Rafael. Facem bine ce facem. Pescui după o replică la fel de banală şi lipsită de valoare.
— Doar că uneori ne vine greu, pentru că nu suntem conştienţi de asta.

— Ascultaţi, *monsieur* Rousseau, zise Rafael. Mi-aţi spus că n-a fost ideea dumneavoastră, ci a altcuiva. Poate n-ar strica să preia el şi...
— Nu, i-o tăie Michel, întorcându-se pe jumătate de la fereastră. Imposibil. Nu e de la Flacăra.
Dacă o celulă era infiltrată şi un agent ajungea torturat, acesta nu putea să-i toarne decât pe cei şase din grupul său. Două celule puteau opera zilnic una lângă alta fără să ştie. Dar Francois nu aparţinea niciunui grup. Şi Michel n-avea de gând să-1 implice.
Toată lumea ştia că Francois Rousseau era partenerul lui Michel în afacerea cu ciment a familiei. Mai ştiau şi că uzina Rousseau fusese rechiziţionată de Organizaţia Todt pentru a aproviziona cu ciment Zidul Atlanticului, construit de Hitler. Ştiau şi că fraţii nu erau colaboraţionişti, altfel şi-ar fi făcut deja avere stând la coadă cu alte companii să vândă ciment naziştilor.
După prăbuşirea pilotului la Cabourg, Rafael apelase cu încredere la Frangois, ştiindu-1 noncolaboraţionist. Era un om de afaceri care cutreierase prin tot continentul; sigur putea face diferenţa dintre un neamţ şi un american. Rafael ajunse la concluzia că Frangois era şi el un francez ca toţi francezii, un om ce încerca să supravieţuiască războiului fără să-şi asume riscuri prea mari pentru siguranţa familiei sale şi fără să colaboreze prea mult cu inamicul pentru a evita mustrările de conştiinţă.
O clipă, gândul lui Michel zbură înapoi la fata din tren. Faptul că fredonase „La Marseillaise" îl făcuse să se simtă mai fericit decât fusese de multă vreme. închise ochii. Ce n-ar fi dat să se poată întoarce la clipa aceea sacră, să aibă senzaţia că îngerul

tocmai a tulburat apele, că nu-i mai rămânea decât să plonjeze în ele pentru ca totul să fie bine, pentru ca Franţa să fie liberă...
Dar ea n-avea să se mai întoarcă.
N-avea s-o mai vadă dând buzna pe uşă cu respiraţia întretăiată, dându-şi jos eşarfa de la gât şi aruncând-o pe cuier ca la ea acasă. Niciodată...
Michel deschise ochii.
Se întoarse de la fereastră spre birou. Trase scaunul, scaunul tatălui său, şi se aşeză. Privi spre poliţa căminului neîncălzit. Acolo-şi ţinea tatăl său cărţile care-1 interesau la momentul respectiv şi Michel păstrase tradiţia. în vârful micului teanc se afla *Mein Kampf.* Se strădui să-şi aducă aminte când îşi făcuse pentru prima oară apariţia acolo. Prin '36-'37, poate. Pe vremea aceea ar fi trecut neobservat. în timp ce tatăl său şi acoliţii se frământau în privinţa ideologiei în ascensiune a lui Adolf Hitler, noul cancelar al Germaniei, Michel se căznea să atragă privirile unui top model american aflat în concediu, vizitând-o pe mătuşa ei la Cabourg. Nostim. Nici măcar nu-şi mai aducea aminte cum o chema.
Ziua rechiziţionării uzinei de ciment în primăvara lui '41 se dovedise cea mai nenorocită din viaţa lui Michel.
Secretara lui, Charlotte, femeie sinceră şi onestă, nu mai contenea să plângă pe înfundate. *Hauptmann* Braun, care examina biroul, se făcea că nu observă. în cele din urmă zise:
— Vă rog, *madame.* Ce-ar fi să ne faceţi un ceai? Sau o cafea? Charlotte protestă contrariată că n-aveau cartele de raţie la
aşa ceva.
Roland Braun era un bărbat înalt trecut de patruzeci de ani, arătos şi elegant, genul de neamţ ce părea uşor stânjenit şi tulburat de efectul produs de propria prezenţă într-o încăpere. încerca să compenseze acest lucru printr-o înflăcărare necaracteristică. Dar entuziasmul îl părăsea de îndată ce se relaxa.
— Nu din propriile rezerve, *madame,* replică el răbdător. Sunt sigur că şeful dumneavoastră...
Aruncă o privire spre Michel, care clătină din cap.

Nu, îşi zise acesta plin de amărăciune. *N-am mai lucrat niciodată pentru nazişti - de unde să avem ceai şi cafea pe aici?*
De zahăr nici pomeneală. Michel nu mai pusese zahăr pe terci de un an de zile. Păstra orice cupon pentru Francois şi Mărie, care aveau trei copii.
— Aha! făcu Braun cu discreţie tipic franţuzească când se dumiri cum stăteau lucrurile. Dar discreţia i se transformă repede în zel înflăcărat tipic german.
— Ei bine, *monsieur* Rousseau, lucrurile se vor schimba în bine pe-aici. O să vedeţi. în curând

mica dumneavoastră fabrică de ciment îşi va extinde sfera de acţiune. Şi nu peste mult veţi face la bani cu nemiluita.
După plecarea căpitanului, Michel intră în birou, închise uşa în urma lui şi făcu ce făcuse şi Charlotte: plânse. Singura lui consolare din ziua aceea fusese faptul că preaiubitul său tată, care luptase cu nemţii la Verdun în 1916, nu mai era în viaţa.
în ziua următoare, Michel primi pachet de la *Hauptmann.* Un sfert de kilogram de cafea pură, veritabilă, cu aromă îmbietoare. Niciun dram de orz prăjit. Charlotte plânse din nou.
Rafael se răsuci pe scaun să vadă la ce se uita Michel.
— Chiar citiţi porcăria aia? întrebă el, ţuguindu-şi buzele, când dădu cu ochii de cartea lui Hitler.
— Cunoaşte-ţi inamicul.
— Cum vi se pare?
— Uneori mă adoarme. Alteori îmi fură somnul. Sunt o grămadă de lucruri de spus despre ea, Rafael. E plictisitoare. Grandioasă până la limita suportabilului. Şi pe deasupra înfricoşătoare.
— în ce sens? făcu Rafael intrigat.
— în sensul că în anumite privinţe sunt de acord cu el. Şi când se întâmplă asta, mă simt deprimat la culme. îmi zic în sinea mea: *Chiar am fost de acord cu Hitler?*
Rămase cu ochii pironiţi pe carte, zâmbind uşor.
— Dar nu trebuie decât să citesc mai departe. Nu trece mult -poate doar o propoziţie, două - până îmi recapăt uzul raţiunii,

când dau peste o afirmaţie atât de absurdă, că mi se pare de-a dreptul comică. Rafael rânji.
— Mi-ar plăcea să pot citi în germană.
— Braun zice că-i un mod ideal de a-mi perfecţiona limba. El crede că-mi face bine la suflet. Dar încep să mă întreb dacă-i chiar atât de convins. A fost o greşeală stupidă, scăparea aceea faţă de el - comisă cu mult înainte de moartea lui Jasmine.
Privi spre Rafael, ai cărui ochi căprui se lăsară în jos preţ de o clipă.
Ei bine, viteazul meu Marius, ce mai crezi acum despre liderul tău ? Rafael aruncă o privire spre ceasul de pe cămin.
— E timpul s-o iau din loc. Se ridică în picioare.
— Azi n-avem maşină. Mergi cât poţi cu trenul, apoi închiriază o bicicletă sau o căruţă dacă-i cazul. Braun îşi vrea proiectele înainte de ora trei. Odată aprobate, vor intra imediat în producţie. Rommel are nevoie de ciment.
— Mai aveţi ceva de trimis?
— Nu, dar va trebui să aduci pe cineva la întoarcere. Un individ prăbuşit deasupra Belgiei. Trebuie să se fi aflat deja acasă la Clemmie.
„Clemmie" era proprietara unei locuinţe securizate de la periferia Cabourgului. Bătrâna văduvă, a cărei reputaţie în Rezistenţa locală o egala pe cea a lui Jean Moulin", adăpostea la orice oră până la cinci aviatori aliaţi doborâţi. Recentele fortificaţii ridicate de Rommel la Zidul Atlanticului din Cabourg avuseseră drept rezultat o creştere periculoasă a numărului de muncitori - majoritatea condamnaţi la muncă silnică, e drept - dar şi înmulţirea nemţilor puşi să-i supravegheze. Orice încercare de a o avertiza pe Clemmie de pericol se dovedi însă zadarnică. Nu bine soseau „băieţii" ei, că femeia îi trata de parcă tocmai intraseră pe poarta lui Sân' Petru, cu suflarea iadului în călcâie, găsind acolo azil permanent.
* Membru de seamă al Rezistenţei Franceze (n.tr.).

— Perfect. O nouă ocazie să-i fac o vizită lui Jenison, replică Rafael satisfăcut. La privirea întrebătoare a lui Michel, îi explică:
— Americanul. Aşa-i zice oraşului din Michigan de unde vine. încerc să-i mai fac câte o vizită când am ocazia. A început să i se mai dezlege limba, poate pentru că se plictiseşte.

— Vreo noutate despre cursul războiului?
— Zice că-i doar un simplu pilot; nu li se spune nimic. Puţinul pe care-l ştie, l-a aflat din *Stars and Stripes** şi, pe când ajung la el ştirile, sunt deja expirate. Cred că încă nu are deplină încredere în noi. Nu ştiu ce-i cu americanii ăştia. Cu un britanic n-ai probleme de genul ăsta.
— Vreo ştire despre invazie?
Michel făcea parte dintr-o asociaţie amicală de întrajutorare ce făcea pariuri legate de data invaziei. Consultase un calendar şi pariase douăzeci de franci pe data de 8 mai, ziua cu lună plină din luna respectivă. Luându-şi inima în dinţi, îl întrebase şi pe Braun dacă voia să participe; acesta pariase cincizeci de franci pe 15 mai, pe motivul că era prea bătător la ochi ca aliaţii să atace pe lună plină. Neamţul părea să-l simpatizeze pe Michel.
— Tu nu te temi să fii tu însuţi, Rousseau, îi spusese el odată pe faţă, recunoscător că ştia măcar un francez cu care putea să-şi lase garda jos din când în când.
Rafael clătină din cap.
— Nimic din ce nu ştim deja. Adunare de personal şi material, acumulare de provizii. Mi-a spus că a văzut odată un morman uriaş de sicrie în colţul unei tabere din Anglia. Se pregătesc, nu glumă. Ce n-aş da să vină chiar acum!
— Va veni, Rafael. Şi trebuie să fim pregătiţi pe când se întâmplă. Cum stă cu rana de la cap?
— Dă înspre bine. I-au trebuit câteva cusături, dar nu s-a infectat. Doctorul nu ştie sigur dacă şi-a fracturat craniul sau nu.
Ridică din umeri.
— E băiat mare şi la propriu, şi la figurat. Se va descurca.
Ziarul oficial al Forţelor Armate ale Statelor Unite ale Americii (n.tr.).

— Apropo, zise Michel, deschizând sertarul de la birou pentru a evita privirea lui Rafael. Am decis să mă ocup personal de instruirea americanului. Aranjează cu Clemmie să se mute aici într-o săptămână, dacă e în stare să călătorească până atunci. Va sta la mine în apartament.
Scotoci prin sertar fără să caute nimic anume, pe fundalul protestelor mute ale lui Rafael. Ceasul de pe poliţa căminului ticăia.
— Ce vrea să însemne asta? întrebă într-un târziu Rafael.
— Ce anume? Ridică din mâini.
— *Monsieur* Rousseau, asta mi-e slujba. Să nu-mi spuneţi acum că n-aveţi încredere în mine. Doar cu asta *mă ocup.* Şi sunt bun în meserie.
— Şi *eu* tot cu asta mă ocup! Michel trânti la loc sertarul.
— Asta am făcut vreme de patru ani de zile chiar înainte să se înfiinţeze Flacăra!
— N-aveţi încredere în mine? întrebă Rafael îngrozit. Ce să înţeleg din asta?
— Şansa cea mai bună a americanului să scape cu viaţă din schema asta sunt *eu.*
— Schemă? protestă Rafael. De ce schemă? Nu înţeleg. *Monsieur* Rousseau, dumneavoastră mi-aţi spus odată un lucru: că dedicarea faţă de un ţel are grijă de toate detaliile. Podurile sunt ţelul, iar noi suntem dedicaţi. Wilkie şi cu mine îl vom instrui pe american cu aceeaşi...
— Am să-l instruiesc eu. Te anunţ când suntem gata să începem.
Michel luă un şerveţel din sertarul de jos şi-l întinse peste proiecte. Le înfăşură în el, împingând marginile ca să le alinieze şi le introduse cu grijă într-un tub de carton. Sigila tubul şi i-l întinse lui Rafael. Cu faţa împietrită, acesta îl luă fără un cuvânt şi porni spre uşă.
— Andre.
50

Asta pentru că Rafael tocmai deschidea uşa şi ar fi putut fi auziţi de Charlotte. închise uşor uşa şi aruncă în urmă o privire încrâncenată.
Michel se întrebă ce să-i ofere. îi era dator lui Rafael. Atunci rosti încet:
— Iasomia* era floarea ei preferată.
Rafael îl privi o clipă în ochi şi chipul i se mai înmuie puţin. Apoi o luă din loc.
Rafael strecură tubul în geanta de piele pe care o lăsase în biroul lui Charlotte, îşi duse mâna la beretă

în semn de salut şi porni spre depoul gării din Caen.
Lui *monsieur* Rousseau îi datora faptul că nu fusese recrutat la muncă forţată ca atâtea alte mii de tineri smulşi de pe pământul Franţei şi trimişi în Germania să lucreze în fabricile de muniţie. Regimul-marionetă de la Vichy, instalat de nazişti după căderea Franţei, îi minţise; le promisese muncitorilor salarii mai mari şi condiţii de viaţă mai bune. Acum ştirile începeau să transpire şi nu conţineau nimic bun. Oamenii flămânzeau şi acolo ca şi aici. Era de preferat pentru un francez să flămânzească în propria-i patrie decât în nesuferita Germanie.
Clătină din cap cu admiraţie încrâncenată. Cum reuşise Rousseau să-şi păstreze cumpătul când ofiţerul german lansase numele lui „G" ca pe o grenadă? Bătrânul Rousseau - atât de calm şi de îndatoritor într-un moment ca acela... şi totuşi ceva nu era în regulă.
Greenland îşi cunoştea agenţii, ştia de ce erau în stare; era un mare lider în sensul că se aştepta de la subordonaţii săi să facă întocmai cum fuseseră instruiţi. Rafael era de convingerea că oricine râvnea mai mult control trăia cu teama de a nu-l pierde. Niciodată nu mai preluase Michel cu de-a sila o operaţiune ca acum.
îşi cumpără bilet până la Cabourg şi urcă în vagon. Se trânti pe banchetă, cu geanta între picioare, şi se relaxa, privind pe geam.
îi plăcea să lupte pentru patrie în felul acesta, sub acoperire, şi se întreba uneori dacă nu iubea mai mult lupta decât patria. Dar nu se temea că va da în fanatism. Rousseau făcuse din el patriot, Flacăra îl cooptase la Rezistenţă, dar, în pofida tuturor, rămăsese Andre Besson şi Andre Besson avea să rămână.
Odată, pe vremea când era încă boboc la Rezistenţă, Rousseau l-a trimis să cutreiere prin tot Caenul înainte de şedinţa de instructaj. A pierdut astfel o jumătate de zi. La întoarcere, i-a explicat că în *asta* a constat instructajul şi l-a expediat acasă. Cu altă ocazie, a trebuit să viziteze o fermă, o măcelărie, un restaurant, o biserică şi un salon de cosmetică. Detestase acest gen de exerciţii frivole.
— Ce-ai observat la aceşti oameni? îl întrebă Rousseau a doua zi.
— Nimic deosebit. Suspiciune. Resentimente. Amărăciune. Foamete.
— Atât? Nimic altceva?
— Ce v-ar plăcea să auziţi? Că am găsit valori franceze pentru care merită să lupţi? N-am descoperit nimic de felul ăsta. Am văzut oameni care m-au tratat cu aceeaşi suspiciune cu care i-am tratat şi eu pe ei. Nu sunt omul care să moară cu *Vive la France!'* pe buze.
Era furios pe Rousseau, care arbora un surâs enigmatic ce-i mărea şi mai mult iritarea. Nu voia să-şi piardă vremea cu exerciţii stupide de patriotism. Voia să înveţe despre coduri secrete şi transmiţători. Să arunce obiective în aer.
Câteva luni mai târziu, în timp ce escorta doi membri ai echipajului unui B-24 doborât, îi trecu prin minte un cuvânt: „răsturnare". Tot ce văzuse în ziua exerciţiului propus de Rousseau -resentimentele, foamea - veneau din partea unor oameni surprinşi de *răsturnare.*
Termenul îi declanşa în minte un nou val de cuvinte şi într-o zi îl rugă pe Rousseau să-i împrumute un dicţionar. Căută termeni precum „răsturnare" şi „cucerire". „Democraţie", „republică", „parlamentarism". Avea o idee vagă despre semnificaţia lor, dar voia să ştie sigur. Căută „nazism", dar nu-l găsi în

în limba engleză „Jasmine" (n.tr.).
Trăiască Franţa! (în limba franceză în original) (n.tr.)

dicţionar. încercă „socialism naţional", dar era un termen prea nou pentru ediţia respectivă. îl rugă pe *monsieur* Rousseau să-i scrie definiţia. Rousseau se gândi bine, consultă la un moment dat şi *Mein Kampfşi* o scrise cu atenţie. Pe aceeaşi foaie de hârtie, sub definiţia lui Rousseau, Rafael copie din dicţionar definiţiile cuvintelor „democraţie", „republică" şi „parlamentarism".
Purtă cu el hârtia o săptămână încheiată. Studie sensurile, le frământă în minte, le puse pe fundalul a ceea ce fusese ţara lui înainte şi ceea ce era acum şi ceea ce probabil mai mocnea încă dincolo de suprafaţă, în stare latentă, până la alungarea cotropitorilor. Medita la cotropitori, la Hitler şi la ideologia lui, la tot ce însemnau acestea pentru Franţa. Şi ajunse la o concluzie izbitoare.
Dădu buzna în biroul lui *monsieur* Rousseau şi se repezi spre masa acestuia.
— Cred! strigă el.
Monsieur Rousseau puse stiloul pe masă.

— Ce crezi?
Tremura din creştet până-n tălpi.
— Cred în republică, *monsieurl* în democraţie! Dar nu-i vorba atât de lucrurile pentru care luptăm - în realitate habar n-avem pentru ce luptăm, fiecare cu a lui. Despre altceva e vorba: n-am găsit nimic în comun cu oamenii la care m-aţi trimis. Asta m-a tulburat, pentru că arunci cum ne-am putea uni forţele împotriva lui Hitler?
începu să măsoare biroul în lung şi-n lat.
— M-aţi trimis să văd pentru ce luptăm. Dar a trebuit să înţeleg mai întâi *cu ce* luptăm - în asta, *monsieur* Rousseau, suntem de acelaşi gând! Indiferent care ar fi convingerile noastre, sunt incompatibile cu ale lui Hitler.
Simţi un val de bucurie intensă.
— Asta ne uneşte!
Ce zâmbet mai înflorise atunci pe chipul lui Rousseau! Vagonul se hurducă brusc. Sub ochii lui începură să se perinde ziduri de cărămidă învăluite în fum.

53
Gândul îi zbură la ziua aceea când Wilkie, un alt agent de la Flacăra, îi dăduse de urmă într-un magazin din Caen, înştiinţându-1 că Jasmine fusese abandonată pe o stradă din Benouville. Orăşenii au dus-o pe muribundă la una din cafenelele de lângă râu. Cineva a recunoscut-o în ea pe angajata complexului din Ranville al uzinei de ciment Rousseau şi a trimis după angajatorul ei la Caen, la zece kilometri distanţă. Rafael ajunse la scurtă vreme după Michel. Pe atunci, părea că oraşul întreg ieşise în stradă. Pe atunci, Jasmine era deja moartă.
Sosi cu stomacul strâns de groază la locul faptei, unde îşi găsi şeful aşezat pe jos în costumul său impecabil lângă un trup neînsufleţit. Faţa lui Rousseau era cum Rafael n-o mai văzuse niciodată. Ca o plajă în decembrie - albă, rece, pustie.
Gestapoul o aruncase în stradă în pielea goală. Cineva avusese decenţa să smulgă o faţă de masă de pe o măsuţă de la cafenea şi să o acopere cu ea. Un picior mic, învineţit, ieşea la iveală de sub acoperitoare, cu o crustă însângerată în loc de unghii şi umflături înnegrite între degete. Rafael îngenunche lângă Rousseau şi-i puse o mână pe umăr, făcându-şi curaj să dea la o parte faţa de masă şi să-i dezvăluie faţa.
Poate situaţia ar fi fost alta în prezent dacă Rousseau nu s-ar fi lăsat copleşit de dezolare, ci de sentimentul ce pusese stăpânire pe Rafael în clipa când dăduse cu ochii de ea - furie. Chipul ei atrăgător era de nerecunoscut, umflat de pe urma contuziilor, colorat într-un amestec pestriţ de vânăt şi cenuşiu, acoperit de arsuri. Cu mâna tremurândă, dădu la o parte şi restul feţei de masă.
Un val de proteste se ridică din mijlocul mulţimii la vederea trupului brutalizat. Unii îşi duseră mâinile la gură să-şi înăbuşească strigătele. Alţii vociferau şocaţi şi aprinşi de furie. O parte îl invocau pe Dumnezeu, în timp ce alţii se depărtară grăbiţi să vomite. Bărbaţii blestemau. Femeile plângeau, trăgându-şi spre ele copiii ca să le acopere ochii.
Rafael înregistra scrupulos fiecare atrocitate comisă asupra minionei, dându-i glas sus şi tare în auzul mulţimii. Cu capul rezemat de geamul compartimentului, privea acum în gol, inundat
54

de amintiri. Atunci nu se lăsase copleşit de emoţie. Trebuia să depună mărturie, să fie meticulos şi puternic, de dragul lui *monsieur* Rousseau. Se sforţase să-i deschidă gura. Să-i deschidă ochii. Să-i inspecteze fiecare centimetru din trup, fiecare parte intimă, din spate şi din faţă, şi, în timp ce o făcea, se legă în inima lui cu toată solemnitatea de care era în stare că făptaşul avea să plătească. în tot acest timp, continuă să raporteze mulţimii descoperirile lui.
— încetează! îl imploră o femeie. Alta interveni:
— Nu, lasă-1! Să ştie cu toţii ce i-au făcut brutele!
Cineva îi scosese de la gât inscripţia de carton prinsă cu sârmă. Mesajul spunea în franceză: *Asta-i soarta dobitocilor de machisarzi.* Inscripţia fusese ruptă în două.
Cu un an în urmă, ea ar fi fost lăsată la locul ei şi trupul ar fi rămas neatins până la sosirea poliţiei franceze. Sentimentul predominant ar fi fost unul de teamă usturătoare, ceva în genul: „Vedeţi ce păţiţi dacă vă băgaţi? Vă jucaţi, plătiţi..." Dar ceva se petrecea în Franţa în primăvara aceea a lui '44. Orice ţi-ar fi dictat conştiinţa în privinţa conduitei personale din timpul Ocupaţiei, nu mai încăpea loc de

toleranţă pentru asemenea acte, şi asta indiferent de coloratura politică. în primăvara lui '44 teama de represalii începuse să slăbească. Asemenea acte erau... incompatibile cu Franţa.
După ce făcu inventarul tuturor atrocităţilor, îi înveli la loc trupul cu blândeţe în faţa de masă, acoperindu-i faţa cu tivul acesteia. *Monsieur* Rousseau nici nu se clintise de lângă ea, şi oamenii se întrebau în şoaptă:
— E soţul ei? Sau iubitul?
— Şeful.
Rafael se ridică în picioare după sinistra misiune.
— E *monsieur* Rousseau, proprietarul uzinei de ciment Rousseau. Un val de linişte se aşternu peste mulţime. Unii locuitori ai
Benouville-ului lucrau la fabrica din Ranville, alţii la cea din Caen. Un bărbat slab, de vârstă mijlocie, păşi în faţă şi-1 ajută pe

Rousseau să se ridice. Un altul se apropie şi-1 cuprinse cu braţul, vorbindu-i blând în şoaptă. Aminti ceva despre faptul că servise împreună cu nobilul lui tată la Verdun. O femeie veni şi-i puse mâna pe braţ, plângând.
— Dumnezeu să vă binecuvânteze, *monsieur.* Dumnezeu să vă binecuvânteze pentru fiul meu.
— Chiar cred că ne pot închide gura cu asemenea acte monstruoase? strigă un tânăr ochelarist din mulţime, căţărându-se dintr-un salt pe o masă de la cafenea.
— Aşa cred ei că îşi promovează cauza? Dimpotrivă, ne dau şi mai multe motive să le rezistăm!
Priviră în jur, căutând reacţii din partea nemţilor, dar, lucru curios, aceştia nu se zăreau nicăieri. Singurii soldaţi de serviciu la pod în ziua aceea erau recruţi aduşi cu forţa din ţările cucerite: un austriac, un ucrainean, doi polonezi, un ceh - nu mulţi le-ar fi cunoscut naţionalitatea, dar Flacăra ştia. Aceştia urmăriră cu interes scena de la posturile lor, dar nu şi le părăsiră. Rafael se întrebă dacă nu cumva Gestapoul îi pândea de undeva, de pe aproape, întocmind liste cu nume. Se întrebă unde erau colaboratorii din mulţime, căci în mod sigur trebuiau să fie câţiva. Se temea deja pentru soarta viteazului nesăbuit care sărise pe masă.
— Cum o cheamă? strigă acesta către Michel. Ne vom aminti de asta, *monsieur* Rousseau! N-o vom uita! Spuneţi-ne cum o cheamă!
Rafael aruncă o privire rapidă spre Rousseau. Chipul acestuia era dezolat; părea absent. Faptul că-şi pierduse cumpătul l-ar fi putut face să-i dea de gol numele de război - şi mai mult ca oricând, Rafael era convins că Gestapoul stătea cu ochii pe ei. Nu trebuia decât ca Rousseau să spună „Jasmine" şi aceştia ar fi ştiut imediat că e de la Flacăra.
înainte să apuce Rousseau să-şi deschidă gura, Rafael i-o luă înainte, dând glas primului nume care-i veni în minte:
— Marianne! Cred că Marianne o cheamă. Lucra la uzina de ciment.

— Marianne! strigă tânărul, ridicându-şi pumnul. Numele ei e Marianne!
Mulţimea prelua şovăitoare numele, care răsuna în curând pe buzele tuturor. Unii îl murmurau cu obrajii scăldaţi în lacrimi, alţii făcându-şi semnul crucii. Copiii îl scandau, cu privirea ridicată spre adulţi. Apoi sosi poliţia franceză şi câteva huidume, cu siguranţă din *Milice.* Dar oamenii nu se împrăştiară cum ar fi făcut-o cu un an în urmă. Rămaseră pe loc, scandând în continuare numele, şi în tot acest timp nici urmă de vreun soldat german.
— Marianne! Marianne!
Tânărul sări de pe masă şi îngenunche lângă trupul lui Jasmine. îi puse mâna pe creştetul acoperit cu faţa de masă, de parcă i-ar fi dat ultima binecuvântare. Buzele i se mişcară, apoi rosti cu glas tare, cu lacrimi în ochi:
— Nu te vom uita, Marianne.
La zile întregi după aceea, Rafael îşi dădu seama că numele ce-i venise instinctiv pe buze reprezenta identitatea naţională a Franţei, personificarea republicii. Michel Rousseau fusese pentru el Marianne - invincibil, mândru, refuzând să facă compromisuri răului din jurul său.

Rafael se îndreptă de spate.
— Se învinuieşte pentru moartea ei, şopti el stupefiat. Cum de nu-şi dăduse seama până atunci? Era singurul motiv pentru care Rousseau insistase să se ocupe personal de instruirea americanului.
Rousseau stătuse acolo, la fereastră, cu privirea pironită spre curtea de dedesubt, dezvăluindu-i lucruri pe care Rafael nu le ştia. Nu ştia cât de greu îi venea să-1 tolereze pe Braun. Nu ştia cât de greu îi venea să-şi ţină în frâu eul primar. Era confesiunea unui om, şi Rafael avu brusc sentimentul ciudat că *monsieur* Rousseau nu mai avea mult timp la dispoziţie.
Mult timp înainte să ce? Să se trădeze în faţa lui Braun? Sau înainte ca vreun alt membru de la Flacăra să fie prins şi torturat, dezvăluind identitatea lui „G"? Ascultându-1 pe Rousseau, nu

era sigur decât de un lucru: că ar fi dat orice să înceteze. O asemenea sinceritate nu putea decât să atragă răul. Acolo, la fereastră, stătea un om devenit dintr-odată atât de vulnerabil, de parcă tocmai ar fi păşit în faţa unui tanc de-al lui Rommel. Era un om bun, în ciuda vicleniei ce-1 făcea să adopte rolul lui Greenland, şi bunătatea lui părea să atragă răul, în acelaşi fel în care Franţa îl atrăsese pe Hitler. Franţa, naivă în libertatea ei de măr în floare, făcând caz de orice pericol de la răsărit; Hitler, ridicându-se în tot acest timp ca o fiară neagră, dezlănţuită.
Acolo, la fereastră, se afla un om inocent, inconştient de întunericul vicios şi ameninţător ce-1 făcea să se simtă atât de neînsemnat. La un moment dat, Rousseau fredonase câteva note din „La Marseillaise", un contrapunct straniu, înfiorător al întunericului.
Rafael se lovi cu palma peste genunchi. Cum de nu-i trecuse prin cap să-i amintească de riscurile de a adăposti pe cineva la el în apartament? înainte ar fi putut-o face, dar nu şi după mutarea Gestapoului în clădirea tribunalului aflată cu câteva blocuri mai încolo. Fusese atât de şocat de hotărârea lui de a prelua controlul, că îşi pierduse uzul raţiunii.
Confruntat cu aroganţa lui Braun, Rousseau îşi păstrase întotdeauna buna dispoziţie. încercase să nu se lase afectat de opresiunea Ocupaţiei. Se străduise mereu să alunge temerile lui Rafael, amintindu-i de iminenţa invaziei aliate. Dar acum gândurile şi acţiunile lui păreau influenţate de atmosfera ce-1 înconjura, întunericul se strecurase în sfârşit în inima marelui Greenland.
Rafael simţi un nod în gât şi lacrimile îi inundară ochii.
Să *nu vă lăsaţi pradă întunericului. N-aţi fost făcut pentru lanţuri -nu dumneavoastră, prietenul meu, care mi-aţi arătat Franţa.*
Privi peisajul ce i se perinda prin faţa ochilor. Apoi un nou gând despre Rousseau îi trecu prin minte.
Monsieur Rousseau fusese îndrăgostit de Jasmine.
— Nu se poate, şopti el neîncrezător. Dar dintr-odată, totul deveni limpede.
Dezolarea cu care stătuse acolo, la căpătâiul ei. Stângăcia şi încordarea cu care se comportase în prezenţa ei în ultima

vreme, înainte să fie prinsă. Rafael le pusese pe seama faptului că Jasmine îi dădea întruna mici semnale că era îndrăgostită de el, lucru ce nu mai era un secret pentru nimeni; pusese stângăcia lui Rousseau pe seama încercării lui de a o descuraja cu blândeţe, încercând să menţină profesionalismul. Rousseau nu-i era doar şef la uzina de ciment, ci şi comandant la Rezistenţă. Rafael ar fi băgat mâna în foc că era prea ocupat pentru dragoste, prea prins cu afacerile de la uzină, cu Ocupaţia şi Rezistenţa, prea încordat. Era cu putinţă ca bătrânul Rousseau, care trebuia să aibă cel puţin patruzeci de ani, să se fi îndrăgostit?
In acest caz, moartea lui Jasmine îl compromisese într-adevăr. Nu mai preluase niciodată cu forţa o operaţiune. Cine râvneşte mai mult control trăieşte cu teama de a-1 pierde - şi dacă Rousseau se temea că va pierde controlul, Flacăra avea motive să se teamă că-1 va pierde pe Rousseau.
L-ar fi putut oare determina să plece din ţară, l-ar fi putut convinge că era mai de folos Rezistenţei sub ordinele directe ale lui de Gaulle? Sub ameninţarea fierbinte de iad a infiltrării Gestapoului, mulţi agenţi plecaseră din ţară, luând direcţia Londra. Dar la acest gând, Rafael îşi simţi inima grea.
Rousseau n-ar fi fost niciodată de acord să plece de la uzina de ciment. Adăpostea prea mulţi evazionişti dornici să scape de recrutare şi de muncă forţată. Comunişti, evrei, membri ai Rezistenţei. N-ar fi avut inima să-i abandoneze pe niciunul dintre cei pe care-i putea salva cu influenţa sa. Nu era

de mirare că Jasmine se îndrăgostise de el.
Nu te vom uita, Marianne.
Dar de Rousseau cine-şi va mai aduce aminte?
Cine-si va aminti de omul care îi arătase Franţa?
Unde pleci? strigă Colette din bucătărie, când o văzu pe Brigitte luându-şi haina din cuierul de lângă uşa din dos. Colette stătea rezemată de masă, fumând o ţigară. Brigitte îşi pregătise alibiul dinainte. Scotoci prin buzunar după un nasture de alamă.
— îmi mai trebuie unul din ăsta. Mă duc să văd şi dacă este carne.
Marie-Josette ieşi din baie poticnindu-se, cu mâna încleştată la ochi.
— Te duci la „Broderia"? Cumpără-mi şi mie nişte dantelă, te rog. Battenberg. Cât să-mi termin perna.
— Ce-ai păţit? o întrebă Brigitte.
Marie-Josette îşi dădu mâna la o parte, descoperindu-şi ochiul roşu şi umflat.
— Mi-am pus în ochi picăturile de urechi. Brigitte plescăi din limbă compătimitoare.
— Asta nu-i bine. Măcar n-ai să mai suferi de dureri de urechi în ochi. Şi dacă nu au dantelă?
— Spune-le că, dacă nu ţin dantelă de calitate, am să-mi cheltuiesc toţi banii la Caen.
Plecă după portofel.

— De parcă i-ar durea în cot de banii *tăi* strigă Colette în urma ei.
— Hai, taci, Colette! făcu Brigitte mecanic. Cât costă dantela Battenberg?
Marie-Josette se întoarse din dormitor, scotocind prin portofel.
— Mai puţin decât un kilogram de cartofi.
Examina cele câteva monede din palmă cu ochiul nevătămat. Numără câteva, se încruntă, mai aruncă una la grămadă şi-i întinse banii lui Brigitte.
— Dacă nu-ţi ajung, scuipă-i în faţă şi pleacă.
— Numai să nu te scuipe ei mai întâi, comentă Colette cu o urmă de zâmbet amuzat, ducându-şi ţigara la buze.
— Ţine-ţi gura, Colette, i-o tăie Brigitte. Medicul vine la patru. Ar trebui să mă întorc până atunci, dacă nu-i nicio speranţă de carne.
Doctorul venea de la Ranville în fiecare vineri. Cel din Benou-ville le refuzase.
— Unde sunt banii pentru el? întrebă Colette.
— Poate acceptă să-i plătim în natură, ciripi Marie-Josette. Când Brigitte îşi dădu ochii peste cap, ridică din umeri.
— Măcar miroase frumos. Mai frumos ca un soldat.
— îi plătesc eu când mă întorc. Să-i arăţi ochiul. Şi nu uitaţi s-o treziţi pe Simone. E ziua ei de mers la fermă. Am să-i las bicicleta. Aduceţi-i aminte de ferma de lângă Ouistreham. Data trecută am adus mere de acolo.
Mere încreţite şi ceroase, la preţul unei conserve de ficat de gâscă, dar tot hrană era. In ziua aceea, Marie-Josette făcuse un fel de tartă fără unt, ouă, cremă sau Calvados. O tartă de Ocupaţie. Faptul că avea totuşi gust bun era un testament al vremurilor. Tot un testament al vremurilor era şi faptul că mâncaseră până şi cojile de la merele ceroase.
— Nu se mai poate merge până acolo, zise Colette cu afectare. Ţinea ţigara cu graţia feminină a unei cochete pariziene.
Dintre cele patru, Colette era de departe cea mai frumoasă. Avea

ochi căprui, bucle de culoarea nisipului şi tenul crem catifelat. Rotocoale de fum îi ieşiră pe nări, încolăcindu-se delicat.
— E prea aproape de plajă. Claudio zice că au restricţionat zona. Cum putea s-o spună cu atâta satisfacţie în glas, cu un soi de
triumf stupid? Oare nu era şi ea afectată?

— Şi locuitorii?
— îi scot în stradă.
Din nou, nuanţa de triumf.
Brigitte învăţase să nu se arate supărată de jocul ei bolnăvicios; n-ar fi făcut decât să-i ofere o satisfacţie perversă. Colette era uneori atât de greu de înţeles, că Brigitte se întreba dacă s-o trateze cu blândeţe sau s-o ia la palme.
— Mi-e dor de ocean, oftă Marie-Josette. Şi când te gândeşti că nu-i decât la câţiva kilometri de aici. Ar putea la fel de bine să fie la Paris.
— Mie mi-e dor să privesc o ţară liberă, zise Brigitte. Canalul Mânecii despărţea o ţară strânsă în menghina nazistă
de o ţară ce ţinea cu dinţii de libertate. Cu o vară înainte, încă mai putuseră să meargă pe plajele încântătoare de pe coasta Normandiei. Putuseră privi cu invidie siluetele îndepărtate ale ultimelor vestigii libere ale Europei, care încă mai rezistau cu înverşunare. O simplă privire spre Anglia o umplea de speranţă. Unii mergeau pe coastă să uite pentru o vreme războiul şi să-şi găsească mângâiere în imensitatea oceanului. Brigitte se ducea să-şi găsească mângâiere în Anglia. Uneori îi şoptea vorbe de încurajare, alteori implorări. într-o zi, o rafală puternică de vânt bătu dinspre Anglia spre miazăzi; închise ochii şi-o savura din plin, căci venea de pe tărâmul libertăţii.
I se părea ciudat gândul că Berlinul era mai departe ca Portsmouth. Dar întreaga Franţă se zbătea în lesa Berlinului, sufocându-se.
— Amintiţi-i lui Simone să fie cu ochii în patru la lemne, zise Brigitte. Oriunde mergeau, căutau vreascuri uscate pentru foc. Ţara era pustiită, dar uneori aveau noroc. Cupoanele de cărbuni

erau o pierdere de vreme. De luni de zile nu se mai găsise urmă de cărbuni în Benouville.
— Mă întorc pe la patru cel târziu.
Brigitte era conştientă că pornise de acasă mult prea devreme, dar se simţea prea emoţionată să mai aştepte. Viaţa ei era pe punctul să se schimbe dincolo de orice închipuire. Auzise de acţiunile Rezistenţei; le văzuse. *Milice* câştigase dispreţul oamenilor, Rezistenţa le câştigase respectul. Un respect prudent, ce-i drept, dar nu mai puţin real. Iniţiative precum aruncarea în aer a căilor ferate pentru perturbarea transportului de trupe, combustibil sau armament inamic erau condamnate public, dar celebrate în şoaptă. Numai gândul că era pe punctul să... Nu! Râse în hohote; *deja* făcea parte din Rezistenţă! Era membră a marii mişcări subterane de eliberare a ţării sale.
Străbătu aleea uşoară ca un fulg, meditând plină de entuziasm la tot ce-şi închipuia că ar fi putut face pentru Rezistenţă, şi nu era puţin. Putea elibera loc în magazie pentru a ascunde un aliat - ducându-şi mâna la gură, îşi înăbuşi un chicotit poznaş. Şi asta chiar sub ochii nemţilor! în fundul magaziei se afla o ladă goală de cărbuni, prea murdară pentru a fi folosită în alte scopuri, de mărimea băii moderne instalate de bunicul ei în '38. Fără îndoială, era destul de mare ca să adăpostească un aliat.
Ştia să bată la maşină. Poate aveau s-o repartizeze la unul din ziarele subterane - *Combat, Liberation* sau *Les Sept Fois.* Era o bună organizatoare. Şi se pricepea la făcut economie. I-ar fi plăcut să ştie mai multe despre misiunile Rezistenţei, pentru a putea jongla cu ele în minte. Poate într-o zi va avea ocazia să scrie despre asta, să documenteze lupta grea împotriva Germaniei. Şi dacă o repartizau la machisarzi? Aceştia i se păreau un fel de prelungire militară a Rezistenţei, dar nu o speria gândul că va trebui să înveţe să folosească arma. Dimpotrivă, o electriza. Oare machisarzii le dădeau voie femeilor să poarte arme? Şi de ce nu?

O femeie putea să moară la fel de bine pentru ţară ca un bărbat. Oare nu la asta se angajase când spusese „da"?
Ce gând edificator!
Ajunse în curând la intersecţie, dar în loc să o ia spre dreapta, către *Mairie** - sediul administraţiei din Benouville, acum loc de cazare pentru soldaţii germani -, o luă drept înainte. Avea destul timp să pretindă că se afla în drum spre Ouistreham să vadă marea.
Frumoasa biserică veche din sătuleţul Le Port, aflată la mai puţin de un kilometru mai jos de *Mairie* pe şosea, era biserica unde o ducea bunicul când era mică. Mama era îngropată acolo, în cimitir. Nu-i mai vizitase mormântul de la sosire, de un an şi mai bine. N-o mustra conştiinţa îndeajuns ca s-o facă. Pe

mama n-o ţinea minte. Dar şi mormântul bunicului se afla acolo.
Mama lui Brigitte murise de tuberculoză pe când ea n-avea decât trei sau patru anişori. Nu-şi cunoscuse tatăl niciodată. Acesta îşi părăsise familia încă înainte de venirea ei pe lume. Bunicul o crescuse singur, ajutat de sora lui atunci când avea nevoie de influenţa unei femei. Dar asta nu se întâmpla prea des; bunicul era un om tăcut, intuitiv, care se ocupase deja de creşterea mamei lui Brigitte după ce-şi pierduse soţia la naşterea unui fiu ce murise şi el odată cu ea.
Dădu încet târcoale porţii cimitirului, trecându-şi degetele peste vopseaua neagră, crăpată, de pe gratiile de fier. încă nu se simţea în stare să viziteze mormântul.
Intră în curtea bisericii şi înainta până în dreptul clopotniţei, o structură înaltă din stânga clădirii principale. De când se afla în Benouville, clopotul nu bătuse niciodată. Era pus sub interdicţie de guvernul german.
— Păcat, nu-i aşa? se auzi o voce blândă lângă ea.
Era preotul, părintele Eppinette. El n-avea cum s-o mai ţină minte, dar ea îl recunoscu. Era un bărbat scund, cu ochii aflaţi la acelaşi nivel cu ai ei. Părul de sub fedofa" îi era presărat cu
Primărie (în limba franceză în original) (n.tr.). * Fedora este un tip de pălărie, apărut la sfârşitul secolului XIX (n.ed.).

mai multă sare decât piper. Ochii din spatele ochelarilor fumurii erau blânzi, dar puţin îngrijoraţi. Cu mâinile la spate, privi spre clopotniţă.
— Nu l-am mai auzit din iunie 1940, murmură el. Cât mi-e de dor de sunetul lui! Mi-e dor să-1 trag. Mă făcea să mă simt de fiecare dată ca un băieţel.
Zâmbi cu tristeţe, îndreptându-şi privirile spre ea.
— Vă pot ajuta cu ceva, *mademoiselle?*
— Nu, părinte, răspunse ea. Mă duc la o întâlnire. Privi spre biserică.
— N-am mai fost pe-aici din copilărie.
— Sunteţi nepoata lui Thierry Durând, zise el, recunoscând-o brusc. Mi se părea mie că vă cunosc de undeva.
Dacă, recunoscând-o, făcuse legătura cu profesia ei - şi mai mult ca sigur ştia -, chipul preotului nu lăsă să se întrevadă nimic. Dar îngrijorarea i se topi şi surâse.
— Mă bucur să vă revăd. Veniţi într-o zi la biserică. îi va cădea bine unui biet bătrân să vadă iar o Durând în strană.
— E loc şi pentru una ca mine? întrebă ea înainte să se poată opri şi nu-şi putu stăpâni nuanţa provocatoare din glas.
Ochii lui căprui se încreţiră.
— *Mademoiselle,* dacă pentru dumneavoastră nu e loc, nu e pentru niciunul dintre noi.
— Nu prea îmi vine să cred.
— Hmm.
Ridică uşor din umeri.
— Atunci poate ar fi mai bine să vă convingeţi singură. Brigitte îl studie încruntată. Poate bătrânul era puţin idiot.
— Ştiţi cine sunt, nu?
Cu câtăva vreme în urmă, după ce se mutase de la Paris, femeile din suburbie nu se sfiiseră să-i spună unde era locul celor de teapa ei.
— Ştiţi că sunt...
— Ştiu.
Faţa lui rămase amabilă şi blajină.
— Vreţi să spuneţi că aţi lăsa-o pe una ca mine să dea buzna înăuntru şi să ia loc în strană? Fără spovedanie?
Din nou, faţa lui rămase binevoitoare. Era un soi de sfidare în bunăvoinţa aceea, de parcă ar fi provocat-o să vină să găsească altceva decât se aştepta. Ceva încurajator.
Din fericire, n-avea timp pentru asta acum. Trebuia să ajungă la „Broderia" înainte de întâlnire. Se uită

la ceasul de pe mână.
— Trebuie să plec.
— La revedere, draga mea, zise el, ducându-şi mâna la pălărie şi făcând o scurtă reverenţă. Să treci odată să ne vezi.
Să *ne* vezi? La cine se referea? La el şi la congregaţie? La el şi la cei doi oameni îngropaţi acolo? La el şi la Dumnezeu?
— O cafea cu lapte, vă rog.
— îmi pare rău, *mademoiselle.* N-avem nici cafea, nici lapte săptămâna asta.
Chelnerul surâse cu mâhnire.
— A! Atunci un ceai. Cu zahăr, dacă aveţi.
— Zahăr este, dacă prezentaţi cuponul 46b. Vom avea grijă, desigur, să ajungă tot la dumneavoastră, până la ultimul gram.
Nu glumea. Dar în urmă cu o săptămână lăsase cuponul sub o piatră pe treptele capelei aliaţilor.
— Şi dacă prezint franci? Chelnerul zâmbi.
— încă mai luăm franci, *m'selle.* Altceva?
Brigitte clătină din cap şi-1 privi depărtându-se. Era drăguţ cu ea. Evident, nu ştia cu ce se ocupă. Cafeneaua era mai solicitată decât ţinea minte, datorită garnizoanei de la pod. Numai în localul acela se aflau cinci soldaţi germani, poate şi mai mulţi în cel de peste drum. Nu frecventa des cafenelele. Când se mutase la Benouville în octombrie '42 să-şi deschidă afacerea în vechea locuinţă de familie, luase hotărârea să nu se amestece cu localnicii. Prefera să meargă la Caen când avea de făcut cumpărături sau când punea departe vreun franc pentru cafea, o extravaganţă ridicolă ce îi aducea aminte

de Paris - şi Parisul voia să-1 lase în urmă. Fusese la Paris în ziua căderii Franţei, pe 14 iunie 1940. Şi tot acolo îi sugerase Jean-Paul să se întâlnească după alungarea nemţilor. Dar el nu mai venise înapoi. Brigitte ştiuse că era mort cu mult înainte de a-i vedea numele pe listă.
îşi roti privirile prin cafenea şi simţi o uşoară împunsătură în inimă. Nu i-ar fi displăcut să servească la mese ca ospătară. O mai făcuse la Paris înainte să-şi găsească o slujbă bună la Ambasada SUA. Dar după căderea Franţei, se desfiinţase şi ambasada. Se pomeni fără loc de muncă şi fără posibilitatea de a-şi mai găsi vreunul. După ce se culcă în două rânduri cu soldatul de la pod, Brigitte dădu peste cineva cu care nu se mai întâlnise de luni de zile: Colette LaPonsie, prietena ei de la florăria aflată nu departe de ambasadă. Brigitte ştia că între timp florăria se închisese. O întrebă cum se descurcă. Colette o duse acasă la ea, într-o locuinţă pe care-o împărţea cu mai multe fete, printre care şi una pe nume Simone. Ajunse la concluzia că modul de a supravieţui al lui Colette nu era cu mult diferit de al ei. Doar... mai organizat.
Brigitte îşi frecă palmele cu mănuşi. Toţi clienţii de la cafenea erau în paltoane. Simţi o oarecare satisfacţie la gândul că şi celor doi soldaţi, aflaţi la numai câteva mese de ea, le era la fel de frig ca ei. Nu-şi putu stăpâni un zâmbet. Era pe punctul de a lua legătura cu Rezistenţa - cu soldaţii Reich-ului la o aruncătură de băţ de ea! Pe unul îl şi cunoştea! Dar trebuia să se liniştească. Să nu atragă atenţia. Sângele îi îngheţa şi-i fierbea alternativ în vene din clipa când plecase de la... Nu. Nu-şi putea numi căminul „bordel".
Bunicul murise în luna mai 1940, cu o lună înainte ca Franţa să cadă pe mâinile Germaniei. Nu apucase nicio zi de ocupaţie. Şi nu şi-ar fi putut niciodată închipui în ce scopuri avea să-i folosească nepoata locuinţa.
îi mai cerceta din când în când cu privirile pe soldaţi. Cel pe care-1 cunoştea privise în direcţia ei, dar n-o recunoscuse. Probabil nu se aştepta s-o vadă la lumina zilei. îl chema

Alex Tisknikt şi era austriac. Fusese rândaş înainte ca ţara lui să cadă pe mâinile Reich-ului. Acum era paznic la podul de pe canalul Caen. Era drăguţ, unul dintre puţinii care veneau la ea atât pentru tovărăşie, cât şi pentru sex.
Se uită la ceas. Era două şi cinci. Rafael spusese două; şi că totul trebuia să meargă ca pe roate. Dar dacă ar fi venit cineva la două şi jumătate - cu parola corectă, dar nu şi la ora exactă?

Chelnerul reveni cu ceaiul fierbinte. Brigitte îşi scoase mănuşile şi-şi înlănţui degetele în jurul micului ceainic de porţelan. *Binecuvântată* căldură.
— Ce n-aş da să mă pot furişa înăuntru, replică ea la surâsul lui amuzat când îi puse în faţă ceaşca şi linguriţa.
— Sunteţi din zonă, *mademoiselle?* o întrebă el. Surâsul îi pier pe buze. în clipa aceea o observă soldatul.
— Brigitte! strigă el surprins, afişându-şi strungăreaţă într-un rânjet uriaş pe faţa-i largă şi colţuroasă. Ce cauţi aici? Pun pariu că nu eşti obişnuită cu lumina zilei, *ja?*
O spusese fără rea intenţie, convins că ea îi va împărtăşi amuzamentul, cum o făcea când se aflau în casa ei.
— Hei, încearcă supa! E bună.
Şi era vorba să nu atragă atenţia... îi zâmbi uşor, aruncându-şi privirea spre chelner. Oricare ar fi fost concluziile trase de acesta, şi le păstră pentru sine.
— Chiar că e bună supa, m'selle.
Tonul îi era potolit, în contrast absolut cu cel al soldatului. Părea să-i pese nu atât de vorbele soldatului, cât de felul în care le rostise.
— Doriţi puţină?
Ea clătină din cap. Chelnerul încuviinţă şi plecă.
— Străini, răsună o voce dezgustată lângă ea. Era femeia care o servise la „Broderia" cu nici zece minute în urmă. Sau mai degrabă femeia care refuzase s-o servească. Cu o Biblie şi un ziar împăturat în mâini, aceasta îi săgeta cu privirea pe soldaţi.
— Barbari gălăgioşi şi necioplţi.
* Da (în limba germană în original) (n.tr.).

Brigitte se interesase de dantela Battenberg. Dar după un scurt răgaz, femeia îşi încrucişase braţele, rostind destul de tare ca s-o audă şi ceilalţi trei clienţi:
— Tu eşti târfa. Târfa şefă, dacă nu mă înşel. Ei bine, l-am cunoscut pe Thierry Durând şi s-ar întoarce în mormânt de ruşine dacă ar şti ce-a făcut nepoată-sa din casa lui. Nu, îmi pare rău, dar nu eşti bine-venită. Mă opun prezenţei tale aici, din respect pentru bunicul tău.
Arătă cu capul spre afişul din vitrină pe care scria: „Nu servim evrei".
— „Şi nici târfe", aş adăuga eu. Tare deşteaptă te mai crezi, că o duci mai bine ca noi, ăştialalţi.
Chicoti.
— Dar ai să primeşti ce meriţi după război. Şi Brigitte o scuipă în faţă.
Gestul ei provocă o oarecare forfotă.
Fu îmbrâncită spre uşă de doi clienţi furioşi, în timp ce un altul se repezi la femeie cu o batistă. Dar aceasta nu părea prea supărată. Nu făcu decât să râdă, în timp ce Brigitte ieşi pe uşă.
Un gând oribil îi trecu prin minte.
O, nu. Doamne, Te rog. Să nu fie ea.
Era o frumuseţe trecută de prima tinereţe, cu ochi mari, albaştri şi machiaj perfect - nici prea mult, nici prea puţin. Purta o jachetă elegantă ce-i venea de minune, făcută la comandă, cum se şi cădea pentru o proprietăreasă de magazin de confecţii. Avea pantofi bleumarin cu toc, fără nicio zgârietură şi, din câte-şi dădea seama Brigitte, ciorapi autentici de mătase. Se opri la masa ei cu privirea trufaşă aţintită spre soldaţi şi, fără să şi-o abată, trânti Biblia pe masă.
— M-am hotărât să te convertesc. E singurul lucru decent pe care-l pot face.
Se aşeză în dreptul ei, îşi lăsă poşeta din mână şi începu să răsfoiască ziarul.
Brigitte privi spre Biblie. Aceasta avea o învelitoare din piele de culoarea levănţicii cu bordură suflată în aur şi încuietoare
tot de aur. Cine mai avea o Biblie violacee? Brigitte o întâmpină pe intrusă cu un amestec de repulsie şi uşurare. *N-are cum să fie ea...*

— Nu pot să mă dumiresc dacă au scos sau nu cuponul J pe luna asta.
Continuă să răsfoiască ziarul.
— Nu pun niciodată rubrica de cupoane în acelaşi loc. Era cu neputinţă.
Brigitte îşi căută cuvintele.
— N-am de unde să ştiu. Nu am copii. Sunt târfă, nu mamă, după cum bine ştii.
— Unele sunt şi una, şi alta. Dar norocul tău - eu am trei. Nu-i uşor să hrăneşti trei băieţi voinici în zilele astea. Se îndoapă ca un sac fără fund.
Studie coloanele de tipar.
— *S-ar îndopa.* Păcat că-i război. îmi place mult să gătesc. Ochii albaştri, strălucitori se opriră şi se ridicară în sfârşit spre
Brigitte. Femeia împătură ziarul şi-1 puse pe masă, apoi luă Biblia şi o aşeză deasupra lui.
— Tocmai te-am scuipat în faţă.
— De asta am şi întârziat. A trebuit să-mi refac machiajul. Chelnerul sosi cu un salut călduros la adresa femeii.
— Mă bucur atât de mult să vă văd, *madame* Bouvier. Cum e mama dumneavoastră?
— Mai ţicnită nici că se poate, Guillemot. Starea ei se înrăutăţeşte pe zi ce trece. Dar o iubesc aşa. E tare amuzantă şi nu mai e răutăcioasă.
Zâmbetul chelnerului trăda o profundă afecţiune pentru această femeie care ura evreii şi târfele. *Madame* Bouvier îl privi în ochi.
— Ai auzit de isprava ei de acum câteva zile?
Expresia lui trăda faptul că auzise, dar nu zise nimic pentru a o încuraja să relateze incidentul.
— Eram peste drum la cafenea. Chiar în timp ce mâneam prânzul, îşi descheie nasturii de la rochie. Şi-o desface, îşi

priveşte sânii şi întreabă pe tonul cel mai dezinvolt din lume: „Sunt egali?"
Era poanta pe care o aşteptase şi chelnerul, căci îşi dădu capul pe spate şi râse în hohote. Brigitte era încă prea şocată de neverosimilul întregii situaţii ca să se amuze. Dar văzându-1 pe acest chelner rezervat distrându-se copios, îl privi năucită.
Buzele lui *madame* zvâcniră.
— Imaginează-ţi ce şoc. Nu mai ştiam de ce să mă înfurii mai tare, că s-a expus în public sau că şi-a luat sutienul pe dos.
Chelnerul izbucni într-un nou val de veselie. Avea un hohot strident.
— De atunci mă ţin întruna de capul ei, Guillemot. O face intenţionat, treaba asta absurdă cu sutienul pe dos. A căpătat o fascinaţie obsesivă pentru sânii ei. E îngrijorător.
El îşi îngropa faţa în palme, cu umerii zguduindu-se de râs. Câţiva clienţi priviră în direcţia lui cu zâmbete amuzate. într-un târziu, îşi recapătă cumpătul şi reuşi să rostească:
— Am auzit, desigur, dar ştiam că dumneavoastră o veţi spune mai cu haz.
Se şterse la ochi.
— Şi ce scorpie mai era înainte! Dacă ar şti ce trăznăi face acum. E o mică răzbunare. Da, continuă ea brusc, dar să ne întoarcem la oile noastre: aş dori o cafea, dacă aveţi, iar dacă nu, un ceai şi un castron din delicioasa voastră supă, dar numai dacă e făcută de Adele.
— E făcută chiar de ea. îndată, *madame.*
Făcu o reverenţă şi, cu un surâs discret stăruindu-i pe faţă, plecă la bucătărie.
— Adele e singura care ştie câtă sare să pună. îşi împreună mâinile.
— Acum... Incidentul de la magazin a fost cât se poate de dezagreabil. Nu-mi venea să-mi cred ochilor - te aflai acolo, când într-un sfert de oră trebuia să ne întâlnim aici. Habar n-aveam ce se petrece. Am improvizat şi totul s-a dovedit spre bine. Mi-ai pus la dispoziţie pretextul perfect.

Mângâie cu afecţiune Biblia.
— După ce-ai plecat, le-am zis clienţilor - printre care se număra şi nevasta primarului - „Ce-am avut oare în cap? Mi se oferă şansa perfectă s-o convertesc pe femeia asta păcătoasă, iar eu o arunc pe

fereastră. Ce-ar spune părintele Chaillet?"
M-au consolat, desigur, iar eu am stat o vreme pe gânduri, apoi i-am anunţat: „Părintele Chaillet m-ar îndemna să-mi fac datoria de creştin. Am să merg la casa aceea a păcatului şi a bolii şi am s-o *dojenesc."* „Dojeniţi-o, *madamei"* au strigat ei, în timp ce mica şi sfioasa Cherise Baton a ciripit de la fereastră: „Dar nu s-a dus la casa păcatului, *madamei* S-a dus la cafenea! Ce vă veţi face acum?" Mi-am ridicat bărbia - în acest punct *madame* Bouvier îşi scoase bărbia înainte şi ochii îi sclipiră cu hotărâre - şi le-am spus: „Acolo unde e ea, e şi datoria mea!" M-am dus în camera din dos, mi-am luat haina şi Biblia şi am pornit spre uşă, cu umerii aşa. Mi-am rotit privirile de la unul la altul fără un cuvânt... am ridicat Biblia şi am dat din cap - uite aşa.
îi făcu o demonstraţie. Expresia de pe faţa ei era demnă de o regină. Ar fi putut comanda un vapor întreg. Brigitte nu-şi putu stăpâni o strălfulgerare absurdă de admiraţie.
— Cherise a deschis uşa şi am plecat. M-am mai oprit o dată şi am întors capul; stăteau cu toţii în prag, agăţându-se unul de altul. Cherise plângea.
Brigitte luă o înghiţitură de ceai.
— Chiar ai de gând să mă converteşti?
— Pe tot cerul, nu. N-aş şti de unde să încep. Partea cu părintele Chaillet a fost inspirată. Toată lumea ştie că mi-a schimbat viaţa. N-am făcut un secret din asta când m-am întors de la Lyon în vara lui '42.
îi zâmbi lui Guillemot când acesta îi aduse ceaiul. îl urmări apoi cu privirea până când se făcu nevăzut în bucătărie.
Luă capacul de pe ceainic şi adulmecă o dată, de parcă nici nu i-ar fi trebuit mai mult să determine concentraţia perfectă a infuziei, apoi îl puse la loc şi mai aşteptă câteva secunde.

J

72

îşi turnă ceai în ceaşcă şi amestecă zahărul cu linguriţa, scoţând un clinchet uşor.
— Acum avem un alibi splendid pentru întâlnirea noastră.
— Aveai nevoie de alibi să te întâlneşti cu mine?
Madame Bouvier o privi de parcă tocmai ar fi rostit cea mai mare nerozie.
— Bineînţeles. Eşti prostituată.
Brigitte. ridică ceaşca şi sorbi intenţionat. Manierele femeii erau sub orice critică.
— Cruţă-mă de sensibilităţile tale şi pune-ţi mintea la contribuţie, mica mea *chou-chou** - ce-ar putea-o face pe o patriotă respectabilă ca mine să ia ceaiul cu o femeie care se culcă cu nemţii?
Brigitte trânti ceaşca pe masă puţin mai tare decât intenţionase.
— Şi mai mult chiar, o faci pentru bani. Destul de rău că unele franţuzoaice bune şi cinstite îşi pun mintea cu duşmanul şi încep mici idile trădătoare; tu mai eşti şi plătită pe deasupra. Ba-ţi mai pui mintea şi cu miliţienii care şi-au vândut ţara. Nu eşti cu nimic mai bună decât ei. Nu-ţi meriţi numele de franţuzoaică.
Gândul lui Brigitte zbură la inscripţia din vitrina femeii şi clătină din cap.
— Ce-i cu mutra asta?
— Adică dumneata eşti cetăţean model. Atunci ce-i cu afişul ăla din vitrină? Nu că ai avea de ce să te îngrijorezi, că n-a mai rămas niciun evreu prin preajmă. Am avut o grămadă de prieteni evrei la Paris, *francezi* la fel de buni ca mine şi ca tine şi dacă...
Glasul i se stinse când observă schimbarea neliniştitoare de pe chipul lui *madame* Bouvier.
Ochii albaştri ai acesteia clipiră, nările i se dilatară şi se retrase uşor din postura agresivă, derutată parcă pe moment. îşi aşeză mâinile în poală. Dar îşi recapătă repede cumpătul şi întinse mâna spre ceainic, umplându-şi la loc ceaşca, cu chipul de o seninătate atât de impecabilă, că Brigitte se întrebă dacă nu cumva i se păruse. *Madame* Bouvier puse o linguriţă de zahăr şi sorbi o înghiţitură.
Favorită (în limba franceză în original) (n.tr.).

73

Cu mica şi strania vrajă spulberată, Brigitte luă zaharniţa şi-şi puse şi ea o linguriţă în ceaşcă. Deşi nu

se afla prea mult zahăr în castron, instinctul de conservare o îndemna să-şi îndulcească ceaiul mai mult decât ar fi făcut-o de obicei.
— Guillemot e talentat, zise *madame,* ochind bolul cu zahăr. Munceşte aproape pe gratis. Nu-şi permit să-1 angajeze. La urma urmei, ne aflăm la Benouville.
Aruncă pe furiş o privire împrejur să se asigure că nu trăgea nimeni cu urechea şi-i zise în şoaptă:
— Guillemot Picard e evreu. L-am adus cu mine din Lyon după ce...
îşi răsuci cu vârfurile degetelor o şuviţă de după ureche. *După ce cel* Prin urmare ceva zgândărise lucrurile. Guillemot sosi cu supa lui *madame* Bouvier. Aşteptă ca aceasta să o deguste.
Ea luă o gură. O savura şi încuviinţă.
— Perfecţiunea întruchipată. Adele e un geniu. Spune-i că mi-a înseninat ziua.
Radiind, Guillemot dădu din cap şi se întoarse la bucătărie.
— Spune-mi, Brigitte, zise femeia după ce mai luă câteva linguri de supă. înainte să trecem la... convertire... de ce vrei să te converteşti? Ai mult de pierdut.
Dar Brigitte se străduia încă să dea de capăt cu o femeie care, pe de-o parte, punea în vitrină un afiş antisemit, iar pe de alta, aducea cu sine un evreu de la Lyon.
îşi concentra atenţia asupra întrebării.
— N-am nimic de pierdut. Ridică din umeri.
— Am pierdut totul la Linia Marginot.
— Chiar nu-ţi pasă deloc de femeile din casa ta?
Brigitte se gândi la Colette. Se sforţa să-şi îndrepte gândul spre Marie-Josette şi Simone, dar el se întoarse la Colette, care n-ar fi meritat o asemenea atenţie.
— Ba da. Desigur.

74

— Atunci ţine cont şi de ele. Vor avea de suferit dacă te scapi şi spui ceva. Toţi cei la care ţii vor avea de suferit. Şi tu mai mult ca oricine. Pune-ţi asta pe frunte, cum îşi poartă evreii cutiuţele lor cu legi.
— Da, da, ştiu. Mi-a spus Rafael. Nu puteau să treacă direct la treabă?
— Tortură şi alte cele. Ce am de făcut? Când încep? *Madame* Bouvier încremeni cu lingura spre gură. O lăsă jos.
împătură şerveţelul cu mişcări precise, îl puse pe masă şi-ţi aţinti spre Brigitte ochii arzători ca un foc alb-albastru. Rosti cu glas înăbuşit, clocotind de mânie:
— Ascultă. Poate că ţie nu-ţi pasă prea mult de viaţa ta, dar mie îmi pasă de a mea. Sub tortură ai putea să le spui numele meu şi tot ce am luptat să construim se va nărui într-o clipită. Orice şansă ca noi, ăştia mici, să contribuim la câştigarea războiului - se va irosi, uite-aşa! Voi ăştia recrutaţi recent sunteţi o mână de adolescenţi. Voi ăştia care „n-aveţi nimic de pierdut" mă călcaţi pe nervi.
Ce ştia femeia aceea urâcioasă? Lacrimi de furie îi inundară ochii şi se urî pentru ele.
— Cu toţii am pierdut pe cineva, zise *madame* cu răceală. Şi cu toţii ne-am pierdut din demnitate. Avem destul timp să bocim mai târziu. Acum sunt prea multe de făcut.
Focul din priviri i se mai potoli. îşi atinse uşor cu vârful degetelor buclele stilate, dădu la o parte supa şi luă Biblia. Desfăcu încuietoarea, o răsfoi şi, găsind ce căuta, o întoarse şi o împinse spre Brigitte.
— începem convertirea. Citeşte în timp ce vorbesc şi ascultă.
— Ce să citesc?
— Nu contează. Mişcă-ţi ochii ca şi cum ai citi. Să nu uiţi nicio clipă că eşti urmărită, cum sunt şi eu de fiecare dată când ies pe uşă.
Deschise poşeta, scoase o foaie de hârtie şi o împinse spre colţul celălalt al mesei.
— Ai aici o listă cu versete biblice.

75

— Pentru ce?
— Dacă te întreabă cineva, despre asta am vorbit. Vrei să te converteşti. Sunt călăuza ta spirituală.
Brigitte pufni. O femeie care ura evreii şi târfele. Halal călăuză spirituală! Dar gândul îi zbură la Guillemot.
— Te-ai săturat de căile tale păcătoase, suferi cumplit după moartea logodnicului tău şi cauţi alinare. Ai auzit de faimoasa mea convertire prin intervenţia părintelui Chaillet şi eşti gata să asculţi. Ce-i cu mutra asta? Ai de gând să fii serioasă sau nu? Sau poate *madame* Vion s-a înşelat?

— Pe chelner îl serveşti la magazin?
Brigitte îşi trecu ochii peste rândurile tipărite de pe foaia de hârtie.
— Nu vine niciodată.
— L-ai adus de la Lyon. Ce să înţeleg din asta?
Când *madame* nu răspunse, îşi ridică privirea şi-i văzu din nou ezitarea din comportament. în ochii aceia frumoşi şi albaştri, reci şi măreţi ca o fortăreaţă necruţătoare, descifra o notă nouă - de adâncă remuşcare. Brigitte recunoştea sentimentul de vinovăţie când îl vedea, dar aici era vorba de ceva mai mult. Ceva urzit dintr-o substanţă care-ar fi putut să dezvăluie sufletul unei persoane, dacă i-ar fi permis. îi provocă o simpatie instinctivă şi involuntară. Dar înainte să apuce să-i răspundă, două lucruri se petrecură: privirea femeii îngheţă din nou şi Brigitte îl zări pe soldat în spatele lui *madame* Bouvier.
Recrutul austriac se holba la ea alarmat. îşi rotea privirile într-un triunghi de la *madame,* la Biblie şi la Brigitte. Aceasta îşi duse mâna la gură să-şi acopere zâmbetul.
— Ce-i aşa de amuzant?
— Soldatul se teme să nu mă convertesc. Zâmbetul i se topi cu desăvârşire.
— Uite-l că vine. Ce mă fac?
— Comportă-te natural, bineînţeles. întotdeauna să te comporţi natural. Fii tu însăţi. E cea mai bună măsură de precauţie.

76

FLACĂRA REZISTENTEI
TRACY GROOT

77

Soldatul Tisknikt se opri în dreptul mesei, frământându-şi pălăria între palmele agitate.
— Bună, Brigitte.
O salută încordat cu capul pe *madame,* apoi i se adresă lui Brigitte:
— Spune, ce citeşti?
— Biblia.
— *Ja.* Mi-am dat seama. De ce?
— Iţi par genul de femeie pe care-ai duce-o acasă la mama? întrebă ea.
— *Gott im HimmeT,* nu. M-ar omorî. Faţa i se îmbujora.
— Eu... uite... ce-ar fi s-o citeşti după terminarea războiului?
— Protestez, interveni *madame* Bouvier cu un dispreţ suveran. Brigitte îi făcu cu ochiul soldatului, chemându-l cu degetul.
îşi duse mâna pâlnie la gură şi-i şopti la ureche:
— Hai s-o lăsăm pe scorpia bătrână să creadă că face o faptă bună. E un act de generozitate. Ne vedem diseară.
Un sentiment de uşurare reveni pe chipul lui onest şi zâmbi cu gura până la urechi. Spuse, adresându-i-se de această dată lui *madame:*
— E bună supa, *ja?*
Le salută pe amândouă cu o reverenţă şi se depărta. Celălalt soldat se ridică şi el şi plecară împreună la datorie. Brigitte privi în urma lor, însoţindu-i cu ochii pe fereastră până la posturile lor de la pod. Cel pe care nu-l cunoştea schimbă locul cu o santinelă de la capul podului. Soldatul Tisknikt trecu de partea cealaltă spre cazemată.
— Să afli mai multe despre el. Asta ţi-e misiunea, îşi întoarse privirea de la pod spre *madame* Bouvier.
— Ce vrei să spui?
— Rolul tău e să obţii cât mai multe informaţii despre podul peste canalul Caen de la clienţii tăi care lucrează acolo.
Dumnezeule mare (în limba germană în original) (n.tr.).
Toate aşteptările legate de această întâlnire, toate închipuirile cutezătoare... aliatul ascuns în lada de cărbuni, maşina de scris, planurile de a pune exploziv pe calea ferată... speranţa că Jean-Paul o va privi în sfârşit în ochi, ceea ce acum refuza să facă în visele ei... totul se dezumflă ca un balon de săpun.
— Atunci nu plec din Benouville.
— De ce-ai pleca?
Credeam că voi avea o soartă diferită.
— Fă în continuare lucrul la care te pricepi cel mai bine. Asta facem cu toţii. Cine-ar fi crezut că

Rezistenţa va avea nevoie de talentele *tale?* făcu ea cu o expresie ce-i aduse aminte de Colette.
Cât de proastă fusese! Era o târfă, nimic mai mult. De ce ar fi recrutat-o pentru altceva? I se păru că aude râsul lui Colette.
— Curaj, mica mea *chou-chou.* Uită-te la partea bună: măcar acum o faci pentru ţară.
Madame scoase pudriera să-şi reîmprospăteze rujul. în clipa aceea, Brigitte ştiu că mai dispreţuieşte pe cineva la fel de mult ca pe Colette.
Cum se făcea că cei pe care-i ura o fascinau cel mai tare?
— Vei transmite orice informaţie obţinută unui pilot american, care se va da drept soldat german. Am auzit că arată ca fiul din visurile lui Hitler.
îşi inspecta restul machiajului, închise pudriera şi o vârî la loc în poşetă.
— Va deveni cel mai fidel client al tău.
— Un american, zise ea cu dispreţ. Trebuia să fie american. Suna din ce în ce mai bine.
Madame ridică din sprânceana delicată.
— Crezi că aliaţii cărora le duci de mâncare sunt toţi britanici?
— Dacă America s-ar fi trezit mai repede, n-am fi ajuns unde am ajuns.
Halal ţară a libertăţii şi patrie a vitejilor! Nu se sinchiseau decât de propria libertate, nu şi de libertatea unei naţiuni asuprite şi maltratate.

Dacă America ar fi acţionat mai repede, Jean-Paul ar fi fost încă în viaţă.
Simţi un nod în gât, dar îşi înăbuşi lacrimile. în ce se băgase? Ce a pus-o să accepte propunerea acelui Rafael?
Madame Bouvier ridică din umeri.
— Cine poate şti? Atâtea „dacă". Trebuie să luăm lucrurile aşa cum sunt, nu cum ar fi putut să fie.
Expresia i se înmuie. Se uită cu luare-aminte la Brigitte.
— De ce o faci?
— Nu sunt obligată să-ţi răspund, replică ea caustică şi mai luă o înghiţitură de ceai.
— Nu mă refer la aia. Acum un an, *madame* Vion de la castel mi-a povestit de o femeie misterioasă care are obiceiul să se strecoare pe poartă şi să colinde prin împrejurimile castelului de parcă ar fi al ei. De fiecare dată lasă câte ceva pe treptele capelei pentru aliaţi. „De la o patriotă recunoscătoare."
Prima reacţie a lui Brigitte fu de uşoară nelinişte. în tot acest timp fuseseră cu ochii pe ea. Cu mai puţină ranchiună, zise:
— Nici la asta nu sunt obligată să-ţi răspund.
Privi pe fereastră spre pod. Nu se pricepea la măsurători. Cât de lung era podul?
— Ce fel de informaţii le trebuie?
— De orice fel. Nu contează. Aliaţii au nevoie de date confidenţiale despre toate podurile din apropierea coastei. Vor să ştie dacă nemţii au pus explozibil în caz de atac; vor să ştie cum e păzit; dacă se face vreo schimbare, dacă se fac creşteri sau reduceri de personal, dacă se ia vreo măsură defensivă la capetele de pod. Orice fleac pe care îl poţi smulge de la clienţii tăi, chiar dacă ţie ţi se pare inutil. Şi le trebuie aceste informaţii cât mai repede.
— Atunci invazia e pe drum...
Un fior de speranţă o răscoli. îi venea greu să spere la ceva atât de monumental, atât de înfricoşător, aducând cu sine promisiuni de libertate.

— E o chestiune de timp. Orice informaţie pe care o poate oferi Rezistenţa despre apărarea de coastă poate salva vieţi omeneşti. Deja a salvat câteva.
Brigitte studie podul. Era o maşinărie ciudată, o matahală de pod mobil, cu o contragreutate uriaşă ce se lăsa în jos în partea de est, ridicând întreg podul în aer pentru a permite trecerea bărcilor. Instalarea lui trebuie să fi fost subiectul principal în gura lumii din întregul oraş şi din oraşele învecinate.
— Când mă întâlnesc cu americanul?
— Instructajul lui poate să înceapă în orice moment, dar încă se reface după o rană de la cap. S-a prăbuşit lângă Cabourg. încă un motiv pentru care ai fost aleasă tu - că vorbeşti engleza.
O cuprinse amărăciunea. Ce mai zi! Nu-i venea să creadă ce ghinion dăduse peste ea. Nu numai că participarea ei la Rezistenţă se dovedise a fi departe de aşteptări, dar mai trebuia şi să colaboreze cu un

american. în ochii ei, un american nu era decât la un pas de un miliţian, iar un miliţian la numai un pas de un nazist. *Milice* nu era decât varianta franceză a Gestapoului. Aveau spiritul lui Colette, un soi de bizară înclinaţie antifranceză, o colaborare ciudată şi maliţioasă a unor tirani cu nişte tirani şi mai mari. Şi americanii... ce să mai vorbim, pe ei nu părea să-i doară nici în cot de tirani.
— De unde ştii că vorbesc engleza?
— Ai lucrat la Ambasada SUA din Paris. Pe post de funcţionară, dar pentru că ştii engleza, erai convocată cu anumite ocazii să-i ajuţi la traducere, mai ales în '39, când situaţia s-a înrăutăţit şi evreii mai cu cap au început să plece din ţară. Ai avut mare respect pentru ambasadorul Bullitt.
Respect. Se putea numi şi aşa. Mai degrabă o pasiune nebunească ce durase până în clipa când îl întâlnise pe Jean-Paul.
— A fost singurul american care îşi dădea seama de ce se petrece.
Să fi ascultat Roosevelt de avertismentele lui Bullitt în privinţa ascensiunii la putere a naziştilor şi a măsurilor teribile luate în Germania împotriva evreilor... Bullitt a fost cel care a tras

semnalul de alarmă când evreii fugiţi din Germania au venit la el cu poveştile lor despre persecuţie. In timp ce restul au preferat să nu creadă incredibilele relatări sau să închidă ochii, ambasadorul William Bullitt a ascultat şi s-a străduit să ia măsuri.
Dar Hitler s-a ridicat la putere şi naţiunile s-au prăbuşit odată cu ridicarea lui. După căderea Ţărilor de Jos - la numai o zi după ce Hitler îi asigurase că nu aveau motive să se teamă de invazie, din respect pentru neutralitatea lor din Primul Război Mondial -armata germană a pornit spre Franţa. Guvernul francez s-a refugiat la Bordeaux, lăsând în urmă ceva ce cu greu îşi merita numele de guvern provizoriu; şi aşa s-a întâmplat că singurul om aflat la cârma Parisului în ziua căderii Franţei a fost un american, ambasadorul William C. Bullitt.
— Nu şi-a părăsit postul, murmură Brigitte. Tonul ei crescu în intensitate. De ce n-a ascultat Roosevelt de el? La ce bun un ambasador?
— Erai la Paris în ziua când a căzut Franţa. Cum a fost?
Era genul de întrebare pe care ar fi pus-o orice francez adevărat. Parisul îi lega pe toţi cetăţenii francezi, indiferent că îl vizitaseră vreodată sau nu, indiferent de statutul lor în viaţă -sărac sau bogat, prostituată sau proprietară de magazin, Parisul aparţinea fiecărui cetăţean al Franţei.
Nu mulţi o întrebau, pentru că nu mulţi ştiau că fusese acolo. Atâţia dintre prietenii ei erau plecaţi... Prietenii evrei, numai Dumnezeu ştie unde. Majoritatea colegilor de la ambasadă, peste hotare. Nu avea cu cine să vorbească despre Paris, nu era nimeni care să înţeleagă... poate doar cu excepţia lui Alex Tisknikt, recrutul din Austria, care îi povestise şi el despre ziua căderii Vienei.
îşi înlănţui mâinile în jurul ceştii de ceai de pe-acum reci.
— Aveai impresia că te afli într-un coşmar, din care nu te mai poţi trezi. Oraşul era pe moarte. Pustiit.
E greu să-ţi imaginezi Parisul pustiit, dar ăsta e adevărul, şi nu numai de oameni, ci chiar de sufletul lui. Absenţa era *tangibilă.* împuşcăturile ce răzbăteau din depărtare erau cumplite, suprarealiste, dar nici nu se

comparau cu pustietatea. De parcă i-ar fi tăiat cineva venele şi acum viaţa i se scurgea încet din trup. Zeci de mii de oameni fugiseră la auzul veştii că Reich-ul încăl-case Linia Marginot, trecând-o ca pe o simplă inconvenienţă în setea lor crescândă după inima bătândă a Franţei. Totul se petrecuse cu o viteză uimitoare. Nimeni n-ar fi crezut că Germania va încălca linia - părea de neimaginat. Nimeni n-ar fi crezut că vor ocupa Parisul. Parisul? De neconceput! Cine şi-ar fi putut închipui că naziştii vor defila prin faţa Arcului de Triumf? Sau că svastica* va atârna din vârful turnului Eiffel? Cine şi-ar fi putut închipui că Franţa îşi va pleca genunchii în faţa duşmanului pe care îl învinsese cu nici treizeci de ani în urmă? Şi totuşi se întâmplase.
— Am urât America. Am urât Anglia. Eram abandonaţi de toţi. Nu se întrevedea nicio speranţă de ajutor. Să-i fi văzut pe oamenii aceea. Atât de puţini mai rămăseseră, dar cei rămaşi căutau disperaţi după cineva care să restituie ordinea, să le dea indicaţii - să preia controlul. Aş fi făcut-o eu însămi, dacă m-aş fi priceput. Dar nu era nimeni. Ambasadorul Bullitt a făcut tot ce i-a stat în putinţă, dar nu era francez. Şi toată pacostea ce a urmat... Dacă Roosevelt ar fi *ascultat,* dacă...
— Dacă, dacă, dacă, i-o tăie aspru *madame* Bouvier. Dacă Roosevelt ar fi ascultat, dacă America ar fi

acţionat, dacă Marea Britanie ar fi... Maturizează-te, Brigitte. Uită-te la cei care mor acum pentru noi.
— Nu mor pentru *noi,* aproape strigă Brigitte. Mor pentru că şi-au dat în sfârşit seama că naziştii constituie un pericol mai mare pentru ţările *lor* decât au crezut. Nu-i nimic umanitar în moartea lor.
— Atunci de ce le duci de mâncare?
Când Brigitte nu răspunse, femeia schiţă un zâmbet morocănos.
— Iată-ne înapoi de unde am plecat, îşi luă Biblia şi ziarul şi se ridică.
* Simbol în formă de cruce echilaterală folosit ca emblemă de mişcarea nazistă (n.tr.).

— Noi două nu ne mai vedem. Noroc şi fii pregătită. Iată după ce îl vei recunoaşte pe soldat: va arăta mai neamţ ca toţi nemţii pe care i-ai întâlnit şi-ţi va spune că i-ai fost recomandată de un locotenent pe nume Kirsch. Ai reţinut? Kirsch. Până atunci, ia aminte la tot ce poţi. Acţionează cu discreţie. Şi orice ai face, nu lăsa nimic în scris.
Arătă spre foaia de pe masă.
— Citeşte versetele astea. S-ar putea să-ţi prindă bine. Tonul i se înmuie.
— Am ales câteva dintre preferatele mele, cele pe care mi le-a dat părintele Chaillet după...
— Da, ştiu, după „faimoasa ta convertire". E loc şi pentru una ca *minei*
Femeia-fortăreaţă afişă un dispreţ suveran. O săgeta cu privirea pe Brigitte.
— Nu fi ridicolă... Sigur că...
— Aşa mă gândeam şi eu! Măcar eşti mai sinceră ca preotul! Fără a-şi desprinde privirea de la ochii aceia albaştri, de
gheaţă, Brigitte mototoli hârtia, o făcu cocoloş între palme şi o aruncă peste umăr.
— Foarte bine, aprobă *madame* Bouvier.
— N-am jucat teatru.
— Ştiu. Ne jucăm cel mai bine rolul când suntem noi înşine. Dar să nu mă mai scuipi niciodată în faţă.
Zâmbi încordat.
— Machiajul costă.
Deschise poşeta, puse pe masă câteva monede şi ieşi fără să mai arunce nicio privire spre Brigitte.
Madame Bouvier ieşi din cafenea clătinând din cap. Târfuliţa n-o lăsase să-şi termine fraza, şi aproape îşi merita soarta. Desigur că era loc şi pentru una ca Brigitte. Dacă pentru Brigitte nu era loc, ce şanse ar fi avut ea, Giselle Bouvier? Aşa îi spusese şi părintele Chaillet când sosise în pragul casei lui, o fiinţă terminată, vrednică de cea mai grea pedeapsă şi disperată să şi-o primească
pentru a-şi uşura cât de cât sentimentul de vinovăţie... dar cuprinsă de groaza sfântă de a fi respinsă.
— De ce ţi-e teamă, copila mea? Toţi sunt bine-veniţi.
— Atunci spuneţi-mi ce să fac, părinte! Nu merit să trăiesc. Şi îi povesti isprava ei.
— Spuneţi-mi *acum* că sunt bine-venită! zise ea, plângând cu suspine. Spuneţi-mi cum să îndrept răul *acestal*
El îi puse mâna pe creştet.
— Căinţa nu te va conduce la îndurarea pe care o cauţi, dar îndurarea te va conduce la căinţă. Dumnezeu Se îndură de tine, copila mea. Uită-te la mine. Nu-ţi spun să faci decât un singur lucru: crede. Salvarea va veni şi ea.
Poate trebuia ca Brigitte să-şi dea seama singură. N-avea nicio şansă s-o convingă pe cale raţională.
Madame Bouvier lăsă să-i scape o urmă de zâmbet. O simpatiza pe micuţa impulsivă.
Zâmbetul i se lărgi când o văzu pe mica şi timida Cherise aşteptând-o pe treptele „Broderiei". Cum se vor mai cruci când le va spune cum mototolise Brigitte sfintele Scripturi! Savura gândul.

,
V"-ul încântător coborî în picaj spre vagoanele de marfă şi el îşi zări ţinta în partea stângă - un vagon cărămiziu cu acoperiş gri. Băieţii de pe bombardiere n-aveau nimic care să se compare cu maneta morţii cu buton roşu. Puterea din mâinile lui făcu ochii să-i sclipească. Ţinti şi începu să-şi încleşteze palma...
Acoperişul vagonului se dădu la o parte ca o prelată şi trenul lansă un zid de flăcări infernale.
— Tommy! strigă mama lui. Scoate-1 pe Ronnie din fum! Nu poate să respire!
Apucă poza şi sări din avion. Artileria antiaeriană se întindea de sus până jos ca un şir de trepte. Coborî pe dâra lăsată în urmă de aceasta, dar ea îl conduse la nemţi. Vru să se întoarcă la avion, dar iubita nu mai era, o doborâseră din înălţimi.
Se trezi la propriul urlet.
Stătea în pat în capul oaselor, cu mâna încleştată în aer, gata să pornească focul morţii pe care nu mai apucase să-1 lanseze în realitate. Nu lansase nici măcar o rafală.
Artileria făcea parte dintr-o altă misiune, când fusese atât de densă, că mai târziu glumiră că îi protejase de focul antiaerian. Dar în ziua când înaintau spre şina de cale ferată, nu era nici urmă de artilerie. Era linişte ca la Crăciun. Misiunea părea floare la ureche.

I

Se auzi un scârţâit pe scări. Era Clemmie, care venea să-i spună să viseze mai încet. El îşi frecă ceafa scăldată în transpiraţie, îl doborâseră fără ca el să riposteze cu un glonţ; şi ea se mai întreba de ce se trezise urlând?
Uşa se crăpă şi intră Clemmie. Se duse la bufet la carafa cu whisky. Turnă din lichidul de chihlimbar într-un păhărel fin de cristal dintr-un set pe care-1 primise ca dar de nuntă. Se apropie de patul lui şi i-1 întinse.
Arătă cu capul spre whisky şi, într-o engleză cu puternic accent francez, pe care o credea mult mai corectă decât era în realitate, zise:
— Numai porţia asta aş putea s-o vând cu douăzeci de franci. Majoritatea băieţilor mei ar fi dat gata deja toată sticla.
— Nu sunt obişnuit. N-am băut decât bere caldă de când am venit din America.
Luă o înghiţitură de probă, apoi dădu pe gât şi restul, străduindu-se atât de tare să nu tuşească, că ochii începură să-i lăcrimeze, îşi drese glasul într-un horcăit prelung şi îi întinse înapoi paharul lui Clemmie.
— De ce „Clemmie"? întrebă el, surprins că nu o făcuse până acum.
— După soţia lui Churchill. în spatele oricărui bărbat puternic se află o şi mai puternică femeie care să-1 susţină.
îl mângâie pe părul umed.
— îmi merit numele.
îi ridică un colţ de bandaj din partea dreaptă a capului, examina locul cu atenţie şi lăsă să-i scape un mormăit şovăielnic de aprobare. Se duse la fereastră şi dădu la o parte câţiva centimetri de jaluzele să privească afară.
— încă un urlet ca ăsta şi voi avea de dat explicaţii, murmură ea. Am să-i spun bătrânului Renard că am un iubit tânăr, care strigă în culmea pasiunii.
Chicoti, ceea ce-i făcu întreg trupul să se cutremure uşor.

Obrajii lui Tom se încinseră la vorbele ei şi strânse din buze să-şi stăpânească râsul. Nu mai auzise niciodată o bunicuţă glumind în felul acesta.
— Ştii ce înseamnă „renard" în franceză? îl întrebă ea.

— Nu.
— „Vulpe". Bătrânul vulpoi. Asta şi e.
Clemmie purta o rochie neagră îngrijită, dar uzată, largă, de parcă pe vremuri ar fi avut mai multe rotunjimi de acoperit. Purta ochelari cu ramă neagră, păr negru presărat cu fire albe şi strâns într-un coc ca al mamei lui, şi o mustaţă vizibilă dintr-un anume unghi. Nu departe de colţul gurii, avea un neg păros pe care el se străduia să-l ignore. Ochii îi păreau uriaşi sub lentilele groase. Acum se încruntau amuzaţi privind la casa din vecini.
Casa lui Renard nu se afla destul de aproape ca Tom să fi fost auzit, chiar şi prin fereastra deschisă. Dar Tom învăţase că prudenţa lui Clemmie, care la început i se păruse exagerată, o făcuse să adăpostească în ultimii trei ani o droaie de aviatori aliaţi doborâţi, fără ca vreunul să fie prins. Mai adăpostea şi trei „rezidenţi" pentru a preveni încartiruirea soldaţilor germani. Rezidenţii erau evrei, străini acum patru ani, trecând acum drept rudenii îndepărtate dintr-un sat de la est, din apropiere de Alsacia, deposedate de avere la invadarea Franţei de către nemţi. Erau de fapt din sud-est, din teritoriul Vichy, salvaţi de Rezistenţă de la deportare în înfricoşătorul necunoscut. „Unchiul" Anton, „mătuşa" Mărie şi „mătuşa" Tatia.
Clemmie lăsă jaluzeaua la loc şi se întoarse la pat. Trase un scaun împletit şi se aşeză, ţinându-se cu mâinile de burtă.
— Acum... Căpăţâna ta dă spre bine. în câteva zile îţi scot aţele. Puşlamaua de Rafael spune că au planuri pentru tine.
Nu părea mulţumită. Negul dădea semne de dezaprobare.
— Ştii ce anume?
Tom îşi aranja pernele la spate.
— Nu, dar nu-i prea greu de presupus că vor să mă dea drept neamţ. Tovarăşii îmi zic „Varză"...
Ea îşi ridică degetul.

— „Vărzuţă" e un termen de alint. *Enfrangais, c'est „chou-chou'".*
— „.. pentru că nu-i las să-mi spună Kraut. Poate facem o razie pe la vreo închisoare să salvăm pe cineva, vreun coleg pilot, mai ştii? N-ar fi palpitant?
— Nu eşti în postura de a te ţine de şotii. S-a întrebat la un moment dat dacă nu ţi-ai fracturat craniul, zise ea, referindu-se la doctorul care venise să-l consulte, un membru activ al Rezistenţei, care se ocupa mai ales de tratamentul celor care nu-şi puteau permite să rişte un drum la spital. Cu o primăvară înainte, îl operase pe unchiul Anton de hernie chiar în camera aceea. Clemmie asistase şi ea, declarând pe urmă că nu se mai distrase aşa de bine în viaţa ei.
— Şi eu ce-i spun mamei tale?
In cele zece zile petrecute acasă la Clemmie, învăţase că aceasta respecta ferm un fel de convenţie secretă cu mama fiecărui bărbat pe care-l ajuta.
— îmi va trimite o scrisoare de mulţumire într-o zi. Nu-mi va fi prea recunoscătoare dacă te las să te încurci cu Rafael. Cine-a mai pomenit aşa ceva?
— Totul va fi bine, Clemmie. Măcar voi avea şansa să mai fac şi altceva, nu numai să arunc chestii în aer.
I se oferea şansa nesperată de a-şi lua revanşa, şansă pe care nu o avusese în ziua aceea când, întors acasă, îşi găsise mama pe podeaua din bucătărie, lângă sobă, cu o scrisoare în poală.
Mama lui avea o blândeţe cum nu mai văzuse la nimeni. Chiar şi plânsul îi era blând. Rămase atât de surprins s-o vadă acolo, jos, că încremeni în uşă. Ea îşi ridică privirea spre el cum n-o mai văzuse niciodată, cu ochii albaştri înroşiţi şi faţa scăldată în lacrimi. Durerea ei îi tăie răsuflarea, de parcă l-ar fi trântit cineva de pământ, şi-i stârni o furie rece, împietrită, pe care de atunci o purta în buzunarul de la spate. Nu conta ce veste primise. Cineva o făcuse să plângă.
— Sora mea e moartă, Tom, şopti ea, articulând cu greu cuvintele. Şi soţul ei. Şi copiii. Au murit cu toţii.
în franceză e „chou-chou" (în limba franceză în original) (n.tr.).

89
Nu mai ţinea minte nicio altă imagine cu ea, nici chiar din ziua când părinţii lui îl conduseseră la trenul ce urma să-l ducă la baza de antrenament de la cazarma din Jefferson, St. Louis. Nici din ziua când

veniseră cu Ronnie să-1 conducă la New York, unde urma să se îmbarce pe nava ce transporta trupele. N-o zărea decât acolo, jos, în bucătărie, lângă sobă.
Şi acum avea ocazia să ucidă cu mâinile goale un nazist, şansă ce i se oferea pe un platou sclipitor de argint. Era o minune la care nu se aştepta şi gândul îl încălzi ca un pahar de whisky. îşi puse mâinile după ceafă.
— Să nu te prind că zâmbeşti, îl apostrofă Clemmie. Eu una sunt de-a dreptul furioasă. Cum voi putea s-o privesc în ochi, dacă băiatul ei nu se mai întoarce acasă?
— Se va întoarce acasă. După ce rezolvă nişte chestiuni importante în interes de război. Şi tu ai chestiunile tale importante de rezolvat.
— Da, pe tine.
Se aplecă şi-i dădu un ghiont în piept.
— Şi acum îmi pui beţe în roate. Ah!
Ridică degetul când un nou gând îi însenină faţa.
— Vei avea companie. Ne vine un băiat nou azi. S-a prăbuşit lângă Le Havre. îl aduce Rafael mai târziu.
îşi petrecuse primele zile la Clemmie dormind. Săptămâna ce urmă fu punctată doar de câteva vizite din partea lui Rafael, mult mai palpitante decât efortul agonizant de a conversa cu „unchii" şi „mătuşile", ajutat de dicţionarul frazeologic din Primul Război Mondial. Plictiseala începu să-i toace nervii. N-avea muzică. N-avea nimic de citit. Nici măcar la latrină nu putea merge - îşi făcea nevoile într-o ploscă pentru bolnavi, pe care apoi o golea Clemmie, spre umilinţa lui. De ieşit la aer, nu putea să iasă decât după lăsarea întunericului, şi atunci numai când era înnorat şi cu condiţia să nu se depărteze mai mult de 60 de metri de casă. Vizitele lui Rafael erau ca nişte raze de soare. începea să se ataşeze de omuleţul acela plin de sine.
— Vei putea conversa cu el în americană, zise ea cu satisfacţie.

— în engleză. Când ajunge?
— Cândva după miezul nopţii. Chipul ei strălucitor se întunecă.
— Ce s-a întâmplat?
— Puşlamaua nu-i în apele lui.
— Rafael? făcu Tom, ridicând din umeri. Mie mi s-a părut în regulă zilele trecute.
Ea îl străpunse cu privirea. Negul părea ameninţător.
— Chiar atât de bine îl cunoşti? Eu îl cunosc bine. Nu-i în apele lui.
Avusese destul timp să se minuneze în privinţa acestei femei care-şi primejduia zilnic viaţa, adăpostind inamicii Germaniei naziste. Pentru că lui îi era interzis să coboare, în caz că ar fi venit cineva în vizită, urca ea ori de câte ori avea ocazia. Uneori jucau cărţi, o versiune franţuzească de remi, pe care Clemmie o aborda cu o pasiune feroce, însoţindu-şi victoriile cu o satisfacţie maliţioasă care l-ar fi pus în umbră şi pe Oswald.
Cea mai mare parte a timpului o petreceau vorbind. La început îi fusese greu să priceapă vorbele ei, dar chiar şi neînvăţând franceza, faptul că se obişnuise cu accentul ei îl făcea s-o înţeleagă acum mai uşor în engleză. Avea un accent de-a dreptul încântător, pe care îl însoţea cu gesturi, de parcă acestea ar fi ajutat-o să transmită mesajul, în caz că vorbele dădeau greş. El nu se prea sinchisea de subiectul discuţiei. îi plăcea pur şi simplu s-o audă vorbind.
Uneori gesturile ei erau pline de mânie, ca atunci când vorbea despre ultimele necuviinţe comise de cotropitori asupra francezilor; alteori calme şi concentrate, ca atunci când îl punea în temă cu peisajul politic actual. I se părea important ca el, în calitate de aliat, să înţeleagă prin ce treceau francezii, de parcă s-ar fi aşteptat să depună mărturie la un tribunal militar. De cele mai multe ori, deşi vorbea despre lucruri serioase, Tom trebuia să facă un efort să nu-i arate cât de mult îl fermecau conversaţiile ei.
Acum nu zicea nimic şi nici el nu simţea nevoia să umple tăcerea.

Se simţea în largul său cu bunicuţa lui străină, aşa cum se simţea cu Fitz, Smythe sau Ozzie. Războiul era o nebunie. Dacă se închipuise vreodată în spatele liniilor inamice, nu se gândise niciodată că va fi aşa.

Când tăcerea se prelungi, o privi şi zări primele semne de reală îngrijorare. Rosti pe un ton glumeţ:
— Hei, mi-ai promis că ai să-mi povesteşti de nepoata ta. Ai zis că e frumoasă. Nu vrea să iasă cu un soldat? Spune-i că sunt pilot. Fetelor le plac piloţii.
— Nu vrea să iasă cu un neamţ, răspunse Clemmie. Şi tu aduci prea mult a neamţ.
Părea să ştie ce spune. Se ridică greoi de pe scaun şi rămase o clipă în picioare lângă el.
— Un musafir mai dificil ca un aliat rănit nici că se poate. Luă paharul gol şi-1 duse la loc pe platoul de pe bufet.
— Pentru că suntem ca un ghimpe în... ăăă... *Keisterl* Făcea eforturi mari să nu înjure în prezenţa ei. Un obicei de
care nu te debarasezi aşa uşor după înrolarea în armată. La el în familie nu se înjura, dar, după doi ani de militărie, cuvintele îi veneau la fel de natural ca statul pe scaun. Clemmie era de convingerea că datoria ei de a-1 salva de acest mod corupt de comunicare era la fel de importantă ca datoria de a-1 salva de nazişti. Fiecare cuvânt deşucheat îl costa un bobârnac în cap şi fiecare cuvânt semi-deşucheat, o căutătură furioasă.
De data aceasta însă ea părea în altă lume. Se apropie să-i examineze bandajul de la cap şi îl mângâie pe păr. Zâmbi absentă, apoi porni spre uşă şi se strecură afară, închizând-o în urma ei. Paşii îi scârţâiră de sus până jos pe scări.
— Vreţi să devin... ce?
Rafael sosise în toiul nopţii cu membrul echipajului american. Nu bine află Tom că îl chema Vince Calabrese şi era mitralior pe un B-17 doborât, că Rafael îl şi târî după el pe scări în sus să-i aducă la cunoştinţă planul.
Fund (în limba germană în original) (n.tr.).

Rafael se autoservi cu whisky din bufet. Aruncă o privire spre Tom, care clătină din cap. Puse dopul la loc şi porni spre scaun, dar se răzgândi şi se întoarse după carafă. O luă şi o puse jos lângă scaun.
— Să devii clientul unui bordel. Rafael ridică din umeri.
Ce-i aşa mare lucru?
— Un bordel!
Cuvântul căzu ca un baros de lemn.
— în America n-aveţi aşa ceva?
— în Jenison, nu.
Mintea îi lucra cu repeziciunea cu care obrajii i se încinseră. Nu mai putea gândi limpede.
— Ascultă, va trebui să...?
— Bineînţeles. Datoria e datorie. Rafael rânji, dar ochii îi rămaseră gravi.
— Ştiam că ne vom distra cu asta. Stai liniştit, yankeule - trebuie să te *dai drept* client. Deşi nu cred că ţi-ar strica.
Dădu pe gât whisky-ul.
— E un bordel în exclusivitate pentru nemţi. Te vei da drept ofiţer german, aşa că vei putea să vii şi să pleci fără să trezeşti bănuieli. Brigitte îţi va transmite orice informaţie obţinută prin soldaţii de la podul peste canalul Caen din Benouville. Tu mi-o vei transmite mie, iar eu şefului meu, de unde va merge direct la Londra. Vom câştiga războiul cât ai zice peşte. Acasă de Crăciun.
îşi mai turnă o porţie.
îşi rostise vorbele de duh cu jumătate de gură şi, dat fiind subiectul, Tom deduse că avusese o zi grea. Cearcănele întunecate de sub ochi îl făceau să pară şi mai tras la faţă. Pe lângă asta, Tom nu-1 mai văzuse niciodată turnându-şi mai mult de un pahar din carafă, din respect pentru dorinţa lui Clemmie de a păstra băutura pentru băieţii ei.
— De ce bei?
— Nu te mai uita aşa la mine, mormăi Rafael, cu privirea pironită în pahar. Ochii ăia albaştri au un efect ciudat asupra mea.

Tom rânji.
— Care-i treaba, mărunţelule? Rafael se holbă nesigur la tavan.
Ciudat cum unele expresii nu ajunseseră peste ocean. îşi reformulă fraza:

— Ce s-a întâmplat?
Rafael privi lampa de pe noptieră prin sticla paharului.
— Şeful meu a dat de bucluc.
— Şeful tău fiind...
— Liderul celulei noastre. E... Nu ştiu cum se spune în engleză. Şi sunt prea obosit să mai gândesc.
Ridică paharul la ochi, apoi îl coborî la loc.
— Bucluc cu Gestapoul?
— Se va ajunge şi acolo. E...
Tom scoase rucsacul de sub pat, scotoci prin el şi-i întinse lui Rafael dicţionarul frazeologic. Acesta îl răsfoi şi clătină din cap.
— Nu-i bun de nimic. E din engleză în franceză. Se opri la o pagină şi strâmbă din nas.
— Nu sunt cuvinte de suflet. Ce carte mai e şi asta? Aruncă o privire pe copertă. Titlul era *Simplest Spoken French*
[Franceză elementară vorbită].
— O asistentă de acasă 1-a folosit în Primul Război Mondial. E destinat soldaţilor americani şi personalului medical. Conţine termeni medicali cu duiumul.
Rafael răsfoi încruntat. Expresia i se însenină când citi câteva cuvinte. întoarse cu câteva pagini mai în spate şi încropi o propoziţie.
— I-a coborât inima. înţelegi? După o clipă, Tom răspunse: -Da.
în minte îi răsări din nou imaginea mamei sale pe podeaua din bucătărie.
Rafael îi înapoie dicţionarul.
— După patru ani de zile într-un loc unde totul e pe dos, chiar şi cei mai tari obosesc. Dar mă surprinde să-i văd slăbiciunea.

Sunt surprins să constat că e şi el om; mă înţelegi? Nu crezi că ţi se poate întâmpla chiar ţie. Dar ţi se întâmplă. O simt şi *eu,* care sunt supraom. Vezi tu, e în atmosferă. întreg aerul e poluat. Respirăm acelaşi aer cu naziştii.
Tom începea să-şi facă o idee despre încercările prin care trecuseră francezii. Lucruri cărora el nu le dădea nicio importanţă erau aici probleme majore. Căldura. Mâncarea. Şi familia lui trecuse printr-o perioadă dificilă, încercând să menţină o fermă cu profit în timpul marii crize economice, dar abia de când venise aici, în Franţa ocupată, aflase ce înseamnă cu adevărat foamea. Mâncarea adusă de Clemmie nu-l sătura niciodată. Avusese destul timp să se minuneze cum putea ea să-i hrănească pe aviatorii aliaţi cu o singură serie de cartele de raţie menite să acopere o mie două sute de calorii pe zi. Tom habar n-avea cum arăta o masă de o mie două sute de calorii, dar băga mâna în foc că încăpea pe o farfurie.
Clemmie avea o grădină minusculă la o oarecare distanţă de casă, într-un câmp din spatele casei lui Renard. Trebuia s-o ascundă de soldaţii germani, care erau la fel de înfometaţi ca francezii. După spusele ei, nu mai văzuse unt adevărat de peste un an de zile. Adesea cupoanele erau pentru produse care nici măcar nu se găseau în magazin. Trebuiau trimise întruna contingente pentru armata germană care lupta în Rusia. Germania adusese Franţa în pragul înfometării. Grădinile clandestine suplimentau o dietă precară pe bază de cartele - asta dacă nu le descopereau nemţii mai întâi.
Una era să fie la o bază aeriană din Anglia, cuprins de sentimente sporadice de milă pentru nefericiţii francezi de sub ocupaţia nazistă; alta să se afle chiar în mijlocul lor. N-avea să se mai plângă niciodată de praful de ouă şi de conservele din carne de porc.
— Din câte mi-ai spus, îmi face impresia că şeful tău e un om puternic. Nu-ţi face griji. Trece printr-o perioadă nefastă. Are să-şi revină. Adevărul e că n-am avut prea mare respect pentru francezi. Acum văd altfel lucrurile.

Rafael se întunecă la faţă şi-şi arcui buzele.
— încă n-ai văzut destul.
— N-am mai întâlnit pe nimeni asemenea lui Clemmie. Rafael frecă cu degetul mare paharul de cristal. Zise pe un ton
blând:

— Mă tem că va... nu ştiu cuvântul. Va scoate afară ce e pe dinăuntru.
— Se va expune.
— Dacă o face, totul e pierdut. Va fi prins. îl vor tortura. Nu cred că va vorbi, dar...
Ridică din umeri.
— Dacă au vreo bănuială că el e Greenland, nu îl vor lăsa până nu vorbeşte sau moare. Asta i-au făcut şi unui alt om mare, Jean Moulin. Ai auzit de Jasmine?
— Nu. Clemmie nu vorbeşte de Rezistenţă. Cine e?
Rafael îl privi surprins. întinse mâna gânditor după carafă şi-şi mai turnă un pahar.
— A fost agentă la Flacăra. Au torturat-o şi au aruncat-o în stradă. A murit în braţele lui Rousseau. Cred că a fost îndrăgostit de ea. Bănuiesc că e unul din motivele pentru care e în încurcătură. Rolul lui Jasmine era să-i însoţească pe aliaţi, acum o fac eu. Doar că pentru mine e mult mai periculos; ea putea pretinde că a ieşit la plimbare cu iubitul ei. Cuplurile sunt mult mai în siguranţă.
— Asta se poate rezolva uşor: dă-te drept iubitul meu, sugeră Tom, dar Rafael nu schiţă niciun zâmbet. Nu pot să promit că n-am să-mi iau nasul la purtare.
Nicio reacţie.
— Obişnuiam să studiez misiunile. Să-mi fac un plan şi să-l pun în aplicare. Asta mi-e meseria. Şi sunt priceput la ea. Dar de această dată, şeful a preluat controlul. E un lucru... cum se spune... jenant, poate. Dar ce e şi mai rău, prin asta arată că îi e teamă. Am observat ceva la oamenii care se tem: luptă să obţină mai mult control decât se cuvine. Jasmine a murit. Nu vrea să mori şi tu.
— Foarte drăguţ din partea lui. Subscriu.

96

FLACĂRA REZISTENŢEI

— Şi eu, zise Rafael, ridicând din umeri. Mi-ar fi dor de ochii tăi. Când Tom chicoti, surâse uşor.
— Ascultă, mărunţelule. Indiferent că te ocupi tu sau şeful tău de organizare, nu-ţi face griji. învăţ repede şi milităria m-a învăţat că ordinul se execută. Dar îţi spun ceva din capul locului. Planul tău nu face doi bani.
— Cum aşa? întrebă Rafael, făcând o trecere înviorătoare spre un ton ofensat. E un plan excelent.
— Nu mă face neamţ. Mai bine recrut olandez. Un olandez nazist trădător de ţară, care şi-a turnat confraţii pentru bani şi acum face parte din armata germană. Vorbesc olandeza, nu germana. Dacă sunt prins, mi-e mai uşor să pretind că sunt recrut decât Kraut.
Rafael îşi înclină capul într-o parte. Pentru prima oară de la sosire, o luminiţă i se aprinse în ochi. încuviinţă uşor din cap.
— *Oui.* Sunt câţiva recruţi la pod. Se afundă din nou în scaun.
— Ştiam eu că nu eşti un american oarecare, greu de cap. Ţi-ai ales un *nom de guerre?*
— Spune-mi „Cabby".
— Eu mă gândeam la „Jenison", după oraşul tău natal.
— Nu. Cabby.
— Ce înseamnă pentru tine?
— O şansă de la Dumnezeu să-mi iau revanşa, *mon petit frere.* Rafael îl studie cu un interes proaspăt.
— Nu îndrăznesc să te dirijez, cu mutra asta.
Hotărâse să ucidă patru nazişti, câte unul pentru mătuşa, unchiul şi fiecare dintre nepoţii săi. Se gândi să mai adauge unul pentru că o făcuseră să plângă pe mama lui, dar nu voia să verse nicio picătură de sânge mai mult decât se cuvenea. Patru era drept şi corect. Prin ochii mamei lui, Dumnezeu îl urmărea.
— Trebuie să-mi promiţi ceva, zise Rafael. Dă-i de înţeles lui Rousseau că poţi să te scoţi.
— Sigur că pot.

TRACY GROOT

97

— Nu, nu, vorbesc serios. Fă-l să creadă asta. Trebuie s-o creadă, şi atunci totul va fi bine. Şi-a pierdut credinţa, credinţa în binele pe care îl face. Una e să fii dedicat, alta să crezi. Dedicarea fără credinţă e... ceva urât. O religie fără fond.
— Ce e dedicarea cu credinţă?
îşi lipi paharul de frunte, rostogolindu-l înainte şi înapoi.
— Trebuie să existe un cuvânt englezesc frumos pentru asta. Dar sunt prea obosit.
Privi spre paharul gol, apoi se ridică şi duse carafa şi paharul înapoi la bufet. îşi trase pe cap bereta şi rămase în picioare lângă uşă.

— Mă întorc peste câteva zile să te duc la Caen. Vei locui la el în apartament. El te va învăţa cum să nu pari american, după care vei începe misiunea.
— Credeam că arăt deja ca un neamţ.
— Te va învăţa cum să nu *te comporţi* ca un american. Americanii se joacă cu mărunţişul prin buzunare. Niciun european nu face aşa ceva. Aveţi propriul vostru fel de a ţine ţigările; propriul fel de a păşi. Fluieraţi. Sunteţi prea obişnuiţi cu libertatea. Cel mai mic detaliu te poate da de gol. E mai uşor să colaborezi cu britanicii.
Puse mâna pe clanţă, răsucind-o înainte şi înapoi.
— Jasmine a fost nepoata lui Clemmie. Să nu-i spui că ţi-am spus eu.
Deschise uşa şi ieşi.
Brigitte auzi râsete în salonul de dedesubt. Salonul era un loc plăcut, amenajat de ea în stilul cluburilor USO* văzute prin filme, un loc unde soldaţii se puteau relaxa, stând la taclale şi ascultând muzică. Numai că în filme soldaţii nu erau nemţi, ci aliaţi. Şi cluburile USO nu se aflau în... stabilimente de felul acela.
Se apropie cu faţa de oglindă şi aplică ultima linie de rimei. Nu era rimei veritabil. Era o pastă preparată de Simone din praf de cărbune şi apă, dar avea efectul dorit. E drept că era zgrunţuroasă şi, aplicată în exces, irita ochii, dar de mascara adevărată nu se putea face rost decât pe piaţa neagră. Simone era convinsă că descoperise un produs pe care-1 va putea vinde după terminarea războiului. Brigitte o lăsa să folosească magazia de lemne din spate pentru experimente.
îşi reîmprospăta rujul şi se dădu cu apă de trandafiri de casă la încheieturile mâinilor şi după urechi. îşi aranja cordonul argintiu de la rochia bleumarin şi coborî scările.
La radio cânta o Vera Lynn cu paraziţi audio. Radiourile erau interzise, dar nici chiar cel mai invidios şi revoltat vecin n-ar fi pus sub semnul întrebării un aparat de radio într-un loc frecventat de soldaţii celui de-al Treilea Reich şi de *Milice.* Simone
* Acronim pentru United Service Organizations - organizaţie non-profit cu scopul declarat de a sprijini trupele militare americane (n.tr.).

II

stătea în colţ pe scaunul iubirii, cu un soldat în uniformă - un bărbat morocănos şi îngândurat, cu barba nerasă şi burtă. Acesta trase o duşcă din sticla lui cu vin. Simone se ghemui lângă el, pe jumătate adormită pe umărul lui. Părul ei era vopsit blond şi legat cu un batic roşu. Purta cercei tot roşii, asortaţi, în formă de nasturi largi - de fapt, asta şi erau. Ingeniozitatea lui Simone nu cunoştea limite.
Colette era în camera ei de la etaj cu Claudio. Brigitte îi auzea ciondănindu-se. Nu coborau prea des în salon. Marie-Josette stătea în poala unui soldat neamţ cu faţa ageră şi zâmbitoare. Un ofiţer, dacă-şi dădea bine seama, probabil de la pod. Nu mai ţinea minte cum îl cheamă. Marie-Josette era preferata lui.
Pe Marie-Josette n-o cunoştea de la Paris. Brigitte se mutase la Benouville doar cu Colette şi Simone. La o săptămână-două după ce oraşul află în ce scopuri nelegiuite era folosită casa lui Thierry Durând, un val de vizitatori furioşi îşi făcură apariţia în pragul ei. Vecinii, în special cei cu băieţi adolescenţi, protestară că stabilimentul se afla prea aproape de casa lor; primarul veni să-i spună că Benouville fusese până atunci un oraş nepângărit şi o rugă să se mute la

Ranville. Când ea îl anunţă că avea intenţia să plătească taxe pe profituri, plecă zâmbind; ştia şi el câţi soldaţi erau cantonaţi la garnizoana de la pod.
Odată deschise uşa şi se pomeni cu o găleată plină cu măruntaie de peşte aruncate spre ea. îşi reveni la timp să le smulgă găleata din mâini şi să-i fugărească pe cei doi adolescenţi trimişi probabil în misiune de părinţii lor. Fugi destul de repede să le arunce în spate găleata, care ricoşa cu un zgomot surd şi satisfăcător. Altă dată se trezi cu un grup de femei de la parohia părintelui Eppinette. Prefera mai bine măruntaiele de peşte decât ameninţările că întregul cartier avea să piară în flăcările veşnice.
într-o zi, când deschise uşa aşteptându-se la flăcările veşnice, se pomeni în schimb cu o fată cu ochi mari şi părul negru, cu machiaj, rotunjimi şi o valiză.
— Bună seara, *mademoiselle,* declamă ea cu voioşie, întin-zându-i o carte de vizită între două degete cu manichiură impecabilă. Sunteţi proprietara acestui stabiliment?
-Da.
Marie-Josette Caldecote. Doamnă de companie pentru gentlemeni.
Cartea de vizită era împodobită cu un chenar cu *fleur-de-lys"* galbene. Brigitte se pomeni zâmbind, atât la această apariţie stranie şi luminoasă într-o zi atât de mohorâtă, cât şi la faptul că de această dată n-o mai aşteptau în prag flăcările iadului. Privi spre chipul prietenos.
— Le-ai făcut la comandă?
— Le-am făcut chiar eu, cu peniţă şi cerneală. Din coperta din spate a cartelelor de raţii.
— Ai făcut o treabă bună.
— Mulţumesc. Marie-Josette radia.
— Aş vrea să aplic pentru...
— Ştii să gătești?
— Știu să fac prăjituri.
— Eşti angajată.
Acum Marie-Josette îşi ridică privirea din poala ofiţerului german şi strigă:
— Brigitte! Să mori de râs, nu alta!
— Lasă-mă pe mine să spun, o rugă germanul. Ea îi făcu semn să tacă şi continuă:
— Mai ţii minte prăjitura mea cu mere? Ce am în comun eu cu ea?
— Habar n-am.
— Suntem tarte" de Ocupaţie!
Ea şi neamţul se cutremurau de râs.
* însemn heraldic reprezentând un crin stilizat (n.tr.). ** Joc de cuvinte - „tart" în limba engleză are dublu înţeles: „tartă" şi „femeie uşoară" (n.tr.).

Simone zâmbi din colţişorul ei fără să deschidă ochii. Soldatul ei mai luă o duşcă şi ridică din umeri agasat. Simone îşi schimbă poziţia, făcându-se comodă.
Mâine vor fi mierle albastre
pe stâncile albe de la Dover, ai să vezi. Va fi iubire şi veselie, şi pace pentru totdeauna, mâine,
când lumea va fi liberă...
Poate bărbatului îi displăceau versurile Verei Lynn. Să fi fost acolo Claudio, ar fi făcut o remarcă gălăgioasă şi sarcastică şi i-ar fi ordonat să schimbe canalul. Claudio trăia cu impresia că era casa lui, nu a lui Brigitte.
Brigitte se apropie de aparatul de radio şi roti selectorul de canale. O parte din paraziţi dispărură. îşi aranja rochia şi se întoarse spre Simone şi spre soldatul ei.
— Nu te-am mai văzut pe-aici. Eşti nou prin zonă? Se aşeză pe scaunul de lângă radio, vizavi de ei. El o luă în vizor şi mai trase o duşcă.
— E din Ouistreham. L-au cantonat la buncărul de pe plajă, răspunse Simone cu un căscat. Nu ştie nicio boabă de franceză.
Soldatul cântări din priviri mai întâi faţa, apoi trupul lui Brigitte. Pe vremuri n-ar fi suportat să fie privită în felul acesta de un bărbat. Dar ar fi trebuit să se obişnuiască deja.

De obicei nu cobora în salon decât dacă era nevoită, dar nu şi-o putea scoate din minte pe femeia aceea oribilă. Trebuia să se asigure de ceva. îşi plimbă privirea de la bărbatul cel îngândurat la Marie-Josette. Era ceva înduioşător de ridicol la Marie-Josette, în felul în care împodobise capul neamţului cu beteală rămasă de la Crăciun, în stilul în care se machia, de parcă ar fi vrut nu numai să-şi joace rolul, ci şi să o facă într-o manieră carnavalescă demnă de şicul târfelor pariziene. Toate detaliile legate de Marie-Josette erau exagerate: machiajul, coafura, gestul studiat de ţuguiere a buzelor, hainele şi stilul de a se îmbrăca. Chiar şi trăsăturile naturale

îi cântau în strună. Avea ochi mari, negri, buze cărnoase şi o talie ce-i făcea pe bărbaţi să se uite de două ori.
— Luna martie e atât de mohorâtă. Măcar acum sclipeşti.
îi întinse o bucată de beteală şi el începu s-o împletească stângaci printre buclele ei întunecate. Ar fi putut fi o pereche de îndrăgostiţi pe o bancă de lângă turnul Eiffel, chicotind şi continuând cu micile tachinări ghiduşe ale vieţii.
Brigitte şi Jean-Paul n-avuseseră vreme de tachinări ghiduşe. Intrase în viaţa ei ca un crescendo dintr-un marş, ca un vers eroic dintr-un poem epic. Nu era nimic ghiduş la el, căci era conştient de ce se petrecea în Germania la sfârşitul anilor '30. Studiase la o universitate de acolo. îl cunoscuse la ambasadă, unde obişnuia să poarte discuţii lungi cu ambasadorul Bullitt. împărtăşeau aceeaşi veneraţie pentru acesta, aceeaşi teamă de ce se petrecea la răsărit, şi amândurora le era teamă doar pentru că ambasadorului îi era teamă.
Flecăreala lui Marie-Josette o smulse din reverie. Avea o răguşeală încântătoare în glas, nu una de vampă focoasă, ci de fetişcană ce-şi epuizase plămânii făcând galerie la un eveniment sportiv. Râdea cu uşurinţă, cu mult prea multă uşurinţă, după părerea unora. Era o fată veselă din născare, cu o viziune superficială asupra vieţii ce lăsa puţin loc gândurilor profunde. îi reţinu privirea lui Brigitte.
— Uită-te la omul meu! Străluceşte, nu alta! Numai bun de pus pe tort.
îşi coborî glasul:
— Nu ca urâciosul ăla din colţ.
— Nu-i mai zi aşa, interveni Simone. Nu-i chiar atât de rău.
— Pare înfuriat ca o mâţă călcată pe coadă.
— Cum de eşti aşa de obosită? o întrebă Brigitte pe Simone.
— Am fost cu bicicleta la Caen, zise ea. Cinci ferme. Nici măcar o alună. Bruno, aici de faţă, a adus vin.
— Vin avem. Ce-a mai adus Bruno? Simone deschise ochii şi se uită la el.
— Ce-ai mai adus?

Dar bărbatul privea ţintă la Brigitte. încordându-şi uşor spinarea, Simone îi zise indignată:
— Hei, vorbeşte...
El nu-şi abătu privirea iscoditoare.
— Imediat vine Alex, zise Brigitte pe un ton poznaş, înfrun-tându-i ochii împăienjeniţi de vin cu un fel de sfidare subtilă. Sărmanul Bruno!
Simone se smulse de lângă el, aranjându-şi câteva bucle răzleţe sub batic.
— Nu-1 cheamă Bruno. Nu reuşesc să scot de la el numele adevărat. Cred că Alex al tău e îndrăgostit, Brigitte.
— Se teme să nu mă convertesc. Simone chicoti.
— De unde i-a venit ideea?
Să *te comporţi natural,* o sfătuise scorpia. Să *fii întotdeauna tu însăţi.*
— N-are să-ţi vină să crezi, dar proprietara „Broderiei" a încercat zilele trecute să mă convertească.
— Glumeşti, zise Marie-Josette. Ce-a făcut?
— Ei bine, totul a început când a refuzat să mă servească la magazin.
— Grozav mod de a converti pe cineva, replică Simone.
— Parcă spuneai că n-ai găsit dantelă, zise Marie-Josette.
— N-am găsit, pentru că a refuzat să mă servească. A spus că ea ar adăuga cuvântul „târfe" la afişul cu „nu servim evrei".

Soldatul lui Marie-Josette îşi smulse beteala de pe cap.
— Chiar a spus una ca asta? *Ai grijă, Brigitte.*
— Da, zise ea, dând din mâini de parcă ar fi fost un fleac, dar pe urmă a venit la cafenea să-şi ceară scuze - şi a adus cu ea şi Biblia. Se pare că sunt noul ei proiect. Alex mai că n-a făcut atac de cord când a văzut Biblia.
Observă că expresia încrâncenată a neamţului se mai înmuiase.
— L-am asigurat că n-am de gând să mă convertesc decât după război - închipuie-ţi ce uşurat a fost.

Râseră cu toţii, în afară de Bruno, care se uită la Brigitte mai atent ca niciodată şi luă o gură prelungă din sticlă.
— Alex n-are decât să aştepte, zise Simone iritată, încruci-şându-şi braţele.
— Sigur că poate să aştepte - dacă pocitul tău pirat ne mai aduce şi altceva în afară de vin. Vinul nu ajută cu nimic rotunjimilor mele.
— N-am mai avut rotunjimi de luni de zile, se văicări Simone.
— Dar tu, Stephan? îl întrebă Marie-Josette pe neamţ îmbufnată. N-ai de gând să te converteşti?
— Ba da, desigur - după război.
îşi îngropa faţa în arcuirea gâtului ei, făcând-o să scoată un ţipăt. Se retrase şi o privi.
— Şi tu... ce planuri ai după război?
— Pot să coc o prăjitură delicioasă cu mere din nimic. Gândeşte-te ce aş putea să fac cu ingrediente adevărate.
îşi ridică bărbia.
— într-o zi am să lucrez la o patiserie de lux din Paris.
— Ştii ceva? făcu Stephan cu sinceritate. Cred că asta vei face. Brigitte se bucură că nu era acolo Colette să umbrească strălucirea plină de farmec de pe chipul lui Marie-Josette.
O iubea pe Marie-Josette pentru voioşia ei. Pentru că avea planuri de viitor. Aceasta îi dădea uneori articole decupate din ziar care credea că-i vor fi de folos la scrierea memorialelor de călătorie. Când bătea vreun vagabond la uşă şi Brigitte îi aducea de mâncare, Marie-Josette sărea repede să-i mai dea câte ceva. Pe Colette nimic n-o înfuria mai tare ca oamenii care cerşeau de-ale gurii.
De Simone îi plăcea pentru că era echilibrată. Dădea impresia că e leneşă, dar nu era. Se plângea, dar nu vorbea serios.
Pe Colette însă n-o putea pricepe. Fuseseră prietene la Paris înainte de război. Obişnuiau să iasă la cafea sau să ia prânzul împreună. Colette pusese ochii pe un curier de la ambasadă şi se distrau de minune punând la cale întâlniri „accidentale". Puţinele discuţii dintre ele erau un prilej de bucurie.
Acum

se aflau departe una de alta, despărţite de un abis pe care Colette nu o lăsa să-l străbată. Dar Brigitte o ţinea minte pe Colette cea de pe vremuri. Primele impresii nu se uită repede.
Privi beteala sclipitoare din părul lui Marie-Josette şi nasturele roşu din urechea lui Simone. Greutăţile aveau efecte imprevizibile. Făceau din străini prieteni şi din prieteni, străini. *Madame* avea dreptate. Avea multe de pierdut.
Neamţul luă mâna lui Marie-Josette şi o sărută. Părea tulburat.
— Ai tăi nu vor putea trece peste ce ai făcut.
— Noroc că nu voi mai fi aici. La Paris nu mă cunoaşte nimeni, îi sărută vârful nasului, îl ridică de pe scaun şi-l trase afară
din încăpere.
— Intre noi doi este ceva special, *ja?* făcu soldatul Alex Tisknikt. O mai auzise de nenumărate ori.
— Nu-i idee rea. Te converteşti după război.
Când ea nu răspunse, Alex se aşeză pe marginea patului, îşi trase pantalonii, se ridică şi-şi încheie nasturii.
— Ţi-ar plăcea de mama. După ce o cunoşti, *ja?* Şi după ce te converteşti. Şi te botezi. Iar hainele tale - hmm, cred că sunt bune şi aşa.
— Nu te plictiseşti niciodată la datorie?
— Care datorie?

— Datoria de la pod.
— *Ja.* Plictisesc la culme. Dacă nu trece vreo băbuţă şi căutăm în coş la ea. Băbuţele devin foarte... cum se spune?
— Arţăgoase?
— *Ja.* Ca mama. Adăugă repede: Dar ţi-ar plăcea de ea. Nu-i spunem cu ce te-ai ocupat.
— Nu-ţi doreşti să tragi la ţintă sau ceva în genul ăsta? Să dobori conserve de pe un gard? Fratele meu obişnuia să facă asta.
Studie cu fals interes tivul uzat al feţei de pernă.
— N-aveţi arme în mica voastră vizuină de la pod? Ai putea să tragi la ţintă. Ţi-ar mai alunga din plictiseală.

— Cum să n-avem arme! Dar nu putem irosi muniţia pe distracţie. Pe moşia unde am lucrat vânam veverițe. Mi-e dor de ea. Mirosul de hambar. Căldura - *Gott im Himmel,* căldura. Calul meu preferat era...
— Topka. ***-Ja.***
îi zâmbi şi surâsul îi deveni visător.
— Ce mai cal!
După cinci minute de flecăreală uşoară, lucrurile deveniră mai interesante.
— Ai tras vreodată cu mitraliera de la pod? Aia da mitralieră! Pun pariu că poate să găurească şi un... *zid.*
— Mitralieră? făcu Alex dispreţuitor. Aia nu-i mitralieră. Aia-i puşcă *antitanc,* micuţo. Găureşte *tancuri blindate.* Rommel ar trebui să instaleze mai multe.
Puşcă antitanc.
Brigitte încercă să nu-şi trădeze surpriza neplăcută.
— De ce?
— Pentru că, păsărică mea, începu el răbdător, vizibil fericit că avea şansa să-şi etaleze deşteptăciune - iar Brigitte îl încuraja făcând ochii mari şi prefăcându-se impresionată - pentru că podul meu e de *oţel.* E singurul pod peste canalul Caen pe drumul principal spre Ouistreham, unde se varsă în mare. Aliaţii atacă plaja, podul de oţel lasă să treacă divizia de blindate a lui Rommel din Caen - după ce divizia va fi în sfârşit *transferată* la Caen. Tancurile trec podul, iau spre est, apoi întorc să flancheze atacurile aliaţilor pe plajă. Bum!
Rânji cu gura până la urechi.
— Aliaţii sunt praf.
— Dumnezeule mare, făcu ea încet. Chiar că e important podul tău. Habar n-am avut.
îşi închipuise că credea în ceea ce face. Nu crezuse, până atunci.
— Cel mai important din toată Normandia!

O divizie de tancuri blindate era transferată la Caen. La Caen! Tocmai acolo, în Normandia! Oare aliaţii ştiau? Brigitte habar n-avea cât de mare era o divizie, dar suna... înfricoşător. Profită de panica pe care o simţea.
— Crezi că aliaţii vor ataca plaja? întrebă ea consternată.
— Dacă da, îi aruncăm în mare. Nu-ţi face griji, iubito. *Noi* nu ne facem griji. Nu pentru aliaţi.
Amenință solemn cu degetul.
— Cu Rezistenţa e altceva. Dacă Rezistenţa vizează podul...
— Doamne fereşte! protestă Brigitte indignată. Da, chiar aşa ar fi reacţionat.
— Ar fi groaznic să trebuiască să luăm feribotul! Mulţi dintre cei care fac naveta de la Ranville la Benouville nu-şi pot permite câte un bilet zilnic. Imposibil! N-ar fi în stare să facă una ca asta, nu?
— Ia spune-mi... începu Alex încet, ducându-şi mâna la bărbie. Ai clienţi francezi?
— Nu prea des.

Simţi cum i se ridică părul pe ceafă.
— De ce?
— Fac pile la comandant dacă afli una, alta. Ştii... dacă Rezistenţa pune ceva la cale.
Brigitte clătină din cap.
— Ştii ce spune afişul de pe uşă... rar se întâmplă să mai vină câte un... politician.
Ce-ar fi dacă...?
Se ridică în capul oaselor, strângând învelitoarea la piept. Ce-ar fi să-i promită lui Alex că va fi cu ochii în patru la orice informaţie din partea clienţilor francezi? Apoi, sub pretextul că încearcă să obţină informaţii de la Rezistenţă, să încerce să scoată mai multe de la el? îşi închipuia o conversaţie de genul: *Am auzit că Rezistenţa crede că aţi pus explozibil la pod. Dar sigur se înşală. Nu-i aşa, Alex?*
— Ce e, Brigitte?
— Alex, eşti foarte inteligent. Am o bănuială că un client - nu spun cine - *ar putea* fi de la Rezistenţă. Ce-ar fi să...?
îşi permise să afişeze o expresie şireată pe faţă.
— .. .să pescuiesc după nişte amănunte interesante? Şi apoi să ţi le transmit ţie?
Faţa lui Alex se lumină.
— Iar eu îi transmit comandantului, rosti el pe nerăsuflate, în ochi i se aprinse o viziune flămândă de glorie.
— *Exactemenf.*
îşi încrucişa braţele.
— Brigitte! Ce mai fată! Mama ar... ăăă...
Şi în timp ce Alex încerca să le împace pe mama sa şi pe Brigitte, în mintea acesteia din urmă nu se aflau decât tancuri germane înaintând dinspre Caen spre Benouville.
Alex plecase de mult şi uşile se închiseseră pentru noapte, când Brigitte se duse la bucătărie să-şi facă un ceai din frunze refolosite. îl auzi pe Claudio poticnindu-se agale din camera lui Colette. Era beat. O privi din uşa bucătăriei cum pregătea ceaiul. Când era treaz, era un bufon îngâmfat căruia-i plăcea să se privească în oglinda de pe hol, pentru ca nu cumva insigna argintie de la chipiul de miliţian să fie răsucită într-o poziţie care să nu-1 avantajeze; când era beat, era un bufon arogant şi periculos.
— Uită-te la tine. îţi faci ceai. Inima ei bătu puţin mai repede.
Din păcate, el bloca singura ieşire din bucătărie. Nu-i răspunse, căci constatase că nu conta dacă vorbea sau nu -în ambele cazuri părea să-1 întărâte.
El se poticni câţiva paşi înainte.
— Ne-am distrat de minune data trecută, nu-i aşa? După ce au plecat toţi la culcare şi am rămas doar noi doi.
— Asta a fost demult.
Exact (în limba franceză în original) (n.tr.).

Fusese beat şi atunci. Stomacul i se strânse. îşi turnă calmă apa fierbinte peste ceai, simţind nevoia să-i arunce ceainicul în cap pentru a pune capăt multor mici neplăceri de pe pământ.
— Colette te urăşte, să ştii, zise ea.
Vorbele ei îl făcură să se oprească la jumătatea drumului. Părea să le frământe în mintea redusă, ameţită de băutură.
— Şi de ce m-ar urî?
Se năpusti brusc spre ea.
Nu era mare, dar era puternic. O înhaţă de păr şi o trase spre el. Ceainicul căzu cu zgomot în chiuvetă, iar ceaşca se făcu ţăndări pe podea.
— Atât de mândră, îi şopti el la ureche. Nu eşti cu nimic mai bună decât Colette a mea. Am să-ţi arăt eu cine-i şeful. Şi nu eşti tu, Brigitte Durând. Casa asta nu-ţi aparţine. Nu, acest cuib de curve aparţine Reich-ului. Şi tu la fel.
într-o zi o găsise pe Marie-Josette ghemuită în salon cu buza umflată şi obrazul învineţit, mâncând dintr-o pungă cu zmeură, cu o lacrimă alunecându-i pe faţă. Marie-Josette refuzase să vorbească despre asta. Prima oară când Claudio o încolţise pe Brigitte în bucătărie, îşi făcuse apariţia a doua zi cu o pungă cu zmeură. De unde le procurase, nu ştia şi de unde-şi procurase o conştiinţă, nici atât. Nu-i

relatase niciodată lui Colette incidentul şi-i dăduse zmeura lui Simone.
Asta se întâmplase vara trecută şi de atunci Claudio se transformase dintr-o brută cu o urmă de remuşcări, într-una fără pic de conştiinţă. Mâine nu mai avea să-i aducă zmeură.
După plecarea lui Claudio, mătură cioburile de la ceaşcă şi le aruncă la coş. Luă ceainicul din chiuvetă şi, în timp ce-1 examina de ciobituri, apăru Colette.
— Mi s-a părut că aud ceva, spuse ea. Ce-ai păţit la buză?
— Am căzut.

— *Klutz*,* făcu Colette, cu buza ridicată într-un rânjet.
— Am spart şi o ceaşcă, zise Brigitte, încercând să nu pară prea veselă în timp ce examina ceainicul. Ceştile erau ale lui Colette.
— *Klutz,* zise Colette din nou, de data asta furioasă. Sper că ai de gând să plăteşti pentru ea.
Aruncându-i o privire dezgustată, se răsuci pe călcâie şi urcă cu paşi greoi în camera ei.
— Am plătit deja, murmură Brigitte.
Puse ceainicul pe masă. Alergă la dulăpiorul de bucătărie şi-1 deschise. Pe raftul pe care Colette lipise eticheta *Brigitte* se afla un pachet de biscuiţi săraţi de la Crucea Roşie pe care îl păstra pentru zilele când foamea devenea insuportabilă. Puţină mâncare sărată putea uneori amăgi stomacul. II înhaţă de pe raft şi alergă să-şi ia haina.
Starea de urgenţă începuse de câteva ore. Să fi fost prinsă, ar fi fost arestată.
— Puţină mâncare sărată poate amăgi uneori stomacul, repetă ea în şoaptă ca o nebună, în timp ce alerga pe poteca întunecată şi pustie spre castel.
Porţile erau deschise larg, căci nu exista niciun motiv să fie încuiate. Era o maternitate, în cea mai mare parte a timpului lăsată în pace de germani. în timpul verii, grădinile şi aleile erau întreţinute de bărbaţi care - avea impresia Brigitte - erau aceiaşi aviatori aliaţi pe care *madame* Vion îi ţinea ascunşi în capelă.
Aliaţilor din capelă le era foame. Când se întâmpla ceva neplăcut, când dorul de Jean-Paul era mistuitor, când nu mai putea îndura încă un client, încă o umilinţă, venea aici cât putea de repede. înainta grăbită pe o alee încadrată de copaci. Aleea se termina cu castelul masiv şi impunător în partea stângă şi capela, aflată ceva mai în spate, spre canalul Caen, în partea dreaptă. Intre ele se întindea un spaţiu deschis, periculos. De obicei ocolea până mai încolo, în dreapta, venind la capelă din spate.
Idioată (în limba germană în original) (n.tr.).

Se uită prudentă în jur. Nu zări pe nimeni. Nimeni nu se afla prin preajmă la ora cinci dimineaţa. Se repezi peste spaţiul gol şi se furişă pe scările capelei. Nu bine ajunse sus, că o siluetă ţâşni din umbră. O încolţi lângă uşa capelei, înăbuşindu-i cu o mână strigătul, iar cu cealaltă apucând-o de încheietură.
— Ce cauţi aici? şuieră el. Ce-ai acolo?
O ţinu strâns, cu privirea aţintită spre pachetul pe care-1 strângea în mâini. Expresia de pe faţa lui se schimbă.
— Te rog, nu vreau decât...
— Eşti patrioata recunoscătoare.
Vocea lui trăda recunoaşterea. Ii dădu drumul. Brigitte tremura. Era francez, n-avea de gând să-i facă niciun rău şi uşurarea o făcu puţin nesăbuită.
— Eu... puţină mâncare sărată poate uneori... ştii... poate amăgi stomacul.
Ii întinse pachetul.
— Nimeni nu te-a mai întâlnit până acum. îşi scoase chipiul şi luă biscuiţii.
— Poţi să-mi spui Sam. Sunt un admirator de-al lui Beckett.
— Şi mie îmi place.
— E de la Rezistenţă. Nu-i aşa că-i amuzant? I-am luat numele, iar el 1-a luat pe al altcuiva.
îi întinse mâna zâmbind.
— Mă bucur să te cunosc în sfârşit.
Brigitte dădu mâna cu el, acolo, în dimineaţa aceea rece de martie pe treptele de piatră ale capelei aliate.
— Sunt de veghe. Arătă spre uşa capelei.

— Eu le duc darurile tale. Nu te-am văzut decât de câteva ori. Glasul lui părea nostalgic.
— Uneori m-am întrebat dacă exişti cu adevărat.
— De ce aveţi cel mai mult nevoie? întrebă Brigitte. Vă mai pot ajuta cu ceva? Cu haine?
El clătină din cap.

— Deja ne ajuţi. Mâncarea e şi mai greu de procurat.
— Dar aduc atât de puţin.
— Nu, zise el sincer. Orice aduci e primit cu recunoştinţă. Dar mai e şi altceva.
Păru brusc stânjenit.
— Mesajele tale. Mă fac să nu mă mai simt singur. Lacrimile pe care şi le înăbuşise la bucătărie îi inundară ochii.
Spera că era prea întuneric să fie văzute.
— Şi eu tot de asta vin. El aruncă o privire în jur.
— E timpul să pleci. în curând se luminează de ziuă. Prima patrulă trece prin faţa porţii la 5:50.
Ea porni spre scări şi îi spuse peste umăr:
— Numele meu e...
— *Mademoiselle,* o întrerupse el repede. Noi îţi spunem PR. Se opri, privindu-1 ţintă.
— Vă rog, m'selle, zise el, arătând spre poartă. Câteodată vin mai repede.
Era cunoscută. Cunoscută şi pentru altceva decât pentru că se culca cu nemţii. Rezistenţa o recrutase pentru că era prostituată. Aici, era cunoscută pentru altceva.
O luă la fugă pe poteca încadrată de copaci. Ajunsă la drum, se uită într-o parte şi într-alta după vreun neamţ, ţâşni afară pe poartă şi, cu haina fluturând în răcoarea dimineţii, alergă tot restul drumului spre casă, râzând uneori în hohote sau sărind într-un picior.
După câteva zile, Vince Calabrese, mitraliorul de pe B-17, începu să-i aducă aminte lui Tom de toate sâcâielile provenite de la traiul în comun cu băieţii.
— Ai acasă vreo iubită? Eu am. E tare dulce. Câţi Krauts ai lichidat? Ai pus mâna pe vreun 109? Voi, piloţii de lupte, o duceţi bine. Parcă v-aţi duce la baie. Doar voi cu treaba voastră. Eu? Parcă m-aş duce în salon. Măiculiţă, ce v-aţi mai aranjat!
Dar nu era o iritare *negativă.*
— Clemmie zice că mărunţelul vine să mă ia în câteva zile, după ce tot traseul va fi pus la punct. Cică mă trimit acasă prin Pirinei. Spania. închipuie-ţi. Destul de la sud să mă bronzez bine, cu Anglia în vizor. Cât de-aici până în China cu barca.
îl făcea să-i fie şi mai dor de băieţi. Felul în care lovea Smythe în proteză, făcând să-i cadă dinţii din faţă, i se păruse amuzant prima oară. Ultimul lucru pe care-şi amintea că i-1 spusese era că, dacă o mai face o dată, va avea nevoie de o proteză nouă. El o făcu imediat, cu faţa înlemnită în rânjetul lui ştirb şi, dintr-un motiv oarecare, Tom nu se înfurie, ci începu să râdă.
îi era dor de căpitanul Bill Fitzgerald şi de talentul lui iritant de a le înnebuni pe englezoaice cu figura lui ingenuă de Gary Cooper. îi era dor de Burke şi de stupidele lui bancuri răsuflate. De Markham şi de felul în care împărţea cu ceilalţi tot ce primea

I I

de acasă. De permanenta bună dispoziţie a lui Oswald şi de felul în care striga „Curaj şi glorie!" înainte de fiecare misiune.
îi era dor de fanfaronadă, de sudoare, de muzica de proastă calitate ce le plăcea unora.
— Mda, uneori mă întreb şi eu cum e să urci într-o cameră plină. în unele zile mi-ar plăcea.
Era o remarcă generoasă şi Vince o ştia prea bine. Niciun pilot n-ar fi făcut schimb cu el.
— Aş! Voi sunteţi spuma piloţilor. Dar mi-a părut bine să trec la B-17. înainte am fost mitralior pe B-24.

— B-24 e un monstru, fu de acord Tom.
— îţi îngheaţă *Keister-ul.* Mitraliorii au soarta cea mai proastă. Deschide geamul până la brâu şi ai să vezi cum te faci sloi de gheaţă şi tu, şi arma.
Calabrese lovea ritmic cu degetele în mânerul scaunului şi genunchiul începu să-i salte în sus şi-n jos. Când vorbi din nou, o făcu pe un ton mai înmuiat:
— Mi-am pierdut cel mai bun prieten la decolarea unui B-24. Era mitralior. I-am urmărit când şi-au luat zborul - avionul înainta normal pe pistă, gata să se desprindă de sol, când, deodată, nasul în vânt, coada în pământ şi, într-o fracţiune de secundă, îţi dai seama că n-are să reziste. Pilotul lasă acceleraţia, avionul se duce cu nasul înainte şi cu asta basta - se dă peste cap şi *bum* Sare în aer. Zece mii de litri de combustibil. Cât cinci bombe. Măcar n-au suferit.
Dădu din cap şi genunchiul îi tresaltă.
— Măcar n-au suferit.
După un moment, Tom murmură:
— îmi pare rău, Calabrese.
Să fi fost unul dintre colegii lui, n-ar fi trebuit să-i spună nimic. Tăcerea ar fi fost de ajuns. Dar pe Calabrese nu-1 cunoştea suficient şi avea senzaţia că, şi dacă l-ar fi cunoscut, tot ar fi trebuit să-i spună ceva.
Se auziră trei ciocănituri scurte şi uşa se deschise.
— Ehei. Uite-o că vine, Tommy, băiatule, trâmbiţă Vince.
îşi puse mâinile după ceafă, întinzându-şi picioarele pe pat.
— Are sclipirea aia în ochi, Tommy. Are de gând să-ţi scoată aţele şi nu va fi plăcut.
Calabrese nu era soi rău. Dar lui Tom nu-i plăcea felul în care o trata pe Clemmie, de parcă s-ar fi aflat la ea de două luni, nu de două zile. O trata cu o familiaritate fără temei. Clemmie era a lui Tom, nu a lui Vince.
Clemmie privea totul ca pe o glumă.
îl mângâie pe cap pe Vince când trecu pe lângă el cu tava cu materiale sanitare.
— La toţi *patru* ne sclipesc ochii.
— Patru? făcu Vince cu un rânjet. Ai niscaiva şoareci prin buzunar?
— Eu, Isus, Măria şi Iosif. Puse jos tava.
— Şi dumneata ai motive să te temi de mine, cu arsura aia, domnule Mitralior. Auzi colo prostie - mitralior de brâu"! Tragi cu mitraliera de la brâu?
Luă poziţie, cu mâinile în formă de puşcă la brâu, strâm-bându-se într-o încruntătură ce i-ar fi pus pe fugă pe duşmani. Arăta ca o bunicuţă ucigaşă de la O.K. CorraF*. Tom şi Vince râseră. îşi întrerupse postura să ridice mâneca de la pijamaua lui Vince. încruntătură reveni când aruncă o privire sub bandajul pătat al acestuia. îşi aranja ochelarii.
— Isuse, Măria şi Iosif!
— Mama ar zice că-i o înjurătură, comentă Vince. Clemmie îl săgeta cu privirea.
— Când am să înjur, ai să-ţi dai seama. Am s-o fac în franceză, să nu rămâi cu traume. Asta a fost o... cum se spune?
— Invocaţie? sugeră Tom.
— Nu ştiu ce înseamnă aia.
îşi ridică un deget şi faţa i se lumină.
* în engleză „waistgunner" (n.tr.).
** Bătălia de la O.K. Corral e considerată cea mai celebră bătălie cu arme de foc din istoria Vestului American (n.tr.).

— E o *chemare,* nu o înjurătură.
Ii dădu lui Vince un bobârnac în creştetul capului.
— Auzi la el, să acuze o bătrână că înjură! Maică-ta mă va muştrului bine dacă-i trimit acasă un *cochon* lipsit de maniere.
Ii mai dădu un bobârnac, de această dată mai blând.
— Am veşti pentru tine. Individul acela a scăpat.
— Posey?
Speranţa înflori pe chipul lui Vince. îşi dădu jos picioarele de pe pat.
— E la Montebourg. Ar fi prea periculos să-1 mutăm acum. Şi-a rupt piciorul. Dar, de altfel, e bine.

Faţa lui trăda emoţia. După un moment, îşi drese glasul.
— Paraşuta lui a fost singura pe care am apucat s-o văd înainte să se declanşeze focul antiaerian. De-aţi vedea voi ce se alege de o paraşută într-un atac ca ăsta! Apropo de şvaiţer. Nu i-am mai văzut pe niciunul. N-au avut nicio şansă, că monstrul s-a frânt în două, uite-aşa, de parcă ar fi fost un beţigaş ce-1 rupe un copil uriaş pe genunchi. Şaptesprezece misiuni cu băieţii.
îşi frecă palmele.
— N-aş fi crezut că are să scape din iadul ăla. Dragul de Posey! Clemmie îşi aranja ochelarii şi-i ridică antebraţul să-i examineze arsura. Negul dădea semne de dezaprobare.
— Un dobitoc a pus untură pe ea. Cu untură îi ia de două ori pe atâta să se vindece. N-a auzit vorba aia „o înfeşi, apoi o înmoi"?
Dar Calabrese nu părea să audă. Rămase cu privirea pierdută undeva, în depărtare. Tom se bucura de vorbăria lui.
Era un alt avantaj al piloţilor de luptă. Sigur, ajungeai să te ataşezi de colegii de la escadrilă, dar nu atât de tare precum cei de pe bombardiere.
Clemmie făcu bandajul cocoloş şi şterse blând cu el grăsimea de pe marginile arsurii plumburii, icnind de câteva ori şi bolborosind tot timpul în franceză. Apoi îl bandajă la loc cu fâşii de cearşaf şi îi mai dădu un bobârnac.
Porc (în limba franceză în original) (n.tr.).

— Hei, tu, mitralioru' de brâu. Du-te jos la tuşa Talia şi spune-i aşa: „J'ai besoin de le tremper dans l'eau froide*". Ai reţinut?
Mai rosti o dată răspicat, făcându-1 să repete după ea.
— *El* are voie să coboare, se plânse Tom după ce Vince ieşi din cameră.
Primi la rândul lui un bobârnac.
— Bătrânul vulpoi nu-i acasă. Pe lângă asta, cu tine am de vorbit. Avea o bănuială despre ce e vorba.
— Hai să-ţi scoatem aţele alea, să-ţi eliberăm căpăţâna. Arătă spre scaun şi Tom se aşeză. Căută pe tavă după o pensetă şi o lamă de bărbierit şi se apucă de lucru.
— Poţi să-i spui „nu" lui Rafael, zise ea repede. Tom nu răspunse.
— E băiat bun. Dar are o meserie cumplită.
— Şi tu nu ai?
Spera să nu aducă vorba de nepoata ei. Nu ştia cum ar fi reacţionat. Un val de panică îi readuse în minte imaginea mamei lui de lângă sobă. Se încorda din tot trupul, conştientizând în sfârşit că scoaterea aţelor era o procedură dureroasă.
-Au!
— Am scos deja patru şi abia acum strigi „au"?
— Eram cu gândul în altă parte. Au!
— încă cinci. Nu te mai smiorcăi ca un copil scâncitor.
— Plângăcios, o corectă el.
— Scâncitor, plângăcios, ce mai contează?
Cu mişcări iuţi de lamă, Clemmie tăie cu grijă aţa şi trase de ea. Printre aţe crescuse piele nouă. Tom fu inundat de un val de sudoare. Gesturile ei lente îl înnebuneau, îi venea să-i dea la o parte mâna şi să şi le smulgă pe toate dintr-odată.
Clemmie puse aţa rigidă şi pătată de sânge pe ştergar, lângă celelalte.
— încă patru.
— Are să-ţi fie dor de mine?
— De smiorcăiala ta, nu.
Trebuie s-o înmoi în apă rece (în limba franceză în original) (n.tr.).

Buzele îi zvâcniră şi negul i se ridică. Dar se lăsă imediat la loc.
— Mi-e dor de toţi băieţii mei. Mi-ar plăcea să vină să mă vadă când lumea va fi un loc mai tihnit. Dar fiecare cu viaţa lui.
— Clemmie...
Nu era obişnuit să-şi exprime sentimentele. Fusese crescut de o femeie taciturnă, cu ajutorul unui bărbat care era de convingerea că a vorbi despre lucruri personale e o slăbiciune.
— Mă voi întoarce, declară el cu glas hotărât, sperând să-1 creadă.
— Pfft... Nici n-ai să-ţi mai aduci aminte de mine.
— De parcă ar putea să te uite cineva! Am să mă întorc, Clemmie. Iţi promit.
Ea se dădu înapoi să-1 privească.

— O promisiune în America e ca şi aici?
— Pe aici lumea îşi ţine promisiunile?
Faţa ei se înnegura. îşi plecă din nou capul, reluându-şi treaba.
— Oamenii încearcă, Tom Jaeger.
Mai trase o dată de aţă şi o aşeză pe ştergar.
După un singur cuvânt pomenit de nepoata ei, Tom ar fi trebuit să mai ucidă un nazist. Furia ar fi trecut orice zăgaz. Deocamdată şi-o putea ţine în frâu, pentru că şi ea o putea face. La cusătura următoare, Clemmie mormăi ceva în franceză, iar el icni.
Jasmine aceea fusese torturată până la moarte, o femeie de acelaşi sânge cu cea care acum făcea caz că nu avea părul destul de lung să-i camufleze rana. De când îi spusese Rafael, se străduise din răsputeri să ţină gândul la distanţă. Dar el dădea târcoale ca un şarpe tăcut şi, din când în când, o întrebare teribilă răzbătea la suprafaţă: Cum au putut să tortureze *o femeie?*
Femeile trebuiau ocrotite. Trebuiau protejate şi îngrijite. Aceasta era datoria bărbaţilor; asta învăţase de la tata şi unchii săi, şi de la toţi bărbaţii din Jenison, Michigan, America, lumea *lui.* Dar bărbaţii de aici o torturaseră pe nepoata lui Clemmie. Era de neconceput. Ce-au putut să-i...?
Gânduri şi mai de neconceput îi veniră în minte, dar le reprimă cu un efort care-1 făcu să transpire.

— Au, făcu el absent.
— Da, asta a durut.
Glasul ei era mai blând de această dată şi-i puse un ştergar pe rană.
— încă două. Fac mai mult rău că le scot decât dacă le-aş lăsa înăuntru.
Şovăi.
— Poate să sosească în orice clipă. Ai tot dreptul să spui „nu". Te rog, spune „nu", Tom, de dragul mamei tale.
O, *Clemmie!*
— Vreau să te însori, să ai copii şi să le povesteşti cum ai ajutat o bătrânică să câştige războiul. Dacă te încurci cu Rafael, nu ştii niciodată ce se poate întâmpla.
O bătaie scurtă la uşă şi intră Rafael. îşi duse mâna la beretă şi-o salută pe Clemmie.
— Gata, Cabby?
Clemmie se dădu înapoi, privindu-1 ţintă pe Tom. Negul i se ridică acuzator.
— Ţi-ai luat un nume.
— Da, Clemmie. Mi-am luat un nume. Nu vom câştiga războiul stând cu mâinile în sân.
— Dar lupta ta e acolo sus! protestă ea indignată, arătând cu degetul ameninţător spre cer. Acolo lupţi cel mai bine!
— Pot să lupt şi cu picioarele pe pământ.
Se săgetară cu privirea şi Clemmie îşi reluă activitatea, dar de data aceasta nu mai era nimic blând în gesturile ei.
— Clemmie, ascultă-mă.
— Tânăr prostănac ce eşti! El nu putu să-i spună:
Am să te răzbun. Am să-i fac să plătească pentru ce au făcut.
Nu putu decât să se jure în inima lui.
Clemmie trânti penseta şi lama înapoi pe tavă. îşi băgă mâna în buzunarul de la halat şi scoase un nasture. Se juca cu el între degetul mare şi cel arătător, apoi îl luă de mână pe Tom şi i-1 puse în palmă. Se mai încruntă o dată spre rană, o studie îndeaproape

cu ochelarii şi suflă să îndepărteze o urmă de murdărie. Apoi se opri şi-i puse o mână pe cap, mângâindu-1 blând.
Luă tava şi ieşi din cameră, închizând uşa în urma ei.
— Şi-a luat rămas-bun, zise Rafael.
— Ce vrei să spui?
Arătă spre nasturele din mâna lui.
— Alt rămas-bun n-ai să mai primeşti. Se va ascunde în spatele casei până plecăm. Nu încerca să dai de ea.

Ii întinse un pachet învelit în hârtie maronie.
— îmbracă-te cu astea. Au fost ale unui porcar. Pe celelalte va trebui să le îngropăm.
Tom privi la nasturele negru din palma sa.
— Trebuie să-i mulţumesc.
— Ştie, yankeule.
Luă pachetul mototolit.
— Chiar trebuie să îngropăm totul? Şi arma?
Detesta să se despartă de lucrurile din rucsac. De tabletele de benzedrină*, de busolă. Tabletele pentru milkshake** i le putea lăsa lui Clemmie.
— In Franţa e ilegal să porţi armă, dacă nu eşti jandarm sau german; şi se mai întreabă de ce murim de foame, când nici măcar să vânăm nu mai putem. Dacă te prind cu puşca asupra ta, nici măcar actele false nu te mai pot salva. îţi vom recupera lucrurile mai târziu, iar puşca o vom folosi într-un scop nobil. Avem o colecţie minunată de arme. Va fi o achiziţie minunată.
— Dicţionarul frazeologic, în caz că ne despărţim...
— Nimic nu ar putea divulga mai bine că eşti un pilot doborât. Tom nu pomeni de poza lui Ronnie, temându-se să nu o
piardă şi pe aceasta.
— Trebuie să-mi iau rămas-bun.
— Orice rămas-bun e prea greu pentru ea.
— Trebuie să-i mulţumesc.
— N-am să te las.

* Medicament cu efect stimulant (n.tr.). ** Băutură cremoasă cu lapte (n.tr.).
— Atunci adu-mi nişte hârtie. Să-i scriu un bileţel.
— Nu. Au să-1 găsească dacă fac razie prin casă. Tom nu zise nimic.
— Ascultă, nu vrei tu să...
— Bine, yankeule.
După un moment, Tom puse nasturele în buzunar şi îl corectă:
— Cabby.
— Cabby.
Rafael arătă spre buzunar.
— Păstrează şi ea unul identic pentru fiecare bărbat pe care 1-a ajutat. îi ţine într-un borcan. E ca o fotografie de-a ta pentru ea.
Era prima oară când Tom ieşea afară de zile întregi, cu excepţia nopţilor când ieşise pe furiş să urineze. Un bărbat nu putea îndura să i se ia plosca la nesfârşit.
— Nu te mai uita aşa prin jur, îi zise Rafael.
Aşteptau într-o piaţă aglomerată, plimbându-se încoace şi încolo, când Rafael începu să se agite. Trebuiau să se întâlnească cu Frangois Rousseau, gentlemanul pe care îl cunoscuse în ziua când se prăbuşise. Acesta venea să-i ia cu maşina, un automobil dat în folosinţă de *Wehrmacht** fabricii de ciment. Hotărâră să nu ia trenul spre Caen. Ar fi fost prea riscant, dat fiind faptul că încă nu apucaseră să facă rost de acte false pentru Tom. Avea o înfăţişare mult prea nordică pentru fotografiile pe care le aveau la dispoziţie, problemă cu care nu se mai confruntaseră niciodată până atunci.
Când Tom îşi băgă mâinile în buzunar, Rafael îi atrase atenţia să le scoată.
— Ai să ne omori pe amândoi, şuieră el. N-am mai escortat niciodată pe cineva care arată de parcă *el* ar trebui să mă escorteze pe mine - la sediul central al Gestapoului. Vezi cum se holbează toţi? O vezi pe femeia de peste drum, de la salonul de frumuseţe? Vaca încruntată care se uită ţintă la noi? Nu ştie ce să mai creadă despre tine.
Forţele armate ale Germaniei naziste (n.tr.).

Privit în felul acesta, Tom se simţea un alt om. Cu toate că femeia se mai îmblânzi când îl văzu uitându-se la ea, faţa ei trăda o ură nedeghizată. Deşi ar fi trebuit să aibă mai multă minte, Tom se simţi lezat în amorul propriu.
— Suntem din aceeaşi tabără, cucoană, murmură el.
Poate de vină era imaginaţia lui bogată, dar, studiindu-i pe furiş pe francezii din jurul lui, lui Tom i se păru că tensiunea era tot atât de palpabilă ca pantofii din picioare. Toată lumea era cu ochii pe toată lumea, holbându-se pe faţă sau aruncând priviri rapide şi iscoditoare. Grupul de bărbaţi ce aranjau vitrina unui magazin, vânzătorul de ziare, femeia de la salonul de frumuseţe de peste drum, care privea mai insistent decât cei de afară, convinsă probabil că fereastra îi oferea mai multă siguranţă - toată lumea era cu ochii pe toată lumea.
— Ce atmosferă ciudată, murmură Tom. Mă simt de parcă aş fi pe străzile din O.K. Corral.
Se aştepta în orice clipă să apară Clemmie cu puştile ei.
— Mai repede, domnule Rousseau, făcu Rafael printre dinţi. Aruncă o privire spre Tom. Ce-ar fi să nu te mai zgâieşti aşa în toate direcţiile?
— Asta face toată lumea. Ce-i drăcia aia?
Privirea îi fu atrasă de un dispozitiv ca o cutie de metal fixată de masca radiatorului unui camion ce trecea încet pe lângă ei. Prin găurile cutiei se zărea jăraticul încins de dedesubt.
Rafael mârâi printre dinţi şi murmură ceva în franceză. Scoase un pachet de ţigări - ţigările lui Tom - şi aprinse una.
— Nemţii ne folosesc toată gazolina. Trebuie să pornim maşinile cu lemne şi cărbuni.
— Glumeşti! Şi cum funcţionează?
— Motoarele sunt adaptate. Cărbunii arşi creează un derivat care merge în carburator. Restul sunt deşeuri. Motoarele n-au pic de vlagă.
Tom abia îşi putu reţine un fluierat, un păcat pentru care Rafael fusese gata să-1 ia la bătaie cu câteva minute înainte.

— Deci ăsta e efectul embargoului impus Spaniei. Acum vreau să mă întorc numai să le spun celor de la conducere că funcţionează.
Ca urmare a impunerii embargoului la combustibil de către Congres, Franţa nu mai putea să importe gazolină din Spania. Era ciudat să constate efectele unor măsuri despre care nu auzise până atunci decât indirect.
— Ingenios, ce să zic. Să-ţi alimentezi maşina şi să faci grătar în acelaşi timp.
— Nu ştiu ce înseamnă „grătar", dar e ca un ghimpe în *Keister.* Motoarele merg prost şi trebuie să te opreşti mereu să zgândăreşti lemnele şi cărbunii. Dar ce e şi mai rău, tot ce folosim la trenuri şi maşini *nu* folosim la încălzitul locuinţelor. Franţa îngheaţă de frig, *mon anii'.* Şi nimeni nu se sinchiseşte. în cot îi doare că îngheţăm sau murim de foame.
— Eu unul mă sinchisesc, murmură Tom, destul de încet ca Rafael să nu-1 audă.
— Cum ar fi să pună Canada ochii pe Michigan, ha? Şi să vină să-1 ocupe? Să ai parte de toate astea la tine acasă, în Jenison -suspiciune, teamă, foamete? Cum ar fi să vină Canada şi să facă din Jenison un loc ca acesta? Să vă fure mâncarea şi gazolina, să vă trimită bărbaţii la arme sau la muncă forţată în fabricile lor... ce-ai face?
— Ce fac şi acum.
Rafael dădu din cap încruntat.
— Ai rezista. Ai refuza să faci compromisuri. Ai lupta ca lucrurile să fie ca înainte, deşi nici înainte nu era perfect. Ţi-ai da seama că înainte era mult mai bine ca acum. Şi ai ajunge să-ţi iubeşti ţara, chiar dacă înainte n-ai iubit-o sau n-ai ştiut că o iubeşti.
în glas i se citi uşurarea.
— *Merci Dieu",* am ajuns.

[f] Prietene (în limba franceză în original) (n.tr.). Slavă Domnului (în limba franceză în original) (n.tr.).

Michel stătea la biroul lui adus de spate, cu exemplarul din *Mein Kampf* al tatălui său înainte. îşi pierdea vremea jucându-se cu un colţ al acestuia, răsfoindu-i marginile la nesfârşit.

Ar fi trebuit să lucreze la un nou proiect de galerie pentru Braun, care punea la cale construcţia unui post de comandă subteran la Fontaine-la-Mallet, nu cu mult diferit de cel încheiat recent la Caen pentru generalul Richter. Michel se întreba de ce Braun nu copia pur şi simplu modelul de la Caen. Organizaţia Todt îşi arăta de obicei eficienţa reproducând la nesfârşit modele ce se dovediseră funcţionale prima oară, de la buncăre la staţii radar.
Ediţia aceea din *Mein Kampf* era *Volksausgabe,* versiunea populară. Cuprindea ambele volume. Era bleumarin, fără acoperitoare, cu o svastică de aur încrustată pe copertă. în germană, desigur. Michel nu ştia dacă fusese tradus şi în franceză. Nu că şi-ar fi dorit să-1 aibă în limba maternă.
Tatăl său avusese o inimă de savant, lăsând afacerile în seama lui Franţois după întoarcerea acestuia de la universitate. Michel nu era nici savant, şi nici nu-1 interesau afacerile - de familie sau de orice fel. I-ar fi plăcut să fie artist: actor, poet, romancier sau poate toate trei. Acceptase cu strângere de inimă postul la fabrica de ciment, în speranţa că va face suficienţi bani să-şi realizeze visurile. Dintr-un motiv oarecare, nu mai plecase niciodată. La un moment dat încetase să-şi mai dorească să plece.
După ascensiunea lui Hitler la putere, volumul, ce până atunci fusese doar una din multele cărţi prăfuite, deveni tovarăşa nedespărţită a tatălui său. în timp ce Michel stătea la birou, dându-i ordine lui Charlotte, experimentând cu noi modele şi aliaje sau revizuind raporturile de muncă şi producţie cu Francois, din cealaltă parte a camerei răzbăteau murmure ce se transformau în adevărate diatribe. O făcea pentru binele fiilor lui, îşi zicea Michel, dar pe fiii lui îi irita la culme.
— *Mon Dieu'l* Să mor dacă nu mă dau bătut! Cum de-a reuşit să publice o asemenea lucrare de prost gust? Şi mai spun că-i operă de artă! Ha, ha, ha! Halal operă de artă! Portretul e aproape
* Dumnezeul meu (în limba franceză în original) (n.tr.).

la fel de dezgustător ca şi cadrul! Gramatica, frazeologia... întreg stilul îmi face greaţă. Pentru Dumnezeu, dacă tot trebuie să citesc erezii, măcar să fie bine scrise. îl urăsc şi mai mult acum când ştiu că şi-a scris porcăriile într-un stil atât de jalnic.
îşi smulgea ochelarii de pe nas cu un gest teatral de dispreţ, dar, în ciuda ameninţărilor de a renunţa, îi punea imediat la loc cu gesturile lente şi sfidătoare ale unui gânditor silit să citească o asemenea carte. Michel surâse. Cu toate protestele lui repetate, tatăl său nu abandonase niciodată cartea. O citise din scoarţă în scoarţă. Acum era rândul lui s-o citească, dar mergea greu. Aruncă o privire spre semnul de carte; nu se afla decât la o treime din ea.
întoarse din nou colţurile paginilor cu degetul mare. Acţiunile lui Hitler începeau să se contureze după scrierile lui. Un singur om. O singură furie. Ce grozăvie absurdă, că Hitler a fost cel care a pus la cale tot ce se întâmpla acum! Un singur om, care a dus la pieire atâtea mii de oameni în urma lui... aceasta e cea mai mare grozăvie.
în clipe ca acestea, când se simţea copleşit de nevoia de a evada, îşi aducea aminte de ea. Ultima oară când o văzuse şi era încă ea însăşi, înainte să ajungă pe mâinile naziştilor, se aflaseră chiar în camera aceea. îi vorbise despre lucruri pe care el nu le ştia şi la care nici nu îndrăznea să spere.
Jasmine stătea în pragul uşii de la birou, consultându-se în şoaptă cu Charlotte şi aruncând din când în când câte o privire în direcţia lui. Michel puse stiloul pe masă.
— Complot feminin, făcu el sec. Ce mai e acum? O colectă de pături pentru prizonierii de război? Să vedem. Avem deja la uzină o ladă pentru colecta de cărţi, una pentru colecta de haine şi una pentru cea de săpun. încă o ladă şi...
Dar ele nu-1 băgară în seamă. Charlotte îi şopti ceva pe un ton stăruitor lui Jasmine, care-i răspunse tot în şoaptă şi la fel de stăruitor, dând din mâini. Charlotte îşi încrucişa braţele, ridică din sprâncene şi, cu un gest discret din cap, o îndemnă să intre. Michel simţi un fior ciudat în stomac. Se pomeni regretând că nu mai exista nicio altă ieşire.

Jasmine se îndreptă de umeri, se întoarse cu spatele la Charlotte şi intră în birou. Secretara închise uşa, nu înainte de a-i arunca lui Michel o privire prelungă şi enigmatică.
începură să-1 treacă sudorile.
Se ridică puţin mai abrupt decât intenţionase şi se îndreptă spre porţiunea de încăpere a tatălui său.

Când o văzu venind în aceeaşi direcţie, făcu un ocol spre fereastră, de parcă acolo ar fi avut de gând să meargă de la bun început. Scoase un briceag şi începu să cioplească tocul sigilat al ferestrei.
— Vopseaua asta... înţepeneşte tot geamul...
Ea veni spre el. îi luă briceagul din mâini şi-1 puse pe pervaz. Nu mai stătuseră niciodată atât de aproape. Apropierea ei făcu să-i bată inima cu putere.
— Aş zice că e timpul să nu ne mai amăgim unul pe altul, zise ea, privindu-1 ţintă, în timp ce el o privi la rândul lui neajutorat.
— Charlotte zice că e timpul ca *tu* să încetezi.
— Jasmine, protestă el blând. Ştii bine că nu-mi pot permite să... sunt conducătorul unei...
Era îngrozit. Nu mai putea gândi limpede. Nu putea să lase să se năruie totul acum. Fusese puternic atâta vreme, îndurând toate acele ocazii când trebuise s-o trimită în misiune cu Rafael şi s-o facă să se dea drept iubita acestuia, temându-se în tot acest timp să nu se îndrăgostească de el în realitate.
— Sunt liderul celulei Flacăra. Şi directorul unei uzine. Şi trebuie să... să repar geamul ăsta.
Ea îl privea cum nu-1 mai privise niciodată, lăsându-1 iară cuvinte.
în cele din urmă rosti încet:
— Nu-mi face una ca asta.
Jasmine zâmbi în sfârşit, cu faţa radiind de bucurie.
— Atât de galant şi de modest cu Braun. Atât de respectuos faţă de *Milice.* Atât de supus cu oficialii francezi. Toţi cred că te au în buzunar, când, în realitate, tu îi ai pe ei. Şi nu-i nevoie decât de o fată oarecare ca să-ţi pierzi cumpătul.
— Tu n-ai fost niciodată doar o fată oarecare, murmură el.

— Hai să-ţi spun când m-am îndrăgostit de tine. Eram plecaţi în misiune să facem o razie prin biroul comisarului după cărţile de raţii. Wilkie era tăcut. Era prin perioada aceea când i-au trimis sora şi cumnatul la Neuengamme. Ştiam cu toţii că aveau să fie executaţi. Şi ce disperat mai era...
în ochi îi sclipiră câteva lacrimi.
— Şi după ce ai pus la punct detaliile misiunii, te-ai uitat ţintă la el şi i-ai spus pe un ton atât de autoritar: „Nu eşti neputincios." Ai arătat spre cartelele de raţie şi atunci s-a întâmplat, Michel. în momentul acela.
Michel o atinse pe obraz. Ea îl luă de mână.
— I-ai spus că trebuie să facă ceva, orice - nu contează. Fluturai cartela aceea de parcă era biletul spre libertate şi ai zis: „Orice act, oricât de modest sau de îndrăzneţ, va lovi în acelaşi rău care o ţine pe sora ta prizonieră." Ai mai zis şi asta: că şi dacă singurul mod de a sfida răul ar fi să-i stai în faţă, tot ai face-o. Wilkie s-a schimbat după aceea; ţii minte? I-ai insuflat curaj.
îi sărută mâna.
— Tu ne-ai învăţat nu atât că *trebuie* să luptăm împotriva răului, cât că *ne stă în putinţă* să o facem. Tu ne-ai învăţat nu atât să facem *ceva,* cât să facem *orice.* Că şi cel mai neînsemnat act îndreptat împotriva răului îşi are demnitatea lui şi că, ridicând o mână să salvăm, suntem noi înşine salvaţi. Michel - tu ne-ai învăţat ce înseamnă a rezista.
— Iar tu mă înveţi cum să nu rezist, replică el, călătorind cu privirea pe faţa ei.
Ea zâmbi.
— Charlotte nu-i va deschide uşa nici lui Braun.
Şi pentru că era slab, sau poate pentru că era în sfârşit puternic, o trase spre el, cu buzele uşor întredeschise. Ezită o bună bucată de vreme, acordându-şi o ultimă şansă să o îndepărteze, apoi o sărută.
îşi îngropa faţa în scobitura gâtului ei şi o strânse la piept. O fiinţă cu care să împartă povara aceea monstruoasă, o fiinţă care să-i împărtăşească temerile. Chiar şi fără să rostească vreun

cuvânt. în clipa aceea nu se mai simţi izolat. în clipa aceea nu se mai simţi singur.
Acum însă era din nou singur şi izolat, cum avea să rămână pentru tot restul vieţii, în lanţuri sau în

libertate.
— Ţin minte când o citea tatăl dumneavoastră, se auzi vocea blândă a lui Charlotte. Ochii ei erau pironiţi asupra degetului lui mare cu care răsfoia *Mein Kampf.*
— Ce-i mai plăcea s-o citească!
Orice referire la tatăl lui era făcută pe un ton blând.
— Nu cred să mai fi existat ceva pe lume care să-i facă atâta plăcere.
— Plăcere?
Degetul lui se opri în loc.
— Ba deloc. O ura.
— L-aţi văzut vreodată mai plin de viaţă?
Charlotte se aşează pe scaunul din dreptul biroului. Nu mai făcuse aşa ceva de când ţinea el minte. Lucra la uzina de ciment Rousseau de pe vremea când Michel era copil, adică de mai bine de treizeci de ani, şi dacă lua vreodată loc în birou, o făcea pe scaunul pliant adus din colţ.
El împinse cartea la o parte, dar nu-şi schimbă poziţia. Rămase cu umerii aplecaţi, apatic, un alt lucru pe care nu-1 făcuse de când ţinea el minte. Nu în faţa lui Charlotte.
N-o mai văzuse niciodată privindu-1 cu expresia aceea pe faţă. Preocuparea ei maternă se îndreptase întotdeauna spre tatăl său, de care avusese grijă până la moartea acestuia în '39.
— îţi place să lucrezi aici, Charlotte? se întrebă el brusc cu voce tare.
întrebarea o luă prin surprindere. Se pregăti să se ridice.
— O, nu! protestă Michel rapid, făcându-i semn să se aşeze la loc. Nu asta am vrut să spun.
— îmi place să lucrez aici, răspunse ea cu prudenţă şi se aşează din nou.

— Foarte bine, zise Michel. Foarte bine. Faci treabă bună. întotdeauna ai făcut. Nu cred că ţi-o spun suficient de des, deşi n-ar strica s-o fac.
Reveni în poziţia iniţială şi începu să-şi ocupe mâinile, aranjând mici detalii de pe birou. Puse *Mein Kampf în* dreptul sugativei şi repoziţionă prespapierul preferat al lui Rafael.
— Te frământă ceva?
— Da. Vreau să n-o mai citiţi.
Privi spre *Mein Kampf ca* şi cum s-ar fi aşteptat ca dintr-o clipă în alta să-i crească picioruşe negre şi păroase şi s-o ia din loc. *Buna şi onesta Charlotte!* Se strădui să-şi înăbuşe un zâmbet.
— De ce nu?
— Pentru că văd ce efect are asupra dumneavoastră. Un efect opus celui pe care-1 avea asupra tatălui dumneavoastră.
— Eu nu sunt tata.
— Nu, domnule Rousseau. Asta e adevărat.
Din felul ei prudent de a se exprima nu reuşi să deducă la ce se referea. Privirea ei calmă nu trăda nimic.
— De ce crezi că a avut un asemenea efect asupra lui? zise el, uitându-se pe sine şi minunându-se din nou cu voce tare.
Bâjbâi cu mâna după marginea cărţii şi începu din nou s-o răsfoiască.
— îl scotea din minţi, pur şi simplu. Pe mine nu mă scoate.
— Aş prefera s-o facă.
— Dar nu-i decât o păcăleală. Când mă apuc de citit o carte, pornesc la drum cu o doză de încredere. Un fel de pact cu autorul, presupun, pact de existenţa căruia nu mi-am dat seama până la această carte. Ca întotdeauna, mintea mea caută ceva de care să se agate. Dar nu găseşte nimic - e la un pas, dar nu găseşte, oricât ar da târcoale, nu găseşte. Niciun loc de popas. Nici urmă de pact. E exasperant. Mă răscoleşte. Mă face să mă simt ca un leu în cuşcă.
— Atunci de ce o citiţi? întrebarea ei îl surprinse.

— Din acelaşi motiv ca şi tata. Sunt lider şi om de afaceri. Am datoria să ştiu adevărul despre vremurile pe care le trăim.

— Aveţi dreptate, *monsieur* Rousseau.
Charlotte se ridică, nedesprinzându-şi privirea de la el.
— Am ajuns la concluzia că ştiţi destul.
Apucă volumul masiv cu ambele mâini, îl luă sub braţ şi ieşi cu el din birou.
Câteva momente mai târziu, Michel constată că avea încă privirea pironită spre uşă.
Se uită la câteva schiţe de pe birou, la pozele de la postul subteran din Caen şi la lista conţinând ideile lui Braun pentru cel nou. Atinse cu mâna o fotografie.
Luă creionul şi îl ascuţi. Privi în ceaşca de cafea şi mai ceru una. Apoi se apucă de lucru.
O oră mai târziu, se pomeni faţă în faţă cu un tânăr pentru care Hitler şi-ar fi ras mustaţa - o matahală de german viking cu păr blond şi ochi albaştri. Puse creionul pe masă, se sprijini de spătarul scaunului şi îşi zise - pentru prima oară de când aflase de planul lui Francois - că poate la urma urmei nu era o idee chiar atât de rea.
Nu mă mir că n-ai putut face rost de poză, zise Michel. — *Monsieur* Rousseau, declară Rafael cu mândrie, vi-l prezint pe domnul locotenent major Tom Jaeger. De la Forţele Armate Aeriene ale Statelor Unite. Pilot pe noul model P-47.
— Nu chiar atât de nou, comentă Tom Jaeger, ridicând din umeri. A fost lansat de ceva vreme.
Michel se ridică şi dădu mâna cu el.
— Recunosc că instinctul mă sfătuieşte să-mi ascund evreii. Vikingul râse uşor surprins, de parcă nu s-ar fi aşteptat să
găsească umor în spatele liniilor inamice.
— Da, e o glumă, îl asigură Michel, zâmbind la rândul lui. Pe Charlotte nu o amuză. Când treburile devin prea „nemţeşti", spunem: „Ascundeţi-vă repede evreii".
Privi spre Rafael.
— îmi pare rău că nu te-am crezut când mi-ai spus că nu ne trebuie poză. E prea ieşit din comun. Nicio poză nu i s-ar potrivi în afară de a lui. Şi nu vorbesc doar de chip, ci de prezenţa lui în general.
Ochii i se îndreptară din nou spre matahala blondă, unde păreau atraşi în mod automat.
— Cu toată atenţia pe care-o va atrage, va avea nevoie de acte impecabile. Vom face imediat aranjamentele pentru poză.

— Să iau legătura cu Wilkie? întrebă Rafael.
— Cine-i Wilkie? făcu Tom.
— Membru la Flacăra, răspunse Michel. Ziua lucrează cu tatăl său la un magazin de confecţii, noaptea operează ca agent transmiţător - ca să nu mai vorbesc de celelalte trucuri la care se pricepe, cum ar fi procurarea hidrochinonei* în toiul unei ocupaţii. Numai Dumnezeu ştie de unde face rost de ea.
Lui Rafael îi zise:
— Trebuie să ajungă şi el în curând. Spune-i că ne vedem deseară la mine la apartament. Unde-i fratele meu?
— Vorbeşte cu Charlotte.
— Cât de greu poate fi să-ţi faci o poză? întrebă Tom, plim-bându-şi privirea de la unul la altul.
— Trebuie nu numai să ne asigurăm că avem filmul potrivit, dar şi să-l developăm singuri. Filmul îl avem, dar soluţiile chimice se procură greu. Pe unele le putem comanda prin uzina de ciment fără să trezim suspiciuni - sodiu, hidroxid de sodiu, nicio problemă. Dar cu hidrochinona e altă poveste. Cenzorii s-ar sesiza imediat. Totul e pe piaţa neagră, prietene. Tot de ce ai cu adevărat nevoie.
Michel pufni. Omul duhnea îngrozitor. Mirosul nu-i era pe măsura înfăţişării.
— Nu sunt eu de vină, ci hainele astea, zise Tom, încrun-târidu-se la Rafael.
— Porcarul a fost singurul apropiat de măsura ta, zise Rafael, vizibil amuzat. Ai atrage şi mai mult atenţia în nişte pantaloni până la genunchi. Termină cu văicăreala. Nu miroase chiar aşa rău; doar nu mai sunt porci.
— Minunat, nu-i aşa?
Frangois intră în birou, cu braţele întinse într-un gest de triumf.

— Un exemplar splendid de hitlerism.
Se opri radiind în dreptul lui Tom şi începu să-i înşire calităţile; numai un băţ de arătat la hartă îi mai lipsea.
— *Attendez*!* Ce bărbie! Ce falcă! Şi culoarea ochilor, ca să nu mai vorbesc de statură; perfecţiunea întruchipată, nu-i aşa? *Et voilă, attendez"* - umflătura de pe faţă, dispărută, vânătaia din jurul tăieturii, redusă. Vi-1 prezint pe Lohengrin din visurile cancelarului, pe cel căruia Wagner însuşi şi-a dedicat opera.
— Ascundeţi-vă evreii, fu de acord Michel.
— Nu ţi-am spus, frate? zise Francois cu candoare, cu chipul luminat de un zâmbet comic de extremă satisfacţie. îi făcu de două ori cu ochiul. Era o expresie pe care Michel o cunoştea din copilărie şi care-1 făcea de fiecare dată să chicotească.
— Ba bine că nu! Dar Rafael ţi-a spus de ideea lui? Franţois gesticula cu mâinile prin aer.
— Da, da. Fă-1 recrut olandez. Dădu din cap politicos spre Rafael.
— Cum să nu, e perfect. *Formidable"".* II bătu pe braţ pe Tom.
— Sărmanul meu Lohengrin, să-ţi curgă sânge olandez prin venele alea minunate! *Fiihrer""* plânge chiar în clipa asta şi nu ştie de ce. Spune, Michel. Te-ai gândit care-i va fi... cum se zice? Care-i va fi...
— Ocupaţia?
— Sunt sigur că există un cuvânt mai potrivit, zise el, apelând la toţi cei prezenţi. Unul mai demn de un spion.
— Ocupaţie ajunge. Da, m-am gândit, şi nu te priveşte. Entuziasmul lui Francois se topi brusc.
— Dar e cel mai mare triumf al meu!
Michel ieşi de la masa de birou şi îşi luă fratele după mijloc.
— Şi eşti minunat. Planul tău va contribui enorm la eforturile de război. Voi avea grijă ca de Gaulle să-ţi aducă mulţumiri personal. Dar deocamdată, viteazul meu frate...
Soluţie chimică folosită ca revelator fotografic (n.tr.).
* Luaţi aminte (în limba franceză în original) (n.tr.). ** Şi priviţi, luaţi aminte (în limba franceză în original) (n.tr.). *** Formidabil (în limba franceză în original) (n.tr.). **** Nume dat lui Adolf Hitler în Germania după venirea lui la putere, care înseamnă „Conducător" (n.tr.).

Faţa extrem de palidă a lui Wilkie se ivi brusc în uşă.
— *Hauptmann-ull* şopti el şi se făcu nevăzut. Francois puse o mână pe braţul lui Michel şi zise încet:
— Repede, cum am stabilit! Eu mă duc să-1 ţin de vorbă. Michel se holbă la pilot.
— Nu se va descurca, Francois.
— Va trebui să se descurce.
Francois se năpusti spre uşă, închizând-o în urma lui. îl auziră ridicându-şi glasul într-un salut. Rafael gemu şi se apucă de cap.
— Nu se va *descurcai* Ce-ar fi să sară pe fereastră?
— L-ar vedea cineva. Hai!
îl apucă pe Tom de braţ, târându-1 după el în zona tatălui său, la seria de rafturi de pe peretele din dreapta. Rafturile se aflau deasupra unor dulăpioare făcute din aceleaşi lambriuri ca şi restul pereţilor camerei. Se opri în dreptul ultimului dulăpior de lângă cămin şi îl deschise. îl golise de lucrurile tatălui său cu multă vreme în urmă, în primele luni de Ocupaţie, când se întrezărise nevoia unei astfel de ascunzători. îi scoseseră atunci şi un perete despărţitor. Nu fusese folosit niciodată şi nu era proiectat pentru cineva înalt de aproape doi metri.
— Intră, repede!
Pilotul se avântă în spaţiul strâmt, se foi, dar nu reuşi să-şi îngrămădească genunchii. Michel împinse uşa cu putere, dar tot degeaba.
— *Mon Dieu*!* gemu Rafael.
Apucând repede un fotoliu, Michel bloca intrarea chiar în clipa când uşa de la birou se deschise larg.
După cum era de aşteptat, Braun inspecta mai întâi zona de afaceri a biroului. întorcându-se să-1 caute cu privirea pe Michel, îl zări examinând inocent o porţiune din carpeta ovală alături de Andre Besson, curierul uzinei de ciment.
Michel se ridică cu mâinile în şold şi clătină din cap. Privi spre Braun.
Dumnezeul meu (în limba franceză în original) (n.tr.).

— Bună ziua, *Hauptmann.*

Se uită din nou la covor şi arată cu mâna.
— *Regardez*!* Şi cât i-am spus tatei să folosească discuri de protecţie! Păcat că nu m-a ascultat.
Braun porni spre ei cu pălăria într-o mână şi servieta în cealaltă.
— *Quel dommage, n'est-ce pas"?* Picioarele în formă de gheară se prind de bilele de bronz. Uite cum mi-au distrus covorul.
Braun dădu din cap.
— Mare păcat, Rousseau. îţi împărtăşesc regretul. Covorul trebuie să fie o amintire de familie. Am observat că îmbini franceza cu germana când eşti supărat.
Ridică servieta, vizibil nerăbdător să treacă la motivul vizitei sale.
— Idei inovatoare, Rousseau! De multă vreme n-am mai fost atât de entuziasmat de un proiect. Hai, uimeşte-mă cu ce ai făcut până acum!
Se duse la masa de birou, îşi puse pe ea servieta şi pălăria şi, spre disperarea lui Michel, îşi dădu jos haina, o împături şi-o agăţă pe spătarul scaunului. îşi desfăcu nasturii de la cămaşă şi începu să-şi suflece mânecile albe.
Dând cu ochii de schiţele lui Michel, trecu de cealaltă parte a mesei să le examineze.
Michel se întoarse spre Rafael.
— Andre, du-te să vezi dacă mai lucrează *monsieur* Cohen de pe Aleea Rochelle. Nu cred să se mai poată curăţa. Poate ne face rost de nişte petice potrivite.
Braun îşi ridică privirea, suflecându-şi mâneca.
— Cu un nume ca ăsta, nu mi-aş face prea mari speranţe.
— Avea covoare minunate, murmură Michel. Braun arătă cu degetul spre o schiţă.
— Suntem pe aceeaşi lungime de undă, Rousseau. Da, vreau un sistem de ventilaţie diferit de Richter, dar asta nu e tot. Adevărul e că...
* Priviţi (în limba franceză în original) (n.tr.).
** Ce păcat, nu-i aşa? (în limba franceză în original) (n.tr.).

îl săgeta cu privirea pe Rafael.
— Ia-o din loc, te rog.
După ce acesta plecă, ochii cenuşii ai lui Braun se luminară şi-şi ridică glasul.
— Am o idee, Rousseau. Sunt sigur că au mai avut-o şi alţi strategi teoreticieni, dar de data asta chiar cred că va merge... la urma urmei, cu asta mă ocup.
Scoase din servietă o hartă a Franţei, o despături şi o întinse pe masă.
Michel se aplecă deasupra ei, cu atenţia dureros încordată spre orice zgomot venit din spate.
Braun puse degetul pe locul de la Fontaine-la-Mallet unde intenţionase să construiască noul post de comandă subteran.
— Ce-ar fi ca în loc să facem un post de comandă aici - degetul îi alunecă de-a lungul coastei până la Calais - să construim un tunel aici... şi apoi să săpăm până în Anglia?
Michel rămase cu privirea pironită spre locul indicat de degetul neamţului. într-o vreme, o astfel de propunere i s-ar fi părut ridicolă. Dar Hitler arătase lumii că nimic nu e imposibil.
— Am putea să-i dăm un nume de cod funcţional: Tunelul Troian. Prozaic, ce-i drept, dar nu-i aşa că e perfect? Bine, bănuiesc că va trebui să-1 redenumim - proiectul Zippy, poate - dar îţi dai seama ce înseamnă asta? O altă cale de a cuceri Anglia. Nu pe apă, nu prin aer... ci prin pământ? Să o invadăm chiar prin pântece? Nu-i chiar atât de insulară, la urma urmei.
In cealaltă parte a camerei, în dulăpiorul necruţător de strâmt, cu hainele de porcar provocându-i mâncărimi sadice, cu sudoarea scurgându-i-se pe trup şi iritându-1 la rândul ei, Tom se pomeni relatându-le băieţilor incidentul:
Aşa că mă înghesuie într-un dulap de mărimea unui coşciug, în care nu pot nici să mă clintesc, nici să respir, ca nu cumva să se mişte uşa, şi îi aud vorbind în germană, băieţi - în germană. Mă irită la culme, mai rău decât dacă ar trebui să cobor în mijlocul focului inamic.
Da, da, da - şi pi urmă?

Şi pe urmă, Oswald, tot ce mi-a spus Clemmie a prins viaţă. Arestarea, interogatoriul, tortura... şi m-am întrebat: „Dacă sunt prins şi mă torturează, am să le spun ceva?" îţi zici: „Sigur că nu, doar sunt puternic." Dar Rafael spune că nu se ştie niciodată. Cei mai puternici vorbesc. Cei mai tari sunt înfrânţi.
Şi pi urmă?
Şi pi urmă nu ştiu încă, Ozzie. Un singur zgomot ajuns la urechile neamţului şi totul s-a sfârşit - pentru mine, pentru franţuz, pentru Rafael şi poate chiar pentru Clemmie. Totul se petrece aievea şi nu sunt spion. Sunt pilot

de luptă. Pe cine încerc să păcălesc? Mă simt un IDIOT şi aş da orice să fiu din nou sus în cer, acolo unde mi-e locul. Mă sufoc, nu pot face nicio mişcare şi spaţiul ăsta strâmt mă face să-mi PIERD MINŢILE - carlinga nu mă deranjează, din carlingă se vede CERUL!
Gândeşte-te la Clemmie, îl îndemnă calm căpitanul Fitz, *şi totul va fi bine. Nicio mişcare. Niciun sunet. Câştigă lupta în minte, Cabby. Câştigă lupta în minte.*
După cele patru ore şi jumătate fără precedent, în care Charlotte trebui să comande mâncare şi vin, Braun plecă în sfârşit.
Michel aşteptă câteva momente, apoi porni spre uşa biroului. O deschise şi trase cu urechea. Charlotte nu mai era acolo; plecase acasă deja de câteva ore. îl auzi pe şoferul lui Braun pornind motorul şi turând. Când maşina se depărta, se năpusti în colţul tatălui său.
Dădu la o parte scaunul şi smuci uşa de la dulap. Genunchii pilotului se prăbuşiră în afară şi rămaseră neclintiţi.
— *Monsieurl* Totul e în regulă? Niciun sunet.
— M-am... m-am distrat de minune, se auzi un croncănit răguşit. La capătul puterilor, Michel se prăbuşi pe podea şi izbucni în
râs. Pilotul i se alătură şi el cu un chicotit sec, răguşit, din dulapul de unde se afla încă, cu genunchii scoşi în afară.
Michel râse până îi dădură lacrimile. îi era teamă că începea să-i placă omul acela.

Lui Michel îi luă mai bine de o săptămână să se asigure că Tom va fi în stare să-şi joace rolul - şi să o facă ireproşabil. Tot la fel de mult le luă şi persoanelor de contact ale lui Wilkie să facă rost de hidrochinona necesară pentru developarea filmului.
Tom privi poza de pe cărţulia verde deschis, cu ştampila *Deutsches Reich"* pe copertă deasupra unui vultur cu aripile larg deschise stând pe o cunună de lauri cu o svastică în centru. Sub simbolul nazist se aflau cuvintele *Arbeitsbuch fur Ausländer".* Era o carte de muncă pentru cetăţeni străini emisă pe data de 7 iulie 1940.
Cărţulia verde nu era decât o parte din pachetul lui de identitate. Ea vorbea de un civil angajat ca muncitor la normă pe o fermă de lalele şi conţinea multiple ştampile şi semnături pe pagină.
Următoarea cărţulie, roşie de data asta, cu o svastică aurie în relief în mijlocul unui cerc, vorbea de acelaşi bărbat angajat acum la o fabrică germană de muniţie. în ea erau lipite timbre de hârtie. Nu conţinea nicio fotografie; era tot un fel de carte de muncă. „Forţa de muncă germană", traduse Rousseau de pe prima pagină. Pe forzaţ se afla un citat de-al lui Hitler. Rousseau îl traduse în parte:
* Imperiul German - denumire oficială a statului german din perioada nazistă (n.tr.).
** Carte de muncă pentru cetăţeni străini (în limba germană în original) (n.tr.).

„N-aveţi voie să uitaţi că naţiunea nu supravieţuieşte decât prin munca tuturora. Munca e creaţie. Munca e disciplină."
Al treilea şi ultimul act de identitate era o carte bej cu copertă tot bej, cu cuvântul *Soldbuch'* ştampilat cu litere negre sub acelaşi vultur cu cununa cu svastică în gheare.
îşi făcuse două fotografii. Una în haine civile pentru cărţulia verde, cu părul aranjat în aşa fel încât să-i acopere rana. Arăta mai tânăr, cum era şi intenţia. In poza pentru *Soldbuch* purta uniformă germană. Se zgâi la ea, nevenindu-i să creadă că era chiar el. Mândru, grav şi poate puţin neliniştit.
— Numele... începu Michel. Tom puse jos documentele.
— Kees Nieuwenhuis.
— De unde eşti?
— Din Andjik, un orăşel din provincia de nord.
— Unde te-ai născut?
— La Apeldoorn.
— Şi tatăl tău?
— La Andjik.
— Cu ce te ocupai când ţara ta a căzut pe mâinile Reich-ului?
— Lucram la ferma de lalele a unchiului meu din Andjik. O duceam bine; măcar aveam bulbi de

mâncat pentru zile negre.
Asta nu făcea parte din plan şi Michel încreţi din sprâncene. Dar era adevărat; o ştia dintr-o scrisoare a mătuşii către mama sa.
— Când ai început să lucrezi pentru Reich?
— După ce am fost recrutat împreună cu alţi bărbaţi din satul meu. La o *razzia",* cu alţi *onderduikers"".*
Era o nouă adăugire cu care Tom spera să-1 impresioneze pe Michel, dar acesta se încruntă.
— La ce *dată?*
— Nu ştiu sigur data. Ştiu că era prin septembrie 1941.
— Cât timp ai lucrat la fabrică?
Paşaport militar al membrilor forţelor armate germane (n.tr.). [f] Razie a poliţiei (în limba germană în original) (n.tr.). [f]* Fugari, ascunşi (în limba germană în original) (n.tr.).

— Şase luni la prima. Pentru că am avut o conduită exemplară, am fost promovat repede în postul de şef de secţie. M-au transferat la o altă fabrică.
— Unde sunt situate fabricile? Tom ezită preţ de o secundă.
— Prima, în Berndorf...
— Fără să clipeşti, fără să eziţi... De la capăt. Tom se înroşi la faţă.
— Pot să fac asta.
Michel reluă şirul de întrebări, neabătându-se nicio clipă de la tonul de anchetator scrutător.
— Unde se găsesc fabricile?
— Prima în Berndorf, Austria. A doua e o fabrică cu numele Berthawerk de lângă Auschwitz.
— Ce fabricaţi?
— Proiectile de artilerie.
— Când ţi s-a propus să te înrolezi în armata germană?
— Când şi-au dat seama că-mi irosesc talentele pe proiectile.
— înainte de asta, câtă vreme ai fost membru în Partidul Nazist German?
— M-am înscris în '38 cu câţiva prieteni.
— Cum vezi tu înrolarea în armata care ţi-a cucerit naţiunea?
— Dacă nu poţi să-i învingi, n-ai decât să li te alături. Michel se scarpină în frunte obosit.
— Mi s-a părut o improvizaţie bună. Sună natural.
— Pentru un *american,* făcu Michel exasperat. Sună *american.* Habar n-ai cât de pricepuţi sunt oamenii ăştia. Vor *mirosi* imediat că eşti american. Misiunea mea, Tom, e să te scap de mirosul ăsta. De la capăt. Fără să clipeşti, fără să eziţi şi fără *improvizaţii.* Execută ordinul, soldat.
Vorbele lui avură efectul scontat. Nu trecu mult şi un dram de mânie amestecată cu un dram de ruşine duseră la un interogatoriu ce-1 făcu şi pe Michel să se simtă în largul lui. După ce Tom încheie cu succes prima rundă, Michel trecu la a doua.
— Ce misiune ai la uzina de ciment Rousseau?

— Am fost transferat din ordinul lui Rommel însuşi să fiu cu ochii pe recruţii olandezi repartizaţi la Zidul Atlanticului din sectorul Normandiei...
— Umflă-te mai mult în pene. Rommel e un fel de semizeu pentru germani.
— Am fost transferat din ordinul lui Rommel însuşi. Rolul meu e de a-i supraveghea pe recruţii olandezi...
— Bun.
— ...repartizaţi pe şantierele din Normandia.
— Care e titlul complet al lui Rommel?
— Feldmareşal Erwin Rommel, inspector al apărării de coastă, comandant al grupului B al armatei. A reunit a şaptea şi a cincisprezecea armată la nord de Loara. M-a trimis pe post de emisar la fabrica de ciment Rousseau pentru a observa şi raporta orice semne de subversiune din partea muncitorilor olandezi. Se bănuieşte că există scurgeri de informaţii dinspre şi înspre Olanda via Normandia. Pentru că vorbesc atât engleza, cât şi olandeza şi puţină germană, sunt apt pentru munca de investigaţie secretă.

— Bun. Numai că nu ţi-am pus decât o singură întrebare. Te-am întrebat cumva ce ordine ai primit?
-Nu.
— Te-am întrebat cumva dacă vorbeşti engleza, olandeza şi puţină germană?
Tom se înroşi. -Nu.
— Te-am întrebat dacă eşti apt pentru munca de investigaţie secretă?
-Nu.
— Şi eu vorbesc olandeza, Cabby. Dar nu ţi-am spus-o niciodată, şi ştii de ce? Pentru că nu m-ai întrebat. Tu în schimb îmi dai întruna informaţii pe care nu ţi le-am cerut; din cauza asta vor intra la bănuieli. Nu vor şti sigur ce bănuiesc şi vor veni să te ia.
Michel îşi frecă tâmplele.
— De la capăt. Fără să clipeşti. Fără ezitare. Fără improvizări. Şi *concis.* Care e misiunea ta la fabrica de ciment Rousseau?

— Am fost transferat de Rommel însuşi...
Fă-l pe Rousseau să creadă că poţi să te scoţi. Fă-l să creadă asta, şi totul va fi bine.
Nimic din cele văzute de Tom în aceste două săptămâni nu-i lăsară altă impresie decât că francezul era un om extrem de capabil şi dedicat. Nu înţelegea la ce se referise Rafael când vorbise de semne de slăbiciune şi de faptul că îşi pierduse încrederea; Tom nu constatase la el decât o sete necruţătoare de perfecţiune ce-i amintea de Pavetti, sergentul de acasă care-l instruise.
îi admira dârzenia. Repetiţia putea să-i salveze viaţa. Dacă Michel dădea semne de oboseală, era datorită faptului că avea o grămadă de treburi de făcut; dacă avea cearcăne întunecate şi pungi sub ochi, acelaşi lucru se putea spune şi despre celălalt Rousseau - probabil o trăsătură de familie. Iar dacă uneori părea trist şi dezolat... ei bine, n-aveai ce face, francezii trăiau vremuri deprimante.
După ce Rousseau îi puse ultima întrebare şi Tom răspunse, bărbatul mai în vârstă se relaxa în scaun, studiindu-l pe tânăr. Schiţă un zâmbet abia perceptibil şi Tom se simţi cuprins de un val de mândrie copilărească. Adevărul era că omul nu era uşor de mulţumit.
— Foarte bine. Ştii cine eşti şi ai reuşit să mă convingi. Nu mai am decât un singur sfat: să fii alert tot timpul. în clipa în care laşi garda jos, se poate întâmpla orice şi, crede-mă, are să se întâmple. Aici, în Franţa, trăim sub un nor întunecat. Orice semn de speranţă, orice scânteie de libertate atrage întunericul, într-un loc atât de întunecat, chiar şi cea mai mică luminiţă iese în evidenţă. Să nu străluceşti.
— Am să fac tot posibilul.
— Nu m-ai înţeles bine. Nu vreau tot posibilul. Vreau perfecţiune. Perfecţiunea era greu de atins, dar Tom se gândi la Rafael şi
dădu din cap.
Se aflau în biblioteca din apartamentul lui Rousseau, încăperea frumos mobilată a unui bărbat cu bani şi cu gust. Adevărul

era că Tom nu mai fusese niciodată într-un decor atât de somptuos. Mama lui avea grijă să păstreze casa curată şi ordonată şi la ei se simţea întotdeauna miros de mâncare gătită, ceea ce în ochii lui Tom reprezenta un alt fel de bogăţie; aici în schimb mirosea a tutun, lac de mobilă, hârtie şi cărţi. Mirosea a importanţă. Locuinţa lui Clemmie îi amintea mai mult de casă; atmosfera de aici era erudită, zbuciumată şi critică. Poate datorită întrunirilor regulate ţinute în acel loc; poate şi faptului că sediul central al Gestapoului se afla cu numai două blocuri mai încolo.
în primele zile, Tom simţi nevoia să se facă util într-un fel sau altul. Tânjea atât de mult după acţiune, că într-o seară îşi puse în gând să-i facă o surpriză lui Rousseau şi să pregătească cina. Scotocind prin cutia cu gheaţă, dădu peste o bucăţică de şuncă, un strop de lapte, câteva ouă şi puţină brânză. în dulapul de bucătărie descoperi câţiva cartofi şi o ceapă. Scoase o tigaie neagră din fontă şi se puse pe treabă.

în seara aceea, *monsieur* se întoarse acasă la o cină pentru doi, cu splendida tigaie neagră în mijlocul mesei, aburind de rezultatul trudei lui Tom - un fel de musaca improvizată care, spre satisfacţia lui, nu era cu mult diferită de cea preparată de mama acasă.
Rousseau rămase tăcut pe tot timpul mesei. Tom puse asprimea lui pe seama faptului că era obişnuit să pregătească el cina şi probabil se simţea stingherit de felul în care îi fusese invadat teritoriul. Tom îşi zise că poate s-ar fi simţit şi el la fel în locul lui.
Mai târziu, în timp ce Rousseau stătea de vorbă cu Wilkie, Tom îi pomeni în treacăt lui Rafael de cina pe care o pregătise.
Acesta îi aruncă o privire amuzată.
— Ai folosit *toată* şunca lui *monsieur* Rousseau? Câtă anume? Tom ridică din umeri.
— Nu prea multă. Cam o sută şi ceva de grame. Rafael scoase un sunet înăbuşit.
— Şi câte ouă ai pus?
— Patru.
Rafael tuşi, dregându-şi glasul.

— Şi mai zi-mi, te rog, câtă brânză ai pus?
— Pe toată. Oricum nu era prea multă. Rosti următoarea întrebare cu glas înecat:
— Şi... şi câţi cartofi?
— Patru.
Rafael gemu şi-şi trecu palma peste faţă, ca un om prins între admiraţie şi un alt sentiment intens. Intr-un târziu, reuşi să vorbească.
— Dragă Cabby, tocmai ai dat gata raţia de ouă şi cartofi pe două săptămâni şi raţia de şuncă şi brânză pe o lună întreagă.
O, *nul*
— La o singură masă.
— La o singură masă, repetă Rafael cu glas piţigăiat. De ce nu m-ai invitat şi pe *minei*
A fost ultima oară când Tom pregătea masa.
în seara aceea, chipul lui Rousseau era calm. Băieţii l-ar fi. descris ca pe un om care-şi ţine cărţile pentru sine. Aşa fusese vreme de două săptămâni. Acum părea dispus să-şi pună o parte din cărţi pe masă. Dar înainte să apuce Tom să-i pună vreo întrebare - şi avea multe întrebări de pus, Rousseau i-o luă înainte.
Privi spre cele trei cărţi de identitate pe care Tom le frământa în mâini.
— Ştiu din experienţă că înainte de orice misiune există o perioadă de acalmie, în care s-a făcut tot ce era de făcut. Poate e la fel şi pe front. N-am cum să ştiu. N-am făcut serviciul militar.
— E la fel.
Tom ridică din umeri, amintindu-şi de dormitorul din clădirea uriaşă de la cazarma unde era încartiruită escadrila lui. Nimeni n-ar fi scos o vorbă despre misiunea de a doua zi, mai ales dacă era una importantă.
— Cu cât te cunosc mai bine, cu atât cred mai puţin ce mi-ai spus la început - că e o şansă să faci ceva pentru Cauză.
Tom încetă să mai frământe cărţuliile.
— Ce importanţă are?

— Poate are, poate nu. Ce te determină să-ţi asumi un rol atât de periculos?
Luă o ţigară dintr-o cutiuţă de metal şi o aprinse.
— Ce mă determină? izbucni Tom, începând să-şi piardă răbdarea. Nu-i destul că-ţi fac pe plac? De ce ţi-ar păsa?
— O, am să-ţi spun eu de ce.
Scutură chibritul şi îl aruncă în scrumieră.
— Succesul unei misiuni depinde şi de motivul care a declanşat-o. Fără o motivaţie suficient de puternică, mai târziu mă voi simţi derutat şi mă voi abate de la ţintă; trebuie să mă întorc de unde am pornit şi să-mi reamintesc de ce am decis să mă implic. Trebuie să mă întorc la motivaţia iniţială şi s-o găsesc puternică. Altfel îmi pierd... ce cuvânt englezesc ar merge aici? Stăruinţa.

împinse cu mâna în gol.
— Acel ceva ce mă împinge de la spate să duc planul la bun sfârşit.
— Energia.
Rousseau dădu din mâini, ca şi când n-ar fi fost tocmai cuvântul pe care-l căuta, dar l-ar fi satisfăcut pe moment.
— *Oui.* Energia. Nu trebuie să ţi-o pierzi. Care-i sursa ta de energie în misiunea asta? De unde vine ea?
Când Tom nu răspunse, adăugă:
— Care-i povestea ta?
Tom o lăsă mai moale cu frământatul cărţuliilor, apoi se opri de tot.
— A fost odată o mamă. O mamă bună. Şi Germania a bombardat Rotterdamul. Şi sora mamei e moartă. Sfârşit.
îşi reluă frământatul.
— Răzbunare, zise Rousseau, ca şi când nu s-ar fi aşteptat la asta.
— Bineînţeles.
— Sper să mai găseşti şi altceva.
— E o mamă pe cinste.

— Nu mă îndoiesc. Poate *mama* e un motiv destul de puternic. Dar răzbunarea nu. N-are în ea destulă forţă.
Afirmaţia îi păru ridicolă. Răzbunarea n-are destulă forţă? Cum rămâne cu răzbunarea lui Hitler? Războiul acela se vroia revanşa pentru primul şi lumea plătise deja cu vârf şi îndesat. Dar cum să-l contrazică? îşi zise el cu amărăciune. Era mai tânăr şi nu trăise patru ani într-o ţară ocupată - nu avea destulă credibilitate ca să-şi impună punctul de vedere în faţa lui Rousseau. încercă să schimbe subiectul.
— în ultima vreme mă gândesc mult la prostituată. Ce ştii despre ea?
Tom îşi ridică privirea din acte spre Michel. Acesta trăgea satisfăcut din ţigară. Nu era obişnuit să-l vadă satisfăcut.
— De ce face ceea ce face?
Michel scoase un rotocol de fum. Ridică uşor din umeri, gest pe care Tom ajunsese să-l asocieze cu francezii în general.
— Asta va trebui s-o întrebi personal.
— Cum poate o fată să...? Se foi incomod pe scaun.
— Nu-i aşa că-i un lucru înjositor? Şi aici, şi în America. Nu pot să nu mă gândesc la vorbele lui Rafael, cum ar fi să invadeze Canada Michiganul? Şi o fată pe care o ştiu de la liceu să facă aşa ceva?
— Te-ai scârbi?
— Ba bine că nu! Să fie Canada duşmanul nostru şi să ne ocupe ca nemţii şi o fată de la liceul din Jenison să se culce cu un inamic canadian... asta s-ar numi trădare. Cel puţin aşa văd eu lucrurile. Tu ce crezi?
Michel încuviinţă încet din cap.
— Cam tot aşa.
— în cel mai fericit caz, e o faptă rea. Asta nu pot să pricep: această Brigitte face o faptă rea, iar acum face un lucru bun şi curajos, care ar putea salva vieţile multor aliaţi şi ar putea-o costa libertatea şi viaţa. Cum îţi explici asta?
— Ce vrei să spui?

— Cum îţi explici? Mie unuia mi se pare dubios. Poate e agent dublu. V-aţi gândit la asta?
Michel clătină din cap.
— De un an şi mai bine face un lucru care ar putea-o costa libertatea. Am aflat de Brigitte printr-o femeie de la conducerea unei alte celule. Brigitte a descoperit că această femeie adăposteşte aviatori aliaţi doborâţi în misiune. Dar în loc s-o denunţe pe *madame* Vion, le aduce de mâncare - o dată sau de

două ori pe săptămână.
Rousseau schiţă un zâmbet strâmb.
— Şi în tot acest timp îşi conduce bordelul. încearcă tu să-i dai de capăt.
Tom fluieră. îl văzu pe Rousseau încordându-se şi sări ca ars.
— Scuze.
— Să *nu* mai fluieri, Cabby. Niciodată, niciodată, niciodată. Mormăi ceva în franceză, apoi se îndreptă de umeri şi-1 întrebă
pe un ton mai blând:
— Spune-mi, cum ţi se pare gândul că va trebui să te întâlneşti cu ea? Să colaborezi cu o prostituată?
— Nu ştiu sigur. La Jenison nu erau - iar eu n-am - ăăă, n-aveam decât şaptesprezece ani. A trebuit să renunţ la şcoală ca să mă înrolez şi...
Se scarpină sub bărbie şi chicoti agitat, bucuros că nu erau acolo băieţii să-1 audă.
— Dar asta e altă mâncare de peşte, nu?
Simţea cum faţa începea să i se încingă. Avusese destul timp să se gândească la întâlnire. Fiind prostituată, poate se aştepta să... Sigur n-ar fi avut pretenţia ca... Şi de ce-ar fi făcut-o? Dar oare el ar fi fost în stare? Nu! Se foi pe scaun. Nu pentru prima oară, nu cu o prostituată.
Ceea ce face e dublă trădare: faţă de ţară şi faţă de sexul ei.
Dar dacă e drăguţă?
Dacă are un trup superb?
Dacă voi fi ispitit?
Faţa îi dogorea. îşi drese glasul şi rosti răguşit:
— Dar tu? Ai întâlnit-o vreodată?
Rousseau clătină din cap.
— Nu. Şi mă bucur de asta. Tom dădu din cap posomorât.
— Fiindcă, francez fiind, ţi-e silă de ceea ce face. Satisfacţia de pe chipul lui Rousseau se topi ca prin farmec.
Se aplecă să-şi stingă ţigara.
— Fiindcă nu sunt în stare să mai ţin în braţe încă o femeie care şi-a dat viaţa pentru libertate. E peste puterile mele.
Tom îşi reluă frământatul cărţuliilor.
— Atunci presupun că va trebui să te întorci de unde ai plecat.
— Nu-i nimic destul de puternic acolo.

Brigitte îşi ridică capul de la chiuveta din bucătărie. Se străduí din răsputeri să-şi păstreze calmul. Orice vorbă ieşită pe gura lui Colette o putea face să-şi iasă din fire. Dar asta le întrecea pe toate...
Se întoarse spre Colette, care stătea în pragul uşii de la bucătărie.
— E casa *mea,* Colette.
Nu putea fi adevărat. îşi înăbuşi un val de panică.
— *Eu* hotărăsc cine se mută aici şi cine nu. Nu tu.
— Şi ce vrei să fac? izbucni Colette furioasă.
Scotoci prin poşetă după ţigări şi, negăsind niciuna, îi făcu vânt cât colo.
— Nu pot să-1 refuz. Cum nu poţi nici tu.
Colette nu părea cu nimic mai încântată ca Brigitte de perspectiva mutării lui Claudio Benoit în camera ei. Brigitte se întrebă de ce. La urma urmei, aveau să se căsătorească într-o bună zi.
— De ce să se mute la mine în casă? Nu mai au unde să-şi cazeze oamenii?
— E mai aproape de pod. Sunt convinşi că Rezistenţa pune ceva la cale.
— De ce nu poate sta la *Mairie?*
Primăria oraşului era şi mai aproape de pod.
— Nu-i loc. Zice că sunt prea mulţi soldaţi.

— Când se mută?
— Nu ştiu, i-o trânti Colette. Curând. Ce-ar fi să-l întrebi personal?
N-avea cum să-l împiedice. Să fi încercat, i-ar fi confiscat casa. Puteau face tot ce voiau. Orice proprietate franceză era o farsă. Actele de proprietate nu valorau mai mult decât capriciul celor ce le verificau.
Operaţiunea trebuia anulată. Era mult prea periculos acum. Sau nu? Brigitte începu să păşească de-a lungul şi de-a latul micii bucătării.
Din clipa în care îl cunoscuse pe Rafael, i se oferise şansa să facă ceva pentru ţară - ba nu, să fie sinceră, adevărul era altul. I se oferise şansa să-şi ţină capul sus după terminarea războiului. Şansa unei ispăşiri personale pe care nimeni nu i-o putea lua, care era numai şi numai pentru ea. Strânse din pumni până când unghiile îi pătrunseră în palme. Nu-l va lăsa pe porcul ăla trădător din *Milice* să-i pună beţe în roate!
Se opri din mers. Nu, nu era numai pentru ea.
Era şi pentru oraşul ei mărginit şi apatic ce ura târfele. Pentru băieţii ce aruncaseră cu mărunţaie de peşte. Pentru chelnerul Guillemot. Pentru ţara ei. Făcea acum parte din ceva mult mai mare decât mândria personală, fapt ce aducea cu sine o neaşteptată povară de responsabilitate. Nu era un sentiment neplăcut. Dimpotrivă, unul pe care-i venea să-l strângă la piept. Dar nu-i era familiar.
Trebuia să-i avertizeze de mutarea lui Benoit. Dacă aveau să anuleze toată treaba şi-şi pierdea şansa de a-şi ţine capul sus, asta era - dar să nu-i avertizeze ar fi însemnat să nu mai poată să-şi ţină capul sus niciodată.
Rămase o vreme neclintită, apoi se duse la cuier să-şi ia haina.
— Unde pleci? o întrebă Colette. Brigitte se opri din îmbrăcat. Buclele dezordonate, de culoarea nisipului, ale lui Colette încadrau o faţă iritată.
îşi luă haina şi se îndreptă spre ea.

Ce era cu fata asta, de trezea în ea atâta compasiune şi furie în acelaşi timp?
— Nu înţeleg de ce ieşi cu Claudio. Doar îl urăşti.
— Pe *tine* te urăsc, şuieră Colette, cu faţa contorsionată într-o grimasă adâncă, hidoasă, de dispreţ.
— Ştiu, şi nu înţeleg de ce. Am fost prietene odată. Dar şi pe el îl urăşti. Urăşti pe toată lumea. Pe tine mai tare ca pe oricine. Şi îmi pare rău. îmi pare rău pentru tine. îmi aduc aminte cum erai înainte... Mi-e dor de acea Colette.
Colette o pălmui.
Brigitte rămase nemişcată până trecu durerea. Colette voia cu orice preţ o încăierare. Singura cale de a câştiga lupta era să nu lupte defel. Porni spre uşă.
— Te duci la castel! strigă Colette cu un suspin în glas. întotdeauna te duci acolo când eşti supărată! îţi închipui poate că-i o grădină englezească? Afurisita aia de imaginaţie te poate scoate din Franţa? Sau ţi-l poate aduce înapoi pe Jean-Paul?
— Mă duc la „Broderia" să stau de vorbă cu scorpia care vrea să mă convertească.
Luă lista cu versete biblice împăturită cu atenţie şi i-o arătă.
— Dacă mă convertesc, lucrurile se rezolvă de la sine, nu? întreaga casă îţi rămâne ţie. Claudio va putea sta chiar la mine în cameră. Ţine-mi pumnii, Colette; să vedem cât talent are scorpia la convertiri. Aş putea dispărea din viaţa ta pentru totdeauna.
Ieşi din casă. Nu făcu nici trei paşi, când auzi trosnetul unei ceşti spărgându-se de uşă.
în magazin era linişte. *Madame* Bouvier stătea în spatele tejghelei, sortând conţinutul unui coş. înăuntru nu se afla decât o clientă, o tânără slabă şi desculţă, cu părul răvăşit şi îmbrăcăminte uzată şi murdară. Rochia îi era strâmtă şi mult prea scurtă. Părea o rochiţă de copil. Arăta de parcă ar fi purtat-o de la începutul Ocupaţiei. Mângâie cu degetele un sul de material, privindu-l cu ochi flămânzi ca pe un colţ de pâine. Brigitte studie cartoanele cu nasturi de pe o poliţă din spatele magazinului. îşi mai arunca din

când în când privirea spre *madame* Bouvier, care se făcea că n-o observă; atenţia îi era îndreptată spre

tânăra nespălată.
— Ascultă, zise ea în cele din urmă, ai de gând să cumperi ceva sau nu?
Fata îşi luă brusc degetele de pe material. *Madame* Bouvier făcu un gest cu capul spre uşă. Tânăra porni încet spre ieşire, atingând alte mărfuri din mers - un sul de dantelă, un ghem de aţă.
— Să te fac să-ţi goleşti buzunarele? zise *madame.*
Fata mângâie cu degetele o splendidă maşină de cusut de colecţie, marca Hurtu. în cele din urmă ieşi pe uşă.
— N-are palton. A vrut doar să se încălzească. Totuşi, mă bucur că s-a dus.
Brigitte se apropie de tejghea cu mai multe cartoane de nasturi. Scoase bileţelul cu versete biblice, ce mai purta urmele mototolirii, şi o aşeză lângă ele. Aruncă o privire spre canistra de pe tejghea cu mesajul: „Un milion şi jumătate de francezi se află în lagărele de prizonieri de război. Ei sunt şi mai înfometaţi decât noi. Donaţi mărunţişul şi aduceţi o schimbare în bine."
Pe o cutie de carton de lângă canistră scria: „Colectă de cărţi pentru prizonierii de război. Aduceţi o carte şi primiţi o reducere de 10%."
— Ce cauţi aici? o întrebă *madame* pe un ton scăzut.
— Mda, n-aş avea ce căuta, nu? Nu-i loc pentru una ca mine. Continuă să studieze cartoanele cu nasturi, în caz că le-ar fi
urmărit cineva de afară.
— A intervenit o problemă.
— Oricare ar fi, e problema ta, nu a mea.
— Ai auzit de Claudio Benoit? -Nu.
— Rafael îl cunoaşte. Vrea să se mute la mine acasă. E din *Milice.* I-a spus lui Colette că trebuie să fie cu ochii pe poduri. Acum va putea fi cu ochii şi pe locuinţa mea. Zice că Rezistenţa pregăteşte ceva.
— Rezistenţa pregăteşte întotdeauna ceva.
— Ce mă fac?

— Descurcă-te singură, i-o plesni *madame* Bouvier.
Abia acum, Brigitte constată că machiajul femeii nu era perfect. De fapt, lipsea aproape cu desăvârşire. O făcea să pară mult mai în vârstă.
— Ce-ai păţit?
— Ştii cine mi-a făcut o vizită zilele trecute? Un soldat de la pod. îşi întinse mâinile după o pereche de cârje pe care Brigitte nu
le observase până atunci şi, ajutată de ele, şchiopată până la marginea tejghelei. Avea piciorul bandajat. Propti cârjele de tejghea şi se aplecă să-şi desfacă bandajul. îl lăsă să cadă, dezvăluind priveliştea şocantă a unui picior vânăt şi umflat. Degetele îi erau inflamate şi câteva unghii înnegrite.
— Voia să ştie cum de n-am scris încă „târfă" pe uşă. M-a călcat pe picior cu călcâiul cizmei şi mi-a spus că, dacă o fac, mi-1 va rupe şi pe celălalt.
Brigitte îşi duse mâna la gură. Neamţul lui Marie-Josette. Cel care-i făcuse impresia că nu era prea rău pentru un neamţ.
— Au vrut să ştie de ce n-am cumpărat dantelă, rosti ea încet. Aşa că le-am spus. Tu m-ai îndemnat să fiu eu însămi...
Madame Bouvier începu să-şi bandajeze la loc piciorul, dar Brigitte se aplecă să-i dea o mână de ajutor. După ce termină, îşi ridică privirea spre ea.
— E prea strâmt?
— Nu, e perfect, murmură ea. Brigitte se ridică.
— Claudio se mută în curând. Americanul n-a sosit încă. Faţa femeii era lividă din cauza durerii şi a lipsei de machiaj.
— Vrei să dai bir cu fugiţii? De asta ai venit? Vrei să renunţi?
— Nu! Dar situaţia e mult mai periculoasă pentru pilot.
— Şi ce vrei de la mine?
— Corect ar fi să... n-ai putea să-i anunţi?
— N-am să risc un mesaj doar pentru că lucrurile stau mai prost. Apoi ranchiuna i se potoli.
— Ce-i nou? Nimic nu merge cum plănuim. Ăsta-i singurul lucru pe care putem conta.

— Te-ai convertit?
Brigitte ezită, scotocind printre discuri. Ii trebui un moment să-şi dea seama la ce se referea Colette. Scoase discul cu Vera Lynn, îl puse pe platan şi fixă acul.
Se trânti pe scaun şi luă ghidul de călătorie Baedeker. Se holbă la el, apoi îşi lăsă capul pe spate să savureze cântecul sentimental.
— Nu i-a ars de discuţii. Un neamţ de la pod i-a rupt piciorul. Neamţul lui Marie-Josette. 11-a strivit cu călcâiul.
Mâine vor fi mierle albastre pe stâncile albe de la Dover...
— De ce?
— De când au nevoie de vreun motiv?
Colette era curios de tăcută. Nu dădu nicio replică de genul: „Sunt sigură că a spus ceva!" sau alt comentariu înţepător. Brigitte închise ochii. Strânse ghidul în mâini.
— Am auzit pe cineva urlând. Din clădirea Gestapoului.
Va fi iubire şi veselie, şi pace pentru totdeauna Mâine, când lumea va fi liberă ...
— Nu vreau să mă convertesc. Nu-i loc pentru mine.
O lacrimă îi alunecă pe obraz şi-şi întoarse capul de la Colette.
— Vreau să fiu pasăre.
Expresia lui Rafael când dădu cu ochii de uniforma germană făcu să i se strângă inima lui Tom. Singura uniformă pe care o găsiseră pe măsura lui aparţinuse unui maior de la o unitate de artilerie antiaeriană, ucis de Rezistenţă într-o ambuscadă. Tom purta cămaşă militară franţuzească bej pe sub o uniformă albastru-gri de lână. La brâu avea un toc Walther P38 fără pistol - Wilkie se ocupa de asta. La celălalt şold purta o porthartă de piele agăţată de aceeaşi centură. Chipiul îi era de culoare albastră, cu chenar argintiu şi şnur argintiu la boruri şi un vultur tot argintiu pe cozoroc, strângând o svastica în gheare. Cizmele înalte şi negre de piele îi ajungeau până sub genunchi. Pantalonii aveau elastic jos şi erau vârâţi în cizme. Cămaşa militară franceză era de nevoie; nu reuşiseră să scoată petele de sânge de pe cămaşa proprietarului.
In interiorul centurii germane încrustase patru linii. Avea să le umple pe rând cu cerneală, ca şi când ar fi pictat o svastica pe avion pentru fiecare nazist ucis cu mâna lui.
— Mândru eşti, zise Rafael cu un zâmbet artificial. Elegant din cale-afară.
— Nu trebuie să râzi de mine. Rafael se mai înmuie.

— Nu-ţi face griji. Ai să te descurci de minune. Şi *mie* mi-ai dat fiori.M-ai făcut şi pe *mine* să intru în panică.
— Un neamţ ar purta aşa ceva?
Arătă spre gulerul de la cămaşa franţuzească, uitându-se neliniştit în oglindă.
— Multe uniforme sunt din bucăţi zilele astea. Nu-şi permit altele noi.
Tom se dădu înapoi să se privească mai bine.
— Nostim, nu? Un pilot să poarte uniforma cuiva care poate i-a doborât pe ai lui.
— Nu mi se pare nostim.
— Nu nostim în sensul de „ha-ha-ha". Ci în sensul de ironic. Privi peticele roşii, triunghiulare, prinse la rever.
— Tocmai mi-a trecut prin minte ce altceva ar putea să te mai întrebe: cum ai ajuns maior atât de repede?
Tom răspunse cu accentul de Jersey al lui Oswald:
— Păi, nu găsii altă uniformă, idiotule.
Lui Rafael îi plăcea când îl imita pe Oswald. Aruncă o privire spre el, dar de data aceasta nu schiţă niciun zâmbet.
— Ai nevoie de un grad destul de înalt ca să nu te ia nimeni la întrebări, dar destul de mic ca să nu atragi prea mult atenţia.
Misiunea lui Tom era să frecventeze bordelul din Benouville de două ori pe săptămână şi să-i

transmită lui Michel orice informaţii obţinute despre podul peste canalul Caen şi despre podul Orne, situat la vreo patru sute de metri de canalul Caen. în restul timpului, când era plecat de acasă, trebuia să lase impresia că era mereu ocupat cu câte o misiune. Dacă îl întreba cineva, era repartizat la uzina de ciment din Caen să-i ţină sub observaţie pe recruţii olandezi şi să raporteze orice neregulă legată de aceştia. Şi dacă îl întreba cineva, era cazat la apartamentul lui Michel. Pentru prima oară în patru ani de zile, cineva locuia pe faţă în casa lui Michel.
Deocamdată, trebuia să-1 însoţească pe Rafael la biroul uzinei. Ajuns acolo, trebuia să se dea drept maiorul Kees Nieuwenhuis
şi să întrebe de *monsieur* Michel Rousseau. Apoi să-şi prezinte documentele...
— Semnate chiar de Rommel în persoană, zise maiorul Nieuwenhuis într-o engleză cu puternic accent olandez, arătând cu capul spre hârtiile din mâinile lui Michel.
Maiorul rămase lângă uşă. Michel stătea în picioare lângă biroul lui Charlotte, studiind documentele. Secretara, ce se străduia să ignore schimbul de vorbe de lângă biroul ei, introduse cu mişcări agitate o foaie groasă de indigo în maşina de scris.
Doi bărbaţi şedeau pe scaunele de aşteptare, citind ziarul şi ignorând deliberat conversaţia. Unul era Charles Belanger. Charles făcea reclamă la ziarul pe care-1 citea, dar care, din păcate, încetase de patru ani să mai transmită vreo ştire autentică. Ştirile autentice veneau de la BBC, pentru cei destul de norocoşi să recepţioneze postul prin contrabandă. Celălalt era belgianul Georges Tenerife, unul dintre administratorii de pe şantierul de construcţie al Organizaţiei Todt.
Michel îşi ridică privirea din hârtii.
— Vreţi să-mi interogaţi muncitorii olandezi. Pot să vă întreb de ce? Sunt muncitori buni. N-am nicio plângere împotriva lor.
— Ordinul se execută, replică tânărul ofiţer, rotindu-şi privirile prin birou cu un interes plin de dispreţ. Nu se discută. Vă sfătuiesc să faceţi la fel.
Mâinile lui Charlotte tremurau în timp ce scoase chitanţa din maşină, aranja indigoul şi mai încercă o dată.
— Apropo, *monsieur* Rousseau, unde locuiţi?
Degetele lui Charlotte bâjbâiră deasupra tastelor. Nu putea ascunde faptul că ştia engleză.
— *Rue* de l'Heribel, 128. Pot să vă întreb de ce?
— *Ja,* puteţi. Pentru că voi fi cazat la dumneavoastră. După un moment de tăcere, Michel răspunse:
— înţeleg.
— Echipamentul.
Arătă spre sacul marinăresc de lângă uşă.

— Daţi-i ordin curierului să-1 ducă acasă la dumneavoastră. Eu nu ajung decât deseară târziu. *Rue* de l'Heribel, 128.
îşi duse mâinile la spate şi defila spre bărbaţii de pe scaune.
— Spuneţi-mi, domnilor, ştiţi cumva vreun bordel bun pentru germani prin zonă? Unul respectabil, unde un bărbat nu-şi cumpără biletul pentru frontul rusesc?
Charles Belanger îl privi surprins. Se uită la bărbatul de lângă el şi clătină din cap, mormăind că nu vorbeşte engleza. După ce întoarse tacticos pagina ziarului, Georges Tenerife îşi ridică privirea spre tânărul ofiţer:
— Avem câteva şi aici în oraş, *monsieur,* dar dacă vreţi unul respectabil, va trebui să mergeţi la Benouville. Aşa am auzit.
— *Merci beaucoup',* zise ofiţerul, exersându-şi franceza. Luă documentele de la Michel.
— Mă întorc mâine să-1 interoghez pe primul om de pe listă -Ambroos DeBeers. Să fie aici la nouă fix.
Se întoarse din nou spre Tenerife.
— Şi cum ajung la Benouville? Acesta puse jos ziarul.
— O luaţi spre nord, pe drumul principal. Drumul se bifurcă la ieşirea din oraş. De acolo o luaţi spre est. Mergeţi cu canalul Caen în dreapta. Benouville e la şapte-opt kilometri.
— Şi după ce ajung...?
— Mai întrebaţi prin jur. N-am de unde şti. Se întoarse la ziarul lui.
Ofiţerul i se adresă lui Rousseau:

— Ne vedem deseară. Ieşi pe uşă.
Biroul se cufundă în tăcere. O clipă mai târziu, Charles Belanger îl privi pe Michel.
— Carevasăzică, Rousseau, vei avea un oaspete. Păcat. Până acum am scăpat uşor. Am avut doar doi tineri la început şi numai pe o săptămână.
— Era o chestiune de timp. *Cest la guerre.*
Mulţumesc frumos (în limba franceză în original) (n.tr.).

165
Lui Charlotte îi spuse cu blândeţe:
— Asigură-te că Ambroos DeBeers e prezent aici mâine dimineaţă la 8:50. Spune-i supraveghetorului că nu ştiu exact când se întoarce. Cred că DeBeers lucrează la fabrica din Ranville. Dacă nu, încearcă la Cabourg.
Charlotte dădu din cap şi întinse mâna spre telefon.
Michel se întoarse spre Georges Tenerife, care tocmai se ridicase şi îşi împătura ziarul. Dădură mâna şi îl conduse la el în birou.
Michel se duse la masă, iar Tenerife luă scaunul din faţă. Se aşezară amândoi şi făcură schimb de priviri.
— A mers perfect, rosti Michel încet.
Tenerife dădu din cap şi răspunse pe acelaşi ton:
— Până deseară Belanger va suna trâmbiţa prin tot Caenul. Privilegiatul Rousseau dă de belea. S-a descurcat de minune, Michel. De unde l-ai cules?
— S-a prăbuşit lângă Cabourg. E pilot pe P-47, salvat de echipa lui Rafael.
— Chiar ştiind cine e, m-am simţit tulburat. Eşti sigur că nu-i vreun spion?
— N-ar trimite pe cineva cu un aspect atât de nordic. In Olanda, poate, dar nu şi în Franţa.
— Şi bordelul?
— Femeia e cu noi.
— Nu pot să mă laud că am mai trimis pe cineva la bordel. Sărmana ta secretară! Ce impresie trebuie să-şi fi făcut despre mine!
Studie gânditor chipul lui Michel.
— Te-ai schimbat, prietene. Pari... obosit.
Dar Michel nu mai asculta. Totul mersese bine. Atât de bine că, în clipa în care Charlotte dăduse cu ochii de Tom, se alarmase la fel de tare ca în ziua când Braun păşise pentru prima oară în încăpere. Nu părea să facă legătura între porcarul neîngrijit po care-1 zărise în treacăt cu câteva săptămâni înainte şi distinsul ofiţer în cizme înalte de la *Wehrmacht.*
166

Perfect. Excelent.
— Mai avem vreo afacere de discutat? întrebă Tenerife într-o doară.
— Aveţi vreun recrut olandez la instalaţia radar?
— Care dintre ele? Sunt trei de care mă ocup.
— Noi lucrăm cu cea de la Douvres-la-Delivrande. Tenerife clătină din cap.
— în cazul ăsta, nu mai avem nicio afacere de discutat. Dar mai stai puţin. Cum sunt soţia şi copiii?
Şi Michel nu mai auzi niciun cuvânt, căci îl însoţea în minte pe Tom la Benouville.
Era singur pentru prima oară în spatele liniilor inamice.,'
în State, Tom şi prietenul lui cel mai bun, Pete, puseseră bani deoparte să-şi cumpere o motocicletă veche Cleveland din 1926. Montară un al doilea scaun pe aripa posterioară, pe care îl fixară cu bârne de osia din spate, chircindu-se de fiecare dată când treceau peste vreo denivelare şi se loveau de roată. Se distrau, dar nu mergeau cu viteză. Obişnuiau să-1 ia cu ei şi pe Ronnie când mama nu era acasă. Acum se deplasa cu un Ziindapp K500 de fabricaţie germană. Rezistenţa îl ţinuse ascuns într-o pădure din afara Cabourgului. Trebuise să meargă cu Rafael să-1 aducă; francezul ar fi atras prea mult atenţia într-un vehicul destinat *Wehrmachtului.* Rafael nu ştia anul de fabricaţie, probabil pe la mijlocul sau sfârşitul anilor treizeci. Mânerele joase făceau virajele dificile, cu picioroange lungi ca ale lui Tom. Dar avea cai putere şi Tom cedă ispitei de a-i da frâu liber pe drumurile drepte să se convingă de ce e în stare. Să-1 fi văzut Pete acum! Dar Pete era undeva în Pacific, într-o regiune îndepărtată numită Guadalcanal.

Tom avea grijă să menţină viteza la cote moderate şi să evite pe cât putea hârtoapele. în ultimele zile nu plouase şi drumul era destul de uscat. Cele câteva pete de noroi de pe cizme aveau să se cureţe rapid. în uniforma germană avea aceeaşi senzaţie ca în

cea americană: o nevoie alertă de a o păstra curată şi impecabilă în caz de inspecţie. Dar asemănările se sfârşeau aici.
în uniforma americană se simţea mândru şi puternic, sentimente pe care încerca să le ţină în frâu, amintindu-şi de sfatul tatălui său de dinainte de plecarea la instructajul de bază, sfat pe care nu-1 pricepuse decât după ce primise uniforma la cazarma din Jefferson. Să *nu laşi uniforma să te schimbe, fiule, decât numai în bine.* Cu cea nemţească însă, avea o senzaţie ce mergea dincolo de dezgustul de a purta uniforma inamicilor. îmbrăcând-o, simţea că adoptă o falsă identitate. Bănuia că era un lucru bun pentru rolul său.
— Să nu laşi uniforma să te schimbe, fiule, şopti el. Reacţia lui Rafael era destul de supărătoare, dar nici nu se
compara cu cea a secretarei lui Rousseau. Teama din ochii ei şi ai bărbaţilor ce aşteptau îi răscolise măruntaiele. Acasă, în America, părinţii vedeau în statura lui uriaşă un prilej de mândrie, în America era considerat chipeş. Aici, statura şi înfăţişarea, şi acum blestemata de uniformă, nu-i aduceau decât ruşine.
Ajuns la Benouville, luă greşit o curbă. Bordelul trebuia să fie dincolo de castelul din Benouville, pe dreapta. Dar nu găsi castelul şi tulburarea îl împiedică să ceară îndrumări. Când într-un târziu îşi dădu seama că trecuse cu totul de Benouville, se opri la o biserică şi apelă la un preot cu pălărie din fetru, care-i spuse că se afla într-un sătuleţ cu numele Le Port. Nu putea întreba de bordel un preot, aşa că-1 rugă să-1 îndrume spre castel. Dar, chiar şi aşa, preotul nu se arătă prea încântat.
— E *'pital,* zise el într-o engleză stricată, cu consternarea citindu-i-se pe chip. Pentru femeie cu copii.
— Da, maternitate, răspunse Tom, dându-şi seama că nu pusese destul accent olandez. *Ja, ja,* ştiu. Am... treabă acolo.
Preotul părea contrariat, deşi se străduia s-o ascundă. Tom îşi zise că poate era cu Rezistenţa; în acest caz, nu era de mirare că un bărbat cu înfăţişarea lui, care voia să ştie drumul spre o fortăreaţă a Rezistenţei, constituia un motiv de alarmă.

— Uite care-i treaba, zise Tom spăşit, abătându-şi privirea, încerc să dau de un bordel, dacă chiar vrei să ştii. Mi 1-a recomandat un amic. Mi-a spus că e în apropiere de castel.
Preotul răsuflă uşurat.
— *Oui, oui,* zise el pe un ton mult mai amical. Se depărta de biserică şi arătă în josul străzii.
— Dincolo de *Mairie. Mairie* e pe colţ, în stânga. Patru, cinci case mai încolo.
— *Oui. Merci, monsieur.* Sau ar fi trebuit să-i spună *domnule?* Nu ştia care e eticheta pentru preoţi. îşi plecă stânjenit capul şi încalecă pe motocicletă. Porni motorul, tură şi făcu stânga-mpre-jur. Uitându-se în spate, îl văzu pe preot privind în urma lui.
Patru, cinci case mai încolo. Patru sau cinci?
înainte de a ajunge la *Mairie,* primăria invadată de nemţi despre care îl avertizase Rousseau, se opri la colţ şi se uită în stânga. Nu aruncase decât o privire fugitivă în drum spre Le Port, când îşi dăduse seama că mersese prea departe. De data asta studie în voie podul de la capătul străzii.
I-ar fi plăcut să aibă la el un aparat foto de spionaj ca să facă poze. Ii venea să meargă să-1 măsoare în lungime şi lăţime. Instructajul de pilot îşi spunea cuvântul - avea o ţintă precisă asupra căreia să acţioneze şi nu-şi dorea nimic mai mult decât să pună mâna pe ea. Se întrebă de ce fel de informaţii avea nevoie Brigitte...
Atenţia îi fu atrasă de forfota de peste drum. Uşile primăriei se deschiseră şi ieşiră trei soldaţi germani. îşi simţi pulsul bătând în gâtlej.
Plan în trei paşi: comportă-te normal, comportă-te normal, com-portă-te normal.

Se asigură în dreapta şi în stânga la trafic şi porni dezinvolt înainte. Precis erau cu ochii pe el, cu vâlva stârnită de motocicletă în orăşelul acela adormit. Să se uite la ei? Să-i salute? îşi aminti brusc că era maior. Peticele roşii de la rever impuneau respect, iar un maior l-ar fi căutat.

îşi întoarse capul spre stânga din mers, primi cele trei saluturi şi dădu din cap cu nonşalanţă. Dar nu bine le întoarse salutul, că fu inundat de un alt val de întrebări: oare un maior din armata germană călătorea singur? Sau avea maşină cu şofer?
Oare se întrebau cine e şi ce caută acolo?
Nu avu timp să speculeze prea mult în privinţa răspunsurilor, că se pomeni la a patra şi a cincea casă din stânga.
Trase pe mirişte dintre ele şi opri motorul. Fixă batiul cu piciorul, îşi scoase casca grea de motociclist şi o agăţă de mâner, străduindu-se să se mişte cât mai natural, de parcă n-ar fi fost doar a treia oară când se dădea jos de pe motocicletă. Deschise compartimentul de piele ataşat de scaunul din spate şi-şi scoase chipiul german. îl trase pe cap, îl aranja şi porni spre cele două case.
Poate clienţii unui bordel nu intrau prin faţă. Poate foloseau intrarea din dos, ceea ce i-ar fi acordat destul timp lui Brigitte să vadă motocicleta parcată în faţă.
— Kirsch, zise el printre dinţi, repetând ce îl învăţase Michel. O caut pe Brigitte. Din partea locotenentului Kirsch.
Păşi între cele două case şi o verifică mai întâi pe cea din dreapta. *Nur fur Wehrmacht,* scria pe o tăbliţă galbenă agăţată de uşa din dos.
— Ăsta e, Ozzie, murmură el. Ce n-ai da să fii tu aici în locul meu.
Cu inima bătându-i nebuneşte, ciocăni la uşă.
Bună, Brigitte. Sunt Tom. Şi-mi doresc din toată inima s-ofi ascultat pe Clemmie, căci habar n-am ce caut aici, dându-mă drept ofiţer neamţ, bătând la uşa unui bordel, comportându-mă ca un...
Uşa se deschise şi apăru o fată. Era drăguţă, arăta grozav şi părea plânsă.
Ofiţerul îşi scoase pălăria. — Bonjour. O caut pe Brigitte.
— Eu sunt.
— Sunt Kees Nieuwenhuis. Mi-ai fost recomandată de un prieten, locotenentul Kirsch.
Ea îl cercetă atent.
— *Oui.* Nu l-am mai văzut de mult. Trebuie să fi fost transferat. Deschise uşa larg şi-1 pofti înăuntru.
— Să-ţi fac un ceai? întrebă ea din uşa bucătăriei, unde Marie-Josette pregătea un prânz întârziat. Cafea n-avem, îmi pare rău.
— *Ja,* sigur. Ceai e perfect.
Brigitte se duse la bufet şi aprinse reşoul. Umplu ibricul şi-1 puse pe plită. Marie-Josette aruncă o ocheadă, apoi se uită din nou, studiindu-1 admirativ pe neamţ din cap până-n tălpi.
— Ştii cum să-ţi faci simţită prezenţa, domnule ofiţer.
— Nu ştie franceză. Cel puţin aşa cred. Brigitte îi aruncă o privire peste umăr.
— Vorbeşti franceza?
Bărbatul indică un spaţiu minuscul între degetul mare şi cel arătător.
— *Tres peu*\
Foarte puţin (în limba franceză în original) (n.tr.).
171

172

Apoi în engleză:
— Vorbesc olandeza. Sunt din Olanda. Dar ştiu şi engleză.
— Sunt disponibilă, Brigitte. Chiar foarte, zise Marie-Josette în franceză pe un ton scăzut. îi prefer blonzi şi înalţi.
Ca ăla care i-a rupt piciorul lui madame? îi stătea pe limbă lui Brigitte să întrebe. Zise în schimb cu un aer afectat:

— Şi eu. E puţin prea neamţ pentru gustul meu, dar crezi că-l las din mâini? De obicei am parte de spurcăciuni ca Alex, Ernst şi Joseph. Orice franţuzoaică decentă ar prefera să-şi facă felul.
— Noi nu suntem franţuzoaice decente. Cine-ar putea fi, cu unul ca el în preajmă?
îi dărui un zâmbet înfocat şi îmbietor ofiţerului. O uşoară roşeaţă se ridică dincolo de reverul lui şi îşi abătu privirea.
— E superb. Ce ochi visători!
— Chiar aşa. N-am mai avut parte de aşa ceva de la Paris, zise Brigitte pe un ton poznaş şi stomacul i se întoarse pe dos la amintirea soldatului de la pod. Jos labele de pe el!
— Să ţii cont de mine când mai vine şi eşti ocupată.
Marie-Josette luă farfuria şi porni agale spre masa de bucătărie, legănându-şi şoldurile. Brigitte aruncă o privire spre tânăr, care se uita în toate direcţiile, numai la ele nu. Nu ştia de ce, dar se aşteptase să fie mai bătrân. Era de vârstă apropiată, lucru ce o făcea să se simtă stingherită.
Trecu o veşnicie până dădu apa în clocot. Nu-şi dorea nimic mai mult decât să-l smulgă privirilor ghiduşe ale lui Marie-Josette înainte să-şi facă apariţia Simone sau Colette.
Turnă apa în ceainic, aruncă un ştergar pe deasupra, puse două ceşti pe o tavă şi zise:
— Hai să mergem în camera mea, altfel te papă Marie-Josette la desert.
Se întoarse după colţ şi el o urmă în sus pe scări.
Deschise uşa cu piciorul, puse tava pe măsuţa de lângă fereastră, apoi se duse să o închidă la loc. Ascultă un moment, îşi zise că era prea târziu să se răzgândească şi se întoarse spre el. Oare îl privea la fel cum o privea el? Oare ochii căprui dezvăluiau la fel de bine ca şi cei albaştri incertitudinea şi îndoielile? Şi chiar când văzu toate acestea, observă şi alte lucruri pe chipul lui frumos şi puternic. Fermitate. Sfidare. Şi din nou străfulgerarea de incertitudine. Doi străini singuri într-o cameră. Ce căutau acolo? Ce joc mai era şi ăsta?
— Bună, zise el blând, fără accent olandez.
— Bună!
— Eu sunt Cabby.
— Eu sunt...
Trebuia să se gândească la iniţialele în engleză.
— PR. Poţi să-mi spui Brigitte.
— Nu sunt spion. Am vrut să ştii de la bun început.
îşi scoase pălăria, încercând parcă astfel să-şi întărească spusele.
— Sunt un simplu pilot.
— Iar eu sunt... îşi ridică bărbia.
— Pe vremuri am fost funcţionară la Ambasada Statelor Unite din Paris.
Se studiară în tăcere şi Brigitte murmură:
— Cred că-i gata ceaiul. Ocupă loc, te rog. Se duse să-l toarne în ceşti.
Era altfel decât se aşteptase. întreaga situaţie era altfel. Dar ce-şi imaginase oare? Nu mai ţinea minte. Privind în ochii aceia albaştri, sinceri, ştia doar un singur lucru: că era mult mai uman decât îşi închipuise. Nu era prima oară când rămânea surprinsă de felul în care realitatea întrecea imaginaţia, cu toate nuanţele şi înfloriturile ei.
Când reveni cu ceştile, îl găsi tot în picioare. îşi dădu seama că nu voia să se aşeze pe pat. Singurul scaun din încăpere se afla lângă măsuţa cu ceaiul.
Simţi un val de iritare. îl dezgusta chiar atât de mult să stea acolo? Se străduise să facă din odaia ei un loc agreabil. Era elegantă şi îngrijită, cu tonuri calde, mângâietoare. Cuvertura era

din cinz* cu trandafiri minusculi, iar căpătâiul patului ticsit cu perne şi perniţe aranjate cu gust. Perdelele erau de un bordo plăcut cu un chenar crem din crep ce se asorta de minune cu cremul lenjeriei de pat. Un covor oval împletit acoperea cea mai mare parte din podeaua de lemn.
Lângă fereastră se afla măsuţa acoperită cu un milieu drăguţ şi un scaun cu pernă bordo ce se asorta cu perdelele. In partea cealaltă era dulapul, ce fusese pe vremuri al bunicului ei, o piesă antică de mobilier din lemn de arţar-dulce; avea o textură atractivă de satin şi câte o rozetă sculptată la fiecare colţ. Era echipat cu o vitrină înaltă într-o parte, iar în cealaltă cu patru sertare. Deasupra sertarelor se afla o oglindă ajustabilă, montată într-un cadru încrustat tot cu rozete. Era cel mai frumos şi probabil cel mai de valoare obiect pe care-1 avea.
El se uită prin jur şi ochii i se opriră asupra dulapului.
— N-am mai fost niciodată într-un bordel.
îşi băgă mâinile în buzunare, dar şi le scoase imediat.
— Arată ca o casă obişnuită.
— Asta şi e, replică Brigitte cu răceală.
Aruncă o privire spre ea şi se apropie să-şi ia ceaşca.
— Mulţumesc.
— Te deranjează să stai pe pat? Chipul lui se înroşi de-a binelea.
— Nu. Dar aici pe scaun e perfect. Prefer lumina naturală. Luă loc din nou şi, cu statura lui, părea un bărbat aşezat pe
un scăunel de copil. Sorbi din ceai, vizibil stânjenit, şi se întoarse spre fereastră.
Atmosfera din cameră se schimbase, spre regretul ei. Poate nu era la ce se gândea. Poate n-avea nimic împotriva ocupaţiei ei. Era acolo să obţină informaţii, nu să o judece. Dar se simţea judecată. îşi luă ceaşca şi se aşeză demnă pe marginea patului.
— Te rog să mă scuzi că-i atât de slab ceaiul. Şi că nu-ţi pot oferi zahăr. Sau lapte.
— Nu-ţi face griji. Voi, francezii, aţi avut multe de îndurat.
Stofă de bumbac imprimată (n.tr.).
Se uită pe fereastră în dreapta şi în stânga.
— Mi-e greu să-mi imaginez toate prin câte aţi trecut, zise el ca pentru sine. Se întoarse spre ea.
Ce ştii până acum legat de pod?
îi spuse de amplasamentul cu puşcă antitanc de pe malul de est. De cei douăzeci de soldaţi, inclusiv jandarmi francezi, repartizaţi la pod în mai multe runde, precum şi de faptul că despre podul de pe Orne, de cealaltă parte a podului peste canalul Caen, nu ştia mai nimic, decât că pivota în centru ca să poată traversa bărcile.
— Alex mi-a spus şi de o divizie de tancuri blindate ce urmează să fie transferată la Caen. Se ştie deja?
— Habar n-am, făcu el încet, primind vestea cu mai multă gravitate decât pe celelalte.
— Cât de mare e o divizie?
— Depinde, răspunse el, încă tulburat şi dus pe gânduri. Altceva mai ai?
-Nu.
— Nu? Atâta tot?
— Alex n-a mai fost de o vreme. Doctorul zice că se reface după pneumonie. Nu mă mai văd decât cu doi soldaţi de la pod şi ei nu spun prea multe. Alex e principala mea sursă de informaţii.
— N-ai decât trei clienţi?
— Mai am şi alţii, răspunse ea încordată. Dar sunt de pe la diferite amplasamente din Ouistreham, Ranville. N-au nici în clin, nici în mânecă cu podul peste canalul Caen.
-A!
Termină de băut ceaiul şi puse ceaşca pe masă.
— Bun. Foarte bine. Caută să mai...
— Stai puţin! Casa santinelei de la pod. Vor să o demoleze pentru a...
Ce era cu ea? Vorbea perfect engleza şi totuşi acum nu-şi găsea cuvintele.
— Ca să se vadă mai bine...
— Pentru o mai bună vizibilitate la mare?

— *Ouil*
— Bun. Asta-i tot?
— *Oui.*
— OK. Vezi ce mai poţi afla.
Adoptă un ton sever şi uşor condescendent, puţin prea autoritar pentru gustul lui Brigitte, mai ales că erau de vârstă apropiată.
— Află ce dimensiuni are. Şi vor să ştie mai ales dacă s-a pus sau nu explozibil. Cu şarje.
Ilustră cu mâna explozia unei bombe.
— Ştii ce vreau să spun... Şarje plasate la intervale regulate de-a lungul...
— Ştiu, i-o tăie Brigitte. O credea proastă?
— OK. Atunci eu am să plec acum. Se ridică şi-şi puse pe cap pălăria.
— Pe data viitoare. Brigitte se holbă la el.
— Nu poţi pleca încă.
— De ce nu?
Nu-şi putu stăpâni un zâmbet neîncrezător.
— Pentru că nu suntem... gata.
— Mai ai vreo informaţie?
— Nu suntem -*gata.*
La privirea lui inexpresivă, Brigitte îi explică politicoasă că „timpul acestei scurte conversaţii nu corespunde intervalului unei şedinţe cu un client real".
Faţa lui se coloră în nuanţe stacojii, de apus de soare. Se aşeză repede la loc, ciocnindu-se de masă şi aproape răsturnând ceainicul, pe care se grăbi imediat să-l îndrepte. Brigitte îi adresă un rânjet caustic.
— Trebuie să ţii cont de toate astea, murmură ea. Să fii atent. El pufni nenorocit şi aerul de superioritate i se topi ca prin
farmec. Se aplecă în faţă, răsucind cu degetul interiorul pălăriei.

— Da, asta mi-a spus şi domnul M... Greenland. Era gata s-o fac din nou de oaie, spunându-i numele adevărat. M-a avertizat să fiu atent tot timpul. Halal spion, nu?
Aruncă o privire spre pat.
— Şi cam cât durează o... şedinţă?
Brigitte se pomeni chicotind. îşi duse mâna la gură, dar degeaba. Şi voinicul acela, în loc să se arate jenat, surâse mai întâi sfios, cu jumătate de gură, apoi râse şi el în hohote calde şi generoase.
— Promiţi să nu spui nimănui? zise el cu ochii albaştri licărind, răsucindu-şi în continuare pălăria.
Băieţii s-ar prăpădi de râs. Mai ales Ozzie.
— N-am să le spun.
Veselia ei se topi brusc, la fel ca a lui.
— Trebuie să te pun în temă cu Claudio.
— Rafael zice că-i un om pe care trebuie să-l evităm.
— Va fi mai greu de-acum înainte. Se mută aici. Cabby se încorda.
— Ce? Când?
— Nu ştiu. în curând. Se mută cu Colette. Camera ei e chiar pe hol. L-au însărcinat să stea cu ochii pe pod.
Şi în caz că pilotul mai avea vreo îndoială, adăugă:
— Dacă până acum a fost riscant... acum e de-a dreptul mortal.
— N-aş merge chiar până acolo, murmură Cabby.
Brigitte îşi dădu seama după felul tacticos în care răsucea pălăria că mintea îi lucra cu repeziciune.
— îl vei pune pe gânduri.
— Da? Ei bine, şi el mă pune pe mine. Ce caută aici?
— La primărie nu mai e loc.
— Dar n-are niciun sens. De ce nu-l cazează la o cafenea de lângă pod? Sau la unul din magazine?
Dacă ar trebui să stea cu ochii pe pod, l-ar caza undeva, pe aproape. Ar da afară vreun recrut să-i facă loc.
Se uită la ea.

— Poate pe tine trebuie să stea cu ochii.

Ea îl privi ţintă. La asta nu se gândise. Cine era spionul acum?
— Trebuie că te bănuiesc. Şi celelalte? Sunt de la Rezistenţă?
— Nu. Colette e iubita lui Claudio. Mărie-Josette e... prietena mea şi nu mi-a dat de înţeles cu niciun cuvânt că ar fi.
— *Tu* i-ai dat ei?
— Bineînţeles că nu. Dar i-aş fi citit-o în ochi, şi deocamdată nu văd nimic. Simone nu e nici ea. Simone e o supravieţuitoare. De regulă, supravieţuitorii nu se alătură Rezistenţei.
Parchetul de pe hol scârţâi, făcându-i să se privească încordaţi.
— Să fac şi eu zgomot? şopti Cabby repede, şi înmărmurirea de pe chip îi ascunse licărirea din ochi. Zgomote de client?
Brigitte îşi duse mâna la gură.
— Ce zgomote să fac?
Ea îi făcu semn să tacă cu o fluturare energică a mâinii.
— Să gem?
Brigitte se îndoi de spate peste marginea patului, cu trupul zguduindu-se de hohote înăbuşite.
— Eu aş geme, probabil, şopti el dezinvolt, cu candoare. Ea îşi îngropa faţa în pernă.
într-un târziu, când scârţâitul încetă, îşi ridică spre el faţa umedă şi înfierbântată. îşi dădu la o parte părul din ochi şi rosti pătimaş:
— Nu-i de glumit!
Perna îi căzu pe podea. îşi aranja rochia într-un acces de furie. Apoi îşi duse mâna la stomac şi chicoti neputincioasă.
— O, mă dor muşchii deja. N-am mai râs aşa de la...
Dar nu, nici chiar Jean-Paul n-o făcuse să râdă aşa. De fapt, el n-o făcea să râdă defel, deşi îi tăia respiraţia.
Pilotul părea satisfăcut de sine. Răsuci pălăria, zâmbind afectat, până când problema lui Claudio le reveni din nou în minte. Pălăria se opri. Brigitte luă perna de jos şi o puse la locul ei. îşi trase rochia puţin mai jos peste genunchi.
— Ce-ţi lipseşte cel mai mult? întrebă el blând. Din zilele de dinainte de Ocupaţie?
— Săpunurile parfumate şi clăbucii.
— Nu libertatea?

— Săpunurile, dacă-ţi spun. Nimic altceva. Libertatea e pentru păsări.
Pe buze îi tremură un surâs.
— Şi mai ce?
— Drapelul naţional.
— Şi mai ce?
— Logodnicul meu.
— Unde e?
— într-un mormânt de lângă Marginot Line. Luă o pernă mare în braţe.
— Toate îmi lipsesc. Viaţa de dinainte. Traiul, munca. Te pomeneşti smuls din rutina cu care te-ai obişnuit de ani de zile şi dintr-odată totul e altfel, dureros de altfel, pentru că n-ai nicio scăpare. Nimic nu va mai fi ca înainte, şi mintea refuză să priceapă. E ca un fel de moarte. Moartea e greu de - dădu din mâini, căutând cuvântul - de asimilat.
Rulă perna înainte şi înapoi.
— Am tot aşteptat ca lumea să-şi revină. „Hei, gata cu războiul ăsta. întoarceţi-vă în Germania. N-a fost decât o neînţelegere." Dar nimeni nu şi-a revenit. Am găsit odată un memorandum pe biroul ambasadorului Bullitt. Scria: „Meciul e pierdut. Franţa e singură. Ţările democratice tergiversează din nou." La început aş fi putut jura că Marea Britanie a lăsat intenţionat Franţa să lupte singură. Să se umple listele de francezi morţi şi răniţi, în timp ce ea stă cocoţată pe insula ei fără niciun tanc. De America ce să mai zic...
îl străpunse cu privirea pe pilot.

— Dacă ne-aţi fi venit mai repede în ajutor... dacă aţi fi dat crezare rapoartelor noastre...
— Acum vrei să pui războiul în cârca mea? Ea îl privi în ochi.
— Nu mai vreau. Când mă uit în ochii cuiva, lucrurile se schimbă. Uneori în ciuda voinţei mele. Vorbea prea mult.
— După patru ani de zile, se pare că ne-am afundat într-un fel de ceaţă a rezistenţei. Mă mir şi eu de câte am ajuns să îndurăm.

Şi ce mă mai uimeşte e profunda indiferenţă a cetăţeanului de rând la soarta aproapelui. Oameni pe vremuri buni şi frumoşi sunt acum reci şi cenuşii, imuni la suferinţa celorlalţi. N-aş fi crezut niciodată. în Franţa, fiecare e pentru sine. Nimeni nu mai dă doi bani pe celălalt. Mila nu mai există.
Vocea i se stinse într-o şoaptă. Rulă perna în poală.
— Muream de foame. Şi nimeni nu s-a sinchisit. Nici urmă de milă.
— Nu-i adevărat.
Brigitte îşi ridică privirea, şocată să-i vadă ochii aprinşi şi faţa încordată.
— Doar nu crezi că întregul popor s-a lepădat de milă?!
— Ce ştii tu, *Cabby?* izbucni ea indignată. N-aveam decât nouăsprezece ani! Eram...
— Nedreptăţeşti o femeie extraordinară cu discursul ăsta. Se ridică şi arătă spre geam cu pălăria.
— Ponegrindu-ţi poporul, o ponegreşti pe ea şi n-am de gând să te ascult. Dacă vrei să te plângi de cât de groaznici sunt confraţii tăi, n-ai decât s-o faci, dar nu faţă de mine.
O privi prelung cu mânie, apoi lăsă jos pălăria şi începu s-o răsucească fără tragere de inimă.
— Gata? A trecut destul timp?
Ea dădu din cap, cu simţurile încordate la maximum.
— Nu-i nevoie să mă conduci.
— Aşteaptă... trebuie să-mi plăteşti, zise ea cu jumătate de gură. El se opri în dreptul uşii. Băgă mâna în buzunar şi scoase un
pumn de franci. Privi neajutorat teancul de bancnote şi monede şi o lăsă pe ea să ia suma corectă.
— Mă întorc în câteva zile.
— Sper să ştiu mai multe pe atunci. Adăugă:
— Joci şah?
El dădu din cap uşor surprins.
— Ca să ne treacă vremea mai repede. Uşurarea vizibilă de pe faţa lui o călca pe nervi.

Bărbatul ieşi în hol şi aruncă o privire spre odaia lui Colette, răsucind uşor cu mâinile pălăria. Apoi şi-o puse pe cap şi o aranja. Porni spre scări, cu capul aplecat sub tavanul jos, şi coborî fără să privească în urmă.
Ea închise uşa. Se duse la masă şi aruncă bancnotele pe tava cu ceai, apoi rămase nemişcată pe marginea patului. Auzi pornind motorul motocicletei şi mai ascultă multă vreme chiar şi după ce zgomotul acesteia se stinse în depărtare.
Tom îşi dădu jos pălăria şi o agăţă în cuierul de la intrare. Se opri în pragul uşii de la biblioteca lui Rousseau. Francezul stătea la masă cu un pahar de coniac şi căutătura întunecată.
— Ai întârziat.
— Când ar fi trebuit să mă întorc?
— Nu face pe prostul. Acum câteva ore. Cum ne-a fost înţelegerea.
— Am dat o raită cu motocicleta.
— Ai dat o raită, mârâi Rousseau, dând din cap. Ai folosit benzina de Ocupaţie obţinută cu greu de Rezistenţă ca să dai o raită. Sper că te-ai distrat bine.
— Adevărul e că da. Am fost pe coastă şi m-am plimbat. Am vizitat un şantier. Am ascultat un individ cântând la acordeon în vârful unui buncăr.
Rousseau se mai înmuie puţin.
— Lui Rommel îi place să dea acordeoane soldaţilor destoinici.
— N-ar strica să le dea unora care ştiu să cânte.
— E o nebunie să te expui când nu-i cazul. Şi să vii acasă târziu, nu când eşti aşteptat, e inadmisibil. Ţi-a zis cineva ceva?

Sfidarea lui Tom se topi ca prin farmec când îşi aduse aminte de reacţiile oamenilor.
— De ce-ar face-o? îi înfricoşez prea tare. Să fi văzut faţa ei când a dat cu ochii de mine!
Privi ţintă la Rousseau.
— Ştii că singurul loc în care mă simt acasă e cu nemţii? Cu naziştii! Cu ei mă potrivesc de minune.

Rousseau tăcu. Apoi întrebă:
— Ţi-e foame?
— Nu. Da.
— Charlotte a făcut nişte tocană.
Stăteau la măsuţa de bucătărie şi mâncau în tăcere. Pe lângă că făcuse tocană, Charlotte adusese de la birou o baghetă franţuzească şi nişte cafea - cea mai recentă atenţie din partea lui Braun. Părea tulburată la gândul că nemţii îi provocau neplăceri şefului ei şi simţea nevoia să-1 compenseze personal pentru această înjosire, deşi ea şi soţul ei trebuiseră să ducă în cârcă doi soldaţi vreme de doi ani de zile.
După ce terminară de mâncat, Michel pregăti cafeaua şi o aduse la masă. îi spunea ceva că Tom avea nevoie de o bucătărie mică şi confortabilă, nu de o bibliotecă spaţioasă şi rece.
Tom duse ceaşca la nas şi inhala aroma.
— De unde-ai făcut rost de ea?
— De la *Hauptmann* Braun. Cred că ne-o aduce pentru că nu-i place să fie fără când vine pe la birou.
— Păreţi să vă înţelegeţi de minune.
— Rezonabil.
— *Hauptmann.* E ofiţer ca mine?
— Nu chiar. E civil. Inginer repartizat pe diferite şantiere de la Zidul Atlanticului. Titulatura oficială e cam greu de pronunţat. Ia cuvântul *„Festungspioniere""* şi mai adaugă-i cinci silabe. Ne-a rugat să-i zicem *„Hauptmann"* pentru a simplifica lucrurile.
Michel savura aroma cafelei. Se simţi transportat brusc la cafenelele din copilărie, unde mergea cu tatăl său şi cu Francois în pauzele de la şcoală.
Luă o gură, dar gustul nu-i păru pe măsura aromei magice.
— Cum e fata?
Tom nu răspunse, luând în schimb o înghiţitură lacomă de cafea. Michel se strâmbă.
— Trebuie s-o *savurezi.* Te implor, savureaz-o, de dragul meu.
Pionieri de fortificaţii (în limba germană în original) (n.tr.).

Luă o sorbitură ce se voia exemplară.
— S-auzim, zise el în cele din urmă. Cum a mers?
— Bine.
— Ce ne-a putut spune?
Tom îi înşiră cele câteva detalii obţinute de la Brigitte despre podul peste canalul Caen.
— Şi şarjele?
— Nu ştie încă. Tipul cel mai vorbăreţ s-a îmbolnăvit. Va afla mai multe în curând. A spus ceva de transferarea unei divizii de blindate la Caen.
îl privi pe Michel.
— Ştiţi ceva de asta? Acesta îşi ascunse neliniştea.
— Ştim că Rommel a reînfiinţat Divizia 21...
— Chiar aici? Aici, în Normandia?
— Nu ştiu.
Era ceva ce trebuia discutat cu Londra. Fără îndoială, fotografiile aeriene ar fi înregistrat un obiect de mărimea unui tanc în mişcare.
— A spus când are loc transferul?
— Nu ştiu.
Se corectă repede:
— Nu ştia. Murmură:
— M-am făcut de râsul curcilor.

Pe chip i se citi aceeaşi sfidare ca la sosire. Michel sorbi încet din cafea.
— Mă scoate din minţi când vă aud denigrându-vă. Am asistat până acum la o grămadă de acte de curaj. Clemmie, tu, Rafael... Sigur, fiecare ţară îşi are ouăle ei clocite, unele mai multe ca altele. Dar există şi bine şi... ce-a spus ea e rău. A spus că nu mai există milă, că nimănui nu-i mai pasă. Parcă ar fi scuipat-o în faţă pe Clemmie.
îşi ridică privirea.
— Claudio Benoit. Se mută la bordel.

184

185
Michel se lăsă pe spate. Mai întâi o divizie de blindate, acum asta.
— Când?
— încă nu ştie. In curând. Asta înseamnă că e supravegheată. Care-i treaba cu el?
— A fost închis la Paris pentru acuzaţii de proxenetism. *Milice* 1-a pus în libertate.
— Ce-i *Milice* asta mai exact?
— S-a lansat ca o ramură a poliţiei de la Vichy menită să menţină ordinea în Zona Neocupată. Acum nu-i decât varianta franceză a Gestapoului. In frunte se află un individ pe nume Joseph Darnand. Fascist zelos. El a făcut din *Milice* ce e astăzi. Un cadru pentru jaf, crimă şi viol autorizat. Le oferă criminalilor şansa să se înroleze ca să scape de sentinţa de închisoare. Lucrurile stau şi mai prost ca anul trecut. *Milice* are acum dreptul nu numai să aresteze, ci şi să ancheteze. Şi mai presus de orice, sunt hotărâţi să înăbuşe Rezistenţa.
— Şi sunt francezi, comentă Tom cu dispreţ.
— Da, sunt francezi. Poate acum înţelegi mai bine sentimentele lui Brigitte faţă de conaţionalii ei, oftă Michel. îmi pare rău că munca asta nu-i la fel de... satisfăcătoare ca pilotajul.
Tom nu răspunse.
— Jucăm cu ce-avem la mână, Tom. Unii primesc cărţi mai proaste. Fac şi ei ce pot.
Cum să joc în situaţia asta? Să-l menţin pe Tom în slujbă, cu un miliţian în cârcă?
— Eu aveam cărţi bune. Pilotam o frumuseţe de avion. Făceam ţintele una cu pământul. Apoi dădeam o fugă în Anglia să beau o bere.
îşi ridică ochii spre Michel.
— Ce s-a întâmplat cu nepoata lui Clemmie? Michel îşi pironi privirea în ceaşca de cafea.
— Nu pot să vorbesc despre asta.
— îmi pare rău c-am întrebat, spuse Tom încet. îşi termină cafeaua şi trase scaunul de la masă. înainte să se ridice, zise:

— Am găsit un vas cu săpunuri mici în baie. în ambalaj de hârtie. Pot să iau unul?
— Ia două.
Vor fi mierle peste...
— M-am săturat de melodia asta, se văicări Colette, care cârpea o cămaşă de-a lui Claudio. Are careva un ac mai subţire? E prea gros materialul.
— Poţi să iei degetarul meu. Sau du-te la „Broderia", zise Marie-Josette, adăugând timid: Numai că... acolo nu servesc târfe.
Chicoti şi mai luă o gură de vin.
— Ba mai nou servesc, murmură Brigitte, ducându-şi o pernă la stomacul ce chiorăia. Mulţumită soldatului tău neamţ.
Marie-Josette puse jos paharul cu vin.
— Ce-i cu el?
— I-a rupt piciorul proprietăresei, zise Colette cu o satisfacţie atât de discretă, că era mai iritantă decât dacă şi-ar fi exprimat triumful pe faţă. îi plăcea de minune să dea veşti proaste.
— A spus că, dacă pune „târfă" pe afiş, i-1 rupe şi pe celălalt. Veselia lui Marie-Josette se evaporă.
— A făcut Stephan aşa ceva?
— Aşa-i trebuie, comentă Colette. Brigitte gemu.

— Colette, eşti o... îşi duse perna la gură şi mormăi exact ce gândea despre ea. Marie-Josette chicoti. Brigitte dădu perna la o parte şi atacă:
— Ce-ar fi să te maturizezi, Colette? Uneori te comporţi ca o... îşi îngropa faţa la loc.
Marie-Josette chicoti din nou, apoi exclamă brusc:
— O, Colette! Ar fi trebuit să-l vezi! *Oh la la,* ce dulceaţă! Flutură cochet din gene, făcându-şi vânt cu evantaiul.
— Cum îl cheamă, Brigitte? Pe soldatul tău neamţ? Brigitte smulse perna la o parte.

— Cabby, făcu ea, săgetând-o cu privirea pe Colette, care acum părea satisfăcută. Mereu cu jocurile ei dezgustătoare. Când avea s-o readucă de pe muchie în rândurile omenirii?
Nu mă sili să te las în plata Domnului.
— Cabby, oftă Marie-Josette.
— Cabby, repetă Colette, oprindu-se din cusut. Ciudat nume. Stomacul lui Brigitte se întoarse pe dos. Fu cuprinsă de panică. *Calmează-te. Calmează-te.*
— Sau poate Kees, reflectă ea. Oricum, începe cu K. Pocni din degete.
— Asta e! Kees. Maior Kees, cu un nume de familie lung şi ridicol. Şi nu-i neamţ, e olandez.
— L-ai văzut, Colette? întrebă Marie-Josette visătoare, lipindu-şi paharul de obraz. Ţi-1 dau în schimb pe Stephan, Brigitte.
— Nu-mi trebuie bădărani care calcă în picioare femei bătrâne. Marie-Josette îşi încorda spinarea.
— Nu-i bădăran. Crede în visele mele.
— Vise, făcu Colette, zâmbind afectat. întinse aţa şi o rupse cu dinţii.
— Şi tu trebuie să ai un vis, Colette, zise Marie-Josette.
— Visez la o Franţă curăţată de străini. Fără comunişti, fără evrei. Marie-Josette ridică din sprâncene.
— în sfârşit, crăiasa zăpezii are o opinie proprie. Sau poate e a lui Claudio?
Ridică paharul.
— Mie îmi sună a slogan *Milice* de colecţie.
Drept răspuns, Colette îi aruncă o privire maliţioasă. Cu ochii sclipind de o lucire ciudată, schiţă un zâmbet absent. Expresia jucăuşă de pe faţa lui Marie-Josette se stinse şi sorbi morocănoasă din vin. Apoi privirea lui Colette se îndreptă spre Brigitte, unde păruse că vrea să se îndrepte de la bun început. O privire atât de stranie, de gânditoare.
îşi reluă cârpitul.
După atmosfera din încăpere, Colette căzuse de pe muchie, dar nu aterizase în partea umanităţii.
Trei zile mai târziu, maiorul Kees Nieuwenhuis bătu la uşa din dos şi, în curând, două capete aproape se atingeau deasupra tablei de şah. Masa era prea mică pentru joc. Aşezară tava cu ceai pe covorul împletit.
Cu şahul distrăgându-le atenţia, trecură uşor la afaceri. Măcar acum puteau evita să privească spre pat, obiectul acela masiv din centrul încăperii ce le provoca gânduri tulburătoare.
Căpitanul Fitz, jucător de şah înrăit, îl învăţase pe Tom să se zbată după poziţia cea mai avantajoasă, care, după spusele lui, se afla chiar în centrul tablei. Brigitte părea să cunoască şi ea această strategie. Se avântă spre poziţia avantajoasă încă de la prima mişcare. El se încruntă la cei doi pioni ai ei, la calul şi la nebunul protejaţi cu străşnicie în centru. I-ar fi plăcut ca unul din pionii săi să lanseze o grenadă, aruncând în aer întregul detaşament îngâmfat.
— Când se întoarce la post? întrebă el de soldatul Tisknikt, încercând să-şi ascundă frustrarea din glas. Voia informaţii secrete. Ceva tangibil, care să merite toată această şaradă jenantă. Nu să joace şah la o masă minusculă, lângă un pat masiv cu cazier.
— în curând. E mai bine acum. Dar am noutăţi. Un client de-al meu e inginer cantonat la Douvres-la-Delivrande. O staţie radar aflată la vreo zece kilometri vest de pod.

— Un drum cam lung de străbătut pentru un bordel, comentă Tom. N-a găsit unul mai aproape?
îşi studie gânditor calul şi hotărî să-1 mute.
— Nu de felul ăsta, răspunse Brigitte, luându-i pe loc calul cu nebunul.
— Dar de ce fel? întrebă el încruntat, în timp ce calul lui se alătură celorlalţi prizonieri de război. Nu

se sinchisea prea mult de joc, preferând şansa strategiei. Măcar aşa putea da vina pe noroc, nu pe propriile-i mişcări greşite.
— Ai de gând să mă laşi să termin? Am aflat ceva de la el. E gură-spartă, ca şi Alex. Am pomenit în treacăt de cei douăzeci de soldaţi postaţi la pod, că nu contribuie prea mult la afacerea mea, iar el a zis: „Douăzeci? Da de unde! Asta a fost pe vremuri. Au mărit garnizoana la cincizeci."
El îşi ridică privirea de pe tabla de şah.
— O schimbare semnificativă. Ce ştiu ei şi nu ştim noi? Au mirosit ceva? Mai întâi o divizie de blindate. Acum asta...
— M-am întrebat şi eu.
— Alte noutăţi?
— Nu. Dar în curând se întoarce Alex şi cu el am o înţelegere. Vrea să-şi pună pile la comandant, aşa că i-am promis că-l anunţ dacă aflu că Rezistenţa pune ceva la cale. In felul ăsta pot să pescuiesc după mai multe informaţii.
Arboră un surâs mândru şi seducător.
— Nu-i rău, ce zici? încă mai am şanse să devin spioană. Se pare că se tem mai mult de Rezistenţă decât de invazie.
— Se pregătesc, nu glumă.
— N-o muta pe aia - îţi blochezi regele. Va fi şah. Par să creadă că va veni de la est. Aşa mi-a spus Alex. Şi-au pregătit defensiva ţinând cont de asta. Şi tu crezi că va veni de la est?
— Habar n-am. Zona Pas-de-Calais e cel mai aproape de Anglia şi cel mai uşor de aprovizionat. Dar tocmai de aceea nu vom ataca acolo. Prea previzibil din partea noastră, prea straşnic apărată de ei.

Ar fi vrut să-şi mute un pion jalnic, dar nebunul ei afurisit îl ţinea captiv lângă rege.
— De unde crezi că au să vină? De doi ani nu mai vorbim de altceva.
Era genul de conversaţie care-i plăcea.
— Hm, ca pilot de luptă...
Apucă tabla de şah şi o aşeză cu atenţie pe podea. Luă o linguriţă de pe tava cu ceai şi o ridică.
— Asta-i coasta Franţei.
O puse pe masă, apoi o luă şi pe cealaltă.
— Şi asta-i Anglia. O aşeză paralel.
— Sunt de la sprijinul aerian, da? N-am doar misiuni de tragere, ci şi de escortare a bombardierelor. B-24, B-17, transporturi de trupe.
Luă un pion şi o regină şi-i plimbă în zbor pe deasupra linguriţelor.
— Dar n-am resurse de combustibil ca bombardierele. Nu vor ataca într-un loc de unde nu ne putem întoarce să aprovizionăm, şi invazia trebuie să acopere tot tacâmul: aer, mare, uscat. Odată ce punem piciorul pe continent, vom aproviziona de acolo şi vom sprijini ofensiva generală împotriva Germaniei. Dar trebuie să ajungem mai întâi. în zborurile mele din Anglia, zona acoperită e cam de aici - arătă cu pionul spre vârful linguriţei franceze -până aici - indicând spre vârful coastei de vest a Franţei.
îşi făcu pionul să aterizeze de la înălţime şi lovi cu el în harta imaginară.
— Hotarul de est al Germaniei. Aliaţii nu vor risca o invazie aici, e prea aproape de baza de la Luftwaffe. Iar de cealaltă parte, sunt prea mari şansele să fim bombardaţi de furtunile atlantice. Prin urmare, zona fierbinte e aceasta.
îşi plimbă degetul prin centrul linguriţei franceze.
— Apărată zdravăn, desigur. Dar aici le putem oferi aliaţilor sprijin aerian puternic.

îi aruncă în treacăt o privire să vadă dacă pricepe, apoi o privi din nou. Concentrarea ei era atât de mare, că îl făcu să se holbeze la linguriţe, întrebându-se ce vedea.
— Chiar se apropie, rosti ea neîncrezătoare.
îşi ridică spre el ochii căprui, plini de îndoială, dorindu-şi cu disperare să creadă.
— Da, zise el simplu, încercând să dea cât mai multă greutate acelui cuvânt. Da, Brigitte. Se apropie.
Ea privi spre linguriţe.
— Spune-mi mai mult. Spune-mi adevărul. E o acumulare de forţe.

Cu coasta în vizor, şi totuşi atât de izolaţi. Atât de amăgiţi, de... încarceraţi. O ţară întreagă încarcerată.
— Cum nici nu-ţi poţi imagina, zise el sincer. Numărul cadrelor se ridică la aproape un milion.
— Un milion, făcu ea cu respiraţia întretăiată. Nu-i doar propagandă englezească?
— Am văzut cu ochii mei. Pogoane întregi de tancuri, maşini, camioane, avioane şi...
Nu pomeni nimic de grămezile de sicrie pe care le văzuse într-o tabără.
— Lăzi întregi de muniţie, corturi, pături...
— Toate gata să vină aici.
— Vapoare cum nici nu-ţi imaginezi, în toate porturile Angliei, gata să le transporte. Ce n-aş da să fi văzut şi tu ce am văzut eu, Brigitte. Sute de mii de soldaţi dincolo de canal, gata să aprindă pământul întreg.
Scotoci cu mâinile prin buzunare şi scoase o monedă.
— Vezi? O singură monedă - zece mii de oameni. Zece mii, închipuie-ţi.
O aşeză în spatele linguriţei ce reprezenta Anglia. îi arătă restul monedelor din palmă.
— Le vezi? Fiecare, câte zece mii de oameni.
Le dădu drumul încet pe masă deasupra Angliei.

Ea se folosi de ilustrare pentru a-şi face o idee despre oştirile reprezentate prin monede. Luă una şi o ridică în faţa ochilor, stu-diind-o. Tom văzu cum adevărul câştigă teren şi se înfiora uşor.
Brigitte îşi ridică privirea de la monedă spre el.
— Acum cred. Nu de la BBC, nu din zvonuri.
— Prindeţi BBC?
— Nemţilor le place muzica. Când ei pleacă şi Claudio nu e prin preajmă, mai ascultăm. Auzim mesaje pline de speranţă despre apropierea invaziei şi îi ajută pe unii. Dar după patru ani, ne-am cam săturat să mai sperăm. Vrem ceva concret, Cabby. Avem nevoie de asta, pentru liniştea sufletelor noastre.
Privi spre linguriţe.
— Unde veţi invada?
Fără să stea pe gânduri, Tom arătă cu degetul spre centrul linguriţei franceze.
— Aici e frumuseţea aia de peninsulă numită Cherbourg. Pun pariu că vom pune piciorul chiar aici. E de trei ori distanţa până la Calais, dar se află în raza avioanelor noastre. Hitler trebuie că-şi pierde minţile întrebându-se unde şi când.
Conversaţia îl însufleţise. Puse linguriţele înapoi pe tavă şi aşeză cu grijă tabla de şah la loc pe masă. îşi frecă palmele, adoptând o poziţie de învingător.
— Gata. Acum am să câştig.
Brigitte se îndreptă şi ea de spate şi se concentra atât de intens asupra jocului, că Tom chicoti. Ea zâmbi, testând cu ochii posibilele mişcări.
— Prea târziu. Vine invazia. M-am trezit la viaţă.
— Mai ştii ceva de mutarea lui Benoit?
— Colette n-a spus niciun cuvânt, iar eu n-am întrebat-o. A trecut pe-aici zilele trecute, dar n-a stat. Mi-a aruncat o privire urâtă, condescendentă. Şi Colette e în toane mai bune, ceea ce mă pune pe gânduri. Cine e femeia extraordinară?
Ochii i se îngustară în timp ce investiga o potenţială mişcare, iar el profită de ocazie să-i studieze faţa. Obraji proeminenţi şi catifelaţi, ochi căprui strălucitori, buze dulci, cărnoase. Nu-şi

putea scoate din minte imaginea altor bărbaţi sărutând-o. O gloată întreagă de bărbaţi. încercă să alunge gândul. Cum putea face una ca asta? O fată atât de isteaţă! îşi găsi cu greu cuvintele:
— Femeia extraordinară?
— Cea pentru care m-ai luat la rost. E rândul tău să muţi.
— Clemmie. M-a ascuns la ea după ce s-a prăbuşit avionul. A adăpostit o grămadă de aviatori. Nepoata ei a lucrat pentru Rezistenţă, la aceeaşi celulă la care lucrez şi eu acum. La care lucrăm şi noi. Flacăra.

— Flacăra, repetă Brigitte, apoi adăugă încet: A murit?
— Da. Nepoata, nu Clemmie.
— Rafael a amintit ceva de o femeie care a murit. Nu m-aş duce acolo, eşti la două mişcări de şah mat. încă te mai poţi salva.
Tom se încruntă, se scarpină în cap şi-şi puse tura pe acelaşi linie cu regina lui Brigitte.
— Bun. Acum îmi dai de gândit, îşi îngropa bărbia în pumn.
— Cum e să trăieşti într-o ţară încarcerată? Brigitte îşi alinie piesele capturate pe marginea tablei.
— Mă mir şi eu cu câte te poţi obişnui. Nici nu mai ţin minte cum era viaţa fără cozi. Sau fără grija că se termină marfa chiar când îţi vine ţie rândul. Dar m-am obişnuit.
Aranja piesele în funcţie de rang şi, ca şi când asta ar fi ajutat, luă regina de pe tablă şi o puse jos hotărâtă.
— *Voilâ*!* Ai încurcat-o. N-aş fi crezut niciodată c-am să mă obişnuiesc cu cartelele de raţie. Dar şi aşa, tot trebuie să te ai bine cu măcelarul sau cu vânzătorul de peşte chiar şi pentru un cap de crap. Prostituatele nu se au bine cu nimeni. Doar cu soldaţii. Şi ei nu aduc crap.
Tom strâmbă din nas.
— Ce poţi să faci cu un cap de crap?

Uite (în limba franceză în original) (n.tr.).
— Supă. Veşnica supă. Ar trebui să ne dea un litru de vin la zece zile, dar numai dacă au primit la magazin. Unele cupoane n-au nicio valoare.
— Ce e cel mai rău?
El renunţă să mai studieze tabla de şah şi-şi sprijini capul în pumni.
Ea reflectă surprinsă la întrebare.
— Totul pare un vălmăşag. Foamea, presupun. Apoi lipsa de libertate. Dar mâncarea în primul rând, căci în realitate singura libertate pe care ne-o putem permite e să murim de foame. Când eşti sătul, cred că poţi face faţă mai uşor. Mâncarea oferă perspectivă. Acum sunt recunoscătoare pentru tot ce primesc, pe când înainte nici nu mi-ar fi trecut prin cap aşa ceva.
Zâmbi strâmb.
— Ocupaţia m-a învăţat să fiu recunoscătoare pentru ce primesc, înainte, nu eram aşa.
— întotdeauna ţi-e foame? întrebă el, regretând cu nu adusese ceva de la Michel.
— Nu întotdeauna. Dar mi-e dor de vremurile când nu aveam grija asta. Te poate scoate din minţi.
îşi înclină capul într-o parte, gest cu care Tom începea să se familiarizeze.
— Uneori mai ai câte-un moment de panică, dar... Cum se spune în engleză?
Pocni din degete, căutând cuvântul potrivit.
— Nu-mi vine-n minte acum, încerci să te liniştești şi-ţi zici: „Asta e, *chou-chou.* Curaj; nu va ţine pe vecie." Uneori - şi chipul îi afişă o expresie mucalită - faci economie la mâncare, înduri foame, numai ca să poţi devora totul la o singură masă copioasă, ştiind că te vei simţi minunat de sătulă după aceea.
Ochii îi sclipiră şi îşi ridică mâinile spre tavan.
— Bolnavă de atâta mâncare!
Tom zâmbi. Felul ei expresiv îi aducea aminte de Clemmie.
— Am o imaginaţie de milioane când vine vorba de **mân** care. O supă anemică de vită devine tocăniţă de vită. O **felie de**

pâine cu zahăr se transformă într-o prăjitură fină de la o patiserie de lux.
Aplecându-se înainte, zise:
— Pot să adaug şi ciocolată în minte.
— Ce mâncare îţi lipseşte cel mai mult?
— Untul! exclamă ea. Nu chestia asta înlocuitoare, margarina. E invenţia diavolului. Untul e - expresia îi deveni visătoare - voluptuos.
Nu mai auzise niciodată cuvântul în contextul ăsta. Nu-şi putu stăpâni un chicotit, dar, înainte să aibă de dat vreo explicaţie, zise:
— Ajută dacă bei un pahar cu apă înainte de masă.
— Pffui... Nu vreau ce ajută. Vreau mâncare să-mi umplu stomacul, nu apă. Aici imaginaţia îmi devine - flutură din degete în căutarea cuvântului potrivit şi faţa i se lumină când îl găsi - aliat. Vezi tu,

la începutul Ocupaţiei - se însufleţi, nerăbdătoare să-i povestească, lucru pe care-1 observase şi la Clemmie - criza de alimente era acceptată cu mai mult curaj şi demnitate. Era o noutate. Cartelele de raţie erau o noutate. Dar pe parcurs, am devenit mai puţin dispuşi să îndurăm greutăţile; mai puţin răbdători cu cozile la alimente, mai suspicioşi cu alţii. Te înfurie şi eşti invidios când ştii că vecinul mănâncă mai bine ca tine pentru că are relaţii. Foamea pune în lumină cel mai bine Ocupaţia, căci te confrunţi cu ea în fiecare zi şi-ţi pune caracterul la încercare. De frig, teamă sau sentimentul încătuşării nu ai parte întotdeauna; într-o oarecare măsură poţi visa că nu există. Poţi sta sub stele, căci cerul liber îl ai mereu la dispoziţie şi, dacă-i permiţi, libertatea lui te va înălţa sufleteşte, purtându-te chiar peste piscurile albe din Dover. Dar foamea n-o poţi alunga prin visare. Decât dacă-ţi dezvolţi o imaginaţie ameţitoare.
— Ameţitoare..., murmură Tom, savurând sonoritatea cuvântului pe limbă. Ai un vocabular englez bogat. Vorbesc engleza mai bine ca părinţii mei, dar tu mă întreci.
Şi mai avea şi un accent fermecător. Sau mai bine zis... efervescent.

Efervescent? Exista un asemenea cuvânt? Trebuie să-1 fi citit pe undeva. Dacă însemna „delicat şi ademenitor", cum văzuse odată o femeie purtându-şi eşarfa violacee de mătase, era cuvântul cel mai potrivit să-i definească accentul. Sau poate „splendoare rarefiată". Felul ei de a vorbi îi învăluia simţurile ca într-un fel de ceaţă. Modul în care insufla expresivitate vorbirii... o făcea să pară atât de lipsită de griji, inconştientă de propriul farmec.
— Am învăţat engleza la şcoală. Dar ce m-a ajutat şi mai mult e faptul că am lucrat pentru un bărbat cu o vorbire elevată. Ambasadorul Bullitt. Cuvintele lui mă trimiteau mereu la dicţionar. Dacă nu mă apuc de scris memoriale de călătorie, mi-ar plăcea să dau lecţii de engleză. O ador! îmi place să-i citesc pe Hardy, Dickens şi Gaskell în engleză, nu în franceză.
El izbucni pe negândite:
— De ce, Brigitte? N-a mai existat nicio altă cale? Trăsăturile ei delicate împietriră.
— îmi pare rău... m-a luat gura pe dinainte, rosti el repede. Apoi hotărî să se răstignească.
— Uite care-i treaba, nu te înţeleg. Eşti atât de inteligentă, vorbeşti mai bine decât toţi pe care îi cunosc - de ce o faci? Mi se pare un lucru la care ar recurge cineva nerafinat şi pe care nu-1 duce capul, nu tu.
Ea nu răspunse. Rămase neclintită multă vreme. Apoi îşi aruncă privirea pe fereastră.
— Ai un fel ciudat de a mă face să uit de mine, pentru ca în clipa următoare să mă faci să regret că m-am născut.
Tom închise ochii. *Idiotule!*
O rănise. îi era dator. încercă disperat să se revanşeze.
— Vreau să-ţi arăt ceva.
Se ridică şi-şi desprinse centura. O dădu jos şi căută crestăturile. I le arătă.
— Vezi? Am să colorez câte una pentru fiecare nazist pe care-l ucid cu mâna mea.
Chipul ei se înăspri la vederea crestăturilor.
— Bravo tie!

— Unul pentru mătuşa, unul pentru unchiul şi câte unul pentru verişorii mei, Caspar şi Klaas. Au murit la Rotterdam.
Privirea ei de gheaţă rămase aţintită din nou pe fereastră.
— O fac pentru mama.
— O faci pentru tine.
El smulse crestăturile de la vedere.
N-ar fi trebuit să-i spună. Ii intrase în cap că şansa de reuşită a unui plan slăbea dacă-1 dezvăluia înainte de vreme. Exista ceva coroziv în atmosferă. Planurile trebuiau să rămână secrete până prindeau contur, se dezvoltau şi explodau în acţiune.
Era un plan foarte personal. Ii era dator, dar plătise prea mult. Se întoarse şi-şi puse la loc centura. îşi luă pălăria de unde o aruncase pe pat.

— A trecut destul timp?
Ea dădu din cap, cu privirea aţintită pe fereastră.
în timp ce se îndrepta spre uşă, îşi aminti. Scoase un pumn de franci, numără tot atâţia câţi luase ea data trecută, se duse la masă şi îi puse pe tabla de şah. Ezită, apoi băgă mâna în celălalt buzunar. Alături de franci, lăsă două săpunuri mici ambalate în hârtie.
— Nu ştiu dacă fac clăbuci, zise el răguşit. Dar de mirosit, miros frumos.
îşi puse pălăria şi porni spre ieşire.
— Aşteaptă!
Brigitte veni spre uşă. îşi luă cu degetul puţin ruj de pe buza de jos, apoi atinse gâtul lui Tom. Pielea lui trădătoare se înfiora la atingere. Apoi, ca într-o străfulgerare, îi văzu în minte buzele lăsând urma, în locul degetelor. Faţa i se înfierbântă.
— în caz că te văd la plecare, zise ea, observându-i stânjeneala.
— Mi-am dat seama, i-o trânti el, apucând-o de mână. Mă crezi idiot?
O săgeta cu privirea.
Nu ştia de cât timp privea în ochii aceea căprui. Când îşi dădu seama că încă o mai ţinea de mână, îi dădu drumul ca ars.
Era aproape de 11 seara şi Rousseau nu se întorsese încă acasă. Era la birou, la o şedinţă târzie cu administratorii de pe şantier în legătură cu o defecţiune la noua instalaţie.
Tom se afla în biblioteca lui Rousseau cu Rafael.
Rafael, aşezat în scaunul lui Rousseau, se autoservise din coniacul acestuia.
— Dacă întreabă, ţi-a fost sete. Ţi s-a făcut poftă de un pahar după ziua grea de lucru de la bordel.
Luă cutia argintie cu ţigări şi-i oferi una lui Tom, care refuză din cap, apoi luă şi el una.
— Dacă întreabă...
— Mi s-a făcut poftă să fumez.
Rafael îi făcu cu ochiul, aprinzându-şi ţigara. Cu paharul într-o mână şi ţigara în cealaltă, îşi înfăşură braţele pe după mânerele scaunului şi rânji.
— M-aş putea obişnui cu asta. *Monsieur* Rousseau o duce bine. Ei, zi, cum a mers azi?
Tom îşi dădu capul pe spate, holbându-se în tavan.
— Mă ia gura pe dinainte. Spun nişte idioţenii... Dar ştii ceva? Chiar în clipa asta îmi dau seama de un lucru: acum pot să fac diferenţa între persoana ei şi ocupaţia ei. înainte nu puteam. Nu-i respect *ocupaţia.* Dar o respect pe *ea.* Are vreun sens? E... ameţitor.
— *Bien sur'.*
Dar Rafael acorda mai multă atenţie coniacului. Ridică paharul să privească prin el.
— Iar eu cred că pot să fac acum diferenţa dintre un produs ieftin şi unul de calitate.
Luă o gură şi dădu din cap.
— Asta-i calitate.
— S-ar mulţumi Rousseau cu mai puţin?
Bineînţeles (în limba franceză în original) (n.tr.).

198
FLACĂRA REZISTENTEI
TRACY GROOT
199
— în vremurile astea, nu ştii niciodată la ce vei alege să renunţi. Mai ai vreo ştire?
— Nu prea multe, dar comparativ importante. Au mărit garnizoana la cincizeci de oameni. A aflat de la un alt individ. Omul de bază e încă bolnav.
— Ce *faceţi* când eşti acolo? întrebă Rafael şi un rânjet îi răsări pe buze în timp ce trăgea din ţigară.
II interesau mai puţin informaţiile secrete.
— Tu ce crezi?
— Faceţi huţa, huţa, făcu el cu o licărire. Tom chicoti şi Rafael ridică din umeri.
— E un termen argotic pentru sex, nu?
— Nu-i chiar aşa. Astăzi am jucat şah.
— Şi cine a câştigat? Zâmbetul i se stinse. -Ea.
— Aşa se şi cade.

Pe un ton mai serios, adăugă:
— Atunci e drăguţă. -Da.
— Te ispiteşte?
— Nu. Da. Făcându-şi ordine în gânduri: *Nu.* Apoi, încet: Da. Faţa lui Rafael se strâmbă într-un rânjet de canalie de treabă.
Rosti cu real interes:
— Care-i povestea ei, Cabby?
— Nu ştiu încă. Nu pe toată.
— Rousseau mi-a spus de Benoit. Nu-i a bună. Nu miroase a bine.
— încă nu s-a mutat.
— Oricum nu-mi place.
— Nici mie. Cum e Clemmie?
— La fel. Aviatorii scapă uşor cu toate, dar pe mine mă ia la rost.
— Te tratează ca pe un fiu.
După un moment de ezitare, Tom întrebă:
— Ce i-au făcut lui Jasmine?

Rafael tocmai se pregătea să mai ia o gură, dar lăsă jos paharul.
— Chestii oribile.
— Clemmie ştie de ele?
— Sper că nu. II privi pe Tom.
— De ce vrei să ştii?
— Mă întrebam şi eu.
— Eşti pus pe harţă, frate.
Rafael privi spre lumină prin lichidul de culoarea chihlimbarului.
— Nu încerca să-mi aduci aminte de ceea ce am să încerc tot restul vieţii să uit.
îşi ridică ochii injectaţi spre Tom.
— Mai bine spune-mi de Jane Russell*. Am văzut „Proscrisul"" în varianta necenzurată. Cum aş putea s-o întâlnesc?
* Sex-simbol hollywoodian al anilor '50 (n.tr.). ** Western lansat în 1943 (n.tr.).
La început, Tom se îngrozise de întâlnirile cu Brigitte. Acum zilele dintre ele i se păreau nesfârşite. Nu că n-ar fi avut ce face. Rousseau îl trimitea ocazional în misiune ca să fie văzut venind şi plecând şi ca prezenţa lui să fie sesizată prin zonă. Odată îl făcuse să meargă la cinema.
Rousseau avea grijă şi ca Tom să desfăşoare un minim de activitate cu recruţii olandezi în calitate de câine de pază al lui Rommel. Ii pusese la dispoziţie o listă cu întrebări inofensive şi în trei rânduri fusese la biroul uzinei de ciment să-i interogheze pe recruţi. De fiecare dată avusese de-a face cu oameni a căror ostilitate făţişă îl consternase la început, până când reuşise să se pună în situaţia lor. Orice om care vorbea fluent olandeza şi purta uniformă germană nu putea fi decât un trădător. Ei înşişi nu erau decât nişte robi siliţi să muncească la Zidul Atlanticului. Ei n-aveau de ales. Maiorul Kees Nieuwenhuis, în schimb, avea. Ar fi trebuit să aleagă munca forţată. Dar el preferase să-i lingă tălpile lui Hitler.
în dimineaţa aceea, Rousseau decise să se afişeze cu Tom. Se hotărî să iasă la plimbare, ca şi când acesta i-ar fi cerut să-i arate împrejurimile. Un bărbat blond şi înalt în uniformă germană şi un francez scund, bine îmbrăcat, atrăgeau priviri furişe -tocmai ce-şi dorea şi Rousseau. Cunoscuţii n-aveau decât să-l

compătimească, întrebându-se cu ce păcătuise să fie pus sub o asemenea supraveghere nedreaptă. Era genul de diversiune de care aveau nevoie unele celule ale Rezistenţei; să atragă puţin atenţia tocmai

pentru a o distrage. Tom nu pricepu prea mare lucru, dar asta i se explică înainte să pornească în mica ieşire pe care Rousseau avea s-o regrete mai târziu.
Se plimbau de o oră prin Caen, cutreierând străduţele înguste şi întortocheate, şi Rousseau îi indica repere istorice, majoritatea mănăstiri şi biserici foarte vechi: biserica Sfântul Petru, aflată chiar lângă castelul Caen, în inima oraşului, şi datând din secolul al treisprezecelea, biserica Sfântul Gilles, biserica Notre-Dame-de-Froide-Rue. Tocmai îi mai arăta una, când dădură peste o încăierare lângă un stand de ziare acoperit cu pânză din piaţă.
Un soldat neamţ şi doi bărbaţi purtând chipiuri cu insigna Miliţiei îl înconjurau pe un bărbat îngenuncheat în canalul de scurgere. Când acesta încerca să se ridice, unul din cei trei îl lovea cu piciorul. Nasul şi buzele îi erau pline de sânge şi avea o zgârietură sângerândă pe obraz, ca şi când ar fi fost trântit cu faţa la pământ pe trotuar. După o izbitură finală cu piciorul, rămase în genunchi în canal, scuipând salivă şi sânge.
— Ce fac cu el? şopti Tom îngrozit.
— Continuă-ţi drumul.
Tom încercă, dar nu reuşi. Se opri în dreptul cetei, privindu-i ţintă, în timp ce toţi ceilalţi - din faţa standului de ziare, din pragul uşilor sau de la ferestrele de deasupra - priveau pe furiş.
— Continuă-ţi drumul, şuieră Rousseau.
Se auzi un tânguit slab şi atenţia tuturor se îndreptă spre un bătrân fără haină, cu părul rar, ce venea săltând în graba mare spre grupul de bărbaţi. Disperat, încercă să-şi croiască drum spre bărbatul din canal, dar miliţienii îl îmbrânciră la o parte. Când făcu o nouă încercare, un miliţian îl plesni cu dosul palmei. Bătrânul se clătină şi căzu, apoi rămase tânguindu-se pe trotuar, cu mâna la gura sângerândă.
Nu era atât faptul în sine că miliţianul îl lovise, cât mai ales *felul* în care o făcuse, expresiv, stilat, ca la tenis, conştient de toate

privirile aţintite asupra lui. Totul se reducea la puterea pe care o avea în mâini şi la dorinţa de a face impresie.
Tom abia simţi mâna lui Rousseau pe braţ. O dădu la o parte şi, înainte ca miliţianul să se dumirească, un ofiţer blond şi înalt îl apucă de gât, trântindu-l de o poliţă cu ziare. Poliţa se răsturnă şi Tom căzu alături de el la pământ. Apucându-l de guler şi piele, îl ridică şi-l trânti de tejghea, împrăştiind clienţii şi ziarele.
Celălalt miliţian şi neamţul rămaseră fără replică. Statura şi rangul lui Tom păreau să-i reducă la tăcere.
Rousseau se apropie de Tom, dar acesta nici nu-şi desprinse privirea de la chipul înroşit şi perplex al bărbatului ce gâfâia, bâjbâind să-l apuce de mână.
— Domnule maior Nieuwenhuis, vă rog, zise Rousseau în olandeză. Nu mă îndoiesc că aceşti oameni îşi cunosc datoria.
Degetele i se îngropară şi mai adânc şi bărbatul începu să se sufoce. Dădu înnebunit din mâini.
— îmi permit să vă reamintesc că puneţi în pericol viaţa acestui om şi că superiorul dumneavoastră nu va fi deloc mulţumit de comportamentul dumneavoastră. De fapt, va fi de-a dreptul supărat.
Tom îi dădu drumul. Bărbatul icni şi se prăbuşi după tejghea, îndoindu-se de spate şi tuşind cu mâinile încleştate la gât. Gâfâind, Tom privi spre francezul de pe stradă. Bătrânul plângea acum încet stând alături de tânăr, mângâindu-l pe păr şi aju-tându-l să se ridice.
— Trebuie să plecăm, insistă Rousseau.
Tom îşi îndreptă privirea spre ceilalţi doi. îi studie în timp ce-şi aranja chipiul şi haina şi, pentru mai mult efect, îşi perie epoleţii de pe umeri. Rousseau îi puse o mână pe braţ, dar el nu se clinti din loc până când bătrânul nu se depărta împreună cu tânărul.
Rousseau păşi indiferent până trecu de primul colţ; apoi prinse viteză, luând mai multe colţuri, cotind la diferite intersecţii, mergând pe străduţe întortocheate, până când ajunse în dreptul unei bisericuţe de piatră încadrată la exterior de apartamente.

Se strecurară înăuntru şi Rousseau îşi făcu semnul crucii în prag. Pătrunseră în sanctuar - o încăpere rece, cavernoasă, mirosind a tămâie şi mucegai. Rousseau îngenunche şi-şi făcu din nou cruce, apoi se aşeză în strană. Tom i se alătură şi el, cu chipiul pe genunchi.

O linişte de gheaţă se aşternu, până când Tom întrerupse tăcerea:
— Te-am dezamăgit.
— Numai eu sunt de vină! Numai eu sunt de vină!
— Cum poţi să te învinuieşti pentru isprava mea?
— Nu ţi-am insuflat destulă frică. Nu ţi-am arătat fiara. Şi îi povesti ce îi făcuseră nepoatei lui Clemmie.
Groaza simţită de Tom în piaţă nu era nimic în comparaţie cu asta. Nimic în comparaţie cu lacrimile din ochii lui Michel Rousseau, acest om mare, acest bărbat de fier pe care ajunsese să-1 respecte în aceeaşi măsură în care îl respecta pe Roosevelt sau pe Churchill. Pentru prima oară îl înţelese pe Rafael.
— A fost atât de curajoasă, şopti Rousseau cu buzele tremu-rânde. Până la sfârşit. Credeam că ştiu ce am. Dar n-am ştiut până în clipa aceea. De atunci sunt singur.
I-au făcut toate astea *nepoatei lui Clemmie?*
Cu furnicături pe piele şi respiraţia întretăiată, Tom se ridică şi începu să păşească înainte şi înapoi prin naos. Un preot îşi făcu apariţia în dreapta altarului, zărindu-1 mai întâi pe Rousseau, apoi pe Tom. Şovăi şi porni spre ei. Tom îl expedie cu un mormăit. Surprins, bărbatul se opri şi îşi luă tălpăşiţa.
Dorea - simţea nevoia să fie într-un P-47, plonjând asupra ţintei, cu maneta în mâini, cu degetul pe butonul roşu, revărsând un torent nesfârşit de moarte.
Rămase în picioare lângă strana lui Rousseau. Apoi, într-un târziu, se aşeză.
— Tu n-ai văzut masacrele de pe stradă, rosti bărbatul mai în vârstă, cu faţa golită de orice expresie. N-ai văzut trupuri aruncate unele peste altele ca nişte saci cu îngrăşământ. N-ai văzut sentinţele de condamnare la moarte pentru un simplu act de

sfidare. O femeie care a protestat la încartiruirea unui soldat a fost împuşcată în faţă. Bum! I-a explodat faţa şi gata a fost! N-ai văzut evrei mânaţi ca vitele în velodromul din Paris, nu le-ai văzut copiii smulşi din braţe. Eu am văzut toate acestea, îşi trase respiraţia.
— Le văd mereu în faţa ochilor, le simt în piept. Aici nu mai eşti în lumea civilizată, Tom. Totul în jur e de faţadă. Dincolo de ea se ascunde iadul.
Alimentată de vorbele lui Rousseau, imaginaţia lui Tom îi dezvălui totul.
— Cine ştie ce-a făcut omul acela... zise Rousseau sumbru. Poate s-a uitat urât la vreunul dintre ei. Sau poate doar li s-a părut că se uită urât. Ce te-a şocat pe tine e pentru noi la ordinea zilei. Cu fiecare nouă atrocitate, şocul se atenuează şi în final ajungi să te obişnuieşti cu toate. Adevăratul tău eu, eul primar, se ascunde sub un strat de amorţeală, aşteptând ca lunga noapte să ia sfârşit.
— Nimeni nu i-a sărit în ajutor.
— Pentru că toţi vor să trăiască. Rousseau îl privi.
— Poate sunt printre ei unii de la Rezistenţă, dar ei ştiu că, prevenind o încăierare ca asta, pun alte vieţi în pericol. Şi ăsta e un alt fel de iad.
în ziua aceea Cabby nu voise să joace şah.
Stătea pe scaun lângă fereastră, adus de spate, jucându-se cu un nasture negru pe care-1 pescuise de prin buzunar. Brigitte şedea pe marginea patului cu coşul cu lucru de mână, brodând o faţă de pernă albastră cu maci stacojii. în ultima vreme, aşteptase cu nerăbdare vizitele lui. Chiar şi când era tăcut şi posomorât, prezenţa lui avea un straniu efect reconfortant. I se părea că are cu ea în odaie o frântură din cântecul Verei Lynn.
Detesta faptul că nu putea să-i dea nicio veste despre pod. Aflase de la Ernst, unul din soldaţii aflaţi la post acolo, că Alex

era încă în convalescenţă. Dar de la Ernst nu putea scoate nimic. Nu vorbea niciodată. Cabby primi ştirea cu indiferenţă.
— Oamenii se tem de mine, zise el într-un târziu. Nu sunt obişnuit cu asta.
Brigitte îşi ridică ochii de pe lucrul de mână.
— Am fost la cinema la Caen. Mă duc să-mi iau bilet şi fata de la ghişeu se face albă ca varul. îmi ocup locul şi în jur se face linişte. încerc să mă fac mic în scaun, să-mi ascund statura, dar tot degeaba. Greenland zice că trebuie să port uniforma peste tot, ca să nu mi se ceară documentele. Mă simt bine

doar după ce se lasă întunericul. Nu sunt obişnuit să-i înfricoşez pe oameni. Urăsc situaţia asta. O urăsc la culme. E de-a dreptul diabolic.
— Unora le place. Lui Claudio, de pildă. El nu răspunse.
— Chiar dacă nu se mută azi, e sigur că are să vină. Astăzi are întâlnire cu superiorii la Ranville. întotdeauna trece pe-aici după aceea.
Aşteptă o reacţie din partea lui, dar el continuă să studieze nasturele negru.
— Te dă gata atmosfera asta până la urmă, murmură el. îţi taie tot elanul. Am ajuns s-o simt pe pielea mea. Sunt ca un captiv închis într-un dulap oriunde m-aş duce. Uneori închid ochii şi mă revăd din nou cu „iubita" mea. Şi iarăşi zbor cu mâna pe manetă, cu colegul în dreptul aripii. O ţintă clară, o misiune îndeplinită. Pornim spre casă, aterizez şi rulez pe sol, opresc şi stau la taclale cu echipajul de jos. Mă înjură bine dacă am luat-o pe cocoaşă. Mergem la raport, apoi pierdem vremea. Dacă e zi bună şi s-au întors toţi, Oswald îşi face numărul cu „curaj şi glorie", cântă şi dansează ca un ţicnit, şi noi împreună cu el, până se satură căpitanul Fitz şi începe să strige, iar Smythe e deja pe jumătate adormit de la berea englezească...
Zâmbi stins.
— Şi dacă nu-i o zi bună?
— Atunci e linişte.
— Ca atunci când nu te-ai întors tu.

Mângâie lucrul de mână din poală şi murmură:
— A expirat timpul, Cabby.
— Nu-mi vine să plec. Ţi se întâmplă vreodată să... Să-ţi ceară cineva - ridică din umeri, foindu-se pe scaun - runda a doua?
— Câteodată, răspunse ea şăgalnic.
— Hei, vrei să-ţi arăt o poză cu frăţiorul meu?
Băgă mâna în buzunarul de la jacheta atârnată pe spătarul scaunului. Pescui după buletinul de identitate, îi desfăcu coperţile şi se apucă să-l răsfoiască. îi aruncă o fotografie de mărimea unei cărţi de joc.
Ea o prinse din zbor şi-l studie pe flăcău. Zâmbi.
— Pare un ştrengar.
— Asta şi e. Le dă multă bătaie de cap alor mei. Şi profesorilor. Eu am fost băiat bun.
— Nu prea-mi vine să cred, rânji ea.
— Chiar am fost, protestă el.
Se pregăti să mai adauge ceva, dar pe faţă i se aşternu o expresie stranie şi tăcu.
— Ce e?
El nu răspunse o vreme.
— Eram stăpân pe fărâma mea de cer, rosti apoi încet. Stăpân pe situaţie. Aveam puterea focului de armă, cu „iubita". Acum nu mai am nimic. Ăsta?
Se aplecă, arătând spre pistolul Walther P38 de la centură.
— N-are gloanţe. Ăsta sunt eu. Brigitte îi înapoie fotografia.
— I-ai dat nume avionului?
El aşeză cu grijă poza la loc în buletin.
— Nu mi-a venit niciunul în minte. îi ziceam pur şi simplu „iubita". Avem vreo doi piloţi RAF în escadrilă. Să-i auzi numai cum vorbesc de Spitfire*. Unul mi-a spus că-i cel mai carismatic avion construit vreodată. „Carismatic", auzi acolo! Ei bine, asta pentru că n-a pilotat în viaţa lui un P-47.
* Supermarine Spitfire - avion folosit de Royal Air Force şi de alte ţări aliate în al Doilea Război Mondial (n.tr.).

Băgă buletinul la loc în buzunar.
— Douăzeci şi trei de misiuni cu „iubita" mea. A avut grijă de mine, apoi a primit o lovitură drept în inimă. N-am putut s-o văd cum se prăbuşeşte. Pur şi simplu n-am fost în stare. Astăzi au bătut un om,

Brigitte.
Acul şi aţa încremeniră în loc.
— Tatăl lui a venit alergând spre el. Era bătrân, şi unul 1-a lovit peste gură. In clipa aceea am fost prins între Kees, Cabby şi Tom. Tom e numele meu adevărat.
— Şi cine a câştigat?
— Tom.
Umerii i se gârboviră.
— Eram în stare să-1 ucid. Greenland mi-a atras atenţia ce idiot am fost. Erau o mulţime de privitori în jur. Dar eu n-am putut sta gură-cască. Am arătat cine sunt în realitate?
— Da! exclamă Brigitte, punând la o parte lucrul de mână. Mă bucur că ăsta eşti în realitate.
— Nu vreau să i se întâmple nimic lui Greenland, zise el, cu ochii albaştri copleşiţi de tristeţe. Nu-i vina mea că sunt cine sunt. N-am stofă de spion. Am... am reacţionat instinctiv, ca un pilot, cum am fost antrenat. Ce-am avut în cap? Ce arogant din partea mea, să mă cred în stare să joc acest rol! Pe cine vreau să păcălesc? Sunt pilot, la asta mă pricep şi asta vreau să fac. Vreau să mă întorc la locul meu, cu băieţii, să lupt din cer.
Observă că încă mai ţinea în mână nasturele. îl băgă la loc în buzunar.
— îmi fac griji pentru Greenland. Stătea acolo neajutorat. Nu l-am mai văzut niciodată neajutorat. Părea sleit de puteri. Ce-a văzut el ar putea să scoată din minţi şi un...
în uşă se auzi o bătaie scurtă.
Brigitte căscă ochii, privindu-1 alarmată pe Cabby. Nimeni nu bătea la uşă cu un client înăuntru. Şi asta însemna o uşă închisă.
Cabby îşi desfăcu repede nasturii de la cămaşă şi o dădu jos. Brigitte aruncă pernele de pe pat, puse coşul cu lucru de mână pe
podea şi trase cuvertura la o parte. Din două mişcări, Cabby fu în pat, sub acoperitoare.
Brigitte îşi răvăşi părul şi porni spre uşă, vărsându-şi zgomotos năduful în franceză.
— Sper că-i o chestiune de viaţă şi de moarte!
Deschise uşor uşa, pitindu-se în spatele ei, ca şi când ar fi fost dezbrăcată.
Era Marie-Josette. Aceasta se apropie de uşa întredeschisă şi şopti:
— A venit Claudio. M-am gândit că poate vrei să ştii. Se făcu nevăzută.
Brigitte închise uşa şi se întoarse spre Cabby.
— Ce-a spus? întrebă el în şoaptă, dând la o parte acoperitoarea.
— Că a venit Claudio. De ce m-ar avertiza de asta?
— Ce ne facem acum?
Brigitte ridică mâna în semn de avertisment şi se duse la uşă. îşi lipi degetele de ea, apoi urechea. Nu trecu mult şi îi auzi pe Colette şi pe Claudio ciondănindu-se în timp ce urcau scările. Odată ajunşi sus, ciondănitul conteni. Se lăsă o tăcere deplină. Urmă un scârţâit de podele în timp ce-şi continuau drumul prin hol, apoi uşa lui Colette se trânti cu o bufnitură.
— Trebuie să pleci.
Luă cămaşa şi i-o aruncă. în timp ce o îmbrăca, ea îi ţinu jacheta. El îşi strecură braţele în mâneci.
Brigitte îi întinse pălăria. Se duse şi îşi scoase capul pe uşă, aşteptând neclintită, cu privirea spre uşa lui Colette de pe hol. Tom coborî primul scările, străduindu-se să nu facă zgomot. Se furişară pe holul de la marginea scărilor şi ea îl conduse la uşa din dos. Tom îi aruncă o privire fugitivă de rămas-bun şi se făcu nevăzut.
Brigitte se duse repede în salon, unde la fonograf cânta Glenn Miller. Salonul se afla chiar dedesubtul camerei lui Colette.
Auzi motorul de la motocicleta lui Cabby şi-şi ciuli urechile, cu ochii în tavan, să distingă vreo mişcare de la etaj. Nu trecu mult şi auzi paşi zoriţi spre fereastra lui Colette, unde mai mult

ca sigur Claudio îl urmărea pe Cabby plecând. Brigitte se ţinu strâns de stomac.
Marie-Josette stătea pe canapea, uitându-se printr-o revistă.
— Mulţumesc, zise Brigitte încet.
— Pentru puţin.
Mintea îi lucra cu repeziciune. De ce-i avertizase Marie-Josette? Se întrebă ce să-i spună, dacă să-i spună ceva.

— I-am auzit azi noapte întâmplător, zise Marie-Josette încet, răsfoind paginile. Erau în bucătărie. Credeau că toţi dorm. Claudio părea preocupat. Nu ştiu din ce cauză. Dar l-am auzit pomenind numele lui „Cabby".
Brigitte frământă în palme o bucată de rochie. Marie-Josette îşi ridică spre ea ochii mari.
— Habar n-am în ce te-ai băgat şi nici nu mă interesează. Dar ştiu că nu faceţi sex.
— De unde...?
— Hai să fim serioşi, răspunse ea sarcastică. Chipul îi deveni mai grav ca niciodată, afişând expresia de omenie pe care Brigitte tânjea de atâta vreme s-o vadă la Colette, convinsă fiind că, dintre ele, ea era cea mai profundă, mai deşteaptă şi mai capabilă de asemenea sentimente; le descoperea însă acum la Marie-Josette. Orice urmă de nesocotinţă, frivolitate sau *joie de vivre** dispărură de pe faţa ei, lăsând-o gravă şi stingheră şi parcă mai frumoasă ca niciodată.
— O, Brigitte, şopti ea. Ai grijă. Nu ştiu ce faci, dar ai grijă. Numai pe tine te mai am.
Brigitte se aşeză pe canapea alături de ea. O luă cu braţele pe după umeri.
— Marie-Josette, sunt în sfârşit fericită. Fac ceva. Nu prea mare lucru, dar tot mai bine decât nimic. Sunt în armonie secretă cu forţa nevăzută din jurul nostru. Există o forţă care ne vrea binele, care ne vrea libertatea şi de care mă las purtată acum şi eu.
Ochii lui Marie-Josette se umplură de lacrimi.
* Jovialitate (n.tr.).

— Şi eu vreau să mă las purtată. Dar mi-e atât de frică. Ce se va alege de noi? N-avem nicio scăpare? Sunt atât de obosită, Brigitte.
Lacrimile îi şiroiau.
— M-am săturat de foamete. De bărbaţi. Sufăr pentru copilaşii care şi-au pierdut taţii. Sufăr pentru evrei. Sufăr pentru noi, care i-am exclus din mijlocul nostru. Sufăr pentru oamenii buni care s-au transformat în ceea ce nu vor să fie.
— Se apropie invazia, Marie-Josette.
Vorbele i se păreau jalnic de inutile; o simplă parodie. *Te rog, Doamne, fă-o să vadă ce am văzut eu. Fă-o să creadă.*
— Uită-te la mine. Se apropie, să ştii. Soldaţi, arme, o forţă cum nici nu-ţi poţi închipui. Mii, *zeci de mii,* chiar la uşa noastră! în orice zi. în orice clipă.
Lacrimile amestecate cu rimelul de Ocupaţie lăsau o dâră întunecată pe obrazul lui Marie-Josette, care se frecă la nas cu mâna.
— Ţi-a spus el? întrebă ea cu o urmă de speranţă.
— Am văzut-o cu ochii mei.
Eliberă măsuţa de cafea. Scoase un buchet de flori uscate dintr-o vază şi rupse două tulpini. Luă coşul cu lucru de mână al lui Colette şi scotoci după nasturi. Apoi, punând o tulpină pe masă, deschise orizontul prietenei ei.
— Asta-i Anglia. Şi asta Franţa... Ridică un nasture.
— Ăsta? Zece mii de oameni!
Michel stătea neclintit la biroul său, cu palmele împreunate peste hârtii.
N-ar fi trebuit să asculte niciodată de Francois. Acum nu-i mai rămânea decât să-1 retragă pe Tom din misiunea de la Benouville. Băiatul gândea şi simţea prea mult.
Habar n-avea cum va reacţiona tânărul pilot. Habar n-avea ce va zice Rafael. Nu că asta ar fi contat, era treaba lor. N-ar fi trebuit să asculte niciodată de Francois.
Odată luată decizia, mintea i se limpezi. Va lua legătura cu Londra să aranjeze transportul într-un avion mic Lysander. De regulă, aviatorii doborâţi nu se calificau pentru Lysander; aceste periculoase zboruri nocturne erau rezervate agenţilor SOE* şi altor spioni ce trebuiau aduşi sau scoşi din ţară. Dar era prea riscant să-1 scoată pe căile obişnuite pentru piloţii prăbuşiţi. Atrăgea prea mult atenţia.
Deschise sertarul de jos şi scoase almanahul. Zborurile Lysander trebuiau planificate în nopţile cu lună pentru a uşura navigarea.
Wilkie urma să transmită mesajul chiar în seara aceea: *Agent necesită transport.* Michel nu simţea nevoia să se justifice. Tom devenise agent în clipa în care îmbrăcase uniforma. Răspunsul
* Acronim pentru Special Operations Executive - organizaţie britanică din timpul celui de-al Doilea Război Mondial (n.tr.).

avea să-1 primească în câteva zile prin „mesajele personale" codificate de la sfârşitul fiecărei transmisiuni BBC.
G nu mai primise de o bună bucată de vreme niciun mesaj. Contactele lui de la Londra ştiau că se dăduse la fund după infiltrarea grupului şi moartea lui Jasmine. Vor crede probabil că el e agentul în cauză.
Şovăi şi-şi puse în gând să-i spună lui Wilkie să transmită şi zvonul legat de Divizia 21 de blindate a lui Rommel. Oare era adevărat? Chiar se aflau în drum spre Caen?
Răsfoia almanahul cu radiera de la creion, când se deschise uşa.
— *Hauptmann* Braun, făcu el surprins.
Puse jos cartea şi se ridică. In urma bărbatului pe care tocmai îl condusese înăuntru, chipul lui Charlotte afişă o urmă rapidă de nelinişte înainte să închidă uşa.
Michel nu-1 mai văzuse pe căpitan din ziua în care Tom trebuise să se ascundă în dulap. Acesta fusese chemat la Berlin, pentru că soţia lui avea probleme de sănătate. Ceva la rinichi. încercă să-şi amintească detaliile. Lui Braun îi plăcea când reţinea amănunte personale.
— Cum e soţia? A mers bine operaţia?
— Da, da, excelent, tună el în franceză. A avut parte de cei mai buni medici şi de un tratament ireproşabil. Acum se reface la un castel minunat de pe lacul Geneva. Mi-a fost greu să plec. V-au plăcut măslinele pe care vi le-am trimis?
— Ba bine că nu. Charlotte a plâns de fiecare dată când a mâncat una. Am plâns şi eu, dar în particular.
Altădată Braun ar fi râs. De data aceasta se mulţumi să declare:
— Exelent. Cu plăcere. Mă bucur că v-au plăcut.
Defila spre porţiunea de încăpere a tatălui lui. Aceasta părea să prezinte de fiecare dată interes pentru el. îi plăcea să studieze titlurile cărţilor de pe rafturi. îi plăceau amalgamul de hărţi şi reviste de pe masă. Şi excentrica expoziţie de valize şi pălării safari. Michel îl văzu aruncându-şi privirea spre covor, spre picioarele în formă de gheară ale fotoliului, şi plescăi din limbă.
— Evreul nu mai e aici, aşa-i? Păcat, murmură el.

îşi duse mâinile la spate şi studie mormanul de cărţi de pe poliţă. Surprins, îşi ridică ochii spre Michel.
— Unde-i cartea?
— A împrumutat-o secretara.
— Cum stai cu cititul?
Trecuse pe germană - dacă în mod voit sau nu, Michel nu ştia sigur.
— O întrebare grea pentru un francez. Michel surâse cu aparentă nepăsare.
— Sunt sigur că înţelegi. Să fi fost evreu, mi-ar fi fost şi mai greu.
— Nu-ţi asuma prea multe libertăţi cu mine, prietene, zise Braun şi entuziasmul i se topi. Luă o carte şi o întoarse pe toate părţile. Deja e greu.
Stomacul lui Michel se întoarse pe dos.
— Ce e greu?
Şovăi vreme îndelungată înainte să răspundă. Michel deveni conştient de ticăitul ceasului de pe cămin şi de ritmul sacadat al maşinii de scris a lui Charlotte.
— îmi iubesc meseria. Meseria mea e cimentul, felul în care îl pun laolaltă şi-1 fac să se conformeze imaginii pe care o am în minte. îmi place să-1 fac fericit pe Rommel. E un erou pentru noi, germanii, Rousseau. Un om curajos, un bun lider. M-aş bucura să-1 poţi privi şi tu ca pe un om, nu ca pe un neamţ. Ai înţelege atunci că admiraţia mea pentru el e justificată.
Braun nu părea a fi el însuşi. Dimpotrivă, era exact ce s-ar fi aşteptat de la eul lui primar.
Puse cartea la loc şi se întoarse în zona afacerilor, cu mâinile la spate şi faţa adâncită în gânduri.
Michel se făcu mic în scaun.
— Care-i treaba, Braun?
— M-au cooptat la planul lor de investigare, pentru că te cunosc cel mai bine.
Michel luă pe furiş o gură de aer şi îi dădu drumul încet, tot pe furiş.

— Asta-i o noutate pentru mine, răspunse el cordial. Habar n-aveam că sunt investigat.
— De o bună bucată de vreme, de la moartea unei angajate. Claire Devault.
— Ce-i cu ea?
— Ai fost lângă ea când a murit.
— Da. La Benouville. M-au chemat în calitate de angajator.
— Ai fost iubitul ei? -Nu.
Nu destul de repede. Am fost prea mărginit. Prea ocupat. Am ajuns prea târziu.
— Era membră activă a Rezistenţei. Dacă nu i-ai fost iubit... în ce relaţie ai fost cu ea?
— De angajator-angajat.
— Se cuvine ca un angajator să...? Mi s-a spus că a murit în braţele tale.
Braun se opri în dreptul biroului, privindu-1 ţintă cu ochii lui gri, pătrunzători.
Copleşit de mânie, Michel se ridică.
— Am vrut s-o ocrotesc în ultimele ei clipe pe pământ.
Nu avea prestanţa neamţului, dar simţea că furia compensează diferenţa.
— Ce-i rău în asta? A fost un simplu act de decenţă umană. Un lucru de care a fost lipsită în modul cel mai grotesc.
— Ce ţi-a spus? A spus ceva. Michel îl cercetă atent.
— Mi s-a părut mie ciudat că **nu s-a aflat niciun** neamţ **prin** preajmă.
— Ce a spus?
— Ştii ce i-au făcut? Braun îşi abătu privirea.
— A fost de la Rezistenţă.
— A fost femeie! O femeie **măruntă, delicată. Ţi-au spus ce** i-au făcut?
— Nu vreau să ştiu, făcu Braun repede, cu o expresie nenorocită pe chip. Se aşeză pe scaun în faţa biroului. O clipă mai târziu, Michel se aşeză şi el.
Braun mângâie cu degetele mânerul de lemn.
— Ce vom face după ce se termină războiul, Rousseau? rosti el în cele din urmă. Vom fi prieteni? în Germania, cred că am fi fost prieteni. Acum doi ani, eram sigur că Germania va câştiga războiul. Acum e jumi-juma. Şansele sunt de cincizeci la sută ca în o sută de ani toată lumea să vorbească germană.
Michel îl lăsă să pălăvrăgească, ticluindu-şi între timp răspunsul, îl va lua din nou la întrebări - doar de asta fusese trimis.
Adevărul era calea cea mai bună, acolo unde era posibil. Dar cum să reproducă ultimele cuvinte ale lui Jasmine? „N-am vorbit." De ce să-i fi spus aşa ceva angajatorului ei, Michel Rousseau?
Rămâi cât mai aproape de adevăr şi închide-i gura.
— A spus: „N-am greşit cu nimic".
Era tot un adevăr, din perspectivă mai largă, şi în răstimpul în care Braun îşi coborî privirea absentă spre el, se dedică adevărului conţinut în acele cuvinte. Nu-i era greu să perceapă indignarea din ele. într-adevăr, nu greşise cu nimic; dimpotrivă, nu-şi făcuse decât datoria. Mulţi conaţionali de-ai lui îşi ascundeau capetele în nisip, aşteptând terminarea războiului şi ignorând în mod nefiresc orice aspect neplăcut, hotărâţi să trăiască într-o
1 sferă tot mai redusă de irealitate. Dar nu şi ea. Ea privise adevă-
,, rul în faţă şi nu-şi abătuse ochii.
— între noi fie vorba, ca de la om la om... Ce i-au făcut ei m-ar putea converti şi pe *mine* la Rezistenţă. îşi dezveli dinţii.
. — Ce i-au făcut ei a fost o nelegiuire. V-aţi câştigat o reputaţie groaznică.
— Nu sunt membru al mişcării naziste, replică Braun şi un sentiment intens i se aprinse în ochii cenuşii. Ştii bine că nu sunt. Nu orice german e şi nazist. Avem mai multe partide, după cum ştii. Eu nu fac parte din partidul lor.
— Ştiu.

— N-ai cum să ştii cum e. N-ai cum să înţelegi. Habar n-ai cum e să... Glasul i se întretaie.
— Suntem din naţiuni diferite. Şi totuşi, simt că există o afinitate între noi. Am simţit-o din clipa în care am pus piciorul aici în birou şi nu pentru că mi-am dorit s-o simt, nu pentru că aş fi...
îşi aţinti un moment privirea spre mâini, apoi şi-o ridică din nou.
— Mi-ai făcut impresia unui om onest. Un om cu care pot fi, într-o oarecare măsură, eu însumi. I-am povestit şi soţiei despre tine. Am putea fi prieteni după terminarea războiului.
— Da? Ei bine, Hitler face tot posibilul să mă transforme într-un rasist. Nu vreau să te pun în rândul naziştilor, nu vreau să te urăsc pentru simplul fapt că eşti neamţ şi nici nu cred că am ajuns până acolo. Dar... nu-mi uşurează deloc situaţia.
I se puse un nod în gât.
— A fost o fată minunată, Braun. N-a greşit cu nimic.
In mod surprinzător, un surâs obosit înflori pe chipul lui Braun. Michel încercă zadarnic să-l descifreze.
— îmi voi aminti de toate astea şi peste ani şi ani de zile, Rousseau. Indiferent ce limbă s-ar vorbi, indiferent dacă vom fi prieteni sau nu.
Se relaxară într-o tăcere mai puţin tensionată. Braun se ridică, îşi luă pălăria şi şi-o puse pe cap. Entuziasmul îi reveni în parte.
— Am să le spun adevărul. Că nu ştii nimic. Şi că fata n-a spus nimic relevant.
Michel îşi juca rolul până la sfârşit, ştiind că asta aştepta şi Braun de la el.
— Nimic relevant din punctul de vedere al unui nazist. Dar faptul că a spus: „N-am greşit cu nimic" şi a avut parte de o asemenea moarte... e pentru un francez cât se poate de relevant.
Braun îşi înclină capul într-o parte. Evitând să-l privească în ochi pe Michel, rosti încet:
— Lasă răzbunarea în seama Domnului. Nu duce la nimic bun. Dumnezeu le rezolvă pe toate în cele din urmă.
— Ce ştii tu despre răzbunare?

— Oare n-o trăim cu toţii? făcu el cu tristeţe.
Michel îşi înclină uşor capul, surprins de vorbele lui. Aşteptă, sperând - îndrăznind să creadă că vor mai urma şi altele.
— N-am fi avut parte de aceste vremuri, continuă Braun, dacă naţiunile n-ar fi pus în cârca Germaniei daune de război prea umilitoare, imposibil de îndurat. Nu ni s-a arătat niciun dram de milă după înfrângere şi o astfel de atitudine din partea unor adversari odată nobili e regretabilă. A fost mai mult decât a putut îndura mândria unui bărbat. Iar acum furia unui om a ajuns să-mi reprezinte naţiunea. N-am fost în stare să termin cartea, Rousseau. Conţine prea mult adevăr. Prea multă hidoşenie. Orice german decent ar fi preferat ca aceste locuri oribile din inimă să rămână ascunse. Dar odată ce ni s-au dezvăluit, aveam nevoie nu de cineva care să ne conducă spre ele, ci de cineva care să ne salveze de ele. N-am putut termina cartea. Nu orice german poate.
— Charlotte n-a împrumutat-o, replică Michel brusc. Mi-a luat-o cu forţa. A spus că nu-mi face bine la suflet.
Şi văzu destul în ochii aceia cenuşii ca să-şi dea seama că vor fi prieteni după terminarea războiului.
Braun se îndreptă spre uşă. Ajuns în dreptul ei, se opri.
— Poate te interesează să ştii că au arestat-o pe bunica femeii. A ieşit la iveală că a adăpostit aviatori aliaţi. Poate că pe ea au avut-o în vedere de la bun început. Sunt convinşi că-i o instigatoare, încă mai încearcă să-i dea de capăt. Mai ştii? Poate că *ea* e marele G.
îşi duse mâna la borul pălăriei şi se întoarse să plece. Cu sângele pulsându-i în vene, Michel mai luă o gură de aer pe furiş.
— Mda, am întâlnit-o odată, zise el repede. A venit cu Claire vara trecută la picnicul de la uzină. Greu de crezut, o bătrână să fie liderul Rezistenţei.
Rosti următoarele cuvinte ca şi cum tocmai i-ar fi trecut prin minte, însoţindu-le cu preocuparea proaspăt ivită pe chip.

— în numele decenţei, Braun, sper că va fi tratată omeneşte, îmi înţelegi îngrijorarea.

— îmi pare rău că ţi-am spus, murmură Braun.
— De ce?
— Nu era nevoie să ştii. Acum te va supăra.
— Numai dacă-i maltratată. Dacă eîntr-adevăr de la Rezistenţă -Michel ridică din umeri indiferent - a fost conştientă de riscul arestării. A fost alegerea ei. Dar e femeie în vârstă. Vinovată sau nu, dacă o vor trata ca pe nepoata ei...
Se ridică de la birou, sprijinindu-se de masă. încercă să-şi stăpânească tremuratul.
— Ţi-am mai spus, Braun, asta m-ar putea converti şi pe mine la Rezistenţă.
— Nu sună a bine...
— E o implorare. Te rog, asigură-te personal că femeia nu e maltratată. Te implor, în numele afinităţii dintre noi. Ai dreptate; n-ar fi trebuit să-mi spui. Dar acum că ştiu, trebuie să-mi urmez conştiinţa.
— M-am întrebat şi eu cât de des îţi urmezi conştiinţa. Michel nu răspunse. Tăcerea păru să se prelungească la nesfârşit, într-un târziu, Braun spuse:
— Am să mă interesez.
— Nu-i destul. Ştii bine că nu-i destul.
— Am să merg la unitatea unde-i reţinută, zise el cu răbdare deliberată. O voi căuta personal.
Când Michel nu răspunse, adăugă:
— Azi.
Michel răsuflă uşurat şi dădu din cap recunoscător, de parcă ar fi fost convins nu numai că Braun o va vizita, ci şi că va preveni orice act de maltratare.
— Am să aştept aici până primesc veşti de la tine. Chipul lui Braun trăda o uşoare surprindere.
— S-ar putea să nu ştiu nimic o vreme.
— Mă găseşti aici când ştii ceva. Te rog să mă suni.
O clipă mai târziu, Braun încuviinţă din cap şi ieşi pe uşă, lăsând-o întredeschisă. Din birou se auzi clănţănitul maşinii de scris a lui Charlotte.
Michel habar n-avea câtă greutate avea cuvântul lui Braun în SS. Era inginer civil. Era ca şi când i-ar fi cerut unui director de liceu să-şi folosească autoritatea pentru a interveni într-un caz militar. Dar deocamdată, Flacăra nu-1 avea decât pe el.
Cred că-i o instigatoare. încă încearcă să-i dea de capăt.
Michel văzuse ce înseamnă „a da de capăt". Se afundă în scaun şi-şi îngropa faţa în mâini.
O clipă de neatenţie? Nu Clemmie. Fusese denunţată de vreun vecin? Şi cei trei evrei? Arestaseră vreun aliat? Sau vreun curier?
Şi Rafael?
Trebuia s-o ia mai încet şi să se gândească. Să facă aranjamente; să acţioneze. Viaţa lui Tom era de-acum în pericol - dacă ştia unde se află, Clemmie ar fi putut să le spună. Alte vieţi: curieri şi aviatori aflaţi poate în drum spre casa ei, îndreptându-se direct spre o capcană. Trebuia să trimită vorbă. Să dea de Rafael. întinse mâna spre telefon, dar îngheţă.
Ce-i făceau oare? O vor supune aceluiaşi tip de interogatoriu ca pe Jasmine?
— *Monsieur* Rousseau, se auzi vocea blândă a lui Charlotte, spulberând tăcerea. Au arestat-o pe Clemmie?
Michel îşi ridică privirea spre secretară.
— Au spus unde o ţin?
El clătină din cap cu mişcări abrupte.
— Va trebui să ne mişcăm repede. în ultima vreme, membrii Rezistenţei au fost duşi direct la Fort de Romainville din Paris, în cazul ăsta, e prea târziu. îi pun pe oamenii mei să se intereseze şi vă anunţ când aflu ceva.
— Oamenii tăi?
— Dragă *monsieur* Rousseau, rosti ea cu un zâmbet plin de afecţiune. Se răsuci pe călcâie şi

ieşi.
în seara aceea, Michel ajunse acasă târziu, pe la ora zece. Tom îi strigă un salut din bibliotecă. îşi descheie încet haina şi o agăţă în cuier.

Nicio ştire de la Braun. Până se întorcea la lucru, aranjaseră ca Lily Dechambre, cumnata lui Wilkie, să aştepte în biroul lui Charlotte, în eventualitatea unui telefon de la Braun. în niciun caz nu-i putea spune lui Tom de Clemmie.
O parte din încercările acelei zile aveau şi un beneficiu neaşteptat: nu mai trebuia să-i dea nicio altă explicaţie în privinţa retragerii din misiune decât această investigaţie de la uzină. Orgoliul tânărului avea să fie astfel cruţat.
Aparatul de emisie-recepţie, pe care Wilkie îl numea cu afecţiune „Heloise", era ascuns în biroul lui Michel, sub deghizarea nevinovată a unei serviete decorative acoperite cu pânză. Servieta făcea parte din expoziţia de lângă rafturile cu cărţi, alături de celelalte obiecte aranjate cu gust pentru a ilustra aventurile unei călătorii. Fusese ideea lui Francois. Şi cel mai mare triumf al său, până la Tom.
Cu Lily stând de veghe în biroul lui Charlotte, Wilkie se puse neîntârziat pe treabă. Se ghemui pe covor pentru a nu fi zărit pe fereastră şi instala emiţătorul. Servieta era o invenţie OSS", dotată cu un set de căşti, un telegraf şi o antenă. La o oră după plecarea lui Braun, mesajul despre arestarea lui Clemmie fusese trimis şi celorlalte celule. Wilkie consultă un nou tabel codificat făcut sul, de mărimea unui stilou, şi trimise vorbă la Londra atât despre arest, cât şi despre nevoia de un Lysander. în ultimul moment, Michel îşi aduse aminte şi de ştirea privind transferul noii unităţi de blindate. Nu aşteptară mult, că sosi şi confirmarea de primire.
Dacă totul mergea bine, în câteva zile aveau să primească un mesaj privat pentru Greenland prin BBC, conţinând data şi ora codificată a plecării. Conform almanahului, următoarea lună plină era pe 8 aprilie, adică peste zece zile. O lună în pătrar era şi mai bine, deci zborul putea fi planificat oricând cu câteva zile înainte sau după. Un Lysander putea ateriza cu bine chiar şi la
* Acronim pentru Office of Strategic Services [Biroul de Servicii Strategice] - serviciu secret al Statelor Unite înfiinţat în timpul celui de-al Doilea Război Mondial (n.tr.).
lumina lunii în pătrar, fără să fie nevoie de prea mulţi membri ai Rezistenţei şi *maquisarzi* care să lumineze pista cu lanternele.
Cu arestarea lui Clemmie, fiecare adăpost al Flăcării era în pericol. Aveau la dispoziţie patruzeci şi opt de ore, intervalul ideal de acţiune de după orice arest. Membrii Rezistenţei erau legaţi printr-un pact ca vreme de patruzeci şi opt de ore să reziste cum puteau mai bine sub tortură pentru a le da celorlalţi posibilitatea să scape. Trebuiau să-l scoată pe Tom din apartamentul lui Michel.
De la Rafael, nicio veste. Despre cei trei evrei, nimic. Iar Charlotte parcă intrase în pământ. Plecase de la birou la câteva minute după discuţia cu Michel şi nu se mai întorsese.
Tom îşi ridică privirea de la masă şi închise o carte.
— Ai întârziat. Ai folosit benzina de Ocupaţie? Glasul i se întretaie.
— Ce s-a întâmplat?
— Am fost compromişi. Trebuie să te retragem imediat. Braun a venit azi la birou să mă anunţe că sunt sub investigaţie.
Faţa lui Tom se făcu albă ca varul.
— Pentru că l-am...?
— N-are nicio legătură cu tine. Mă suspectează în calitate de angajator al lui Claire Devault. Mă pot aresta în orice clipă ca să mă interogheze şi, de obicei, preferă serile.
Era adevărul gol-goluţ, deşi Braun dezamorsase situaţia. Dar cel mai puţin se îngrijora pentru sine.
— Trebuie să pleci imediat la Benouville. Du-te direct la bordel.
— Am mai fost o dată azi. Nu vor intra la bănuieli? N-ar fi mai bine să mă trimiţi la Clemmie?
Michel avea răspunsul pregătit.
— Cabourg e de două ori mai departe. Vei fi în siguranţă la bordel. Facem aranjamente să te scoatem din ţară şi pista noastră e mult mai aproape de bordel.
— Şi... şi podul? Şi informaţiile secrete?
Tom scutură din cap, încercând parcă astfel să-şi **limpezească** gândurile. îşi încleşta falca.

— Nu. Aşteaptă. Pot să fac asta.
— Mai sunt şi alte celule în Benouville. Podul va fi acoperit. Dar pe tine te asociază cu uzina Rousseau şi, dacă eu sunt în vizor, eşti şi tu. Vom aranja să fii preluat de un Lysander la câteva zile de la următoarea lună plină. în cinci sau opt zile, poate. Până atunci trebuie să rămâi ascuns.
— Şi Benoit? făcu Tom, mergând să-şi ia jacheta de pe canapea. Se mută în curând. Poate s-a şi mutat deja. A trecut azi pe-acolo.
— Dacă lucrurile scapă de sub control, te duci la castelul Benouville. *Madame* Vion te va ascunde dacă-i dai parola asta: „secol".
— *Secul?*
— Se-col, pronunţă Michel pe silabe.
— Nu vorbeşti engleza atât de bine pe cât crezi. Dacă într-adevăr te văd pentru ultima oară, nu pierd nimic să ţi-o spun.
Se aştepta ca Michel să zâmbească, dar el nu fu în stare. Tom se opri din îmbrăcat şi-l privi ţintă.
— Mai e ceva.
— Nu dăm de Rafael.
Când Michel îl anunţase pe Wilkie de arestul lui Clemmie, acesta sărise în sus ca ars şi începuse să păşească agitat prin cameră. Cu un presentiment ce-i făcu pielea de găină, Michel îl întrebă ce s-a întâmplat.
Un B-17 se prăbuşise la est de Houlgate, nu departe de Cabourg. Rafael şi echipa lui fuseseră trimişi la locul incidentului să ajute cu ce pot. Singura ascunzătoare din apropiere de Houlgate era casa lui Clemmie.
— S-a prăbuşit un B-17. Rafael a plecat în misiune. De atunci n-am mai primit nicio veste de la el.
Poate s-a oprit la Clemmie să-ifacă o vizită. Tom reuşi să-şi îmbrace jacheta.
— Nu-ţi bate capul cu el acum; ai grijă de tine. Rafael e ca argintul viu. Se va descurca.
— Ascultă-mă, e foarte important. Ştim că bordelul are aparat radio. în următoarele zile, să asculţi mesajele personale de după
fiecare transmisie BBC. Fii cu urechile în patru la un mesaj pentru Greenland. Va conţine data şi ora preluării. Voi avea grijă să fie destule urechi ciulite la transmisiuni, dar dacă nu reuşesc să dau de tine, va trebui să te duci singur la întâlnire.
— Cum îl decodez?
— Data şi ora vor fi într-un cifru simplu Cezar.
— Poftim? Meseria mea e să pilotez avioane, nu să sparg coduri.
— Găseşte pe cineva care se pricepe. îl vor codifica după oraşul tău natal, Jenison.
Tom îşi vârî cămaşa în pantaloni.
— Cod Cezar, codificat după Jenison...
— Ascultă: pista pentru Lysander se află într-un luminiş scurt, lângă o localitate de la răscruce de drumuri pe nume Le Vey.
— Le Vey.
— Treisprezece kilometri la vest de Benouville.
— Treisprezece kilometri la vest...
— Ajuns acolo, ia-o spre nord. în partea dreaptă, unde începe pădurea, uită-te după o potecă destul de largă pentru un automobil. Ia-o pe-acolo. Mergi drept înainte şi pădurea va da într-o pistă de aterizare. Nu pleca de la bordel daca nu-i...
— Nu e bordel, e casa ei.
— ...dacă nu-i cazul. Fii pe fază până primeşti veşti prin transmisie sau de la mine. Şi dacă prinzi transmisia, fă exact ce ţi se spune. Dacă...
Tom îşi aranja centura, îşi încheie haina şi-şi verifică actele. Aruncă o privire peste umăr.
— Dacă ce?
Ce se va alege de el, de Lohengrinul lui Francois?
Cu numai trei ani în urmă, acest voinic era la liceu, între-bându-se ce avea să facă cu statura lui uriaşă pentru tot restul vieţii. Acum se pomenea luptând pentru aliaţi, prăbuşit în spatele liniilor inamice şi,

din ignoranţă sau bravadă, implicându-se într-o misiune de spionaj. Ducând săpunuri ambalate în hârtie unei prostituate. Vorbind despre Clemmie de parcă ea ar fi

câştigat singură războiul. Sărind în ajutorul unui francez cotonogit de parcă i-ar fi fost frate. în clipa aceea, câştigase un loc în inima lui Michel pe care niciun aliat nu-1 mai ocupase.
Era naiv, incoerent, nu ştia găti nici cât să nu moară de foame şi avea o doză considerabilă din acea fudulie detestabilă specific americană. Dar era băiat clasa întâi. De asta nu încăpea îndoială. Dăduse de belea doar pentru că Michel - dacă Michel n-ar fi...
îşi ridică bărbia şi-i întinse mâna.
— Ce-i cu voi, francezii ăştia? murmură Tom, scuturând-o cu fermitate. Doar nu ne luăm adio. Ne mai vedem noi. I-am promis lui Clemmie că mă întorc. Am să te caut atunci. Spune-i lui Rafael s-o lase mai moale. Noroc, Greenland!
Michel nu se simţea destul de stăpân pe sine ca să vorbească, îl conduse la uşă. Tom zâmbi, îşi ridică colţul pălăriei în semn de salut şi începu să coboare scările. Michel îl urmări cu privirea până se făcu nevăzut după colţ.
— Noroc, Cabby, şopti el.
Motocicleta porni. Aşteptă până zgomotul se topi în depărtare şi ieşi din apartament, întorcându-se grăbit la birou.
Ti-a fost dor de mine? Brigitte se holbă la bărbatul din prag. îl dădu la o parte să se uite în dreapta şi în stânga, apoi îl apucă de braţ şi-1 trase înăuntru.
— Ce cauţi aici? şuieră ea.
— Mi-a venit chef de-o partidă de şah.
Un zâmbet îi apăru pe buze, dar îi dispăru îndată.
— Necazuri în paradis. Caut un loc unde să mă tupilez. Brigitte îl apucă de rever şi se ridică pe vârfuri să-i şoptească
la ureche:
— *Nu* poţi rămâne aici! Marie-Josette mi-a spus...
în clipa aceea Simone ieşi din bucătărie cu o tavă în mâini, îl zări pe Tom şi se opri. Brigitte dădu drumul reverului, îl netezi şi se potoli.
— Deci tu eşti acela, zise Simone în engleză, privindu-1 lung, admirativ.
— Simone - maior Kees Nieuwenhuis. Am pronunţat corect? Kees, ea e Simone.
— Mă bucur să te cunosc, zise Simone.
Cabby zâmbi şi răspunse cu un puternic accent olandez:
— *Ja,* şi eu mă bucur să te cunosc. Apoi spre Brigitte: Nu, n-ai pronunţat corect. Trebuie să accentuezi. *Nieuwenhuis.* Cu buzele aşa. Haide... *Nieuw-en-huis. Nieuw*

— Arăt ridicol cu buzele aşa, zise Brigitte, încercând să-i dea de înţeles cu o scurtă privire de moarte că Claudio era în salon.
întorcându-se spre Simone, Cabby declară:
— Mda... *ja,* am mai fost azi pe-aici.
Se aplecă spre ea, ridicând conspirativ din sprâncene.
— M-am întors pentru a doua rundă. Poate chiar... pentru *a treia.*
Simone îi dărui un surâs amuzat, aruncă spre Brigitte o privire ce se vroia compătimitoare şi-şi continuă drumul cu tava pe hol.
— Bruno a adus cafea, Brigitte. Veniţi şi voi, dacă vreţi.
— Chiar a trebuit să spui asta? îl luă la rost Brigitte după plecarea lui Simone.
— încercam doar să-i vând gogoşi. Ea se răsti în şoaptă:
— Nu-i nevoie să vinzi gogoşi! Bătu de trei ori din picior.
— Ascultă! Nu poţi rămâne aici. E imposibil. Marie-Josette a auzit...
Privi în jos pe coridor. îl înşfacă de braţ şi-1 trase după colţ, apoi în sus pe scări, bombănind în franceză:
— Ce moment ţi-ai ales! Nu poţi veni când eşti singurul pe care vreau să-1 văd! Trebuie să-ţi faci

apariţia chiar când Claudio şi Colette se instalează în salon ca un rege cu o regină. *Ceva* e putred la mijloc şi nu ştiu ce, dar ştiu că are de-a face cu *tine...* Şi crezi că mai coboară vreodată Colette în salon? Nu! Doar *acum,* când...
Cabby o trase uşor de mânecă şi ea se opri, întorcându-se spre el. Se afla cu câteva trepte mai sus, la nivelul ochilor lui. O privi în lumina difuză de pe scări şi ea simţi un fior straniu în stomac.
— Nu te înţeleg, şopti el.
Şi dintr-odată i se păru frumos. Niciun bărbat nu i se mai păruse frumos de la Jean-Paul. Cu ochi sinceri, albastru deschis, cu obraji netezi şi laţi, culminând într-o bărbie hotărâtă... să fi fost puţin mai frumos, chipul său s-ar fi parodiat pe sine. Dar în realitate era pur şi simplu... afectuos. Sinceritatea lui era la limita unei familiarităţi ce nu-i displăcea; doar că nu era obişnuită cu

ea. Era un bărbat care n-avea nimic de ascuns şi nici nu voia să ascundă nimic. Oare el era de vină sau libertatea de unde venea?
— Cred că tu, murmură ea în franceză. Libertatea e un amănunt suplimentar.
— Clemmie i-a scos pe francezi de la înjurături, murmură el. Seninătatea cerului albastru fu umbrită de nelinişte.
— Am făcut rău că am venit? Pot să merg la castel. -Eu...
Ce voia să spună?
— Nu te-am înjurat. Te-am dojenit doar.
— Hei, Brigitte! strigă Marie-Josette cu glas cântat la uşa din dos. A venit Alex!
Brigitte se lovi cu palma peste frunte, dând drumul unei colecţii de toată frumuseţea de invective în limba franceză. El dădu din cap.
— Am auzit câteva de la Rafael.
— Ce mă fac? şopti ea, ducându-şi mâna la obraz. Mă aşteaptă! Ce să-i spun? Vezi ce-ai făcut?
Se aplecă să-1 ia de cap, dar se răzgândi şi se luă pe sine.
— Claudio e jos! gemu ea. El şi Colette sunt ca nişte... O, nu pot să-ţi explic acum. Du-te, du-te!
îl apucă de braţ, trăgându-1 spre ea şi făcându-i vânt în sus. El se opri în capul scărilor, aruncă o privire în jos şi se furişa în odaia ei, închizând uşa în urma lui.
Brigitte se întrebă ce să facă.
îi venea să urle cum nu mai uriaşe în viaţa ei, până îi apăreau pistrui pe faţă.
în schimb, îşi făcu cruce.
îşi aminti de mărturisirea fascinantă făcută lui Marie-Josette. Că era în armonie cu forţa nevăzută a binelui... Cu îngerii, poate? O, dacă forţa aceea a binelui i-ar fi venit acum în ajutor!
îşi aranja rochia. Cu orice preţ, trebuia să coboare scările acelea, să deschidă uşa, să dea ochii cu Alex şi să-i spună... ce să-i spună?
Smiorcăindu-se, începu să coboare.

Tom nu-şi găsea locul. Se ridică de pe scăunel şi-şi dădu jos haina, îşi adulmecă bănuitor subsuorile şi se strâmbă, aruncând pe pat haina şi pălăria. Teribilă sincronizare - să se strecoare în ascunzătoare cu cămaşa pe care intenţionase s-o spele acum câteva zile şi fără alta de schimb. Plecase de la apartamentul lui Michel doar cu hainele de pe el. Ce era nou? Aşa şi venise. Cel puţin acum nu duhnea a porc.
începu să facă turul dormitorului, dar paşii îi încetiniră. Brigitte îl apucase de reverul hainei, trăgându-1 spre ea şi aplecându-se spre el şi, când îi şuierase în ureche, un val de furnicături îl străbătuse din creştet până-n tălpi. Ii mirosise parfumul, aroma aceea delicată de trandafiri, îi simţise apropierea şi capul începuse să-i vâjâie. Simţise nevoia s-o strângă în braţe.
Se lovi cu palma peste faţă şi începu să-1 imite pe Oswald:
— Vino-ţi în fire, Cabby, băiatule. Ce-i cu tine? Te-a fermecat vreo gagică?
Cam aşa ceva.
Dac-ai şti ce-i în stare să facă cu o felie de pâine şi puţin zahăr, Ozzie. Am gustat şi eu din ciocolata ei. Iar faţa... acum se aprinde, acum se stinge, acum îmi spune totul, acum îmi ascunde totul. Când o ating, mă trec fiorii. Când sunt lângă ea, simt ceva... Un fel de forţă... o forţă vie.
Tom îşi reluă mersul agale. Era ameţit, îmbătat parcă de parfumul ei.

Oswald îl avertiză:
Nu-i o gagică de rând, Cab. Ştii bine ce e.
Tom mângâie cu degetele rama unei fotografii de pe măsuţa de toaletă, apoi luă o scoică şi, aplecându-se spre oglindă, începu să se joace cu ea.
E şi nu e. Dar ce mai contează? Nu trebuie decât s-o ating şi va vedea în mine ceea ce vede în fiecare bărbat care vine aici.
Se privi în oglinda oblică.
Şi *de ce-ar vedea altceva? Mai ales când arăt aşa. Şi când spun idioţenii care-i fac faţa să se întunece ca soarele acoperit de nori.*

Auzi o uşă trântindu-se la parter, apoi zgomote de paşi pe scări. Avea un sentiment ciudat de vinovăţie. Puse la loc scoica şi alergă la scaun.
Uşa se deschise. Brigitte intră şi o închise la loc cu spatele.
Chipul ei părea straniu. Obrajii îi erau cuprinşi de fierbinţeală şi ochii căprui măriţi. Avea o expresie de neîncredere sau îndoială, Tom nu ştia sigur.
Rămase rezemată de uşă, fără să rostească un cuvânt.
— Ei?... făcu el, încurajând-o cu un gest al mâinii. Te-ai descotorosit de el?
Ea făcu semn că da.
— Şi a mers... bine? Clătină din cap.
— A mers rău.
Făcu semn că da. Apoi că nu. El zâmbi.
— Nu ştii sigur dacă a mers bine sau rău. Vrei să stai jos?
îi oferi braţul şi o conduse la pat. Ea se lăsă condusă. Se aşeză cu spatele încordat şi-şi împreună mâinile în poală cu afectare. Tom se întoarse la scaunul lui.
— I-am spus că m-am convertit, zise ea brusc.
— Că te-ai...? Clătină din cap cu neîncredere. Ce?
— înainte să cobor, mi-am făcut cruce. Trebuie să mă fi inspirat asta. E singura cale prin care puteam să mă descotorosesc de el. Dar mă tem că m-am descotorosit... pentru totdeauna.
Faţa îi căzu în sfârşit.
— E sursa mea de informaţii de la pod. Ce-am făcut? Privi spre Tom.
— Dacă cineva spune că s-a convertit şi n-a făcut-o, ce fel de păcat e? Strigător la cer, *n'est-ce pas*?*
Tom se pregăti să spună ceva, dar clătină din cap neajutorat.
— Va trebui s-o întreb pe *madame* Bou vier, zise ea gânditoare, într-un anumit sens, m-am şi convertit.
— în ce sens?
Nu-i aşa? (în limba franceză în original) (n.tr.).

— în sensul că acum mă mişc în armonie cu forţa din jurul meu, în loc să-mi doresc doar s-o fac.
— Ce forţă?
Simţi furnicături pe piele. Era exact cuvântul pe care l-ar fi folosit să-i descrie chipul în discuţiile cu Ozzie.
— Forţa binelui şi a libertăţii. Care doreşte eliberarea Franţei. Apoi, dând glas primului gând ce-i trecu prin minte:
— Şi eliberarea... mea.
Urmă un moment de tăcere delicată.
Se ridică de pe pat şi se duse la dulap, unde-şi trecu degetele peste o rozetă încrustată.
— Arată-mi o eliberare care... Tom aşteptă.
Şi aşteptă.
— Care şterge totul? încercă el într-o doară.

— Nu! Arată-mi o eliberare care...
Se întoarse cu spatele, lipindu-şi fruntea de dulap.
— Care schimbă totul?
— Mai taci odată! se răsti ea, cu fruntea rezemată încă de dulap. Momentul se prelungi. Tom îndura cu greu agonia ei de a găsi
cuvântul potrivit. De data aceasta, nu mai căuta doar un cuvânt în engleză. Ii lăsa impresia că nu-1 ştie nici în franceză. Apoi înverşunarea i se potoli.
— Vreau o eliberare care să însemne un loc pentru mine, şopti ea, cu obrajii lipiţi de dulap.
— Şi de ce n-ar fi?
— Poate să spună el ce vrea. Au venit la uşa mea şi m-ar fi vrut dispărută.
— Cine e el?
— Părintele Eppinette. El zice că-i loc şi pentru una ca mine.
— Mi se pare un lucru de la sine înţeles, se aventură Tom, sperând să fie de ajutor.
— Nu le pasă decât de trecutul meu. De răul pe care l-am făcut. De parcă n-aş fi şi eu conştientă de el. Nu-i nevoie să vină biserica să-mi spună că prostituţia e păcat.

Ochii i se umplură de lacrimi şi făcu un efort atât de mare să-şi păstreze cumpătul, că Tom simţi nevoia să meargă la ea. Dar expresia i se schimbă brusc.
— Sunt atât de *furioasăl* De unde să ştie el că nu vreau să fiu împinsă de la spate? Vreau să mă *atragă* acolo ceva din faţă!
— Mie îmi face impresia că e de partea ta.
— Asta mă înfurie cel mai tare.
îşi ascunse faţa, rezemându-şi din nou fruntea de dulap. Ridicându-şi mâinile, îşi trecu degetele şi palmele peste suprafaţa
de lemn.
— Dumnezeu are un loc şi pentru mine. Asta vrea să spună.
— Şi crezi că e aşa? Mâinile ei se opriră în loc.
— La ce bun, dacă nu crezi? .
îi aruncă o privire peste umăr. Tom nu se aştepta la un chip atât de furtunos.
— Ei bine? Crezi că e aşa sau nu?
Mânie, apoi un alt sentiment, apoi din nou de mânie, urmată de un suspin neajutorat. Lacrimile începură să-i curgă şi, într-un acces brusc de furie, trânti uşa de la dulap, făcând să se crape furnirul auriu din lemn de arţar.
Se uită îngrozită.
— Singurul lucru frumos pe care l-am avut!
Suspinând, încercă să cuprindă cu braţele dulapul, iar Tom îşi coborî privirea. Simţea o nevoie teribilă să se ducă la ea. Strânse
pumnii.
— Nu înseamnă nimic dacă nu crezi, zise el. Atunci la ce bun?
O, nu mă băga în seamă.
Se aplecă să-şi ia pălăria, dar o puse jos la loc.
— Păcat că nu-i aici mama. Ea ar şti s-o spună mult mai bine.
— Nu sunt vrednică să stau în preajma ei, i-o trânti Brigitte, ştergându-şi lacrimile cu dosul palmelor. Ca mama lui Alex. Trebuie mai întâi să mă purifice.
Tom clătină din cap.
— Mama mea nu-i aşa.

Un gând îi trecu prin minte.
— Nici Dumnezeu nu-i aşa, Brigitte... Trebuie să ai încredere în bunătatea Lui. Mie îmi face impresia că ai deja. Şi nici nu cred c-a avut vreodată intenţia să te împingă de la spate, ci să te atragă înainte, punându-ţi în faţă binele. Nu trebuie decât să-L urmezi. Şi când ai s-o faci, mă gândesc că ai să laşi

totul în urmă. Cred că aşa stă treaba.
Se întrebă ce-ar fi spus mama lui, apoi dădu din cap.
— Are un loc şi pentru tine.
Ea mângâie cu degetele furnirul crăpat. Lacrimi proaspete îi ţâşniră din ochi.
— Uite ce-am făcut...
— Spune-o, Brigitte, zise el blând. Dă-i drumul.
Degetele îi încremeniră în loc. Buzele îi tremurau. Şi o crăpătură se transformă într-un furnir minunat.
— Are un loc şi pentru mine.
Când îşi aminti că mai era şi altcineva în odaie, privi peste umăr, cu părul negru ciufulit, cu faţa îmbujorată de pe urma furtunii, şi lui Tom i se păru mai frumoasă ca niciodată.
— De ce-ai venit? îl întrebă ea.
— Vor să mă retragă din misiune. Rousseau e sub investigaţie.
— O, nu, suspină ea. îşi dădu la o parte părul din ochi. Apoi, într-o doară: *monsieur* Rousseau... e Greenland?
El ezită, apoi încuviinţă din cap.
— A fost arestat?
Se apropie de marginea patului şi se aşeză.
— Nu încă. Ai fost acolo când au aruncat trupul lui Jasmine lângă cafenele?
— Nu. Marie-Josette a fost acolo, răspunse ea încet. A plâns zile întregi după aceea. Nici măcar n-a cunoscut-o. O pătură de jale s-a aşternut parcă peste tot oraşul pentru femeia aceasta pe care nici măcar n-o cunoşteam. Am aprins o lumânare pentru ea.
Se uită la el.
— Ce mă fac acum cu tine?
— Spune-le că sunt iubitul tău. Că vreau să mă mut aici. Rousseau zice că vor trimite vorbă prin BBC despre preluarea mea. Vor trimite un avion pe o pistă mică de aterizare din localitatea Le Vey. Asta în următoarele câteva zile, în jurul următoarei nopţi cu lună plină.
— Ce loc de ascunzătoare mai e ăsta? Fetele vor intra la bănuieli dacă nu te vor vedea venind şi plecând.
— Nu ştiu. Ne descurcăm noi cumva.
— Deci misiunea s-a încheiat. Rămaseră tăcuţi.
— Ce mai aventură, nu? zise Tom încet.
— Şi cu podul cum rămâne? Cu şarjele, cu...?
— Ne-au scăpat din mâini. Rousseau zice că mai sunt şi alte celule care operează în zonă. Se vor ocupa ele de asta.
Faţa ei părea golită de orice expresie.
— Adevărul e că n-am realizat nimic. Nimic care să conteze.
— Ba bine că nu. Ai deschis uşa.
Se priviră până când obrajii lui Brigitte se colorară într-un roz palid. Zise cu un surâs uşor:
— Nu era nevoie să le vinzi gogoşi cu „tura a doua", dar acum va trebui să-i convingem că eşti iubitul meu. Cred că cel mai isteţ ar fi să coborâm chiar acum, când nu se aşteaptă.
Chipul îi deveni grav.
— Ceva se petrece cu Colette şi Claudio şi nu ştiu ce. Marie-Josette i-a auzit vorbind aseară în bucătărie.
Şovăi.
— I-a auzit pronunţând numele „Cabby". Tom se încorda, rămas fără cuvinte. Brigitte se îmbujora.
— E vina mea. Zilele trecute Marie-Josette m-a întrebat cum te cheamă. M-a luat gura pe dinainte.
Colette se afla şi ea în cameră.
— Ce ne mai potrivim, zise el cu uimire.
— De ce-ar vorbi de tine? se întrebă Brigitte cu voce tare. De ce să te bănuiască? N-are niciun sens. Colette nici măcar nu te cunoaşte.

ii

— Habar n-am.
I se părea cât se poate de bizar ca un miliţian şi o femeie necunoscută să-i pomenească numele de cod.

— Ce s-a întâmplat oare? N-are cum să fie Flacăra. Niciunul n-ar... Dar ce ştiu eu? Nu-i cunosc decât pe Michel şi pe Rafael. Clemmie nu-i de la Flacăra şi... stai puţin, mai e şi Wilkie. Nu l-am întâlnit decât o dată, când a făcut pozele. Dar ei bagă mâna în foc pentru el.
— Trebuie să... Ah, cum se spune...? Să *dezamorsăm* situaţia.
— Să mergem direct acolo şi să-i luăm prin surprindere. Să-i derutăm.
— *Exactement.*
Brigitte îşi împreună mâinile şi le duse la bărbie gânditoare.
— Dacă te muţi aici, dacă te prezint drept iubitul meu, trebuie să rămânem cât mai aproape de adevăr. Aşa zice *madame.* Aşa că lucrezi în continuare la uzină. Dar...
— .. .viaţa în apartamentul lui Michel e plictisitoare.
— Iar acum ţi-a ajuns la urechi şi că n-a fost cuminte şi e sub investigaţie...
— Şi n-am vrut să mai fiu în cale. Mi-am zis: „Hei, ce-ar fi să mă cazez aici o vreme, din moment ce sunt noul tău iubit"?
— *Oui.*
Părea uşor stânjenită.
— Dar fetele mă cunosc. Ştiu că nu m-a mai interesat niciun bărbat de la... Va trebui să le „vindem gogoşi", cum spui tu. Sunt cu ochii pe noi.
— Am impresia că-i o ocupaţie naţională, zise Tom, ridicând din umeri. Floare la ureche. Cum te comportai în prezenţa lui...?
Se întrebă dacă nu-l luase iar gura pe dinainte. Oare nu putea petrece niciun minut cu Brigitte fără să dea cu bâta în baltă?
— Va trebui să mă iei în braţe, zise ea posomorâtă. Şi să ne ţinem de mână.
— Nu lăsa asta să-ţi strice ziua, i-o trânti el. Acasă nu sunt chiar atât de rău. Nu că aici m-ar crede cineva. Regret că îţi par atât de respingător.

lt< Ea se aprinse de indignare.
— Nu asta am vrut să... *Tu* eşti ăla care nu vrea să stea cu mine nici pe...
înşfacă o pernă şi-şi îngropa faţa în ea, strigând câteva cuvinte sau doar ţipând, Tom nu reuşi să-şi dea seama.
— Angoasă de Ocupaţie, comentă el.
Ea dădu perna la o parte cu demnitate şi-şi aranja părul ciufulit.
— Nu putem merge jos aşa. La urma urmei, suntem *îndrăgostiţii* Azvârli perna la o parte, sări în picioare şi-l trase de mânecă
pentru a-l face să se ridice. El se încăpăţâna. Trase şi mai tare, declarând:
— Of, nu fi copil. El se ridică. Brigitte îl privi.
— Uită-te în ochii mei. Haide, nu fi... nu fi *prostuţ,* Cabby. E treabă serioasă. E viaţa ta în joc. Dincolo de uşa mea nu te paşte decât pieirea. Nu le da motive să se gândească de două ori în privinţa ta. Le-a ajuns la urechi numele de Cabby? Şi ce dacă? Numele tău e Kees.
El se uită în ochii ei. Şi în timp ce o privea, orice urmă de frivolitate i se topi. Ea făcea să pară treaba cât se poate de serioasă. O chestiune de viaţă şi de moarte. Şi nu voia decât să-l ferească de primejdie.
— Ia-mă după mijloc.
Se supuse şi nu se simţi stânjenit, nemaiprivind-o în ochi.
— Mângâie-mă pe păr, îi porunci ea cu mai puţină severitate, întinse mâna să-i netezească o şuviţă neagră de pe faţă şi
degetul îi întârzie pe obrazul ei. Avusese dreptate în ceea ce o priveşte. Simţi un curent ce îi trecu drept prin inimă.
— *Voilă,* uite care-i povestea noastră: Vrem să ne căsătorim. Mă vei lua cu tine peste graniţă. Ştii că intenţionez să scriu memoriale de călătorie după ce se termină războiul. Vrei să mă duci în America, să-mi arăţi toate splendorile ei, ca să scriu o carte în franceză pentru francezi.

▪ ▪▪″

h

Ochii i se pierdură în depărtare şi surâse uşor la ceea ce văzu.
— îi voi interpreta splendorile. E un memorial ce merită citit.
— Memorial...
îi trasă cu degetul conturul buzelor. îi apăsă uşor buza în jos, examinând-o scurt, şi zise:
— Ai dinţi frumoşi.
Ea zâmbi în pofida voinţei ei, iar el rânji. Se simţi dintr-odată mai uşor.
— Ai fi bună de lider, să ştii. Ai putea coordona o întreagă celulă a Rezistenţei. Ar trebui să vorbeşti cu Rafael, poate că...
— Cabby, trebuie să fii serios.
— Nu-mi spune Cabby, zise el, cât se poate de serios. Nu când suntem doar noi doi. Spune-mi Tom.
Ochii ei căprui se umplură de nelinişte.
— Nu! Nici măcar în *gând* n-am să-ţi pronunţ numele! Tu eşti Kees, Kees.
— N-am să te duc în America.
Ea clipi din ochi şi el îi explică blând:
— Nu sunt din America, ai uitat? Sunt din Olanda. Ai să interpretezi splendorile Olandei.
Ducându-şi mâna la frunte, ea bolborosi ceva în franceză.
— Nu-ţi face griji. Ai să te descurci. Ne vom descurca, îşi desprinse mâna de după mijlocul ei.
— Orice-am spune, va trebui să ne gândim de două ori înainte să deschidem gura. Din momentul în care ieşim pe uşa aia, eu sunt Kees, tu eşti iubita mea şi suntem îndrăgostiţi.
încercă să-i ofere în schimb o privire la fel de liniştitoare ca a ei. îşi luă haina de pe pat şi ea se ridică pe vârfuri să-i pună chipiul, îi întinse braţul, ea şi-1 strecură pe al ei într-al lui şi coborâră împreună scările.
La intrarea în salon se opriră. în stomacul lui Tom părea să se războiască o oştire întreagă de şobolani. Scrâşni din dinţi. Hotărî să-şi lase la o parte teama de dragul lui Michel, al lui Rafael, al lui Clemmie, cât şi pentru propria-i piele; să o ignore cu desăvârşire.
Era nazist olandez. Era de partea învingătorilor, mândru şi de temut. Hitler nu-i cucerise naţiunea, ci o eliberase. Hitler îi oferise şansa să stea cu capul sus. Hitler îi arăta ce să facă cu înfrângerea: s-o facă cocoloş şi s-o arunce înapoi.
— E o plăcere să-1 aud pe Glenn Miller.
Luă mâna lui Brigitte, care era rece ca a lui, şi-i zâmbi. Ea îşi ridică privirea şi murmură şovăitoare:
— Suntem îndrăgostiţi.
El o strânse de mână şi şopti:
— O dragoste nebună, iubito.
— Ai iubită?
— Doar pe tine, draga mea.
— Acasă, în... Olanda, vreau să zic.
— Am lăsat cu inima frântă o fată de nouă ani pe nume Greetje.
-Dar...? Clătină din cap.
— Iubita mea s-a prăbuşit la Cabourg. Ea zâmbi.
— Am să-i ţin eu locul.
— Mai greu. A primit una drept în inimă pentru mine.
îşi abătu privirea, încercând să-şi potolească şobolanii ce i se căţărau în gâtlej. Cu Brigitte de

braţ, înghiţi în sec, trecu pragul uşii şi în momentul în care o făcu...
Frica îl părăsi.
Cu un aer mândru şi auster, îşi roti ochii prin încăpere, ca şi când s-ar fi aşteptat să fie întâmpinat cu surle şi trâmbiţe. Bărbatului brunet ce clipea surprins - şi care, fără îndoială, era Claudio - nu-i aruncă decât o privire scurtă, condescendentă. îşi aţinti în schimb ochii spre fata din braţele lui, care trebuia să fie Colette şi catadicsi să-i acorde două secunde lipsite de interes. Trecu mai departe, salutând-o pe Marie-Josette de parcă ar fi fost prieteni de-o viaţă, dar tratându-1 pe clientul ei soldat cu o politeţe glacială, ca de la superior la inferior. Trecu la Simone,

căruia îi dărui un zâmbet şters, apoi îl salută indiferent cu capul pe bărbatul urâcios cu căutătură duşmănoasă de lângă ea.
Schiţă fiecare gest fără efort. Simţea că-şi umple uniforma şi statura cu un sentiment ce-i lipsise în ultimele săptămâni: cel al datoriei. Acesta reveni într-un val de mângâiere; nu-1 părăsise şi nu fusese părăsit de el. Nu o făcuse de oaie. Putea să le vândă gogoşi în toate privinţele - a rangului său, a afecţiunii pentru fata de lângă el, a tot ce făcea din Kees Nieuwenhuis un nazist olandez.
Era dator faţă de America, ţara pe care el şi părinţii lui ajunseseră s-o iubească; faţă de fata de lângă el, faţă de bărbatul care nu îndurase să-şi ia rămas bun şi care acum se îngrijora pentru el la Caen, faţă de bătrânica din Cabourg care făcuse atâta caz de rănile lui şi-i dăruise un nasture. Dar mai presus de orice - şi asta îl răscolea pe dinăuntru - era dator faţă de băieţii de la escadrilă, să se întoarcă şi să mai lupte o dată alături de ei.
îşi pierduse iubita, dar acum simţea că zboară. Va trece cu bine prin această încercare, se va întoarce în Anglia şi când va reveni, o va face cu o hoardă cum nu se mai pomenise, în cea mai mare invazie militară din istorie, invazie menită să elibereze nu o ţară uitată de Dumnezeu, ci o ţară pe care Dumnezeu n-o abandonase.
O conduse pe Brigitte în mijlocul camerei.
— Doamnelor şi domnilor, anunţă el politicos, pronunţând fiecare cuvânt în engleză cu accentul olandez al tatălui său, vă rog să-mi acordaţi puţină atenţie: Sunt maiorul Kees Nieuwenhuis şi am plăcerea să vă anunţ că astăzi am cerut-o de soţie pe această doamnă.
îşi îndreptă ochii spre ea. O forţă susţinătoare îi făcu inima să tresalte când privi în ochii ei căprui.
— Şi a spus „da".
Auzi fluierături, aplauze şi urări, cele mai multe din partea lui Marie-Josette şi a soldatului ei, dar acestea păreau să se estompeze pe măsură ce o privea pe Brigitte. Şi înainte să-şi dea seama, se pomeni vânzându-le gogoşi în toată regula şi constată

că sărutul ei putea să lumineze o încăpere întreagă la fel de bine ca şi chipul ei.
Când sărutul se sfârşi, abia reuşi să se dumirească unde se afla. Mâinile îi erau în părul ei. Respira greu, dezorientat. Ar fi preferat să se afle cu ea oriunde altundeva, numai într-o cameră plină de oameni nu. Voia să ştie cine o sărutase în realitate: Kees sau Tom.

18

Marie-Josette se dovedi la înălţime. Desigur, susţinea că nu ştie în ce s-a băgat Brigitte şi nici nu vrea să ştie. Ştia în schimb despre Cabby că trebuia să fie aliat din cele relatate de Brigitte despre venirea invaziei. Mai ştia şi că Colette şi Claudio puneau ceva la cale, după ce îi auzise menţionând numele lui Cabby în bucătărie. Şi dintre toate fetele, ea ştia cel mai bine că Brigitte nu-şi putea dărui inima niciunui alt bărbat după Jean-Paul Dubois. Şi se dovedi la înălţime.
Rămase în picioare înaintea lui Brigitte, cu palmele împreunate dramatic la inimă într-un moment de aprig sentimentalism, apoi începu să dea din mâini, să chiuie şi să danseze pe loc, aruncându-şi braţele în jurul ei.

— O, ce mă bucur pentru tine! strigă ea, îmbrăţişând-o sălbatic şi legănând-o înainte şi înapoi. Apoi îi dădu drumul şi, ridi-cându-se în vârful picioarelor, îl apucă de rever pe Tom şi-1 trase spre ea să-1 sărute pe obraz.
— Şampanie! propuse ea celor din cameră. Ne trebuie şampanie! Avem ceva spumos?
— Am eu o sticlă de Badoit, se oferi Simone, zâmbind cu gura până la urechi. O păstram pentru invazie, dar...
— Nu putem face asta, protestă Brigitte, ţinându-1 strâns de braţ pe Cabby.

— Nu fi ridicolă, zise Simone voioasă şi porni spre uşă. Nu te-am mai văzut în viaţa mea atât de fericită. Era şi timpul să fii fericită.
— Par fericită? se minună Brigitte cu un surâs.
îşi ridică privirea spre Cabby şi o, ce uşor i se părea acest joc! Zâmbetul ce-i tăia respiraţia, ochii albaştri ca şi cerul de unde veniseră... se pomeni privindu-i buzele şi zâmbi brusc. Ce-i drept, *el* îşi juca rolul în mod desăvârşit, fapt ce o ajuta să şi-1 joace şi ea pe al ei. Plină de îndrăzneală, îşi ridică faţa pentru un nou sărut şi nu-i scăpă licărirea poznaşă din ochii lui când se aplecă să-i facă pe plac.
Un fluierat aprobator veni din partea soldatului lui Marie-Josette.
Nu, de la Paris încoace nu mai fusese fericită.
Cum putea s-o sărute aşa, dacă nu...
Se retrase.
Nu, Brigitte, îşi zise ea cu blândeţe. *Nu-i decât un rol. Nu e Jean-Paul.*
Şi nici n-aş vrea să fie.
— La asta nu mă aşteptam, zise încet Colette, şi pentru ea era un comentariu la fel de generos ca şi când i-ar fi oferit un mănunchi de felicitări. Stătea în braţele lui Claudio lângă radio. Chipul acestuia, umbrit mereu de barba de o zi, părea greu de descifrat. Atenţia lui circumspectă era îndreptată spre Cabby.
Adevărul era că, în ciuda remarcii ei civilizate, chipul lui Colette părea să împărtăşească vigilenţa lui Claudio. Brigitte o putea citi mai uşor decât pe Claudio; descifra o urmă de îndoială în ochii căprui. De ce se îndoia? De logodna lor? De Cabby?
— Hai să-ţi cunoaştem mai bine bărbatul! exclamă Marie-Josette, invitându-1 cu un gest pe canapea.
Ea şi soldatul ei aduseră scaune. Soldatul lui Simone, Bruno sau cum îl chema, părea singurul nesigur de ce se petrece şi nu prea încântat de propria-i nesiguranţă. Bolborosi ceva într-o limbă pe care Brigitte n-o recunoscu, una de origine slavă, se ridică de pe canapea şi ieşi din încăpere. Uşa din dos se trânti.

— Bine c-am scăpat de un aşa sac de veselie, comentă Marie-Josette. L-ar deprima şi pe sfântul Petru.
Goli măsuţa de cafea de reviste chiar în momentul când Simone se întoarse cu o tavă. Pe tavă se aflau câteva păhărele, un deschizător şi sticla de Badoit.
— Sunteţi din Olanda, domnule maior? îl întrebă soldatul lui Marie-Josette, privindu-i epoleţii.
Continuă plin de speranţă:
— *Sprechen Sie Deutsch?"*
— *Nein, nur wenig",* răspunse Cabby, indicând un spaţiu minuscul între degetul mare şi cel arătător. *Ik spreek Nederlands"".* Şi engleza.
— E un Matterhorn*"* blond, zise Marie-Josette în franceză, stu-diindu-1 şăgalnic din cap până-n picioare. Ştii cum să ţi-i alegi, Brigitte.
împărţi paharele împreună cu Simone, după care aceasta desfăcu sticla de Badoit. Lansă dopul în tavan, stârnind chicoteli din partea celorlalţi.
— Uite... Aiciţi-e şampania, Marie-Josette.
— Şampanie de Ocupaţie, replică aceasta veselă.
Deşi simţea o urmă de vinovăţie la gândul că Simone desfăcuse sticla pentru ei, Brigitte se înduioşa privind-o cum împarte cu grijă preţioasa apă minerală efervescentă. îi întâlni privirea şi-i trimise un

sărut cu degetele. Simone zâmbi.
Marie-Josette ridică paharul.
— Pentru Brigitte şi Kees!
— în engleză, te rog, Marie-Josette! strigă Brigitte. Aceasta dădu din cap cu drăgălăşenie şi continuă în engleză:
— Pentru Brigitte şi Kees! Pentru dragoste în vreme de război!
— Luaţi aminte cu toţii!
— Pentru dragoste în vreme de război!
* Vorbiţi germana? (în limba germană în original) (n.tr.). ** Nu, doar puţin (în limba germană în original) (n.tr.). *** Vorbesc olandeza (în limba olandeză în original) (n.tr.). **** Munte situat la graniţa dintre Elveţia şi Italia, având forma unei piramide abrupte şi înclinate (n.tr.).

Paharele se ridicară cu clinchete şi fericirea pe care o simţea Brigitte ar fi trebuit să fie artificială. Cabby părea să se distreze şi el de minune.
— Mulţumesc, le spuse într-o engleză cu accent olandez. Brigitte mi-a povestit de oamenii buni de aici. Mă simt onorat.
îşi înclină uşor capul şi se aşeză lângă Brigitte pe canapea, în timp ce ceilalţi făcură un semicerc cu scaunele în jurul lor. Colette îşi reluă poziţia în poala lui Claudio.
— Povestiţi-mi despre voi, îi îndemnă Cabby. Sorbi o înghiţitură din pahar, ochind-o pe Colette.
— Tu trebuie să fii Colette. Brigitte mi-a spus că te cunoaşte de la Paris.
Colette se sforţa să zâmbească.
— Lucram la o florărie peste drum de hotelul de Crillon. Ea lucra la Ambasada Statelor Unite.
— Cum e Parisul? întrebă Cabby cu un aer nostalgic. Nu l-am vizitat niciodată. îmi doresc tare mult să văd turnul Eiffel.
Colette aruncă o privire spre epoleţi.
— Nu poţi obţine un transfer?
— O, nu te lăsa amăgită, făcu Cabby. Sunt nazist olandez, nu nazist german. îmi apreciază partidul, dar sângele nu. Aş putea la fel de bine să fiu caporal.
Privi spre soldatul de la pod.
— Fără supărare.
Soldatul se uită la Marie-Josette, cerându-i să-i traducă. Când aceasta o făcu, schiţă un gest larg de bunăvoinţă. îi spuse ceva repede în germană şi Marie-Josette traduse:
— Da, există prejudecăţi, ceea ce e regretabil, dar nu pentru multă vreme. în curând toţi vor fi priviţi ca un singur sânge pentru Reich.
O parte din entuziasmul ei se evaporă.
— Unde eşti repartizat? întrebă Colette.
— Am fost repartizat de Rommel însuşi, răspunse Cabby cu mândrie. Nu vreau să - cum se zice? - să mă laud. Mama îmi spune să mă păzesc de mândrie.

Schiţă un zâmbet timid.
— Dar adevărul e că-i o onoare, *ja?*
Brigitte văzu cum urechile lui Claudio se ciuliră la auzul numelui lui Rommel. Acesta aruncă o privire spre Colette, care-i traduse, căci nu pricepea nicio boabă de engleză. O îndemnă să-l întrebe unde fusese cantonat de Rommel.
— Trebuie să-i interoghez pe recruţii olandezi de la uzina Rousseau. Misiunea mea e să... detectez. înţelegeţi? Să detectez dacă lucrează pentru Rezistenţă.
Ridică din umeri.
— Dar acum proprietarul însuşi e... Cum se spune?... Detectat. Poate Rommel a avut dreptate, *ja?*
Ceva ciudat se petrece aici.
— Rommel în persoană, rosti Colette impresionată. Sau mai degrabă derutată?
— Vreţi să vă arăt documentele? Eu le scot numai să le admir. Să fiu sincer - şi ridică uşor din umeri - nu l-am întâlnit niciodată personal. E un vis, ca şi Parisul.
Scotoci printr-un buzunar interior al jachetei, le scoase şi arătă cu mândrie spre semnătură.

— Am să le păstrez, *ja?* Să le vadă şi nepoţii mei.
Colette şi Claudio veniră mai în faţă. Ceilalţi trei se îmbulziră şi ei. Cabby arătă spre semnătura lui Rommel. Urmară murmure pline de respect, mai ales din partea soldatului german, care-l privea acum cu un soi de veneraţie. Brigitte în schimb îşi îndreptă atenţia spre Colette şi Claudio. Nu-i scăpă schimbul subtil de priviri dintre aceştia când îşi reluară locurile. Ce vroia să însemne acel schimb de priviri? Amândoi păreau să aibă îndoieli. Şi asta nu putea fi decât un semn bun.
— Tommy Dorsey, *ja?* zise Cabby, arătând spre radio cu entuziasm. *Wat prachtig'l* E *minunat* să-l ascult! Unde stau eu, nu au radio!
Gemu, ducându-şi mâna la inimă.
— De mult n-am mai ascultat muzică bună.
— De-acum poţi s-o asculţi tot timpul, iubitule, zise Brigitte, zâmbindu-i.
* Ce frumos (în limba olandeză în original) (n.tr.).

Se uită la ceilalţi.
— Doamnelor, trebuie să vă anunţ că... l-am invitat pe Kees să locuiască o vreme cu noi. Până se mai limpezesc apele la uzina Rousseau.
Se rezemă de Cabby şi-şi trecu degetele peste braţul lui.
— *Mon cher",* acum ai parte de muzică după placul inimii.
— Am avut parte de muzică din ziua când te-am întâlnit, răspunse acesta, punându-şi mâna peste a ei.
Ea zâmbi sincer, pur şi simplu pentru că se distra de minune. Se priveau în ochi, împărtăşindu-şi încântarea, când glasul lui Colette răsună răspicat:
— Tom.
Cuvântul tăie aerul ca un proiectil de artilerie şi căzu ca o ploaie de gheaţă invizibilă, făcând totul în jur să îngheţe - ochii, zâmbetele de pe faţă, inima lui Brigitte.
Cum să iasă din încurcătură, cum să se comporte natural? Dar chiar când mintea îi căuta cu disperare o reacţie potrivită, îşi dădu seama că era prea târziu. Simţi mâna lui Cabby strângând-o pe a ei, insuflându-i curaj, mângâind-o, liniştind-o. încerca s-o consoleze.
Se priviră adânc în ochi, conştienţi că jocul s-a sfârşit. Şi ca la un semn, se uitară amândoi la Colette.
Tensiunea din cameră pocnea şi pârâia ca un cablu electric doborât la pământ.
Colette avea chipul îmbujorat şi ochii triumfători, dar era un triumf ce părea să o înfricoşeze. Privirea ei aţintită spre Cabby o săgeta o clipă pe Brigitte; ce ascundea în spatele ei? Nu-şi dădea seama.
Brigitte încercă să-i privească pe amândoi în acelaşi timp, dar Claudio fu cel care-i reţinu atenţia, umplând-o de groază.
Pe el triumful nu-l speria. îl făcea să crească.
Ochii îi sclipeau ca un foc de tabără. Iar felul în care îl privea pe Cabby o făcu să vrea să se arunce între ei.
Claudio şi Colette se ridicară. El o luă de mână şi ieşiră împreună din cameră.
Dragul meu (în limba franceză în original) (n.tr.).

— Ce s-a întâmplat? întrebă Simone perplexă, cu paharul
în mână.
Din poziţia unde se afla, Brigitte zărea holul spre uşa din spate. Şi detaliul stupid pe care-l sesiză o înfricoşa mai tare ca orice: Claudio îşi luă chipiul de miliţian din vârful cuierului, îl trase pe cap şi ieşi - fără să-şi mai verifice înfăţişarea în oglindă.
Brigitte gemu.
— Ceva groaznic s-a întâmplat.
Era trecut de miezul nopţii. Nu cu mult după ce Claudio şi Colette ieşiră din încăpere, Tom şi Brigitte plecară şi ei.
încotro o luase Claudio? Plecase direct la *Milice?* In afara notelor în crescendo ale muzicii din salon, întreaga casă era
cufundată în tăcere.
Stăteau pe pat. Tom simţea nevoia s-o ia în braţe, să-i alunge temerile. Dar nu-şi permise s-o atingă. Nu aici, nu acum, când avea atâta nevoie de ea, când şi ea avea atâta nevoie de el.

— Ce ne facem? făcu Brigitte cu jumătate de gură, pe un ton sec ce reflecta starea lui de spirit din acel moment.
— Nu ştiu.
— Trebuie să pleci. Cu cât mai repede, cu atât mai bine.
— Şi unde să merg?
— Aş putea să te duc la capelă. Dar nu ştiu dacă-i o idee bună. Nu ştiu dacă au destulă încredere în mine să mă lase să aduc pe cineva ca tine. Ar putea să te împuşte înainte să ajungi la trepte.
— Cunosc parola. Asta le va da încredere. Clătină încet din cap.
— De unde această scurgere de informaţii? De la Flacăra?
Wilkie? Sper că nu el ne-a trădat...
— Nu, stai puţin! Nu la capelă - Colette ştie că mă duc la castel când sunt supărată şi poate ştie şi de ce. La urma urmei, a ştiut că te cheamă Tom.
Glasul i se stinse într-o şoaptă neîncrezătoare.
— Să fie spioană? *Colettel* Continuă cu glas blând.

— Cine m-a sărutat? Kees sau Tom?
— Kees, minţi el.
Se auzi o uşoară bătaie în uşă şi aceasta se deschise înainte ca vreunul să apuce să schiţeze vreo mişcare. Era Marie-Josette.
— Brigitte... şopti ea, dându-se la o parte. Din spatele ei se ivi Rafael.
După ce se holbă uluit un moment, Tom sări din pat şi-l trase în cameră. Marie-Josette se retrase pe hol, închizând uşa în urma ei.
— Rafael, ce...?
— Rousseau n-a vrut să mă lase să vin, zise Rafael cu chipul absent, cu tonul lipsit de orice expresie. N-a vrut să-ţi spun. Dar îţi datorăm adevărul. Au arestat-o pe Clemmie.
Tom se dădu câţiva paşi înapoi. Brigitte se grăbi lângă el.
— Unde e? întrebă el răguşit.
Lui Rafael îi luă ceva vreme să se dumirească de întrebare şi, când în sfârşit o făcu, clătină din cap absent.
— La o închisoare din Cabourg. Nu contează.
— Nu contează? Să înţeleg că vreţi s-o lăsaţi acolo? Atâta merită Clemmie?
— Nu mă înţelegi. Nu mai e nimic de făcut.
Ridică mâinile într-un gest disperat, apoi le lăsă să cadă la loc.
— Vor s-o transfere la Paris, la Fort de Romainville, pe ea şi pe cei trei evrei. Am aflat de la secretara lui Rousseau cu nici o oră în urmă. Rousseau e... într-o stare cumplită.
— Stai puţin! Şi toţi cei pe care i-a salvat? Toţi... piloţii? Şi mitraliorii? Nici măcar nu veţi încerca? Dacă se duce ea, tot războiul se duce de râpă! Tot războiul!
— E o închisoare SS-istă, Cabby.
— Mă cheamă Tom!
— Te rog, vorbeşte mai încet! îl imploră Brigitte.
— Michel mi-a spus ce i-au făcut lui Jasmine.
— Nu vor face asta cu o femeie în vârstă, zise Rafael.
— Cine din ţara asta poate să mă convingă? urlă Tom.

— Tom, te rog, şuieră Brigitte. Să nu te audă. îi făcu semn să-1 lase în pace.

— E prea târziu... Ştii bine.
Brigitte bătu de trei ori din picior, strigând de frustrare.
— Ne irosim... Marie-Josette dădu buzna pe uşă.
— Sunt aici! *Milice,* jandarmii!
— E prea târziu, făcu Tom ca paralizat.
— Prea târziu *nu,* dar *de două ori* mai dificil, mormăi Brigitte.
Veniţi cu mine. Amândoi.
înşfacă haina şi pălăria lui Tom şi i se adresă lui Marie-Josette:
— Spune-le că l-am dus la castel! Repede!
Marie-Josette dădu din cap şi porni spre uşă cu faţa albă ca varul.
— Nu! interveni Tom aspru. Trimite-i oriunde, numai acolo nu! Ea încuviinţă din nou şi o luă la fugă.
Brigitte îl apucă de braţ pe Rafael şi-i împinse pe amândoi pe hol. îi zori spre camera lui Colette. Aceasta fusese odată a lui Brigitte, pe vremea când venea în vizită la bunicul ei în copilărie. Fereastra avea o bordură decorativă ce dădea în colţul frontonului. De acolo, deşi nu se putea coborî, se putea urca şi trece de cealaltă parte, unde o conductă cobora de la jgheabul de scurgere până jos. Conducta trecea prin dreptul salonului. Zgomotele de paşi se auzeau din spate.
Brigitte făcuse acest traseu de nenumărate ori când era copil. Dar dacă va rezista conducta la greutatea unui bărbat de gabaritul lui Tom, n-avea de unde să ştie. Nu le rămânea decât să încerce.
Smuci uşa - şi acolo, în încăperea întunecoasă, se afla Colette, lipită de fereastră ca o santinelă iscoditoare. Se întoarse spre ei.
— Ce te faci acum, Brigitte? Sunt chiar la uşa ta!
— O, Colette! De ce n-ai vrut să-mi fii prietenă?
— L-ai trădat pe Jean-Paul! îi aruncă ea în faţă. Ştii de câte ori a venit la mine să-ţi cumpere flori? Nu le-ai meritat! Ar fi fost gata să *moară* pentru tine! Merita măcar atât - să trăieşti pentru el! Dar l-ai trădat cu fiecare client!
Brigitte încremeni.
— Câţi bărbaţi mai fac asta? continuă Colette, cu buzele tre-murânde, cu lacrimile inundându-i ochii căprui. De patruzeci

şi şapte de ori, Brigitte. De patruzeci şi şapte **de ori ţi-a cumpărat** flori. Bag mâna în foc că nici n-ai ştiut.
îşi trecu braţul peste faţă.
O, *Colette.*
Răscolită, nemângâiată.
De unde să fi ştiut c-aifost şi tu îndrăgostită de el?
Simţi o durere aprinsă în inimă pentru Colette şi închise ochii strâns.
O, *Dumnezeule, Te rog... ajută-mă să aterizez de partea umanităţii.*
— Ai dreptate, Colette, şopti ea. L-am trădat. Nu l-am meritat. Colette se aşteptase la orice, numai la asta nu. Lăsă să-i scape
un suspin deznădăjduit şi buzele i se întredeschiseră, dar nu zise nimic. Se linişti. îşi lăsă jos braţul. O măsură cu privirea pe Brigitte, apoi pe Rafael şi pe Tom. Rosti cu glas monoton:
— Nu vă duceţi la castel. Ieşi din încăpere.
Brigitte deschise fereastra cu o smucitură şi se aplecă să privească în jos. Auzi vocea lui Marie-Josette de la uşa din spate, întorcându-se, le făcu semn să se apropie.
— Sunt la uşa din dos. Mergeţi până la marginea frontonului. Apoi urcaţi şi treceţi de cealaltă parte. Veţi da peste o conductă.
Rafael porni primul şi, după ce bâjbâi atent după un loc unde să-şi pună piciorul, ceilalţi îi văzură degetele desprinzându-i-se de pe geam. Auziră foşnete înăbuşite în timp ce se căţăra pe zid, apoi zgomot de paşi deasupra capului. Urmă un fluierat domol şi scurt. Brigitte se întoarse spre Tom.

— Ia-o pe drumul spre Le Port. Du-te drept la *Mairie.* în stânga ai să dai peste un magazin numit „Broderia", chiar înainte de cafeneaua de la pod. Spune-i lui *madame* Bouvier că Brigitte te-a trimis.
Adăugă:
— Foloseşte parola „locotenent Kirsch". Du-te!
El începu să se înghesuie prin fereastră, dar se opri şi **privi înapoi.**
— Eu te-am sărutat. Şi se făcu nevăzut.

19

Era unu şi un sfert dimineaţa. Ceasul de pe poliţă ticăia -singurul zgomot din încăpere, cu excepţia trosniturilor şi a pârâiturilor de la focul din cămin.
Michel şi Charlotte şedeau lângă şemineu în zona tatălui său, cu ochii aţintiţi spre jăraticul adormit. Soţul lui Charlotte, Ger ard, păşea înainte şi-napoi prin faţa rafturilor cu cărţi, cu mâinile la
spate.
— Mai bine plecaţi, zise Michel, surprins să-şi audă propriul
glas. Căzuse într-un fel de toropeală.
— Nu vă vom lăsa singur, *monsieur* Rousseau, zise Charlotte.
— Clemmie e în impas, nu eu. Pe mine m-a scos Braun. Cred că-i om bun, Charlotte. Greu de spus, cu nemţii ăştia.
— Ştiu că-i om bun.
Michel privi spre ea şi o zări pentru prima oară de când sosise cu mai bine de o oră în urmă. Ea aprinsese lumina. îi pusese o haină pe umeri. Pregătise cafeaua. Gerard făcuse focul.
îşi roti ochii prin încăpere. Tata stătea de obicei în scaunul acela. Frangois eliberase dulapul pentru a-1 folosi ca loc de ascunzătoare. Wilkie transmitea şi recepţiona informaţii prin radio. Rafael primea ordine. El îşi făcea jocul cu Braun, iar Charlotte bătea la maşină, întocmea statele de plată, făcea comisioane - şi coordona o celulă a Rezistenţei numită *Sept.* Şapte.

— De atâtea ori cade un om drept şi se ridică din nou, îi spusese ea acum o oră.
Sept era specializată în informaţii, în tipărirea şi distribuirea de ziare subterane. Numele ziarului ei, tipărit de Gerard la o tiparniţă veche din magazia unei biserici, era *Les Sept Fois. De şapte ori.* Michel îl citise de nenumărate ori, fără să ştie că autorul anonim nu era altul decât propria-i secretară.
In zilele de început ale Ocupaţiei, eforturile celor dornici să facă ceva se îndreptau în primul rând în direcţia punerii la dispoziţia publicului francez a unor informaţii corecte şi concrete legate de progresul Aliaţilor şi al Axei. Informaţiile îi uneau şi le dădeau speranţă. Discursurile lui de Gaulle, ratate la începutul războiului de cei care n-aveau acces la BBC - adică de majoritatea publicului - erau tipărite în ziare. Discursuri de-ale lui Churchill şi Roosevelt; mesaje încurajatoare de la preoţii catolici şi anglicani; rubrici cu sfaturi despre cum să reziste fără să fie bătători la ochi; soluţii practice pentru folosirea mai eficientă a combustibilului; reţete culinare menite să facă mâncarea să ţină mai mult şi să aibă gust mai bun - toate se aflau în *Les Sept Fois,* unde fuseseră de ani de zile.
— Ar fi trebuit să-mi dau seama, comentă Michel. Charlotte ridică uşor din sprânceană aprobator. Faţa ei ridată,
marcând trecerea de la vârsta mijlocie la bătrâneţe, dădea semne de epuizare. Dar în ochii căprui, adânci, sclipea o licărire de satisfacţie.
— Mi s-a părut mie că unele lucruri sună cunoscute.
— Unele sunt chiar din gura dumneavoastră.
— Ideea de a face bulgări din praf de cărbune şi ziar...
— Ea dumneavoastră.
— E de fapt a lui Mărie, soţia lui Francois. Şi ai amintit de o femeie care a spus: „înfrângerea o putem accepta; colaborarea, niciodată." M-a surprins. M-am simţit încurajat că şi alţii gândesc ca mine.

— Mi-a plăcut cum sună de pe buzele unei femei.
— Ce-ai făcut cu cartea?

— Am vrut să-i dau foc, admise ea. Dar pe urmă mi-am zis că, dacă lucrurile merg foarte prost, într-o zi, după ani şi ani de zile, oamenii vor trebui s-o ştie. Le va prinde bine să dea peste ea în vreo mansardă şi să citească notiţele făcute de tatăl dumneavoastră pe margine. Să-şi facă o idee despre cum a început nebunia.
— Cu Hitler a început? se întrebă Michel.
— Poate că nu. Răul lui nu e unic. Doar foarte vechi. Faptul cel mai remarcabil legat de Charlotte era că, în realitate, n-avea nimic remarcabil. Era o femeie măruntă, cu faţă comună şi comportament timid. Ba chiar puţin plictisitoare. Fusese plinuţă în anii de dinainte de Ocupaţie, iar acum îşi purta trupul costeliv cu o răbdare a spiritului care - avea impresia Michel - îi făcea plăcere. Unii oameni îndurau umilinţele şi vicisitudinile Ocupaţiei cu o satisfacţie înverşunată. Charlotte se număra printre aceştia. Dar nimic din atitudinea ei stoică nu lăsa să se întrevadă activităţile ilicite în care era implicată şi cu atât mai puţin discernământul ce izvora din peniţa ei ilicită.
Zări o pată mică, iritantă, pe bluză şi o şterse, examinând rezultatul, apoi îşi ridică ochii spre ceasul de pe cămin.
— Te rog, Charlotte, protestă Michel. Du-te acasă. Odihneşte-te puţin. Gerard, du-ţi soţia acasă.
— Credeţi că ascultă de mine? mârâi Gerard.
— Mă întreb cum s-a descurcat Rafael, gândi Charlotte cu
voce tare.
Rolul ei era încă nou pentru Michel.
— Nici măcar nu-i mai spui Andre. L-am avertizat să nu
meargă.
— Să fiu în locul pilotului, aş prefera să ştiu.
— Şi eu, zise Gerard.
; Michel scutură din cap.
; — I-ar fi fost mai bine să nu ştie. Ar fi fost un act caritabil.
Rafael se afla la birou când se întoarse Michel, după ce-1 trimisese pe Tom la Benouville. Tânărul aflase despre Clemmie în modul cel mai dezagreabil: fusese acolo.

Aterizarea avionului B-17 fusese catastrofică, fără paraşute, fără supravieţuitori, ucigând un număr încă nedeterminat de civili la prăbuşirea peste o fermă din afara localităţii Houlgate. Lovit pe uscat, pilotul făcuse un efort curajos să plonjeze în mare. Rafael ajunse la locul accidentului în timp ce vecinii căutau după supravieţuitori printre rămăşiţele epavei fumegânde. Nu mai era nimic de făcut, aşa că se hotărî s-o viziteze pe Clemmie în drum spre Caen.
Pentru prima oară, perdeaua de la geamul din bucătărie era trasă doar pe jumătate. Să fi fost trasă în întregime, ar fi ştiut că poate să intre. Rafael aproape uită să o verifice. Când o făcu, consternarea îi tăie picioarele. Era cu neputinţă ca tocmai Clemmie să dea de bucluc. Oricine, numai Clemmie nu. Era imposibil.
Se ghemui pe vine în gardul viu de peste drum, unde aşteptă ore în şir, cu ochii pe casă. Tocmai se pregătea să intre, gata s-o muştruluiască zdravăn pe Clemmie pentru eroarea de protocol, când zări un soldat german la fereastra din faţă. Nu era nicio eroare. Clemmie fusese luată.
Era atât de inimaginabil, că nici nu-şi dădu seama cum ajunse înapoi la Caen, doar că, pe când ajunse, Wilkie aflase deja de arestarea lui Clemmie şi a celor trei evrei.
Telefonul târâi şi cei trei săriră în sus ca arşi.
Michel se ridică şi alergă la birou.
-Alo.
— Rousseau? Era Braun.
— Eşti încă acolo.
— Da, sunt aici.

Urmă un scurt răgaz, în care Michel strânse **receptorul în** mâini.
— Mă tem că am veşti proaste. Bunica e moartă. Adăugă încet:
— Atac de cord. Sau atac cerebral. Cauze naturale, Rousseau. Receptorul aproape îi căzu din mână.
Şi aşa s-a mai dus un trandafir al Franţei.
Venise vântul şi o luase, ducând-o într-un loc unde putea să-şi dezvăluie frumuseţea. Şi totuşi, ce mare nevoie aveau de frumuseţea ei aici.
— Rousseau?
Michel îşi recapătă glasul.
— Eşti sigur că e moartă?
Auzi vag ţipătul lui Charlotte şi pe Gerard alergând repede lângă ea.
— Tocmai mă întorc de la spital. Am văzut-o cu ochii mei. Urmau s-o transfere la Paris azi dimineaţă. Dar înainte să se întocmească actele, a făcut atac de cord.
Nu suferise ca Jasmine. Dar era moartă. Rafael va primi foarte greu vestea.
— Vreo ştire despre ceilalţi trei? întrebă Michel. Tăcere. Apoi Braun rosti cu iritare glacială în glas:
— Nu-ţi ajunge c-am fost s-o văd pe bătrână? Tot nu **ţi-e** destul? După un moment închise telefonul.
Michel puse receptorul la loc, murmurând stins:
— O, Tom!
Când matahala blondă se ivi la uşa ei, *madame* Bouvier îşi zise că totul s-a sfârşit. Oare asta simţiseră şi creştinii din Colosseum, după ce trăiseră în beznă prin catacombe, hăituiţi, prinşi şi aruncaţi la gladiatori şi lei pentru amuzamentul publicului? Uşuraţi că totul s-a sfârşit? Exaltaţi că în curând vor ajunge în rai? îngroziţi de durerea de dinainte de a ajunge acolo?
— Trebuie să mă consult cu fratele Chaillet, făcu ea înnebunită. Zări chipul unui francez mult mai scund în spatele matahalei.
II recunoscu. Era omul care, în ziua aceea îngrozitoare, înşirase cu voce tare toate atrocităţile comise asupra tinerei aruncate în stradă. Omul care arătase o grijă tandră faţă de *monsieur* Rousseau.
— Kirsch, rosti matahala gâfâind. Locotenent Kirsch.
— Vă rog să ne daţi drumul înăuntru, zise francezul, aruncând o privire în spate.
Asta fusese acum o oră.

Giselle Bouvier nu vorbea prea bine engleza şi, pentru că detesta să facă un lucru dacă nu-1 putea face la perfecţie, hotărâse să nu vorbească deloc. Ignorându-1 pe chipeşul pilot, îşi îndreptă atenţia spre Rafael. Acesta îi explică situaţia teribilă în care se aflau. N-o surprinse să constate că era la mijloc Brigitte.
Pilotul stătea pe bancă în bucătărie, cu faţa îngropată în palme. Smulgându-se din letargia lui melancolică, mormăi ceva în engleză, apoi se afundă la loc. Giselle se uită la Rafael.
— E îngrijorat pentru Brigitte. Nu ştie ce-au să-i facă.
— Prostii. Se descurcă ea. Spune-i că reputaţia ei nu-i tocmai oglindă.
La privirea nedumerită a lui Rafael, îl lămuri scurt:
— Am stat anul trecut la un bordel din Paris. M-au ascuns două zile. Aveau oglinzi. Brigitte se va descurca; pentru el îmi fac griji. Uită-te cum arată.

Clătină din cap cu un respect grav pentru planul de acum defunct al lui Greenland.
Bărbatul avea stofă de neamţ aşa cum Hitler nu avusese niciodată.
— încearcă să-1 ascunzi pe el sub obroc...
— Are nevoie de un loc de ascunzătoare până primim veşti de la BBC.
— îl are, Doamne ajută; dar aveţi impresia că pot asculta radioul la discreţie cu Gestapoul în vecini? O mamă scrântită justifică multe, dar nu şi sunetul unui radio.
— Vom sta cu urechile ciulite. Vom trimite vorbă cum ştim ceva. Rafael adăugă:
— Vă suntem recunoscători, *madame.*
Pilotul zise ceva. Rafael dădu din cap epuizat şi, la privirea întrebătoare a lui Giselle, o lămuri:
— E îngrijorat la culme pentru Clemmie. Bătrâna care 1-a ascuns la Cabourg. I-au făcut razie prin casă. A fost arestată.
— Asta nu-i bine, zise Giselle blând. îmi pare rău.
Pilotul se ridică şi începu să măsoare bucătăria în lung şi-n lat. Zise ceva, la care Rafael replică aspru.
— Domnilor, va trebui să vorbiţi mai încet. O fi nebună maică-mea, dar încă nu s-a apucat să vorbească în engleză cu
voce de bărbat.
Pilotul păru să înţeleagă şi-şi coborî glasul. îi spuse ceva insistent lui Rafael, care replică înverşunat. Apoi făcu o declaraţie vehementă; Rafael îşi ridică braţele exasperat şi, întunecat la faţă, cotrobăi prin buzunare după pachetul de ţigări. îi oferi una lui Giselle, care o luă pentru simplul motiv că erau Lucky Strikes. în timp ce stăteau la masă şi fumau, pilotul continuă să se plimbe
prin bucătărie.
— Vrea să meargă deseară s-o elibereze, murmură Rafael.
Zice că poate s-o facă cu rangul său.
— Poate are dreptate.
— Nu înţelegi. îi stă bine în rolul ăsta, dar nu poate să-1 joace.
Au să-1 aresteze.
Chicoti cu amărăciune.
— De asta suntem aici. S-a trădat. Nu-i vina lui. Eu... *Noi* n-am avut timp să-1 instruim. Cred că s-ar fi descurcat de minune. E supărat că nu vreau să-i arăt drumul spre Cabourg.
După un moment, Giselle zise:
— Spune-i că mă pot interesa cel puţin de Brigitte. Circulă zvonul cum că aş vrea s-o convertesc.
Aruncă o privire jalnică spre piciorul bandajat, proptit de un
scaun.
— Am să trec mâine pe la bordel cu Biblia fără să trezesc
bănuieli.
Rafael transmise mesajul pilotului, care dădu din cap recunoscător, o privi ţintă pe Giselle şi zise:
— *Merci.*
Dar îşi reluă agitat turul.
— Ce se poate face pentru această Clemmie? întrebă ea, pri-vindu-1 pe bărbatul nenorocit.
Rafael trase un fum şi ridică din umeri.
— L-am minţit că vom pune ceva la cale.

Femeia îşi dădu seama că vorbea rapid ca, în cazul în care pilotul ar fi priceput ceva franceză, să nu înţeleagă ce spune.
— Dar pentru ea totul e pierdut. O vor trimite la Paris. Iar pe evrei în Germania.
— Pe evrei?
— A ascuns trei. Au fost luaţi şi ei. *Trei. Trebuiau să fie trei.*
— O mamă şi doi copii? întrebă Giselle cu jumătate de gură. Rafael îi aruncă o căutătură piezişă, clătinând din cap. Poate că Dumnezeu ierta păcatele mărturisite, aşa cum sugera
părintele Chaillet; dar Giselle Bouvier avea o memorie mai bună ca Dumnezeu. Ea n-avea dreptul să uite.
Era în iulie 1942. Paris, Velodromul l'Hiver - pista pentru biciclete şi stadionul. Cu un an în urmă,

Giselle o trădase pe menajera ei evreică şi pe cei doi copii ai acesteia. Fuseseră trimişi la Paris şi apoi, după cum avea să afle Giselle - pe velodrom, la moarte, împreună cu alţi evrei.
Hannah avea zulufi castanii. Mama lui Giselle îi făcuse o panglică lată de satin pentru păr. O iubea pe mama şi mama o iubea pe ea. Avea trei ani.
— Nu se poate să fie Hannah mea, spuse mama, privind o fotografie de pe prima pagină a ziarului clandestin *Les Sept Fois.*
Dar era.
Se afla într-un grup de copii în spatele unui gard de sârmă. Nu era cea mai mică dintre ei - nu, micuţa Hannah ţinea în braţe un bebeluş, un bebeluş adevărat. Cine era bebeluşul, Giselle nu ştia. Sub poză scria „Copii evrei smulşi de la părinţii lor".
Mama o recunoscuse după panglică. Giselle o recunoscuse -pe ea şi pe fiecare copil din fotografie - după propriul sentiment monstruos de vinovăţie.
O vreme, Giselle Bouvier se ţicni puţin.
Până în ziua de azi, nu-şi aducea aminte cum ajunsese la Lyon, la şapte sute de kilometri depărtare, în teritoriul Vichy, zona neocupată.
— *Formidable'l* zise mama cu glas cântat, cu ochii la tânărul pilot aliat, cu mâinile întinse de parcă s-ar fi pregătit să dirijeze
un cor.
Se strecură în bucătărie, cu papucii f âlf âind, cu halatul de casă desfăcut în faţă şi nimic pe dedesubt. Nici urmă de îmbrăcăminte.
— Rafael, mă doare piciorul. N-ai putea să... Giselle făcu semn cu capul spre ea.
Rafael, cu gura căscată de groază - Şi *cine nu s-ar îngrozi,* îşi zise Giselle; *Doamne, rogu-Te, ia-mă înainte să ajung o legumă* - se ridică şi porni spre bătrână. Cu ţigara în gură şi păstrând pe cât era posibil distanţa, încheie stângaci halatul mamei. Găsi cordonul şi i-1 legă.
Mama n-avea ochi decât pentru tânărul pilot. Aşteptă ca Rafael să-şi termine treaba şi porni ţintă spre el. Giselle îşi reţinu
un zâmbet.
Cu o licărire în ochii împăienjeniţi de vreme, bătrânica se opri în faţa pilotului, care încremenise la rândul lui. II privi atentă de la distanţă, ca atunci când Giselle o dusese la turnul Eiffel. Părea la fel de încântată ca atunci. îşi împreună la piept mâinile ridate şi moi şi-i făcu semn pilotului să se apropie.
El se aplecă în jos şi Giselle îi citi nelinişitea adâncă de pe faţă, teama ca o negură interioară.
Confruntat cu admiraţia bătrânei, schiţă un zâmbet şi dădu să se ridice. Dar mama încă nu terminase cu el şi Giselle o ştia prea bine. Ii cuprinse obrajii între palmele moi şi ridate şi declară cu glas piţigăiat:
— Nu fi tulburat, dragul meu! Aşa se duce un trandafir al Franţei la buchetul din care s-a desprins!
Radiind, îi mângâie obrajii şi pilotul se retrase la înălţimea
staturii lui.
— Pe ăsta să-1 păstrezi, Giselle. Am să-i spun lui Eloise să mai
pună o farfurie pe masă.
— Spune-i ca vorbeşte aiurea, zise Giselle, mulţumită că îngrijorarea de pe faţa pilotului se mai estompase puţin.
Rafael i se adresă pilotului în engleză, apoi întrebă:
* Formidabil (în limba franceză în original) (n.tr.).

— Cine-i Eloise?
— Fosta noastră menajeră. Mama crede că orice „musafir" e un potenţial amorez.
— Eşti ţicnită dacă-1 laşi şi pe pe ăsta din mână, declară mama.
— N-am să-1 las, mamă, o asigură Giselle.
— Veţi avea copii uriaşi, rosti mama gânditoare. Mă tem că nu vei avea destul lapte.
— Pe asta să n-o traduci, îl rugă Giselle cu un zâmbet încordat.
— Nu te teme, mormăi Rafael.

20

Era aproape de cinci după-amiaza şi Brigitte se simţea din cale-afară de obosită. îşi tampona cu un

ştergar rece şi umed buza sângerândă. Era hotărâtă să nu închidă ochii. Ultima oară când o făcuse, bărbatul o lovise.
Erau strânşi cu toţii în bucătărie, Brigitte la masă, Colette vizavi de ea. în timp ce Tom şi Rafael se strecurau afară pe acoperişul din faţă, grupul de miliţieni dăduseră buzna pe uşa din dos. Se comportau ca la o razie printr-un depozit de armament al Rezistenţei, nu ca într-o casă cu patru femei.
— Nu văd ce mai avem de făcut aici, i se adresă lui Claudio bărbatul care o lovise pe Brigitte. Vrei să ajungă toată treaba la urechile lui Rommel? Eu unul nu vreau.
îl chema Laroche şi era un bărbat aspru, autoritar, cu fire cărunte presărate prin părul atât de des, că i se ridica în vârful
capului ca o mătură.
— Dacă investigăm mai departe, acolo se va ajunge. Merită?
— Dar e adevărat, făcu Brigitte cu glas plângăreţ. A lucrat chiar pentru Rommel! Te rog, nu te uita aşa la mine, Colette. îmi pare rău că nu ţi-am spus tot. Sunt îndrăgostită.
Colette nu zise nimic.
— Nu ţi-a spus că lucrează pentru aliaţi... zise din nou Laroche.
— Nu! V-am mai spus, nu ştiu de ce a plecat. E vinovat cu ceva? Posibil. Cred că suntem cu toţii. Dar nu vreau să mă justific pentru ceea ce simt.

Se îndreptă de spate şi declară cu ardoare:
— Şi ce dacă e vinovat? II iubesc!
Tresări brusc şi se lovi cu palma peste obraz.
— Ce e? întrebă Laroche repede.
— Nimic, răspunse ea.
— Iţi pot sparge gura, drăguţo, zise Laroche.
— E un fleac, e ridicol.
Apoi, cu strângere de inimă, cu jumătate de glas:
— Motocicleta. A spus că a împrumutat-o de la... dar **acum** mă întreb dacă e adevărat...
— De la cine?
— De la Rommel.
— De la Rommel? se răsti Laroche neîncrezător. Se întoarse spre Claudio.
— Spui că actele i-au fost semnate de Rommel? Şi a fost trimis la uzina Rousseau tot de Rommel? Iar acum împrumută o motocicletă de la prietenul lui cel mai bun, Rommel?
Se încruntă.
— Mă întreb dacă nu cumva avem de-a face cu un ţicnit. Documentele sunt false, de asta nu încape îndoială. Posibil să le fi furat de la cineva. Poate singura lui infracţiune e că-i un fanfaron dornic să impresioneze o târfă.
— O, nu, *monsieur,* e în relaţii foarte bune cu Rommel, îl asigură Brigitte.
— Relaţii? izbucni Claudio. A spus că nici măcar nu 1-a întâlnit personal! Nu-i aşa, Colette? Şi că le va arăta documentele nepoţilor! Nici măcar nu-1 cunoaşte!
— Nu-i adevărat! declară Brigitte cu ardoare. Mi-a spus *mie* că e confidentul lui Rommel!
Claudio se năpusti spre ea, lipindu-şi faţa de a ei.
— A ştiut că pe tine te poate minţi, pe noi nu.
Se retrase, lăsând în urmă un miros neplăcut de respiraţie cu iz de vin. Se întoarse spre Laroche.
— Dacă-ţi spun că...
— Destul!

Laroche avea aerul unui om care se dumirise cum stau lucrurile, îşi împreună mâinile la spate.
— Dacă ne ducem la uzină, vom constata că n-a existat niciun maior Kees Nieuwenhuis. Poate nu-i decât recrutul olandez pe care a fost trimis să-1 „investigheze", un bărbat îmbătat de gânduri grandomane.
Ridică din umeri.
— Munceşti la zid ca un rob douăsprezece ore din zi, ce altceva poţi face? Ţara îţi e ocupată de Reich,

ţi-ai pierdut orice urmă de mândrie... te visezi într-un loc mai bun. Nu-i decât un escroc.
— Şi numele de „Cabby"? întrebă Claudio.
— Mda - şi de când, mă rog, te preocupă atât de mult transcrierile, Benoit? îl săgeta Laroche cu privirea. De parcă n-aş şti ce faci cu ele. Te ştergi la fund. De câte ori le-ai predat, ha? Citeşti *o singură* transcriere şi gata, eşti expert în tacticile de evaziune
ale aliaţilor.
— A fost ideea *ei,* zise Claudio, arătând spre Colette. Ea a
citit-o şi a...
— A citit transcrierea? făcu Laroche, ridicând tonul. Le arăţi
rapoartele prietenilor tăi?
— Stăteam la masă cu...
— Ce altceva i-ai mai arătat? Poate cu *mmademoiselle* Colette ar trebui să stau de vorbă. Poate n-ar strica să-ţi preia ea slujba!
— Dar mutra lui când i-a spus pe nume „Tom"...
— *Mutra lui,* comentă Laroche sarcastic. Probabil aceeaşi mutră pe care aş fi făcut-o şi eu: „Ce-a apucat-o pe târfa asta ţicnită de-mi zice Tom? Nu ştie cum mă cheamă?"
— Ce transcriere? întrebă Brigitte.
— Dă-i drumul. Arată-i-o. Oricum a văzut-o toată lumea. Strâmbându-se, Claudio scotoci prin buzunarul din 'spate.
Despături un petic de hârtie şi-1 aruncă pe masă. Brigitte îl luă şi-1 netezi.
Zbor de înger aici comanda. Înaintaţi. Unu şi doi luaţi ţintele din dreapta trei şi patru

Domnule căpitan suntem atacaţi Mayday aici înger 3 am fost lovit am fost lovit înger 3 poţi să revii?
Indicatorul de presiune spune că nu domnule comandant. Mă prăbuşesc.
Recepţionat. Vom patrula zona. Noroc Tom.
Noroc Cab.
Curaj şi glorie Cabby!
— E dintr-o transmisie interceptată la staţia radar de la Douvres-la-Delivrande, zise Laroche. Benoit crede că bărbatul tău e pilotul în cauză. Dar i-am interogat pe toţi, Benoit, şi cu toţii susţin că e olandez, fără doar şi poate - în special soldatul Miiller, şi un neamţ ar trebui să ştie, mai ales unul care a locuit la graniţa cu Olanda.
Brigitte rămase cu bileţelul în mâini. Trebuia să lase impresia că nu însemna nimic pentru ea.
— Eu unul m-am săturat de povestea asta. Scuze că te-am lovit, *mademoiselle.* Dar erai gata să adormi. A fost necuviincios.
Privirea lui Laroche se opri asupra lui Brigitte şi ochii i se îngustară. Se întoarse spre Claudio şi murmură ca pentru sine:
— Nu cumva eşti gelos?
— Ce? Gelos, eu? Pfui! O pot avea la discreţie. Crede-mă. Trebuia să lase impresia că nu însemna nimic pentru ea. *Mayday aici înger* 3 *am fost lovit...*
— Tu nu mi-ai adus niciodată flori.
Atenţia tuturor se îndreptă spre Colette. Vorbea pentru prima oară de când fusese interogată de Laroche în camera de zi cu câteva ore în urmă. Brigitte îi surprinse privirea ca într-o străfulgerare: ochii căprui se plimbară de la transcriere la Brigitte. Apoi se opriră asupra lui Claudio.
— Maiorul Kees i-a adus lui Brigitte nişte săpunuri minunate. Se ştiu de câteva zile şi deja îi aduce săpunuri. Tu ce-mi aduci mie?
Strâmbă din buze.
— Măcar celorlalte le-ai adus zmeură.

Claudio era demascat în modul cel mai jalnic.
— Dar mie vreo floare? strigă Colette. Şi cică suntem îndrăgostiţi! Nici măcar o păpădie!
Laroche îşi dădu ochii peste cap.
— Destul. Capitol încheiat. Benoit, ai să le ceri scuze celor pe care i-ai pus pe foc. Vom rămâne cu ochii pe acest Kees, îi vom confisca motocicleta - mai mult ca sigur a furat-o de la vreo garnizoană - şi

vom da uitării povestea asta stupidă. E de mult dus, gata s-o impresioneze pe următoarea toantă credulă. Sau -privi spre Brigitte cu o urmă de zâmbet - pe următoarea... ah...
domnişoară.
Colette o făcuse să se dezmeticească la rolul ei.
— Dar îl iubesc, se lamenta ea jalnic, punând pe masă transcrierea şi frământând în mâini ştergarul pătat de sânge. Trebuie să-1 găsiţi! Să mi-1 aduceţi înapoi!
— II iubeşti, o ironiza Laroche blând. O târfă nu ştie ce e iubirea. Iubirea e...
Trase adânc aer în piept, cu ochii înceţoşaţi pierduţi în zare, dar păru să decidă să nu arunce mărgăritare înaintea porcilor. Cu bunătate părintească, o mângâie pe braţ cu aceeaşi mână cu care o lovise şi zise:
— Sfatul meu e să-1 dai uitării, *mademoiselle.*
Aruncă o privire spre jandarmul postat lângă uşă şi dădu semnalul de plecare. Ieşi din bucătărie urmat de Claudio, lăsându-le singure pe Colette şi pe Brigitte.
Bileţelul pătat rămase pe masă. Colette îl luă şi îl împături încet. îl reţinu o clipă, apoi i-1 întinse lui Brigitte şi ieşi din
bucătărie.
Brigitte strânse bileţelul la stomac. Când putu, îl strecură
în buzunar.
Se duse să încuie uşa din dos, dar mai întâi o deschise larg. Din trei smucituri disperate, smulse inscripţia *Nur fur Wehrmacht* şi-i făcu vânt în curte. închise uşa şi o încuie, apoi porni spre camera ei.

în josul scărilor se opri, cu respiraţia întretăiată, cu mâinile rezemate de perete. Plecase. Era dus pentru totdeauna. N-avea să-1 mai vadă niciodată. Se aplecă până când atinse cu fruntea o treaptă.
Dar va trăi. Va supravieţui. Era salvat.
îşi luă mâinile. Se ridică, îşi aranja rochia şi începu să urce scările.
Era aproape de cinci dimineaţa şi *monsieur* Rousseau se cufundase într-un somn extenuat, cu capul rezemat de spătarul fotoliului. Charlotte îşi aduse jerseul gri de lână şi-1 acoperi cu el, învelindu-1 bine. îl mângâie cu blândeţe pe cap, gest pe care n-ar fi cutezat să-1 facă atunci când era treaz.
— E leit tatăl lui, nu-i aşa? şopti ea.
Gerard încuviinţă din cap. Ea îşi strecură palma în a soţului ei şi plecară.
Era aproape de cinci dimineaţa şi *Hauptmann* Braun încerca din răsputeri să adoarmă. îl simpatiza pe Rousseau şi grija acestuia pentru soarta unei femei bătrâne era demnă de admirat. Felul în care fusese tratată femeia, în schimb, nu era.
Rousseau mărturisise că asta l-ar fi putut converti la Rezistenţă şi, deşi nu-1 putea învinui, Braun nu voia să-şi piardă singurul prieten din ţară. Femeia era moartă şi asta era tot ce conta. Sau nu? Poate într-adevăr făcuse atac de cord. Se răsuci în pat şi încercă să închidă ochii. Dar de câte ori o făcea, zărea ochii stinşi şi faţa vânătă şi umflată a unei bătrâne.
Era aproape de 5 dimineaţa şi Tom îl auzi pe Rafael strecu-rându-se pe uşa din spate.
Auzi scârţâitul intermitent al şchiopătatului lui *madame* Bouvier în drum spre dormitor. Aşteptă până fu sigur că femeia adormise, apoi se dădu jos din pat.
îşi luă pantalonii şi cămaşa pe care *madame* făgăduise să i-o spele în dimineaţa aceea. îşi îmbrăcă haina. Vârî la cingătoare

pistolul fără gloanţe şi-şi trase pe cap chipiul nemţesc. Se privi în oglindă, dar nu reuşi să vadă nimic. Ştia că ar fi dat cu ochii de un neamţ gata să-şi vândă fiecare centimetru pătrat din proprietatea aceea nemţească în schimbul eliberării lui Clemmie. Nu ştia cum să procedeze. Avea să improvizeze pe parcurs. Acum ori niciodată. Să fi rămas pe loc, s-ar fi minţit pe sine ca şi Rafael că undeva, cândva, Rezistenţa va veni cu o soluţie.
Plan de urgenţă în trei etape: Fă rost de o armă. Fă rost de un aliat.
Treci la treabă.

Decise să meargă la *madame* Vion la castel.
— Secol, şopti el, strecurându-se pe uşa din dos şi închizând-o fără zgomot. M-a trimis Greenland.
Femeia conducea o celulă a Rezistenţei; sigur va putea să-i facă rost de o armă... poate chiar de mai mult. O maternitate trebuia să aibă acces la un vehicul. Poate va putea merge la Cabourg într-o ambulanţă. Deocamdată singura lui grijă era să ajungă
la castel.
Se lipi de uşă. Avea două căi de a ajunge acolo: pe şoseaua principală sau pe malul canalului Caen. Ambele opţiuni erau deplorabile. Pe şosea ar fi trebuit să treacă pe lângă casa lui Brigitte şi cine ştie dacă miliţienii nu erau încă acolo sau dacă nu avea să dea nas în nas cu ei când se întorceau la primărie? Pe malul canalului Caen ar fi trebuit să treacă pe lângă podul păzit cu străşnicie şi echipat cu garnizoane.
Dar ce-ar fi fost să traverseze strada şi s-o ia prin grădinile din spate? Un traseu drept ca un zbor de cioară. Privi spre cer. Zorile se apropiau cu repeziciune, dar cel puţin nu era lună să-l trădeze... şi deodată îi veni un gând. Avea s-o ia cu el pe Clemmie. S-o ducă pe pista din Le Vey, unde avionul Lysander trebuia să aterizeze în câteva zile. Şi de acolo cu el în Anglia. Rânji.
Cel puţin ai un plan după *Cabourg,* comentă Oswald sarcastic, îşi îngustă pleoapele. Primăria se afla în câmpul vizual al locuinţei lui *madame* Bouvier. Traversarea drumului era prima etapă şi cea mai grea. Dar trebuia s-o facă, indiferent de rută. Se hotărî să traverseze şi să se decidă apoi ce traseu să aleagă.

— Haide, Cabby. Acum ori niciodată.
Se dezlipi de uşă şi, ghemuindu-se la pământ, înconjură casa până în faţă.
Laroche se opri pe prima treaptă a primăriei. Ceva nu era în regulă. Se întoarse cu ochii spre stradă.
— Ce e? întrebă Paget, aflat cu câţiva paşi mai în faţă.
— Am văzut ceva.
Privi atent peste drum. I se păru ceva straniu. Dar ce anume? Făcu o semiîntorsătură, aproape reconstituindu-şi ultimii paşi. Tocmai lua colţul spre *Mairie...* când aruncase o privire de partea cealaltă a străzii...
— Acolo! în gardul de lângă poarta de vizavi.
Zorile iluzorii confereau străzilor o lumină difuză cenuşie. Nu era sigur însă. Zărise o umbră cu coada ochiului, dar nu şi când privise drept în faţă.
— Paget, du-te prin spate şi fă un ocol. Ia-i şi pe Janvier şi pe Russo. Unul să vină din dreapta, altul din stânga şi mai puneţi un om în spate, în caz că trece prin gard. Aveţi grijă; s-ar putea să fie înarmat.
Nu vedea ce-ar fi căutat o umbră încremenită într-un gard viu. Dacă nu era vorba, desigur, de un fanfaron ţicnit, prieten la toartă cu Rommel.

21

Când se trezi Brigitte, nu era decât zece şi un sfert. De regulă dormea până la prânz, cum făceau şi celelalte. Ce anume
o trezise?
O bătaie uşoară jos la uşă, asta era.
Se sculă şi-şi luă halatul, îmbrăcându-1 din mers în timp ce cobora scările. Deschise uşa. Pe trepte se afla o fată simplă, plăpândă, cu ochi mari şi speriaţi. Avea mâinile încleştate sub gulerul de la haină.
— N-am mai fost niciodată într-o casă a păcatului, ciripi ea. Brigitte deschise gura să răspundă, nesigură de ce să spună,
dar fata izbucni:
— *Madame* Bouvier are un mesaj pentru dumneavoastră. îşi cere scuze că nu poate veni la întâlnirea de la unsprezece pentru lecţia de îndrumare spirituală. Vrea să vă întâlniţi la prânz.
In ciuda neliniştii ei, aruncă o privire peste umărul lui Brigitte, căutând cu ochi mari după semne ale

păcatului.
— Vă roagă să aduceţi versetele, îşi aţinti ochii spre Brigitte.
— în locul dumneavoastră, le-aş învăţa pe de rost. E în toane
rele, *mademoiselle.*
Ceva nu mersese bine. Refuzase să-1 primească pe Tom? Dar
ar fi putut băga mâna în foc că...
271
272

— Spune-i că am să fiu acolo, zise ea.
Deşi nu-i trebuiau decât cincisprezece minute până la cafenea, Brigitte porni de acasă mai devreme, cât celelalte încă dormeau. Nu voia să le dea explicaţii. Trecu pe lângă *Mairie* şi merse mai departe pe drumul spre Le Port. Ajunsă în dreptul bisericii, se opri şi-şi ridică privirea spre clopotniţă. Ce se putuse întâmpla?
Cineva a informat.
Cineva a denunţat.
Madame Bouvier a refuzat să-1 primească. Iar acum o chema s-o muştruluiască.
Tom n-a mai ajuns defel. A fost împuşcat pe drum. A ajuns doar Rafael să povestească ce s-a întâmplat.
Tom a făcut o nouă greşeală. Au bătut un om şi...
— Tom, murmură ea.
Venise din cer şi adusese cerul cu el.
Fărâma de libertate din odaia ei, acea *entitate,* acea minune -venea dintr-un loc unde mai exista încă liber arbitru şi, din pro-pria-i voinţă, alesese să vină.
— *Mademoiselle...* se auzi o voce amabilă lângă ea. îmi permiteţi să...? Vă salut din nou, *mademoiselle* Durând.
Se pomeni faţă în faţă cu părintele Eppinette.
— Părinte... Rugaţi-vă pentru prietenul meu, Tom. E în mare bucluc.
Părintele Eppinette îşi înclină capul.
— Am să mă rog, copila mea. O privi preocupat.
— Te mai pot ajuta cu ceva...? Ea se depărta grăbită.
Tom era în siguranţă. Trebuia să fie în siguranţă. Priveliştea podului peste canalul Caen o mai linişti. Era şi el ca acel pod de oţel. Dârz şi puternic. Hotărî să nu se îngrijoreze până nu avea motiv. Să se comporte ca o adevărată membră a Rezistenţei şi rădăcina cuvântului era *a rezista.* Să reziste gândurilor negre. Şi fricii.

273
Recunoscând-o, ospătarul Guillemot o onoră cu un zâmbet în timp ce se apropia de masa ei - aceeaşi masă de dinainte, din colţul de nord-est.
— Bonjour, *mademoiselle.* Ce mă bucur să vă văd! Vine şi *madamei*
— Da. Poate să sosească în orice clipă.
El oftă.
— Din păcate, n-a făcut Adele supa azi. Ci zavragiul de Rondeau.
— Rondeau pune prea multă sare?
El pufni.
— Rondeau pune prea mult din toate. E delicat ca un baros. O supă trebuie rafinată. Dar nu. Rondeau o agresează. Trebuie să gustaţi ca să vă convingeţi, nu vă costă nimic, luaţi o înghiţitură. Păreţi o femeie cu bun simţ. Caut martori care să confirme atrocităţile comise asupra supei.
Se pregăti să plece.
— De câtă vreme o cunoşti pe *madame* Bouvier? întrebă Brigitte. El se opri în loc şi-şi roti repede privirile prin cafenea. Nu
erau decât vreo patru, cinci clienţi, aşezaţi cu toţii mai în faţă.
— Ştiu cine eşti, zise Brigitte cu glas domol. Dar nu înţeleg de
ce a făcut-o.
Chelnerul purta un şorţ apretat, de un alb imaculat, ce părea nelalocul lui în modestul Benouville.

Părul negru îi era gelat şi dichisit, iar mustaţa subţire tăiată la precizie. Şovăi o clipă, privind pe geam la cafeneaua de peste drum, prins în mrejele unei amintiri îndepărtate sau căutând pur şi simplu un răspuns -Brigitte nu-şi dădu seama.
— Nu ştiu povestea ei, *mademoiselle,* şi nici n-am întrebat-o. Ştiu doar atât, că mi-a salvat viaţa.
, Se pregăti să plece, apoi ezită.
— Războiul are efecte ciudate, nu-i aşa? în război, oamenii arată cine sunt în realitate.
Porni spre bucătărie.
Brigitte privi podul pe geam şi se cufundă într-un fel de toropeală, cu mintea golită de orice gând. Până să se dumirească, un castronaş îşi făcu apariţia pe masă.

— *Voilă,* zise Guillemot. Gustaţi şi fiţi obiectivă.
Nu îndrăznea să fie obiectivă. Nu suporta să-1 dezamăgească. Luă şovăielnic o înghiţitură din zeama roşie, tulbure, cu o dâră de spumă cenuşie deasupra, şi se încruntă de concentrare. îşi ridică privirea surprinsă.
— Sare, făcu ea, strâmbând din nas.
— Da! strigă Guillemot. Mai departe. Luă încă o înghiţitură şi se cutremură.
— Usturoi.
— îmi vine să plâng. Continuaţi.
— Tarhon cât pentru *două* oale şi o prezenţă nedorită de... Gustă din nou şi rosti uluită:
— Chimen.
Când el nu comentă, îşi ridică privirea.
Guillemot îşi încleşta mâinile la inimă, le întinse spre ea, apoi le duse din nou la inimă.
— Mă mir că nu spargeţi castronul şi nu-1 denunţaţi pe Rondeau ca eretic. Mi-aţi înveselit inima.
Către *madame* Bou vier, care-şi făcuse apariţia pe nesimţite:
— îmi înveseleşte inima. Are aceleaşi sensibilităţi ca dumneavoastră, *madame.* O prezenţă nedorită de chimen...
Madame Bouvier privi supa şi comentă înverşunată:
— Rondeau. N-o puteţi lega pe Adele de sobă? Guillemot clătină din cap cu sumbră aprobare.
— Am încercat, întrebă apoi repede:
— Ceai?
— Cafea?
— Nu. *Madame* oftă.
— Atunci ceai.
Aruncând o ultimă privire laudativă spre Brigitte, chelnerul îi luă din faţă castronul vinovat şi se întoarse la bucătărie.
Madame trase un scaun la o parte, îşi sprijini bastonul de perete şi se aşeză. Ochii albaştri o priviră în treacăt pe Brigitte în

timp ce se făcea comodă, aranjându-şi Biblia violacee şi poşeta. Era machiată ca şi la prima întâlnire, dar dedesubt se citea paloarea extenuată şi încordarea de la ultima.
— Ce s-a întâmplat? întrebă Brigitte.
— Gladiatorul s-a dus s-o salveze pe creştină. Azi-dimineaţă a plecat.
Astăzi au bătut un om...
— Ce tipic pentru el!
Un val de uşurare îi înlocui teama şi închise o clipă ochii. Dar când îi deschise la loc, expresia lui *madame* Bouvier era
neschimbată.
— Spune-mi, gâfâi ea.
\ — Azi dimineaţă a venit la magazin un bărbat cu o carte pentru colectă, rosti *madame* încet. E cantonat la *Mairie,* membru al Rezistenţei în haine de miliţian. Brigitte... gladiatorul a fost prins.
Mayday, aici înger 3. *Am fost lovit.*
— Aş vrea să-ţi pot spune că e sub custodie franceză. Aşa răi cum sunt şi oricât de puţină încredere le-am datora, miliţienii sunt totuşi francezi de-ai noştri şi nu putem decât să sperăm că îşi vor aduce

aminte de asta. Mă tem însă că l-au predat Gestapoului. A fost transferat la unitatea din Caen. Sunt cât se poate de... Brigitte?
Guillemot! Sărmana! Ce palidă e! Adu nişte apă. Brigitte, uită-te la mine. Vino-ţi în fire.
A primit o veste proastă, Guillemot. Poftim... să-şi pună capul între genunchi. E o *postură lipsită de demnitate.*
Dar funcţionează, madame, în cazuri de leşin. Poftim, draga mea. Respiraţi adânc, mademoiselle. N-am să-l las să moară. Sigur că nu, draga mea. Am să-l scot de acolo.
Fără îndoială. O femeie cu nişte gusturi aşa ca tine e în stare de orice. Respiră adânc. Aşa, draga mea.

Brigitte îşi pregăti cea mai bună rochie, cea bleumarin cu cordon argintiu. Nu era tocmai Coco Chanel, dar avea o croială clasică şi elegantă şi îi venea perfect. îşi mai pregăti pantofii albaştri de lac, cerceii de perle, un colier de perle şi o jachetă -uzată, dar autentică - Elsa Schiaparelli. O purtase în ultima ei zi la Ambasada americană. Ciorapi n-avea - nici de mătase, nici de nylon, de niciun fel. Dar nu conta. îşi vopsise cu o săptămână înainte picioarele şi încă nu se ştersese vopseaua. Marie-Josette îi făcuse o cusătură desenată cu creionul pe partea din spate a picioarelor şi liniile şterse erau destul de vizibile să le re-traseze.
îmbrăcată în combinezon, se apucă de lucru în faţa oglinzii. Un machiaj uşor avea să mascheze în curând cea mai mare parte a palorii şi vânătaia din colţul gurii. Se coafa, aranjându-şi buclele negre, şi se parfumă la încheieturi, la tâmple şi la gât cu apă de trandafiri. îşi trase rochia peste cap şi studie rezultatul.
în oglindă se ivi figura lui Colette, la uşa dormitorului.
— Mi-a spus Marie-Josette de arest. Unde pleci?
Brigitte se rujă, îşi frecă buzele una de alta şi băgă rujul în poşetă. Deschise sertarul de sus de la măsuţa de toaletă, scotoci pe sub articolele de lenjerie şi scoase bătrânul portofel negru, din piele, cu încuietoare, al bunicului. Acolo se aflau toţi banii pe care-i avea: 277 de franci şi nişte mărunţiş. II vârî in poşetă.
— La Caen. Nu mă mai întorc. Decât dacă mă întorc cu el.
— Ce-ai de gând?
— Nu ştiu. Prima oprire e la uzina de ciment a lui Rousseau. Ridică valijoara pe care o tocmai o împachetase, îşi luă poşeta
sub braţ şi se strecură afară din cameră pe lângă Colette.
Marie-Josette o aştepta la uşa din dos. O cuprinse cu braţele după mijloc.
— Ai grijă, şopti ea. Şi spune-i lui Matterhorn că-1 salutăm. Simone stătea în uşa bucătăriei cu braţele încrucişate, pri-
vindu-le cu o urmă de zâmbet.
— Noroc, Brigitte.

- Vă iubesc pe toate, zise Brigitte brusc. Să vă duceţi la părintele Eppinette pentru mine. Spuneţi-i să aprindă lumânări. Şi să se roage.
Colette se ivi în josul scărilor.
— Am să mă duc. Noroc.

22

Hotărât lucru, firele de cablu erau mai incomode decât cătuşele obişnuite. Dar nu putea să se plângă; măcar avea mâinile legate în faţă. Maşina opri în dreptul unei clădiri înalte, decorate cu o svastică

uriaşă. Tom trecuse prin faţa ei cu Michel în zorii zilei anterioare, în plimbarea care cauzase toate aceste neplăceri.
N-ar fi trebuit să te opreşti. Mai ţine-ţi gura, Ozzie.
Dar Oz avea dreptate. Ieşise afară şi traversase strada pe jumătate, când dădu cu ochii de plutonul de miliţieni venind de după colţ. încremeni în mijlocul drumului şi se năpusti înapoi spre locuinţa lui *madame* Bouvier, deviind spre stânga în ultima secundă, când îşi dădu seama că, dacă l-ar fi prins acolo, ar fi atras atenţia asupra ei. Hotărî să se pitească în interiorul gardului viu, dar constată că era imposibil. Gardul era impenetrabil, iar el se pomeni complet expus. Se rupilă cât putu mai bine şi aşteptă fără să se clintească.
Planul aproape funcţionase. Plutonul dispăruse aproape cu totul în clădire, când ultimul om se opri în loc.
Un gardian deschise uşa şi-1 trase jos din maşină. în clipa aceea îl auzi. Inima îi tresaltă în piept. îşi ridică privirile, uitându-se prin jur. Era un sunet inconfundabil: motorul radial al unui P-47.
Şi iată că se zăreau, ca o încântătoare minune plutind pe cerul albastru al amiezii, o formaţie de trei „Căni*" superbe întor-cându-se la Ringwood, Stoney Cross sau...
* Poreclă dată avioanelor de luptă P-47 datorită profilului lor asemănător unei căni de lapte (n.tr.).

— *Beweg dicli,* făcu soldatul, dându-i brânci înainte.
— *Neem gemakkelijk, joch",* murmură el în olandeză. Ia-o mai uşor, prietene.
Trecuseră pe lângă casa lui Rousseau, aflată cu câteva străzi mai încolo, dar Tom se străduise să nu-i arunce decât o privire superficială, tratând-o la fel de indiferent ca pe restul Caenului. Călătorind de la Benouville, avusese destul timp să ticluiască un plan privind comportamentul său pe timpul interogatoriilor. Le va spune minciuni bazate pe fapte reale. Ştiau că era Cabby şi mai ştiau că era Tom, deşi cum aflaseră, habar n-avea. Dar asta nu înseamnă că ştiau şi că era pilot american, că Rousseau era Greenland sau că Andre Besson, curierul uzinei Rousseau, era Rafael. Ii va ţine la distanţă de Rousseau, Rafael şi Brigitte.
Da, fusese repartizat la uzina Rousseau - dar nu de către Rommel, ci de forţa clandestină olandeză. La urma urmei, era olandez şi nu-şi pierduse niciodată dragostea de patrie. După emigrare, părinţii lui au păstrat legătura cu rudele şi prietenii, iar după căderea Olandei s-au pus pe treabă. Au înfiinţat o reţea secretă numită „Prietenii Olandei", organizaţie cu scopul declarat de a-şi ajuta ţara să se refacă după bombardamentul de la Rotterdam; în realitate, colaborau cu Londra la aprovizionarea forţei subterane olandeze cu arme, documente false, cartele de raţii, florini*" şi instrucţiuni pentru instalaţiile radar şi alte lucrări publice vizând ţinte ale Rezistenţei.
Zâmbi uşor; tatăl său, fermier la o fermă de lapte, ar fi fost surprins să afle că era liderul unui lung şir de spioni. Numele de cod al grupului de rezistenţă olandez era „Indienii". Tatăl avea ca *nom de guerre* „căpitanul Joseph". Mama, „Pocahontas". Ronnie, care nu putea să rămână pe dinafară nici chiar dintr-un scenariu imaginar, „Geronimo". Tom era „Cal Nebun".
RAF şi USAAF habar n-aveau că avea sânge portocaliu în vene - nici măcar colegii lui piloţi nu ştiau. Pusese la cale chiar el
Mişcă-te (în limba germană în original) (n.tr.). * Ia-o mai uşor, puştiule (în limba olandeză în original) (n.tr.). ** Monedă olandeză (n.tr.).

prăbuşirea avionului, aterizând cu paraşuta în locul unde urma să fie colectat de oamenii lui, şi astfel planul intrase în acţiune. Echipat cu acte false şi uniformă, urma să ia legătura cu recruţii olandezi, studiind posibilităţile de a-i pune în libertate.
învăţă pe de rost povestea şi se supuse unui interogatoriu de tip Rousseau, până când fu în stare să repete toate detaliile fără greşeală. începu chiar să-şi formuleze gândurile în olandeză, nu în engleză. Când vorbea, deşi nu spunea multe, o făcea în olandeză. Până la ultimul cuvânt.
Se opri în faţa clădirii, holbându-se la uriaşa svastică agăţată de balustradă cu mult deasupra treptelor. Confecţionată din material gros, aceasta nu foşnea la bătaia vântului, ci vuia de-a dreptul ca un ocean. Oprirea îl costă o îmbrâncire ce-1 făcu să se poticnească înainte.
Fu dus printr-o sală de recepţie mare şi aglomerată, pe sub un portret de-al lui Hitler, apoi printr-un hol

întortocheat până la nişte scări, iar de acolo la subsol, unde o mulţime de uşi încadrau pereţii laterali ai unui coridor lung.
Coridorul vuia de zgomote. Trecând prin dreptul uşilor, auzi gemete, urlete şi frânturi de conversaţie intermitente. îşi închipuise închisoarea ca pe un loc tihnit, unde ocupanţii puteau să reflecteze în linişte la propria soartă. Dar locul acesta era zgomotos ca o orchestră ce-şi acorda instrumentele şi nimic nu se armoniza. Un gardian din escortă descuie o uşă şi îl împinse înăuntru. Zări un bărbat cu aspect neîngrijit rezemat de peretele din spate, mijindu-şi ochii la lumina bruscă; chipul îi era roşu şi lucios, de parcă ar fi fost jupuit de viu. Atât reuşi să vadă înainte ca uşa să se închidă, blocând afară lumina. Dar era destul ca să-şi dea seama că celula nu avea ferestre şi nu era mai mare ca un dulap. N-avea cum să-şi întindă picioarele, decât dacă ar fi stat în locul colegului său de celulă.
Sunt sigur că ţi-a spus monsieur Rousseau să nu intri în vorbă cu nimeni din celulă. S-ar putea să fie iscoada Gestapoului.
Era doar una dintre numeroasele propoziţii atent formulate ce începeau cu „sunt sigur că ţi-a spus *monsieur* Rousseau..."

pe care Rafael le presărase prin conversaţii în ultimele săptămâni. Şi de cele mai multe ori, Rousseau nici măcar nu pomenise de aşa ceva. Acum, că se gândea mai bine, Tom îşi dădea seama că Rousseau îşi concentrase întreaga atenţie asupra acurateţii poveştii sale. Fusese mereu pe picior defensiv, nu ofensiv. Pentru el, obţinerea de informaţii secrete despre podul peste canalul Caen conta mai puţin ca un alias perfect.
Tom n-ar fi pregetat să-1 întrebe pe bărbat de sănătate, să încerce să intre în vorbă cu el, indiferent de limbă, mai cu seamă în asemenea împrejurări excepţionale, când doi străini speriaţi nu se aveau decât unul pe altul; doar că nu mai era Tom - era Kees Nieuwenhuis - şi aceste împrejurări depăşeau excepţionalul. Se rezemă cu spatele de zid şi, o clipă mai târziu, se lăsă la pământ.
Aerul din celulă era rece, dar podeaua de ciment şi mai rece; ar fi dat orice să aibă cu el jacheta, să se aşeze pe ea. I-o băduseră jos la Benouville pentru impertinenţa de a purta uniformă germană cu epoleţi. îi confiscaseră şi centura, documentele şi poza lui Ronnie. Nu mai avea asupra lui decât năsturelul din buzunarul de la pantaloni, pe care nu-1 observaseră sau poate consideraseră că nu merită efortul.
Cătuşele din cablu începeau să-i rănească încheieturile. Poate uitaseră să i le scoată; un om încătuşat într-o celulă încuiată i se părea ceva redundant. Maţele îi chiorăiau. Nu mâncase nimic de ieri, iar de băut, nu băuse decât o ceaşcă de cafea călduţă de la un miliţian.
Deocamdată nu-i prea rău, îşi zise el, încercând să nu se gândească la viitor. Hotărî să se concentreze asupra prezentului şi asupra celor trei mici neplăceri cu care se confrunta acum: stomacul gol, durerea la încheieturii şi fundul rece.
Ajunge zilei necazul ei, Cabby, făcu Oswald, trăgând cu ochiul.
Din întuneric se auzi un glas stins, răguşit:
*— J'ai achete au mârâie noir une bouteille de Bordeaux pour mon anniversaire. Une bouteille. Pour cela, ils...**
* Am cumpărat o sticlă de Bordeaux pe piaţa neagră de ziua mea. O sticlă. Pentru atâta, mă... (în limba franceză în original) (n.tr.).

Tom închise ochii. Nu pricepea niciun cuvânt, dar orice om decent ar fi reacţionat în vreun fel,
— Une bouteille!"
Disperarea nu avea nevoie de traducere. Tom răspunse cu un murmur înţelegător.
— Je ne sais pas ce qu'ils ontfait ă mafemme. Glasul se prelungi în vaiete slabe, neregulate. *Suntem pe drum, amice, cu o armată cum nici nu-ţi poţi...*
Se opri şi, cu o vagă senzaţie de teamă în stomac, îşi ref ormulă gândul în olandeză:
*We zijn onze manier, met een leger zou je niet geloven.. .****
Trenul nu mai respecta orarul consfinţit de vreme din zilele de dinainte de război şi nu mai mergea la Ouistreham; Ouistreham era prea aproape de Zidul Atlanticului ca să fie pe gustul securităţii germane. Mergea doar la Benouville şi o staţie mai încolo, şi numai de câteva ori pe zi. Brigitte trebui să aştepte o oră la micul depou de lângă pod ca să sosească trenul. Pe când ajunse la Caen, era deja aproape ora patru.

Se interesă de adresa sediului uzinei Rousseau. Acesta se afla la numai un kilometru de depou, aşa că se hotărî să meargă
pe jos.
Nu mai fusese la Caen din toamnă, când aliaţii bombardaseră o staţie electrică, producând daune colaterale grave; bombele îşi rataseră ţinta şi căzuseră pe o zonă din apropiere, distrugând patru locuinţe şi ucigând unsprezece civili. Căută din mers cu privirea daune recente la clădiri, dar nu zări niciuna.
N-am mai fost niciodată într-o casă a păcatului, spusese fata
din uşă.
N-avea de gând să se mai întoarcă. Reich-ul n-avea decât să pună mâna pe casă şi s-o înghită; pe ea n-o vor înghiţi.
* O sticlă! (în limba franceză îr original) (n.tr.). ** Nu ştiu ce au făcut cu soţia mea (în limba franceză în original) (n.tr.). *** Suntem pe drum, cu o armată cum nici nu-ţi poţi închipui (în limba olandeză în original) (n.tr.).

Ajunsă la sediul uzinei, deasupra firmei căreia se afla placarda Organizaţiei Todt, Brigitte îşi scutură haina de praful din oraş, îşi aranja pălăria şi-şi strânse palmele în jurul valijoarei.
Uşa se deschise într-un birou exterior luminos, cu tavan înalt, unde o femeie căruntă şi cam posacă clămpănea la maşina de scris. Termină de bătut un cuvânt, descâlci două taste şi-şi ridică privirea. Brigitte studie îndelung maşina. Câtă vreme trecuse de când degetele ei atinseseră tastele de la ambasadă... Lângă maşina ei de scris se afla o mică vază turcoaz primită în dar de la Jean-Paul, în care se găseau întotdeauna câte un boboc, doi. In spatele ei pusese o fotografie cu ea şi Jean-Paul făcută la hipodromul din Chantilly.
— Cu ce vă pot ajuta, *mademoiselle?* întrebă femeia.
— îl caut pe *monsieur* Rousseau.
— N-aveţi programare...
— Trebuie să vorbesc cu el.
— Mă duc să văd dacă e disponibil. Numele dumneavoastră?
— Brigitte Durând.
Dacă numele îi spunea ceva, secretara nu lăsă să se întrevadă nimic. Se ridică şi porni spre uşa de lângă masa de birou, bătu o dată şi intră, închizând-o în urma ei.
Nu stătu niciun minut.
— Vă primeşte. Pot să vă iau haina şi pălăria? Doriţi o cafea? Adăugă pe un ton uşor conspirativ:
— Cafea autentică?
Sturmbannfiihrer' Ernst Schiffer trăgea tacticos din ţigară, răsfoind dosarul cu eticheta *Kees Nieuwenhuis.* Secretara lui, Krista Hegel, constată că acesta nu conţinea prea mare lucru. Un raport subţire prins cu o agrafă de hârtie ce conţinea doar o transcriere, trei acte de identitate, poza unui băiat de vârstă şcolară şi o foaie cu câteva rânduri scrise de mână de la secţia de *Milice* din Benou viile. Rang paramilitar echivalent gradului de maior (n.tr.).
— Vorbeşti olandeza, Krista, zise Schiffer mai mult ca pe o afirmaţie decât ca pe o întrebare.
— N-am mai exersat-o de mult. Dar da.
— Vei lua parte la interogatoriul de informaţii preliminare şi la toate celelalte ce vor urma. Să-ţi fie clar de pe acum.
Krista nu răspunse. Protestele ei ar fi trecut neobservate. Şi ce era mai rău, solicitase ea însăşi acest post, fără să-şi închipuie ce presupunea el. Nu voise decât să plece de la Berlin; să vadă şi ea puţin lumea. Fusese trimisă mai întâi în Italia, unde lucrase pentru un bărbat de la conducerea unui lagăr din Trieste. La numai două săptămâni după aceea fusese repartizată la Schiffer în Normandia, după ce secretara acestuia murise de tuberculoză. Nu-i trebuise mult să-şi dea seama că fosta secretară se lăsase probabil intenţionat pradă bolii, doar ca să scape.
Ca interpretă şi secretară, trebuia să ia parte la anumite interogatorii - cele mai „stricte", cum le numea Schiffer - pentru a stenografia şi traduce la nevoie, urmând ca mai târziu să bată la maşină notiţele într-

un raport oficial. Când înţelese în ce constau interogatoriile, refuză să ia parte. Nu i se cerea doar să traducă; i se cerea să asiste la torturarea unor oameni şi să noteze informaţiile smulse cu forţa de pe urma schingiuirii lor.
Când refuză, Schiffer îi râse în faţă, spunându-i că o germancă trebuia să fie tare în faţa inamicilor. Dar nu era nimic german în felul în care erau trataţi aceşti bărbaţi şi uneori femei... nu aşa fusese crescută şi educată Krista. Şi cu cât vedea mai mult din isprăvile SS-ului şi din forţa dezlănţuită în lume, cu atât se agăţa mai tare de poveţele nepreţuite primite în copilărie. *lubeşte-ţi aproapele. Fii blândă şi smerită. Ajută-ţi semenii.* Nu Schiffer o silise să se supună, creadă el ce-o vrea. Ci o voce blândă ce-i şoptea: *Krista, oare cruzimea lui Schiffer va fi ultimul lucru de care vor avea parte aceşti sărmani nenorociţi? Oare nu vei da dovadă de curaj, oferindu-le tot ce poţi?*
Singurul mod prin care putea rezista interogatoriilor era să se roage în gând pe tot parcursul lor, fără întrerupere, şi-şi făcuse

un obicei să înceapă rugăciunile chiar din clipa când punea piciorul în cameră.
O, Doamne, dacă nu pot decât să asist la aceste atrocităţi ca într-o zi să pot depune mărturie, întăreşte-mă; iar dacă pot să fac mai mult, dă-mi şansa să fiu de folos.
Erau zile când nu putea îndura. Se străduia din răsputeri să ascundă acest lucru de Schiffer, căruia-i plăcea să facă haz de „slăbiciunea" ei. Dar în unele zile, cruzimea o făcea să plângă înăbuşit, cu faţa în pernă, toată noaptea. Cu toate astea, nu voia să fie repartizată în altă parte. Ce s-ar fi întâmplat dacă succesoarea ei ar fi fost la fel de crudă ca Schiffer, cum fusese secretara din Trieste? Ar fi profitat ea de ocazie să le dea un pahar de apă nenorociţilor când Schiffer ieşea afară pe uşă? Le-ar fi şoptit ea vorbe de mângâiere şi încurajare la ureche, ar fi distrus uneori probe ascunse sau ar fi preluat vreodată vreun mesaj pentru cineva apropiat? I-ar fi oferit ultima împărtăşanie unei bătrâne?
Krista era luterană. Nu era catolică, iar preot nici atât. Dar bătrâna din patul celulei de interogatoriu 3 ceruse cu glas stins ultima împărtăşanie.
— Văd că... nu eşti ca el, horeai ea, respirând cu greu. Voi muri în curând. Aş vrea ultima împărtăşanie.
Schiffer ieşise din încăpere. Unul dintre gardieni rămăsese pe loc; celălalt plecase la infirmerie după un brancardier. Ştiau cu toţii că femeia nu va rezista până a doua zi.
Krista se apropie de pat, îngenunchind la căpătâiul ei. Aruncă o privire spre gardian, care şi-o abătu pe a lui, apoi şopti:
— îmi pare rău... dar nu sunt catolică. Nu ştiu ce să fac.
— Am nevoie de... nu ştiu cum se spune în engleză, zise femeia tulburată, apucând-o de mânecă.
— Un preot?
— Am nevoie de... nu ştiu cum se spune! *Dieu, je t'en prie*,* ajută-mă să găsesc cuvântul...
— Dezlegare de păcate, sugeră încet gardianul.
— *Oui* strigă femeia cu recunoştinţă patetică. îşi întoarse capul spre gardian, dar Krista se îndoia că îl putea zări. Schiffer îi luase ochelarii.
— Ai fost atât de rea că ai nevoie de dezlegare?
O lacrimă se scurse pe obrajii Kristei. Avusese o zi proastă şi se simţea foarte slăbită. îşi şterse lacrima cu dosul palmei, rugându-se ca Dumnezeu să pună capăt tuturor nenorocirilor.
— Ai mărturisit că ai adăpostit oameni. I-ai ajutat. I-ai hrănit, îi mângâie faţa vânătă şi umflată.
— Pentru care dintre aceste păcate vrei să fii dezlegată?
— Ai auzit ce am spus... în franceză? Krista dădu din cap.
— L-am numit... i-am spus cuvinte păcătoase. Zâmbi cu buzele umflate.

Krista surâse şi ea şi o nouă lacrimă i se scurse pe obraz. O mângâie pe frunte.
— Pentru asta nu te dezleg. Niciun preot n-ar fi în stare. Domnul nostru Isus îl va numi tot aşa.
— Fă-mi pe plac, şopti femeia, în timp ce zâmbetul i se stinse şi ochii îşi pierdură prezenţa de spirit. Krista mai văzuse asta de nenumărate ori. Bătrâna nu mai avea mult timp pe pământ.
— Te dezleg, rosti Krista blând, neştiind ce altceva să facă, şi desenă semnul crucii pe fruntea femeii. Pe chipul zdrobit se citi uşurarea.
— Ştii rugăciunea *Tatăl nostru?* întrebă ea.
— *Certainemenf,* răspunse bătrâna stins, cu un murmur de indignare. întotdeauna pare să vă surprindă pe voi, protestanţii.
Krista o luă de mână.
— Hai s-o spunem împreună.
Femeia nu supravieţui dincolo de „sfinţească-se numele Tău".
Krista îşi rezemă capul de marginea patului, prea disperată să se clintească.
Dumnezeu are destulă încredere în mine să-mi încredinţeze slujba asta oribilă, îşi zise ea în noaptea aceea, hohotind cu faţa în pernă.
Dumnezeule, Te rog (în limba franceză în original) (n.tr.).
Desigur (în limba franceză în original) (n.tr.).

I

!i.

Mare trebuie să fie încrederea Lui. Mamă, fie ca să cunoască -prin mine bunătatea ta.
Mamă, fie ca să cunoască prin mine o altă faţă a Germaniei.
Mamă - ţi-ai închipuit vreodată că fata pe care ai crescut-o va asista la aşa ceva?
Luă poza şcolarului, apoi privi cu tristeţe la bărbatul blond din buletinul de identitate. Era simpatic.
— Brigitte Durând, anunţă Charlotte.
Michel îşi ridică privirea spre secretară. îi trebui un moment să recunoască numele şi, când îl recunoscu, îşi înăbuşi un geamăt.
Trânti stiloul pe masă. Nu putea însemna decât că se întâmplase ceva rău. Ce altă nenorocire dincolo de aşteptări va mai afla? Rafael trecuse pe la el mai devreme să-i raporteze că Tom era în siguranţă, deşi în toane proaste, acasă la Giselle Bouvier. Propusese apoi un plan de eliberare a lui Clemmie, punct în care Michel intervenise, informându-1 de moartea acesteia.
Michel îşi frecă tâmplele. De ce atâţia oameni *simţitori* în Rezistenţă? De ce nu puteau lăsa la o parte orice sentiment până la terminarea războiului? Nu era destul că trebuiau să opereze sub acest nor? Rafael lăcrimase, şi Michel la fel, pentru turnul de forţă din Cabourg ce se prăbuşise.
Iar acum, Brigitte Durând, copila pe care o cooptase pentru cauză. O neagră presimţire îi copleşi inima, cu o notă discordantă din „La Marseillaise" răsunând într-un colţ întunecat.
— Spune-i să intre.
Michel, se apostrofă aspru, *iafrăiele în mâini.*
Uşa se deschise. El se ridică, se sforţa să zâmbească şi ieşi de la masa de birou. Charlotte îi anunţă că le pregătea o cafea şi se strecură afară pe uşă.
Michel îi întinse mâna.
— încântat să vă cunosc, *mademoiselle* Durând. încântat şi onorat.
O conduse la scaunul din faţa biroului şi se întoarse la al său. Faţa tinerei era gravă.
— Cu ce vă pot ajuta? întrebă el când ea nu zise nimic.

Ea îşi roti privirile prin odaia încăpătoare, de parcă s-ar fi temut să nu tragă cineva cu urechea.
— Pare ciudat...
— Vă asigur că suntem în siguranţă, o linişti Michel. Şi secretara e de partea noastră.
Privirea ei şovăielnică se întoarse din nou spre el şi chipul păru să i se lumineze.
— Bănuiesc că aţi primit deja vestea, începu ea cu sfială. Sunt aici să ajut. Sunt dispusă să fac orice, *monsieur* Rousseau. Orice.
El îşi înclină uşor capul într-o parte.
— Vă referiţi la vestea legată de Clemmie... Ea clătină din cap.
— Ştiu că e arestată... Mă refeream la...
— Nu, *mademoiselle,* o corectă Michel blând. E moartă. Văzându-i expresia şocată, adăugă:
— Am aflat azi noapte târziu de tot.
— îmi pare rău. N-am cunoscut-o personal, dar - adăugă domol - dar Tom da.
— Ştiu. Dar să *nu-i* spuneţi. Nu acum; ar fi cât se poate de necugetat. După ce îl expediem în Anglia, îi vom putea trimite mesaj prin. .\.
— *Monsieur* Rousseau, exclamă Brigitte, Tom a fost arestat azi dimineaţă!
Michel se holbă la ea.
— Credeam că ştiţi deja... îşi recapătă glasul.
— Unde e reţinut?
— Chiar aici, la Caen. A fost transferat de la Benouville la sediul Gestapoului azi dimineaţă.
Uşa se deschise brusc şi înăuntru dădu buzna Rafael, urmat de Charlotte. Michel se ridică. Rafael se opri gâfâind, cu chipul sclipind de transpiraţie. Era un chip care ştia ceea ce Michel tocmai aflase. Un chip împietrit de hotărâre. Se apropie încet de masă, înfruntându-1 cu privirea.

— Numai el nu.
Brigitte se ridică şi ea. Stăpânirea de sine i se nărui. Deşi glasul îi era calm, buzele îi tremurau.
— Nu au cum să închidă un petic de cer într-o cuşcă.
— Numai el nu, repetă Rafael, provocându-1 pe Michel să-1 contrazică.
— Am risca... totul, rosti acesta cu efort.
Oare însemna şi pentru ei la fel de mult ca pentru el?
— Uneori n-avem încotro, zise Charlotte răspicat. Nu mai fi atât de responsabil, Michel.
Se întoarse pe călcâie, mormăind ceva despre o cafea în plus.
în celula de interogatoriu nu se aflau cârpe de şters. La IIP -Interogatoriul pentru Informaţii Preliminare - nu avea să curgă sânge.
Deţinutul stătea pe scaun cu mâinile încătuşate pe masă. La intrarea lui Schiffer şi a Kristei, ridică spre ei aceeaşi privire pe care Krista o mai văzuse de nenumărate ori. O zărise pe feţele francezilor, britanicilor, americanilor, belgienilor şi italienilor deopotrivă: aceeaşi teamă, aceeaşi dârzenie, acelaşi curaj, aceeaşi nelinişte, concentrate într-o expresie pe care Krista ajunsese s-o numească „faţa preliminară".
Mai târziu această faţă avea să se schimbe. Cu fiecare zi de interogatoriu, avea să devină tot mai bântuită, oricât de viteaz ar fi fost individul. Fiecare convocare avea să adauge la ea noi nuanţe ale durerii. Data viitoare chipul lui va reflecta chinul foamei şi al setei. Când îl va revedea, va oglindi dureri mult mai mari. Evită să-1 privească în ochi pe Kees Nieuwenhuis, făcându-şi de lucru cu creioanele, colile de hârtie şi cele trei dicţionare. Fiecare proaspăt deţinut, în mijlocul confuziei şi al temerilor bine întemeiate, căuta un dram de alinare şi spera să-1 găsească la o tânăiă înarmată doar cu articole de papetărie. Dar încă nu venise timpul.
— Ştii germană? îl întrebă Schiffer, făcându-se comod pe scaunul de vizavi cu un dosar în mână.

Deţinutul clătină din cap, ridică din umeri şi răspunse în germană:
— Foarte puţin, îmi pare rău. Accentul olandez era puternic.
— Ştii franceză?

— Nu.
— Mă numesc *Sturmbannfiihrer* Schiffer. Nu ştiu olandeză. *Frăulein** Hegel are să traducă, iar tu ai să răspunzi sincer. După cum poate ştii, regula noastră e să nu începem discuţiile decât la zece zile după încarcerare. Dar tu eşti un caz special.
Krista traduse discursul introductiv al lui Schiffer, concen-trându-se asupra limbii olandeze, şi şedinţa IIP începu.
Schiffer deschise dosarul şi studie pe îndelete transcrierea radio.
— Hmm. Cum să-ţi spun: Kees, Cabby sau Tom? Deţinutul se holbă la transcriere. Schiffer se prefăcu surprins.
— O, treaba asta? împinse spre el hârtia.
— De-aici ne-am dat seama că nu eşti cine spui că eşti. Poţi să te uiţi.
Deţinutul citi încet transcrierea. Schiffer simula o răbdare dezinteresată, dând impresia că e cu mintea în altă parte, dar Krista ştia că îşi pândeşte victima ca o pasăre de pradă.
îl privi la rândul ei. Ochii de un albastru deschis alunecară deasupra cuvintelor şi, după câteva clipe, ea îşi abătu privirea. Avusese destul timp să-1 cântărească şi inima i se strânse de mâhnire. Schiffer îl cântărise şi el.
Deşi deţinutul făcuse tot posibilul să nu-şi arate emoţiile, Krista văzuse cum ochii îi absorbiră cuvintele mai întâi cu neîncredere, apoi cu convingere, urmată de resemnare şi, în cele din urmă, sfidare. Era mai iscusit ca alţii; trecerea de la o emoţie la alta era destul de subtilă ca unui om cu experienţă să-i ia ceva vreme să identifice cele patru sentimente. Momentul resemnării o făcea întotdeauna să-şi ţină respiraţia, căci ceea ce urma după
Domnişoara (în limba germană în original) (n.tr.).

ea determina întregul curs al interogatoriilor lui Schiffer: dacă era urmată de disperare, era mai bine pentru deţinut. Avea să cedeze mai repede, să sufere mai puţin. Dar dacă era urmată de sfidare - aşa cum spera şi Schiffer, căruia îi plăceau provocările -pe deţinut îl aşteptau dimensiuni ale iadului nebănuite.
îşi abătu privirea de la tânăr şi, în timp ce sfidarea umplu inima acestuia, disperarea o copleşi pe a ei.
Curaj, Krista, îi şopti vocea blândă.
Deţinutul împinse înapoi transcrierea cu mâinile legate. Se folosise de tot timpul pe care sperase să-1 obţină pentru propriul lui curs de acţiune. Ochii albaştri ce se ridicară spre Schiffer erau acum ficşi şi lipsiţi de orice expresie.
Curaj...
Luă o foaie şi un creion-şi interogatoriul începu.
Până acum n-afost prea rău, îşi zise Tom, în timp ce era escortat înapoi în celulă. Coridorul vuia de aceeaşi cacofonie haotică, de parcă cineva ar fi deschis şi închis în mod repetat uşile iadului. Nu-şi mai găsi amicul francez la întoarcere. Pentru prima oară deveni conştient de duhoarea de vomă, urină şi mucegai. Când uşa se trânti în urma lui, porni spre locul francezului, dar se răzgândi şi decise să se plimbe puţin pentru a-şi limpezi gândurile şi a-şi încălzi fundul.
Lucrurile nu stăteau chiar atât de prost; de fapt, situaţia se îmbunătăţise: îi înlocuiseră cătuşele cu funie mai moale, lăsându-i chiar câţiva centimetri între mâini. Făcând abstracţie de duhoare, n-avea decât trei probleme cu care să se confrunte: lipsa mâncării, frigul din celulă şi cătuşele.
După citirea transcrierii, îşi afundase mintea în scenariul Rezistenţei Olandeze, bucuros că şi-1 pregătise dinainte; deveni în acelaşi timp ambasadorul căpitanului Fitzgerald pe durata impunerii tăcerii în eter. Dacă avea să se mai întoarcă vreodată, intenţiona să o facă obligaţiune de război.
Un urlet sfâşie aerul şi Tom îşi încleşta pumnii până se potoli.
f

i

Schiffer nu-i pusese nicio întrebare legată de misiune. Interogatoriul nu durase decât o oră şi, spre surprinderea lui, cele mai multe întrebări vizau avionul său P-47 Thunderbolt. La întrebările la care bănuia că Schiffer cunoaşte deja răspunsul, dăduse răspunsuri sincere. Capacitatea de combustibil, calibrul armelor - le cunoşteau, fără îndoială, de la epavele recuperate. Dar, întrebat de altitudinea maximă, de capacitatea încărcăturii de bombe sau de rata focului, Tom minţi cu uşurinţă despre „Cana" lui. întrebat câte se fabricaseră, ridică din umeri şi răspunse spontan, de parcă informaţia s-ar fi aflat pe toate gardurile: „Cu miile". în realitate, habar n-avea.

Schiffer adoptă un ton amical - cel puţin aşa credea el - între-bându-1 camaradereşte despre primele zile de antrenament. Tom îi răspunse, convins în tot acest timp că nu era nimic camaraderesc la Schiffer. Ii lăsa impresia unui actor care-şi rostea replicile cu atâta convingere, că prezentarea îi devenea defectuoasă tocmai din acest motiv. Se credea bun în meseria lui. Tom îi întreţinu iluzia, adoptând o postură aparent relaxată şi sporovăind vrute şi nevrute, fără a spune nimic important.

— De-abia am aşteptat să zbor. La început m-am antrenat pe un PT-17, apoi pe un BT-13. Dar abia când am ajuns pe un P-40 -şi în acest punct, faţa lui Tom îşi permise un surâs nostalgic - am aflat ce-i un cuplu de torsiune.

— A, da, făcu Schiffer cu un aer grav. **P-40.** Dar pe **P-39 te-ai** Antrenat?

Tom îl privi cu un aer surprins.

— Cum să nu. Două sute de ore.

— Şi ce părere ai despre Tunderbolt, „Cana" ta? Cum ţi se pare? De ce crezi că e superioară?

— E un adevărat cal de lupte, să ştiţi. Rezistă la focuri care ar doborî uşor alte avioane. E abilă la plonjare, e...

Lăsând impresia că a spus deja prea mult, Tom încheie cu un murmur:

— Nu-i mare lucru, dar îşi face treaba.

Schiffer îi dărui un zâmbet amabil, condescendent. Ridicân-du-se să plece, mai făcu o ultimă remarcă legată de detectoarele radar, amenin ţând cu degetul, de parcă aliaţii ar fi fost nişte copii neastâmpăraţi puşi pe şotii.

— Am găsit noi ac de cojocul vostru şi al foliilor voastre de aluminiu pentru interferenţă. Zâmbi misterios.

— N-aveţi decât să umpleţi tot cerul cu porcăria aia. Tot degeaba e.

Era o remarcă bizară presărată în mijlocul unei conversaţii unde nu-şi avea locul şi pentru Tom nu însemna nimic. Schiffer încerca să intre pe o lungime de undă pe care bănuia că el poate s-o interpreteze.

Tom măsură cu paşii celula minusculă. Patru până la perete, patru până la uşă.

Secretara cea blondă i se părea o fetişcană indiferentă, nu cu mult mai în vârstă decât el, absorbită doar de munca pe care o presta. Ii refuzase curtoazia de a-1 privi în ochi, iar atunci când făcuse o glumă, nici nu catadicsise să zâmbească.

Tom fusese uşor şocat să vadă cele două fulgere de la gulerul hainei lui Schiffer. La început acesta păruse destul de amabil pentru un comandant SS-ist; dar, pe măsură ce ora interogatoriului se apropia de sfârşit, începu să-1 miroasă mai bine. Ştia că lucrurile se vor înrăutăţi.

Se aşeză şi-şi rezemă capul de perete. în ziua aceea, în clipa aceea, era în regulă.

Băiat bun, Cab...

N-avea nevoie de Oswald. De Clemmie avea nevoie.

Sper că eşti bine, Clemmie.

Isuse, Măria şi Iosif- eşti chiar tu!
Calabrese ar spune că-i o înjurătură.
Aş! E o invocare. Căpăţâna aia mare şi blondă a promis să vină să mă vadă, ce zici?
Ţine-te bine, Clemmie. Te iau acasă cu mine. Te scot eu de-acolo.

Zece zile înainte de interogatoriul deţinuţilor obişnuiţi. Sigur Clemmie se încadra în această categorie. Asta însemna că mai avea şapte, opt zile la dispoziţie. Trebuia mai întâi să scape de-acolo. Apoi să plece la Cabourg. Pe urmă s-o elibereze.

Frământă nasturele negru între degetul mare şi cel arătător.

— Ţine-te bine, Clemmie, murmură el. N-am să-mi las iubita să se prăbuşească.

Hauptmann Braun se plimba agale pe stradă, recunoscător pentru sosirea primăverii. Era spre seară şi se opri să-şi ridice faţa spre ultimele raze ale soarelui. Se întrebă cum era Lisette. Se întrebă dacă şi gândurile ei se îndreptau, ca ale lui, spre apartamentul lor de la Berlin, spre primăvara de acolo, spre flori, spre Franz şi Erich, sosiţi acasă în vacanţa de Paşte, spre viaţa minunată de odinioară...

Deschise ochii când auzi zgomot de paşi coborând grăbiţi treptele de la sediul Gestapoului. Surâse. *Apropo de Berlin...*

— Krista! strigă el, dar fata nu-1 auzi. Ajunsă la capătul treptelor, îşi continuă drumul.

— Krista Hegel!

Ea se opri şi se întoarse. Se holbă absentă la Braun. El se apropie.

— Totul e în regulă? /■ — *Herr* Braun.

I Un zâmbet superficial înflori şi se stinse la loc.

— Da. E în regulă.

— Eşti bine?

— Perfect.

Dar obrajii frumoşi de porţelan, amintindu-i de ai mamei ei, erau destul de palizi. îmbujorarea sănătoasă din toamna trecută, când sosise la Caen, dispăruse. Atunci ieşiseră la o cafea după ce se întâlniseră întâmplător într-o cafenea de lângă depou, încântaţi amândoi să se afle într-o companie familiară atât *do* departe de casă. Ea era entuziasmată de transferul ei, bucuro.i•..!,

după propria-i mărturisire, că scăpase din Triest, căci lagărul de acolo era un loc nefast.

De atunci nu mai ieşiseră la cafea, dar se mai vedeau din când în când, căci Krista era cazată în acelaşi bloc de apartamente unde locuia Braun. Acum, că se gândea mai bine, exuberanţa naturală a fetei se atenuase în ultimele luni. Dar fusese prea ocupat pentru cafea, îşi zise el cu un dram de vinovăţie.

— Cum sunt ai tăi? întrebă el.

El şi Lisette erau prieteni buni cu familia Hegel. Tatăl Kristei, care lucra la administraţia poliţiei din Berlin, reuşise să-i facă rost de o slujbă pe când avea şaisprezece ani.

— Bine. îmi pare tare rău, *Herr* Braun, dar trebuie să... sunt în întârziere. O zi bună.

Se depărta grăbită.

Braun o privi plecând. îşi ridică ochii spre svastica uriaşă ce atârna ca o tapiţerie pe zidul clădirii. Aceasta se umfla şi se dezumfla în adierea uşoară a vântului, dând impresia că pereţii respiră.

Ultimele raze ale soarelui dispărură şi **vântul** se **răci. Braun** îşi ridică gulerul şi merse mai departe.

Tom fu trezit de scârţâitul cheii în lacăt. Un gardian îi ordonă să se ridice în picioare.

Se vede că adormise în final. Avea sentimentul că trecuse o vreme. îi luase mult timp să adoarmă.

Trebuia să blocheze gemetele deţinuţilor din celelalte celule şi ocazionalele urlete îndepărtate. Trebuia

să-şi abată mintea de la apă. Trupul îi era ţeapăn după somnul pe cimentul rece şi, când se ridică în picioare, i se făcu rău de foame. Setea i se transformă într-un soi de demon. Avea limba încărcată şi buzele îi zvâcneau. Cât trecuse de la cafeaua aceea? Fusese ieri dimineaţă? Cât era ceasul? Era zi sau noapte? Nu mai văzuse lumina zilei de când...
— *Gehe, schnelt,* zise un gardian, înghiontindu-1.
— N-ai cumva la tine o bere? îl întrebă Tom răguşit în olandeză. Sau nişte supă de bulion?
— *Sei stiin* strigă celălalt gardian.
Ieşiră pe uşa coridorului ca o vizuină de iepure, luând-o pe acelaşi hol ca în ziua precedentă. Acesta nu mai conţinea celule îngrămădite şi era mult mai luminos. Clădirea era relativ modernă, de vreo zece-douăzeci de ani, şi uşile aveau inscripţii în franceză, cu traducerea în germană dedesubt. Tom îşi dădu Hai, repede (în limba germană în original) (n.tr.). * Gura! (în limba germană în original) (n.tr.).
297

A

298
FLACĂRA REZISTENŢEI
TRACY GROOT
299
seama la ce serveau camerele de *arhive,* două la număr; se poticni la cuvântul *chanfferie,* dar traducerea lui în germană, *Kesselraum,* era destul de asemănătoare cu echivalentul ei olandez, *ketelruim,* să-1 facă să conchidă că era camera de cazane.
O luară din nou la dreapta, pe un alt hol ce aducea mai puţin a subsol şi mai mult a condor de liceu. Era ultima uşă pe dreapta, dacă mergeau în acelaşi loc, la celula de interogatoriu 3.
O nimerise. Dar celula arăta altfel de data asta. înăuntru se afla un vehicul pe roţi.
— Se pare că se impute brânza, comentă el cu un rânjet sinistru când dădu cu ochii de scara de oţel. Pulsul i se acceleră.
Era o scară în formă de A fără partea de deasupra, aşezată pe o cârpă pătată. Din centru atârnau lanţuri. Pe masă se aflau câteva beţe de metal. Un gardian arătă spre scaunul de lângă beţe.
Tom se aşeză şi observă biciul din piele de lângă bare. Arăta ca o cravaşa lungă, împletită. Era mânjit cu sânge închegat. Inima îi zvâcni din nou şi un val de frică îi puse un nod în gât.
Schiffer nu sosise încă, în celulă se aflau doar secretara şi doi gardieni.
Tom îşi abătu privirea de la vehiculul cu roţi.
— Mor de sete, îi zise el secretarei, care stătea vizavi la masă cu caietul şi creionul în mână.
— Nu vorbi cu mine, replică ea cu răceală, săgetându-1 scurt cu privirea. Trebuie să te adresezi domnului *Sturmbannfuhrer* Schiffer.
— Nu cred că el se sinchiseşte de setea mea. Dar dumneata poate.
Ea nu-i răspunse, uitându-se prin notiţele luate cu o zi înainte.
— Niciun zar de la crăiasa zăpezii, murmură el în engleză, o expresie folosită des la cazarmă. îşi aruncă privirea *peâte* umăr.
— Dar voi, oameni buni? N-aveţi vreo ploscă la voi?
— Limitează-te la olandeză, îi zise secretara foarte încet. Revizuia notiţele cu un aer competent, adăugând sau tăind
pe alocuri. O clipă mai târziu, Tom se întrebă dacă într-adevăr o auzise vorbind.
— *Schon—nicht wahr?*
Sturmbannfuhrer Schiffer umplu cadrul uşii, scoţându-şi mănuşile. Când Krista nu traduse, o privi şi se răsti la ea în germană.
— Frumoasă, nu? traduse fata pe un ton neutru.
— Prefer brunetele, răspunse Tom răspicat în olandeză, ridicându-şi ochii de la ea la bărbat.
Schiffer ţinu un discurs lung în germană, privind-o ţintă.
— Mă gândesc adesea la ea, zise secretara încet şi Tom văzu pe faţa ei primele semne de tulburare. Obrajii palizi i se colorară. Clipi din ochi şi, când Schiffer se răsti din nou la ea, zise:
— Mă... mă gândesc cât de minunat ar fi s-o strâng în braţe. Soţia mea e la Munich. Franţa e terenul

meu de joacă. O... o vreau de...
Obrajii i se făcură ca purpura. Tom îl săgeta cu privirea.
— Ticălosule...
— Unde-i Greenland? întrebă Schiffer într-o engleză perfectă. Stomacul lui Tom se întoarse pe dos.
La semnalul lui Schiffer, gardienii îl ridicară de pe scaun şi-1 târâră spre scara de oţel. O teamă sălbatică îl încolţi ca un roi de lilieci speriaţi. Nu i se putea întâmpla aşa ceva. Nu era cu putinţă, îl îmbrânciră în genunchi pe ştergarul întins pe jos, îl împinseră pe o parte, apoi pe spate. Un gardian luă bara de metal şi prinse un capăt de lanţul ce se bălăbănea. îi împreunară genunchii şi-i traseră mâinile legate peste ei.
— Ah, acum înţeleg, zise Tom. Şi eu, care vă credeam băieţi de treabă.
Cei câţiva centimetri în plus făceau ca genunchii să-i încapă printre braţe. îi trecură bara pe sub genunchi, prin faţa coatelor, agăţând celălalt capăt de lanţ de capătul opus al prăjinii. Cei doi gardieni îl apucară de lanţ şi-1 ridicară.
Se bălăbănea ca o minge la câţiva metri de pământ în spaţiul gol din centrul scării de oţel. Capul îi atârna pe spate, sub
Frumoasă, nu-i aşa? (în limba germană în original) (n.tr.).

J

l

presiune, în timp ce mâinile şi partea din spate a genunchilor trebuiau să-i susţină întreg trupul. Deja îl durea.
îl cuprinse un acces sălbatic de panică şi încercă să se zbată cu furie, dar nu piitu nici să se clintească. Nu reuşi să-şi ia avânt. Nu-i mai rămânea decât să atârne aşa, legănându-se încet pe loc. Şi să-i privească cu capul în jos - pe bărbat, pe gardieni, pe fata aplecată peste carneţelul ei.
Schiffer trase un scaun şi se aşeză cu picioarele încrucişate. Luă biciul împletit şi-1 aşeză în poală. Tom îşi simţi transpiraţia prelingându-i-se spre creştet.
— Sigur te întrebi cum. Cum de ştie? făcu Schiffer meditativ. Trecuse din nou pe germană.
Fata începu să traducă în olandeză, dar Schiffer îi dădu un ordin aspru şi ea continuă în engleză.
— îţi spun eu aim. Documentele tale impecabile ne-au condus la plastograful care a lucrat pentru Greenland.
îi acordă un răgaz să asimileze informaţia.
— Am pus mâna pe el săptămâna trecută. Păcat că n-a supravieţuit. Aţi f putut să vă depănaţi amintiri.
Secretara traduse cu un murmur monoton, dar răspicat.
— Am frânt bărbaţi mai puternici ca tine. Crezi că în statură constă puterea? Sau că frumuseţea fizică e un semn de tărie? Am învăţat multe. Statura nu contează defel. Iar că eşti chipeş nu-ţi va sluji la nimic.
Şi acum ?
Tom nu mai *en* în stare să gândească. N-avea niciun plan de rezervă. N-avea dscât povestea

lui bine ticluită. Nimic altceva.
Abia putea respira în poziţia aceea incomodă, iar când îşi ridica capul să mai uşureze presiunea, aplica şi mai multă presiune dureroasă asvpra părţii din spate a genunchilor.
S-o ţină una şi bună cu povestea lui? Şi ce dacă documentele i-au condus la aelaşi plastograf... ce însemna asta pentru el? Pentru Rousseau? Nu mai era în stare să gândească; nici măcar să *gândească]*
N-avea niciun alt plan, nicio altă cale de scăpare, în afară de una singură, ultima măsură disperată a fiecărui soldat capturat.
— Unde-i Greenland? întrebă Schiffer.
— Thomas William Jaeger, zise el în engleză, oprindu-se să ia aer. Locotenent major, Forţele Armate Aeriene ale Statelor Unite.
Pauză.
— Unu patru zero nouă şase... cinci doi şase. Secretara notă.
— Există o transmisie radio, zise Brigitte. înregistrată la Douvres-la-Delivrande. Am văzut transcrierea. Le-au predat la *Milice.*
— Deci ştiu că e Tom, reflectă *monsieur* Rousseau de la fereastră, cu privirea aţintită spre curtea de dedesubt. Cu ce poveste va veni? Ce se va face?
— Ce ne facem *noi?* făcu Rafael morocănos, îngropat în scaunul lui Rousseau de la birou, cu capul rezemat de braţ, jucându-se cu un prespapier. Charlotte stătea pe fotoliu lângă cămin.
Era o nouă zi şi nimic nu se schimbase din seara precedentă. Se aflau iarăşi în birou fără nicio noutate. Ieri dezbătuseră idee după idee, unele plauzibile, altele absurde - şi pe măsură ce seara înainta, creştea şi disperarea lor, iar planurile deveneau din ce în ce mai ridicole.
Brigitte şi Rafael plecaseră acasă cu Michel. Brigitte se instala în fosta cameră a lui Tom; după ce se schimbă de haine şi se strecură în pat, îi simţi parfumul pe pernă. în dimineaţa aceea aruncă o privire atentă prin cameră, căutând vreun indiciu al prezenţei lui. Dar nu-1 găsi decât în timp ce se spăla în camera mică de baie şi dădu peste un vas decorativ cu săpunuri mici ambalate în hârtie. Luă unul, îl duse la nas şi închise ochii.
Asta-i Franţa... şi asta Anglia... iar ăsta, zece mii de trupe...
Era o frântură din cerul brăzdat de păsări şi scăldat în razele soarelui, uneori înnorat şi furios, alteori luminat de stele.
— Ce-i fac oare? întrebă ea brusc.
Ceilalţi nu răspunseră, până când Charlotte murmură cu glas stins:
— Să nu ne gândim la asta, draga mea. Nu-1 ajută cu nimic.

Monsieur Rousseau stătea cu mâinile la spate la fereastră, în acelaşi loc unde stătuse şi ieri vreme îndelungată. Brigitte învăţase că mintea lui lucra cel mai bine când stătea nemişcat. Rafael, ca de altfel şi Tom, prefera să gândească din mers. Faptul că şedea acum pe scaunul lui *monsieur* Rousseau, cu chipul golit de dârzenia înflăcărată din ziua precedentă, însemna că nu mai avea nimic de gândit.
Brigitte află că Tom nu avea să fie transferat la Paris. Caen era aproape de Zidul Atlanticului; printre deţinuţii închişi la acest sediu al Gestapoului se numărau membri de pe echipaje submarine capturaţi în misiuni de recunoaştere, ingineri aliaţi, membri ai flotei militare şi aviatori. Majoritatea comandanţilor Gestapoului detestau gândul de a renunţa la trofee precum aliaţii capturaţi. *Monsieur* Rousseau o informase că aviatorii erau trimişi de obicei în altă parte la interogatoriu, probabil la vreo bază din Luftwaffe. Dar Tom trecuse la Rezistenţă. Unicitatea lui îi conferea statutul de VIR Unii deţinuţi din Caen erau reţinuţi pentru potenţiale schimburi, alţii pentru informaţiile pe care le-ar fi putut deţine, iar alţii pentru orice eventualitate. Tom făcea parte probabil din toate cele trei categorii.
Planurile de salvare a lui Tom includeau, printre altele, înscenarea unui transfer - truc expirat la care se recurgea rar în zilele acelea -, până la aruncarea în aer a unei porţiuni din clădire. Dar baza Gestapoului din Caen era păzită cu străşnicie douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru. Una dintre

cele mai impunătoare clădiri din oraş, un tribunal renovat cu puţină vreme înainte de Ocupaţie, ea ieşea în evidenţă pe lângă celelalte clădiri; apropierea lor ar fi fost văzută din toate direcţiile.
— Atât de multe necunoscute, murmură *monsieur* Rousseau. Atât de multe variabile. N-avem pe nimeni în interior, nu acolo.
Şovăi.
— Dacă nu cumva... Rafael ridică capul.
— Cred că ştiu la ce vă gândiţi, *monsieur* Rousseau, zise Charlotte din locul unde şedea lângă cămin. Dar e mult prea riscant.
— Doar tu ai spus că-i om bun.
— *Cred* că e. Dar n-avem cum să ştim sigur şi riscăm prea mult încercând să aflăm.
— Nu tu mi-ai spus să nu mai fiu atât de responsabil? se răsti el.
— Despre cine vorbiţi? întrebă Rafael, plimbându-şi privirea de la Charlotte la Rousseau. Să nu-mi spuneţi că vă gândiţi la *Hauptmann* Braun.
— Ne-a ajutat să aflăm veşti despre Clemmie. Rafael sări în picioare.
— V-a ajutat? Ar fi *ajutat* să fi ajuns la ea la timp! Ar fi *ajutat* s-o fi scos de acolo! Ce mare brânză a făcut? Ne-a anunţat că-i moartă. Asta înseamnă că-i aliatul nostru?
— Nu, răspunse Charlotte ferm.
Rafael începu să se plimbe cu privirea aţintită la Rousseau.
— Ah, ştiu, *monsieur* Rousseau. Când vă intră în cap o idee, nu v-o mai scoate nimeni. Dar să ştiţi că nu-mi place. Nu-mi place acest om. îţi dai seama cum e un om după felul în care-i tratează pe ceilalţi, nu? Pe mine mă tratează ca pe un ţărănoi prost. „Ia-o din loc", mi-a spus acum câteva zile. Nu-i decât un neamţ arogant şi contropitor şi îl urăsc. A pozat probabil în om cu greutate, care v-a făcut un imens favor; dar, credeţi-mă, vă va face să plătiţi cu vârf şi îndesat. Aş prefera de o mie de ori să luăm baza cu asalt decât să ne bazăm pe el.
— De acord, Michel, zise Charlotte încet. Adevărul e că nu-l cunoaştem.
Rousseau îi aruncă o privire peste umăr, apoi se întoarse spre Brigitte.
— Mi-a spus „Michel".
Expresia i se schimbă într-una de groază simulată.
— Nu-i de încredere, declară Rafael.

îl privea atât de intens pe Rousseau, că nici nu băgă de seamă atenţia tuturor îndreptată asupra lui. Se fâstâci şi-şi reluă plimbatul.
— Mi-a trecut prin cap doar, zise Rousseau domol.
— Aveţi întâlnire cu el la ora unu, îi aminti Charlotte cu o urmă de avertizare în glas.
— Mi-a trecut prin cap doar. Se întoarse la fereastră.
— Şi *eu* ce să fac? întrebă Brigitte tulburată.
N-avea nici stăpânirea de sine a bărbatului de la fereastră, nici calmul lui Charlotte.
— Mă simt atât de inutilă. Vreau să *fac* ceva. Simt că-mi pierd minţile.
Rafael dădea târcoale biroului. Ajuns în dreptul ei, se opri şi rosti cu amărăciune:
— Bun venit la Rezistenţă, *m'selle.*
Flutură cu mâna în direcţia sediului Gestapoului.
— In timp ce noi punem la cale planul nostru fenomenal, el...
— Rafael, îl apostrofă Rousseau cu asprime. Rafael întoarse o faţă nevinovată spre şeful lui.
— El probabil face baie, asta voiam să spun. O privi pe Brigitte cu un zâmbet forţat.
— *La baignoire*.*
îşi reluă mersul ţanţoş.
— Ce vrea să spună? făcu Brigitte, cu un nod de teamă în **gâtlej.**
— Ce-ar fi să mergi înapoi acasă? i-o trânti Rafael.
— Nu mai e casa mea.
— Atunci du-te în altă parte. Ai dreptate. Eşti inutilă. Ajunse în dreptul căminului şi-şi începu rondul de întoarcere.
Charlotte îl privi vigilentă.

— Am venit aici să-1 eliberez, zise Brigitte cu glas monoton. Apoi... va trebui să-mi găsesc un loc de muncă. Am lucrat pe vremuri la Ambasada Statelor Unite din Paris.
îşi ridică bărbia.
Baie (în limba franceză în original) (n.tr.).

— Lucram pentru ambasadorul Bullitt. Făceam muncă de dactilografă şi o făceam bine. Vorbesc engleza, ştiu să...
— .. .să te culci cu nemţii, completă Rafael, trecând prin dreptul ei. Pun pariu că la asta te pricepi de minune.
Charlotte dădu din mâini, Rousseau se întoarse de la fereastră, iar Brigitte declară, acoperindu-le protestele:
— Habar n-ai tu. Stau la cozi kilometrice.
— Atunci, afacerile sunt în floare, zise el, ajungând la perete. Se întoarse, se rezemă de el şi scoase un pachet de ţigări.
— Ca un val de retrageri de capital.
— Şi pleacă de la tine cât se poate de mulţumiţi, sugeră el, aprinzându-şi ţigara.
— Greşeşti. Pleacă de-a dreptul transformaţi.
O urmă abia vizibilă de zâmbet răsări pe buzele lui şi, în timp ce Michel şi Charlotte ascultau uimiţi schimbul lor de vorbe, Brigitte îi înfruntă chipul nedormit cu ochi injectaţi şi cearcăne negre, umflate. El trase din ţigară, provocând-o să-1 privească mai atent, dar când o făcu, îşi abătu privirea.
— Imediat vine Braun, zise el după o pauză. Ce-ar fi să mergem la o supă?
— De ce nu?
Se duse în biroul lui Charlotte să-i aducă haina şi poşeta. O ajută să se îmbrace şi se uită peste umăr la Charlotte, care schimba priviri stupefiate cu Rousseau.
— Vrei să vii şi tu, Charlotte? Am auzit că au Camembert. Wilkie zice că-i doar un zvon maliţios, dar unele zvonuri se dovedesc adevărate.
Se uită la Brigitte.
— Păcat că nu sunt bordeluri de bărbaţi pentru femeile nemţoaice. M-aş sacrifica bucuros pentru puţin Camembert.
Brigitte pufni.
— Ce te face să crezi că ar veni la tine?
— *Mademoiselle!*
Se roti încet, cu braţele întinse, ca la paradă.

— îţi prezint proprietatea imobiliară franceză. Deşi am impresia că o preferi pe cea americană.
Când ea îl săgeta cu privirea, rânji. Se întoarse spre secretară.
— Ce faci, vii, Charlotte? Aceasta replică ţâfnoasă:
— Sigur că nu pot să vin. Sunt de serviciu. Ezită.
— Dar dacă-i adevărat că au Camembert... Rafael făcu o reverenţă.
— Pentru dumneavoastră, *madame,* am să dau atac la bucătărie, îi întinse braţul lui Brigitte şi o conduse afară din birou.

24

Prima lovitură nu-i jupui atât pielea, cât simţurile, cu simpla surpriză a durerii. Ferocitatea ei îl şoca, tăindu-i răsuflarea şi făcându-1 să se simtă ca un copil buimăcit ai cărui tovarăşi încălcaseră regulile jocului.
Câteva cuvinte îi ajunseră la urechi. Erau acolo de multă
vreme.
— Cine-i Greenland?
— Thomas William Jaeger, icni el. Locotenent major, Statele
Unite...
A doua lovitură lansă câţiva stropi de sânge pe ştergarul de pe jos. Se holbă cu capul în jos la stropii de

un roşu aprins pe fundal maro - nou peste vechi - şi gândul îi zbură la sărmanii care decoraseră pentru prima oară ştergarul.
A treia lovitură îi smulse un strigăt involuntar.
Ideea unui tunel subteran stimula spiritul ludic al lui Braun. Mintea îi era preocupată în special de noul sistem de ventilaţie. Posibilităţile oferite de acesta îl uluiau, îngrozeau şi ameţeau în acelaşi timp, oferindu-i una dintre cele mai bune diversiuni de care avusese parte de la plecarea din Geneva, de lângă Lisette. Fu tentat să scoată ultimele schiţe din servietă să le admire, dar se stăpâni. Avea să se întâlnească în curând cu Rousseau,

dar până atunci se hotărî să-şi lase mintea să cutreiere în voie peste kilometri întregi de conducte de alimentare. Cheia întregii operaţiuni era aerul curat, primul lucru de luat în considerare...
— Opreşte, Reinhart! îi strigă el şoferului.
Pe trotuar alerga Krista Hegel, cu durerea din gesturi destul de vizibilă ca să atragă atenţia chiar şi a unui om aflat într-o maşină în mers.
— O vezi pe fata aceea?... Opreşte în dreptul ei şi trage pe dreapta.
Caporalul se conformă. Braun deschise îndată portiera şi coborî. Fata se apropia în fugă, orbeşte şi el îşi dădu seama că n-avea să-1 audă. îi ieşi în cale, strigându-i când ajunse în dreptul lui:
— *Frăulein* Hegel! Ea se opri gâfâind.
— Krista, făcu Braun uluit. Ce s-a...
In loc să o ia la fugă cum se aşteptase, ea se repezi spre el şi i se aruncă în braţe, izbucnind într-un plâns jalnic cu suspine.
Braun îngheţă. Nu avea fiice, n-avea decât doi băieţi mari, care nu mai plânseseră în braţele lui de când erau copii. îi mângâie cu stângăcie braţul şi, zărind cu ochii minţii o Lisette tulburată, aşa cum cu numai câteva minute înainte zărise conductele de alimentare, o luă în braţe pe fata înlăcrimată şi o strânse la piept. Lisette aprobă.
— Linişteşte-te, zise el blând. Ce zici să mergem la un ceai?
Avea nasul umflat şi ochii roşii, dar limpezi. Nu zise nimic, ceea ce îl făcu pe Braun să se simtă oarecum uşurat, dar tăcerea ei era aproape la fel de deconcertantă. Nu mai era fata plină de viaţă cu care ieşise la cafea toamna trecută.
Stăteau în cafeneaua preferată a lui Braun, nu departe de castelul Caen. Rareori mergea acolo pentru ceai. Era singurul loc din Caen unde putea găsi ceva ce aducea a bere. Poate francezii era celebri pentru vinul lor, dar la capitolul bere stăteau mai prost.
Krista îşi sprijini bărbia în pumn şi privi pe fereastra cafenelei. Semăna leit cu mama ei, înzestrată cu aceleaşi calităţi pe

care le avuse de când era mică - blândeţe, bunătate, gingăşie. Frumuseţea ei pură îl determinase să facă adesea schimb de priviri cu Lisette, cu gândul la fiul lor, Franz. Apoi venise războiul şi tinerii din Germania o luaseră în direcţii diferite - unii spre Italia, alţii spre Africa de Nord, Grecia, Franţa, Norvegia, Danemarca
sau Olanda.
— Thomas William Jaeger, murmură ea firav. Locotenent major, Forţele Armate Aeriene ale Statelor Unite. Unu patru zero nouă şase cinci doi şase. Am scris-o de atâtea ori...
O umbră neagră se lăsă pe inima lui Braun. Ea se holbă absentă pe fereastră.
— Schiffer ar fi surprins să ştie că nu toţi gardienii sunt la fel de cruzi ca el.
Schiffer, îşi zise el înverşunat.
Braun făcuse cunoştinţă cu Schiffer când serviciul de inteligenţă îi ceruse să tulbure apele politice la uzina de ciment Rousseau.
— Pilotul trebuie să...
Un spasm de durere i se citi pe faţă, făcând-o să ezite pentru prima oară de când îşi recăpătase cumpătul.
— Să rămână... încarcerat... pentru tot restul zilei. Schiffer a ieşit din celulă să se ducă la masă. Aveam o sticlă cu apă ascunsă în jerseu. M-am dus la el şi am încercat să...

îşi întoarse privirea de la fereastră şi şi-o aţinti spre mâini, luptându-se cu lacrimile.
— Am încercat să-i dau să bea, dar poziţia lui... N-a putut să
înghită, înţelegeţi...
îşi ridică privirea întrebătoare spre Braun.
— Şi ştiţi ceva? Unul dintre gardieni mi-a sărit în ajutor. I-a susţinut capul, în timp ce eu i-am dat să bea.
Speranţa îi învioră ochii înroşiţi şi Braun o revăzu în ea pe fata
de odinioară.
— Am avut senzaţia că *eu* sunt acolo, *Herr* Braun, că *mie* mi s-a
dat un pahar de apă.
Braun simţi o ciudată strângere de inimă.

Fata văzuse ceea ce el auzise şi se făcuse că nu aude în drumurile lui pe lângă clădirea Gestapoului. Şi această... copilă, fiica prietenului său, era supusă unui astfel de... îi veni să zdrobească ceaşca în palme şi să primească rănile cu bucurie.
— Să dai peste un suflet înrudit într-un asemenea loc e o adevărată binecuvântare.
Revăzu în minte chipul lui Michel Rousseau.
— Mă bucur că...
Se opri brusc şi întrebă surprins:
— Deţinutul e pilot doborât? Ea încuviinţă din cap.
— Da, de pe un P-47.
— Atunci de ce-l interoghează Schiffer? Ar trebui să fie trimis la Frankfurt.
O bază de interogatorii Luftwaffe se afla puţin mai la nord de Frankfurt. Era sediul central de interogare şi procesare a datelor pentru toţi membrii Forţelor Armate Aliate capturaţi.
Raza trecătoare de pe chipul fetei se stinse. îşi privi mâinile din poală.
— Ce bine-ar fi! Ce n-aş da să fie interogat de Hanns Scharff! Tata mi-a scris despre el ca să-mi dea de înţeles că nu sunt singură. El nu-i chinuie pe prizonierii de război. Nici măcar nu-şi ridică glasul.
Deşi îşi mai arunca din când în când privirea precaută prin cafenea, părea s-o deranjeze mai puţin să divulge informaţii confidenţiale. Faptul că-şi descărcase sufletul o făcu să vorbească în voie.
— Schiffer îl vrea pe Greenland şi pilotul e în legătură cu Rezistenţa. Conform actelor de identitate, e nazist olandez repartizat de Rommel la uzina Rousseau...
— Unde-ai spus? făcu Braun brusc.
— La uzina de ciment Rousseau. Potrivit documentului, a fost trimis să-i interogheze pe recruţii olandezi ce muncesc acolo. Dar l-au prins la Benouville...

La Benouville... Acolo unde Rousseau ţinuse în braţe trupul muribund al lui Claire Devault. Braun îşi îngustă privirea.
— *Milice* a făcut legătura cu o transmisie radio interceptată cu câteva săptămâni înainte. Conform acesteia, îl cheamă Tom. Thomas... William Jaeger...
Suspină, dar în loc de lacrimi, ochii i se umplură de groază.
— Ştiţi? L-am sfătuit să-şi lase capul pe spate ca să-şi piardă cunoştinţa. Când eşti copil, nici nu visezi la aşa ceva. Nici prin cap nu-ţi trece că într-o zi cel mai bun sfat pe care-l vei putea oferi cuiva va fi cum să-şi piardă cunoştinţa.
— Krista, am să-i scriu tatălui tău, zise el repede, împingând la o parte noile frământări legate de Rousseau. Te vom scoate de aici.
— Nu! protestă ea alarmată. Vă rog, *Herr* Braun! Dacă plec, poate va veni în locul meu cineva care nu le va da nici măcar o înghiţitură de apă.
Se îndreptă de spate şi căută, inconştient, cu mâinile, o ocupaţie - repoziţionarea unei linguriţe, aranjarea unui şerveţel. Cu mâinile încerca să pună lucrurile în ordine.
— Sunt mai bine acum, zise ea, încercând să pară convingătoare. M-aţi ajutat mult. Şi gardianul acela m-a ajutat.
Mâinile i se opriră în loc.
— Nici nu vă daţi seama ce-a însemnat asta pentru mine. Privi în ochii lui cu sinceritate.

— Ştiu ce poate să facă apa pentru suflet. Mai mult ca oricând, ştiu că Dumnezeu mă vrea aici, la acest loc de muncă.
El îi reţinu spusele, pregătindu-se s-o anunţe pe Lisette că-i găsise o soţie lui Franz.
— Aşa, carevasăzică. Pilotul e interogat ca spion..., zise el.
— Schiffer zice că documentele i-au condus la plastograful care a lucrat pentru Greenland. Şi Schiffer îl vrea pe Greenland. Mai mult ca orice.
— Toată lumea îl vrea pe Greenland.
— Nu ca Schiffer. Zilele trecute l-am auzit zicând „Klaus Bărbie mă face de ocară". Klaus 1-a prins pe vestitul lider al Rezistentei anul trecut.

— Pe Jean Moulin. Adăugă:
— Nu numai că 1-a prins, dar 1-a şi torturat până la moarte.
— Greenland va fi Moulin-ul lui Schiffer.
Zvonurile legate de Greenland ce circulau de la Dunkirk la Brest îşi găseau punctul de confluenţă în zona Caen. Deşi era posibil ca G să fi operat şi mai înainte, primele raporturi despre el datau din prima jumătate a lui '43. Cel puţin aşa îi spusese Schiffer.
— Ce s-a întâmplat cu plastograful? întrebă el.
— S-a sinucis după a doua zi. Cu o capsulă de cianură învelită în celofan şi cusută în tivul hainei. M-am bucurat pentru el.
îi aruncă în treacăt o privire să vadă reacţia lui la această mărturisire.
— Cred că tot Schiffer a interogat-o şi pe Claire Devault, zise Braun posomorât ca pentru sine.
Rousseau încercase să-i dea detalii, dar refuzase repede.
— Numele ei de cod a fost „Jasmine".
O asemenea inocenţă să fie martoră la asemenea grozăvii şi să poarte pe umeri o povară atât de mare! împărtăşea în parte sentimentele lui Reinhold Hegel pentru ea, dorindu-şi s-o ajute ca pe propria fiică.
— Aş prefera să pleci de-acolo, spuse el ferm. Nu-ţi face bine la suflet. Nu vreau să te schimbi.
Ea îşi puse o mână pe braţul lui.
— M-aţi ajutat enorm, *Herr* Braun. Deja am spus prea multe. N-ar fi trebuit să vorbesc - risc să-mi pierd slujba -, dar mi-am mai luat puţin din otrava de pe inimă. Chiar de-ar fi să fiu ultima...
Ochii i se umplură de lacrimi. Se opri puţin să-şi recapete stăpânirea de sine şi îl privi cu o hotărâre ce făcu să i se zburlească părul pe gât.
— Chiar de-ar fi să fiu ultima fiinţă umană decentă pe care au s-o vadă, am să rămân alături, de ei. Mai mult nu pot face. Dar asta am să fac.

— Spune-mi că ai fost alături şi de Antoinette Devault! izbunci
brusc Braun.
Ochii ei albaştri se coborâră în pământ şi încuviinţă din cap.
Bănuise că Schiffer o omorâse pe Antoinette Devault, bunica lui Claire. N-avea nicio dovadă, dar fusese sigur din momentul în care văzuse faţa învineţită a bătrânei sub cearşaful de la spitalul din Caen. Şi pentru monstrul ăsta lucra Krista Hegel!
— Mă puteţi duce înapoi la sediu, *Herr* Braun? întrebă Krista cu glas stins..Trebuie să fiu acolo până la ora două.
— Desigur, răspunse el. Ea îşi şterse ochii şi nasul.
— Mulţumesc, zise cu ardoare. Vă mulţumesc, *Herr* Braun. Nici nu ştiţi cât de mult.
Ea îi mulţumea? Lui?
— Dar n-am făcut nimic, zise el cu un sentiment puternic de vinovăţie, conştient brusc de propria-i inutilitate în întreaga
schemă umană.
— Nimic? făcu ea, privindu-1 surprinsă. V-aţi oprit cu maşina. El o conduse la automobilul ce aştepta, copleşit de gânduri
noi şi tulburătoare legate de Michel Rousseau.
Dar acum, că ştiu, trebuie să-mi urmez conştiinţa.
M-am întrebat şi eu cât de des îţi urmezi conştiinţa.

Străbătură în tăcere drumul până la sediul Gestapoului. Caporalul trase în dreptul trotuarului din faţă.
în timp ce fata urca treptele spre uşă, Braun privi clădirea ce părea o fiinţă vie, cu uriaşul semn stacojiu cu negru ca o rană în mijloc. Nu va mai trece niciodată pe lângă ea surd la urletele dinăuntru. Krista se afla acolo, în celulă.
Braun era în întârziere. Trecuseră zece minute. Cincisprezece. Douăzeci. Nu-i stătea în fire. Michel aruncă stiloul pe masă şi se scarpină în frunte. Ultimul lucru de care avea chef era să discute ideile lui nebuneşti despre tunel. A fi preferat ca *Hauptmann-n* să se limiteze la planurile pentru noul buncăr de la Fon-taine-la-Mallet. Rommel avea să vină în curând în inspecţie.

în ultima vreme, fusese peste tot pe coasta Normandiei. Şi va aştepta mai mult progres de la inginerul său preferat.
Toamna trecută, în timp ce Michel supraveghea livrarea pe şantier a unei unităţi de artilerie cu rază lungă de acţiune, îl întâlnise pe mareşalul Erwin Rommel, care se plimba adâncit în conversaţie cu *Hauptmann* Braun. Braun se oprise să le facă cunoştinţă şi, deşi nu auzise decât o frântură din discuţia lor, nu-i fusese greu să constate nu numai respectul lui Braun pentru Rommel, ci şi al lui Rommel pentru Braun.
Michel îşi trecu degetele peste prespapierul preferat al lui Rafael. La scurt timp după ce acesta şi Brigitte plecaseră la masă, Charlotte intrase în birou cu chipul marcat de neliniştea ce-o caracterizase prea des în ultima vreme. Aflase de la Lily, cumnata lui Wilkie, care lucra pentru celula ei, că plastograful folosit adesea de Flacăra dispăruse. Numele lui de război era Diefer. Nu existau semne că i-ar fi fost spart apartamentul. Nimeni nu văzuse nimic. Nu era niciun indiciu că ar fi plecat în vreo călătorie. Intrase pur şi simplu în pământ. Diefer locuia de unul singur şi era un solitar. Nimeni nu ştia de câtă vreme lipsea. Poate de câteva zile, poate de o săptămână.
Douăzeci şi cinci de minute. Treizeci. Michel se ridică şi se duse la fereastră. îşi încleşta mâinile la spate, dar în clipa următoare se retrase repede. Nu putea să se gândească la Tom. Nu putea să vină cu un plan de salvare. N-avea inima s-o facă. Vizitele la fereastră, care-1 ajutau să-şi pună ordine în gânduri, invitau în acelaşi timp şi neantul. Frica tupilată mereu la periferie şi îndoiala, tovarăşa fricii, gata oricând să veştejească gânduri şi idei, să înăbuşe până şi speranţa.
Se dezmetici la masa de birou, fără să-şi aducă aminte când se aşezase. Era atât de extenuat în ultima vreme. înainte nu-1 apăsa decât întunericul; acum apăsarea venea din toate direcţiile. Simţea vântul trecerii ei ca pe ceva tangibil.
— Adevăr, ceru el răguşit.
Simţea nevoia să se agate de adevăr şi adevărul era că fiecare membru al Rezistenţei era conştient că, mai devreme sau mai

târziu, munca lui se va sfârşi în dezastru. Michel se mai relaxa puţin, copleşit de un val de căldură. Confruntarea cu adevărul era clarificatoare. Agentul Rezistenţei ştia că e deja mort; întregul joc consta din amânarea înmormântării.
Dar căldura începu să se risipească. Nu moartea era partea cea mai rea, cel puţin nu moartea lui. Tom *nu* era agent. Tom fusese convins să devină. Moartea lui Clemmie era mai uşor de îndurat decât arestarea lui Tom. Ea făcea parte din Rezistenţă; ştia că e deja moartă.
întoarce-te la început, îl îndemnă mintea lui şovăielnic. *întoar-*
ce-te la...
Dar nu găsi acolo nimic suficient de puternic şi adevărul cel mai dureros dintre toate era că Michel Rousseau abandonase conducerea Flacărei. O lăsase pe mâna lui Francois, renunţând pentru o clipă la orice autoritate. Cel mai important lucru pe care-1 învăţase de la tatăl său era că un conducător trebuia să conducă.
Singurul tău moment de slăbiciune îl va costa pe un om viaţa, pentru că i-ai spus „da" lui Francois, când în inima ta ai ştiut prea bine că ar fi trebuit să-i spui „nu".

Singurul moment de slăbiciune? Da' de unde! Fuseseră o grămadă. Situaţia neajutorată din prezent a Flăcării era probabil o chestiune de erodare. Poate că pe parcursul Ocupaţiei lăsase Flacăra să se transforme treptat într-o armură găunoasă.
Pe vremuri fusese bun la ceea ce făcea. Dar nu-şi menţinuse disciplina minţii; cedase încetul cu încetul. Sub o asemenea opresiune n-ar fi trebuit să cedeze nicio secundă.
Te-ai crezut chiar atât de puternic?
Ce bună reputaţie avea G la Londra — respectat de MII 9, bucurându-se de încrederea lui de Gaulle - şi Clemmie moartă. Jasmine moartă. Diefer dispărut. Flacăra nu-i mai avea decât pe Michel, Rafael, Wilkie şi pe alţi doi - Tom şi Brigitte - mai dedicaţi cauzei decât dacă ar fi fost recrutaţi de nemţi. Câştigaţi pentru cauză de Greenland.

Se prăbuşi la loc pe scaun. îşi petrecuse ultimii patru ani adăpostind recruţi. Acum şi-i făcea pe ai lui.
— Dumnezeule mare, şopti el cu uimire. Nu sunt cu nimic mai bun ca un nazist!
— *Monsieur* Rousseau, strigă Charlotte. Veniţi repede!

L

25

Brigitte, Rafael şi Charlotte stăteau în picioare în semicerc în jurul biroului acesteia din urmă, holbându-se la obiectul de pe masă. Michel îşi făcu loc cu umărul şi se zgâi la rândul lui.
Nimeni nu rosti niciun cuvânt. într-un târziu, când Michel se aventură să comenteze, o făcu pe un ton nefiresc de ridicat, îl coborî de îndată.
— Carevasăzică e adevărat.
— Doar vezi şi tu cu ochii tăi, zise Rafael hipnotizat.
— Pssst, îi admonesta Charlotte cu veneraţie.
Pe masă se afla un ziar cu titlul în litere îngroşate.
Uşa de la birou se deschise şi intră *Hauptmann* Braun. Cei patru din jurul mesei nu-i aruncară decât în treacăt o privire, întorcându-se imediat la ziarul lor.
Ziarul avea un titlu cu litere îngroşate pe care nu-l vedea nimeni, căci deasupra lui se afla o proclamaţie şi mai curajoasă ce le aducea aminte de zile mai bune şi de vremuri mai civilizate.
Braun se alătură grupului de la masă, privind pe deasupra capetelor lor. într-un târziu îşi luă inima în dinţi şi zise:
— Brânză.
— Camembert, gemu Rafael.
Calupul glorios, încadrat de o crustă albă ca varul, zăcea pe o farfurie ce începuse să capete un luciu de satin de la centrul recent tăiat. Michel îşi puse involuntar mâna pe umărul lui Rafael.

— Am nişte săratele de la Crucea Roşie în poşetă, zise Brigitte încet.
— Eu am la mine un cuţit, şopti Rafael.
— Farfurii, zise Charlotte şi merse să le aducă.
Michel mângâie cu veneraţie brânza. Crusta calcaroasă era fină şi pufoasă ca pudra de talc. Pe învelişul mătăsos se zăreau picăţele roşii minuscule şi lichidul ce se prelingea din centru indica faptul

că era perfect matură şi la temperatura ideală a camerei. Atinse crusta cu vârful limbii şi închise ochii. Charlotte se întoarse cu cinci farfurii. Rafael scoase cuţitul şi însemnă cele 5 porţii.
— Nu, nu, protestă Braun. N-aş putea pentru nimic în lume...
— Iar eu îţi spun, *Hauptmann* Braun, că ar fi un păcat împotriva lui Dumnezeu şi a patriei noastre să nu împărţim cu dumneata această... minunăţie, zise Michel.
— Poftiţi, făcu Rafael, arătând cu mâna spre biroul lui Michel. Rafael aranja repede scaunele lângă cămin, ajustând poziţia
celor două fotolii şi aducând scaunul lui Michel şi pe celălalt de la birou. Se repezi în colţ după scăunelul pliant folosit uneori de Charlotte şi, cu un gest solemn, îi îndemnă pe Michel şi pe Braun să ia loc pe fotolii. Puse scăunelul în dreptul măsuţei de cafea. Charlotte se apropie, aducând brânza Camembert ca pe o coroană pe o perniţă de catifea. Brigitte aduse farfuriile şi scoase pachetul de săratele de la Crucea Roşie, pe care îl aşeză pe masă.
Charlotte puse farfuria la mijloc şi se dădu înapoi s-o privească îndelung, cu mâinile împreunate la piept. Se aşeză pe scaun lângă Braun, care privea cu o urmă de zâmbet, intrigat în aceeaşi măsură de brânză şi de oamenii cuprinşi de veneraţie din jurul lui.
Rafael încăleca pe scăunel şi scoase cuţitul. îndreptându-se de umeri, se apucă să taie brânza de-a lungul liniilor trasate. Cu partea lată a cuţitului, transferă fiecare bucată pe câte o farfurioară. Brigitte deschise emoţionată pachetul de săratele. Puse câte trei pe fiecare farfurie şi una în plus pentru Braun. Luă farfuria şi i-o întinse încet. Le împărţi şi pe celelalte şi se făcu comodă cu a ei.
Nimeni nu spuse nimic. Fiecare se uita lung la calupul din farfuria lui, doar Braun mai arunca din când în când o privire către ceilalţi.
— Beaujolais, zise Michel cu afecţiune, cu ochii sclipindu-i uşor de parcă ar fi privit spre focul din cămin.
— Bordeaux, suspină Brigitte.
— Calvados, zise Rafael, de parcă nici n-ar fi putut fi altceva. Din fiecare triunghi începu să se prelingă o dâră de lichid.
Michel se uită în jur şi văzu că se petrece ceva.
Un fior uşor îl străbătu din cap până-n picioare - desigur, era nerăbdarea de a se înfrupta din această brânză tradiţională a Normandiei, dar mai era şi altceva la această întrunire, ceva mult mai măreţ. Şi acum alte priviri se plimbau de la farfurii la chipuri, de parcă ar fi simţit cu toţii acelaşi lucru. Ce extraordinară adunare! Neamţul, afaceristul, secretara, curierul şi prostituata. O mică frântură de omenire. Cât de capricios acest musafir din altă lume, căci în odaie se făcu resimţită aceeaşi prezenţă din tren - tulburarea apelor, dându-i ghes să se avânte drept în mijlocul lor...
Se holba la brânză, la forma aceea de împărtăşanie aflată fără îndoială la graniţa transsubstanţierii. Acea materie pământească, acea substanţă ce îi lega printr-un soi de vrajă sfântă, Braun nefiind cu nimic mai puţin fermecat decât Charlotte, ori Rafael decât Brigitte.
Comuniune. Comunitate. Fiecare intrigă a lui Dumnezeu, întotdeauna despre oameni. Privi la feţele îndreptate spre el şi se simţi copleşit de un val de iubire. Era prins în planul lui Dumnezeu pentru omenire. în proiectul lui Dumnezeu de a-i aduce pe oameni laolaltă. Michel nu-şi dorea nimic mai mult decât să-L ajute pe Dumnezeu, să fie complicele Lui. Şi fu cuprins de un val imens de încântare, căci în clipa aceea ştiu că îşi adusese propria contribuţie la planul lui Dumnezeu pentru omenire şi că Dumnezeu însuşi îşi găsea plăcerea în *el.*
Dar nu putea să le spună celorlalţi despre îngerii ce tulburau apele, şi nici despre durerea plină de bucurie din inima lui. L-ar fi crezut nebun.

Ceilalţi aşteptau după el. Luă o sărăţea şi scobi puţin cu ea din brânza ce se prelingea din centrul triunghiului. Aşteptă apoi să facă şi ei acelaşi lucru.
Ridică sărăţeaua, care era şi pâine, şi vin.
— Pentru prietenii absenţi.
Ceilalţi, până şi Braun, murmurară aprobator.
Niciun cuvânt nu fu rostit în timp ce mâncau. Tăcerea se extinse şi după ultima firimitură, de parcă niciunul n-ar fi vrut să tulbure atmosfera.
într-un târziu, Rafael îi readuse la realitatea cotidiană, cu problemele ei multiple, cu un final ideal pentru împărtăşania ce tocmai avusese loc: puse farfuria pe masă, privi în jur şi izbucni în râs.

Michel se uită la el cu uimire. Nu-l mai auzise niciodată râzând aşa. Era un hohot izvorât dintr-un moment de fericire pură. Braun începu să chicotească şi Brigitte se puse şi ea pe râs. Charlotte, care stătea cu mâna la gură, gata să-şi înăbuşe orice sunet nelalocul lui, şi-o lăsă jos în cele din urmă şi-şi dădu drumul, râzând la rândul ei.
Veselia se răspândi ca o molimă în jur. Michel li se alătură şi el şi, când chicotitul lui Braun se transformă în hohot în toată regula, râsetele tuturor se înteţiră.
Când în cele din urmă se potoliră, ştergându-şi fiecare câte o lacrimă din colţul ochilor, iar în odaie se aşternu din nou tăcerea, Charlotte lăsă să-i scape un chicot trădător. Hohotele reveniră într-o explozie comună şi totul în jur se transformă din nou în ilaritate absurdă şi glorioasă.
— Ce absurditate! rosti Braun într-un târziu, ştergându-se la ochi.
Un zâmbet îi stăruia pe faţă, însoţit de o strălucire interioară.
— Weihenstephaner, declară el.
— Intraductibil, făcu Michel, ştergându-şi ochii la rândul lui.
— Berea mea preferată. Cred că ar merge de minune cu brânza asta.

— Cu Camembert, îl corectă Rafael, studiindu-l cu ochi mai puţin restrictivi. Ce-i chestia asta, Wei...?
— Weihenstephaner. E foarte răcoritoare. îmi place s-o beau rece de să-mi sară...
Arătă spre gură, nesigur care era cuvântul în franceză.
— Dinţii? propuse Brigitte. El clătină din cap.
— Plombele? făcu Michel. Braun zise plesnind din degete:
— Da, da, plombele.
Exersa cuvântul, repetându-l de mai multe ori:
— Plombele. Am băut un pahar cu fiul meu, Franz, înainte să plece în Africa de Nord.
Strălucirea interioară i se întunecă o fracţiune. Charlotte se aventură în prima întrebare personală pe care i-o pusese vreodată:
— Câţi copii aveţi, domnule Braun?
— Doi băieţi, răspunse Braun însufleţit, luminându-se din nou la faţă. Franz a fost plecat în Tunisia până în '43. Pe urmă l-au transferat la o divizie din Italia, la Corpul 14 de blindate. Ultima oară când am auzit de el era la Monte Cassino. Mezinul, Erich, e încă la şcoală. Are cincisprezece ani.
Zâmbi uşor.
— Tare i-ar mai plăcea să lupte. Dar mama lui nu vrea să-l lase. E o ironie ciudată a sorţii... Erich, luptătorul, care nu poate să lupte... Franz, care poate, dar ar prefera să lucreze în construcţii. L-am trimis în State să studieze arhitectura la Taliesin, Wisconsin. La institutul lui Frank Lloyd Wright. N-a stat decât trei luni, după care a fost înrolat.
Zâmbetul i se stinse.
— Trebuie să fiţi tare mândru de el, domnule Braun, zise Charlotte.
El ridică privirea, uşor amuzat de un asemenea sentiment venit din partea unei franţuzoaice.
— Desigur. E băiat bun.

Se corectă sec:
— Bărbat bun. Până mai ieri era doar un copil.
— Ii doresc tot binele din lume, izbucni Brigitte, puţin surprinsă de propria-i ieşire.
Cu obrajii îmbujorându-i-se uşor, adăugă:
— îl admir că a plecat până în State să studieze.
— Ii place la nebunie. Sper să-l trimit înapoi într-o zi.
— Cum îi merge în Italia? întrebă ea.
Braun deveni brusc conştient de farfuria pe care-o ţinea în mâini. Culese absent firimiturile cu vârful degetului şi le duse la buze.
— A fost rănit în ianuarie la Monte Casino. Ultima oară am primit veşti de la un spital militar din Pontecorvo, care de atunci s-a mutat cine ştie unde. Undeva departe. Cum se spune, *Dort, zvo sich die Ftichse gute Nacht sagen,* unde vulpile îşi spun noapte bună.

Puse farfuria pe masă. îşi frecă palmele şi o clipă privirea i se goli de orice expresie.
— I-au lovit tancul din plin. Franz era încărcător. Toţi ceilalţi patru membri ai echipajului au murit. Şi rănile lui au fost... grave. Ultima oară când am auzit de el, era... Cum se spune în franceză? *Im Komd**. Adormit.
Mâinile i se domoliră.
— Rousseau, ţi-am spus că m-am dus la Berlin pentru că soţia mea a avut o operaţie la rinichi. Nu-i tocmai aşa... Lisette e într-un sanatoriu pe lacul Geneva. Ea şi Franz sunt foarte apropiaţi.
Un zâmbet fugitiv, abia vizibil, îi răsări pe buze.
— Dar e în viaţă. Da? Vom lua ce ni se oferă. Da?
Lăsă deoparte eul primar, întorcându-se la acel Braun cu care Michel era obişnuit din cale-afară, cel cu fraze trunchiate şi zeloase.
— Dar dumneata, domnişoară? De unde eşti? Ai vreun amorez?

* Unde-şi spun vulpile noapte bună (în limba germană în original) (n.tr.). ** în comă (în limba germană în original) (n.tr.).
Brigitte nu răspunse.
Michel simţi o împunsătură în inimă. Un fiu grav rănit, o soţie cu nervii la pământ, totul pe fundalul campaniei necruţătoare a lui Rommel de a asigura ciment pentru Zidul Atlanticului.
îi dădu tot ce-i putea oferi, un strop de onestitate ce-ar fi putut să-1 coste.
— Ştii, *Hauptmann* Braun, fata care a murit... se pomeni zicând. M-ai întrebat dacă a fost iubita mea. Dacă n-a fost, e pentru că am ajuns prea târziu. Ne-am sărutat o singură dată şi data următoare a murit în braţele mele.
Braun se foi pe scaun. O privi pe Brigitte şi rosti pe un ton expansiv şi fals:
— Haide, răspunde-mi la întrebări, domnişoară! De unde eşti? Ai vreun amorez? O fată drăguţă ca dumneata? Sunt sigur că stau la coadă la uşa dumitale.
Brigitte nu voia cu nimic mai mult decât Michel să schimbe subiectul. Se aplecă spre Braun şi-şi puse o mână pe braţul acestuia. Buzele lui se întredeschiseră şi clipi. Dădu să se îndepărteze, dar rămase pe loc, supunându-se preocupării ei. Ea îl strânse cu blândeţe de braţ şi în momentul următor se retrase.
Pe chipul neamţului se citea o vulnerabilitate atât de acută, că Michel trebui să-şi abată privirea.
— îi doresc numai bine fiului dumneavoastră, murmură într-un târziu Rafael şi adăugă sec: E pentru prima şi poate pentru ultima oară când îi doresc bine unui neamţ.
— Atunci e o urare puternică, replică Braun galant, cu un zâmbet mai mult provocator decât fals, şi-i va face bine fiului meu.
Reuniunea de Camembert luase sfârşit.
Brigitte începu să strângă farfuriile. Charlotte luă platoul. Rafael se întoarse cu cele două scaune la masa de birou. Braun şi Michel rămaseră aşezaţi în fotoliile lor.
— înapoi la lumea noastră, cu preocupările ei, murmură Michel.
— Da, zise Braun uşor distras. O privi pe Brigitte ieşind cu farfuriile în urma lui Charlotte.

— Cine-i fata?
întrebarea căzu pe neaşteptate şi Michel nu avea răspunsul pregătit. Rafael, care tocmai împacheta la loc scaunul pliant, aruncă o privire spre Braun.
— Iubita mea, Brigitte.
— Ţine-te de ea, Andre.
O senzaţie de alarmă strânse stomacul lui Michel la auzul numelui adevărat al lui Rafael. Se relaxase atât de mult la reuniunea de Camembert, că i-ar fi fost uşor să se scape şi să-i spună pe numele de cod. îl privi în treacăt pe Braun. Nu-1 mai văzuse niciodată atât de gânditor. Nici chiar când discutaseră despre *Mein Kampf,* nici măcar atunci când îl anunţase de arestarea lui Clemmie.
Rafael puse la loc scaunul pliant şi schiţă un salut cu capul spre Michel, apoi spre Braun, căruia îi dărui şi un surâs. Ieşi, închizând uşa în urma lui.
— Andre nu te mai dispreţuieşte ca înainte, constată Michel.

— Brânza Camembert e de vină.
— Ai întârziat azi, zise Michel. Şi chiar acum am impresia că eşti distras.
— Brânza Camembert e de vină.
— N-ai mai întârziat niciodată. Nici măcar o singura dată de când suntem asociaţi. Ce s-a întâmplat? cuteză să-1 întrebe Michel.
Braun afişă o încruntătură impenetrabilă şi rămase cu mâinile încrucişate în poală. Ochii cenuşii, aspri şi glaciali îi erau în acelaşi timp vulnerabili. Atât de tăcut şi auster. Ar fi putut poza pentru un portret.
— Am fost reţinut într-o chestiune ce mi-a adus la cunoştinţă o foarte tulburătoare... Cum se spune...? Dar în loc să caute cuvântul potrivit, păru să ia o decizie.
— E un bărbat care îl caută pe Greenland şi nu-i cu mult diferit de Klaus Bărbie. Ai auzit de Klaus Bărbie, nu?
— Măcelarul din Lyon, zise Michel fără ezitare.
— Schiffer vrea să-1 întreacă. Vânează după un trofeu şi-1 va găsi în Greenland.
— Ce-are de-a face asta cu mine?
— Speră să dea de Greenland printr-un bărbat pe care-1 interoghează în momentul de faţă.
Privirea absentă a lui Braun se opri asupra lui Michel.
— Un bărbat aflat în legătură cu uzina Rousseau.
Habar n-avea câtă vreme privise astfel în ochii pătrunzători ai lui Braun.
Destul de mult ca Braun să-şi dea seama de anumite lucruri. Destul de mult ca să tragă propriile concluzii. Un sentiment apăsător se aşternu peste trăsăturile lui frumoase, făcându-1 să-şi abată privirea.
Timpul trecea. Cei doi bărbaţi rămaseră nemişcaţi în fotoliile lor, cu ochii aţintiţi spre căminul rece.
— în ce stare e? întrebă Michel cu glas stins.
— Nu mi-a spus. Ezită.
— Dar era supărată.
— A fost o greşeală.
Atmosfera era încărcată, refuzând să îmbrăţişeze adevărul, pentru că nu era obişnuită cu el; încercând să lase vorbele nerostite, să le împingă înapoi, dar nu mai era cale de întoarcere.
— E nevinovat.
— Nu vreau să spui mai multe.
— Ştim amândoi că-i prea târziu pentru fineţuri.
— Se va termina totul în curând. Nu trebuia decât să aştepţi până la sfârşit.
— E încărcat aerul de tensiuni... murmură Michel. Simţi?
— De ce n-ai putut să aştepţi până la sfârşit?
— Cred că răspunsul îl ştii deja. Doar nici tu n-ai reuşit să citeşti cartea.
Braun se foi pe scaun.
— E nevinovat, repetă Michel.
— Depinde de perspectivă, i-o trânti Braun.

11
— De data asta nu. Băiatul a căzut din cer la propriu şi a avut nenorocul să ajungă pe mâinile mele. Dă-mi voie să te întreb ceva: Schiffer ar fi dispus să negocieze?
Braun îl privi.
— Ar fi dispus?
— Rousseau...
— Femeia n-a făcut atac de cord. Braun îşi plecă ochii.
— Şi Tom e în mâinile lui. în mâinile unui monstru gata să tortureze tineri şi bătrâni deopotrivă.
— Un înger a fost alături de Antoinette Devault în ultimele ei ore, Rousseau. A plecat de pe pământ în prezenţa unui înger.
— Eu n-am nevoie de un înger. Michel se aplecă înainte.
— Crezi că Schiffer ar accepta o propunere de negociere? Un schimb... S-ar ţine de el, fără să fenteze?

Zâmbi cu inima bătându-i cu putere, tânjind după o ţigară. Ridică uşor din umeri.
— Vreau să aibă rezultat.
Braun se făcu mic în scaun. După un îndelung răgaz, rosti răguşit:
— Vrei să intermediez eu schimbul.
Michel întinse mâna după caseta de metal de pe măsuţa de cafea. Era goală. Se ridică şi se duse la birou. Luă o ţigară din cutie şi o aprinse, apoi scutură chibritul şi îl aruncă pe masă. Se duse la fereastră.
— Vrei să te predau. Să te vând cu un sărut. Michel chicoti.
— A, nu. Pune-mă în rând cu Pilat. Dacă asculţi de gloată, poţi sfârşi prin a condamna un om nevinovat. Preţ de o clipă, o singură clipă, am scăpat frâul din mâini. Am făcut o greşeală teribilă. Tu eşti singurul care mă poate ajuta să o îndrept.
Cercetă atent curtea de dedesubt. Venea primăvara. Verdele începea să se arate şi câteva floricele se iveau printre verdeaţă. Ce mult însetau ochii lui după culoare!
— Un primar dintr-un oraş vecin a fost arestat după ce i-au descoperit în birou fragmente din discursul lui de Gaulle, zise Michel. A fost destul de nesăbuit să le pună în scris. Dar îl înţeleg. E ceva sfânt în a aşterne cuvinte interzise pe hârtie. Adevărul smuls din aer, conturat în cerneală, răstignit pe pagină, chiar acolo, în mâna ta, dezgolit şi pus la dispoziţia unui alt simţ care să-1 confirme - şi când ochii văd ceea ce inima simte, adevărul devine parcă şi mai adevărat. Dar pe acest om această slăbiciune 1-a costat viaţa. Şi eu mi-am permis o slăbiciune. Nu cer decât hatârul de a plăti pentru ea. Indurarea de a nu vedea un om nevinovat murind pentru păcatele mele. Fă-mi acest hatâr, *Hauptmann* Braun.
N-ar fi putut spune când venise şi Braun la fereastră. Stătea acum la celălalt geam, cu privirea aţintită spre curte.
— Am vizitat odată un şantier cu Rommel, zise acesta după o vreme. Am auzit o explozie pe plajă. O mină sau un obuz care s-a declanşat, ucigându-1 pe robul muncitor care a instalat-o. Ce mai expresie a trecut pe faţa mareşalului! A blestemat, dar nu fapta robului şi nici soarta care a cauzat explozia. Ablestemat războiul.
— Crezi că, dacă ar fi avut şansa, Rommel ar fi prevenit explozia?
— Eu cred că da.
— Va fi dispus Schiffer să facă schimb? După un lung răstimp, Braun răspunse:
— Cu Greenland, da.
— Mi-am permis multe în numele prieteniei noastre, dar va trebui să-mi permit şi mai multe. Ai să te asiguri că totul se va termina cu bine? Că Tom va fi în siguranţă? Nu-ţi cer decât să-1 predai în mâinile lui Andre.
— Am să fac tot posibilul.
— Nu-ţi cer tot posibilul. îţi cer perfecţiunea.
— Se va face.
De câte ori i se oferea unui om şansa să-şi ispăşească propriile păcate?

Şi din nou coborî asupra lui prezenţa din tren - prin podele, prin geamuri - pătrunzându-i până adânc în suflet. Culoarea după care tânjise strălucea acum pretutindeni în jurul lui, căci totul era scăldat în slavă.
Mângâie cu degetele pervazul ferestrei.
— Jasmine... suspină el.
Asta ai simţit şi tu la sfârşit? O eliberare de toate? Să-mi ieşi în întâmpinare, curajoasa mea, frumoasa mea. Te voi revedea în curând. Sunt liber.
— Trebuie să văd care-i cel mai bun curs de acţiune, zise Braun. N-am mai aranjat niciodată un schimb de deţinuţi.
Adăugă cu amărăciune:
— Nu mulţi ingineri au făcut-o.

Gândurile îi veneau cu claritate. Trebuia să acţioneze rapid. Michel se duse de la fereastră până în colţul camerei, la expoziţia turistică de lângă cămin pe care o admirase Braun. Luă pălăria de safari de pe valijoara de deasupra, apoi valijoara, şi le puse la o parte. Apucă de mâner următoarea servietă şi o duse în zona dedicată afacerilor.
O aşeză pe masă. Braun reveni de la fereastră, cu chipul la fel de cenuşiu ca şi privirea.
Michel îşi înăbuşi un junghi de vinovăţie. Nu se mai simţise atât de liber în viaţa lui. Ar fi putut să danseze pe fulgi de zăpadă. Desfăcu cele două încuietori şi deschise servieta.
— Aici ai dovada. Dar am nevoie de puţin timp să...
— Destul! Nu-mi trebuie detalii!
Braun se apropie de birou, holbându-se la transmiţător cu ochi ce parcă refuzau să vadă sau să le pese de ceea ce vedeau.
— Trebuie să studiez situaţia pe îndelete. Pentru asta nu există manuale.
Michel îşi încleşta uşor degetele de marginea servietei.
— Cu cât aşteptăm mai mult, cu atât Tom...
— Ajunge! tună Braun.
înşfacă servieta şi se opri să o privească. Rosti cu amărăciune:
— Şi ce minune de sistem de ventilaţie, Rousseau! Şi tu ai fi rămas impresionat!
Porni spre uşă.
— Când vrei să...?
— Când sunt gata, i-o tăie el.
Apoi, trecându-şi mâinile prin păr, mârâi:
— într-o oră.
Ieşi din încăpere şi Michel îl văzu smulgându-şi pălăria de pe cuierul din biroul lui Charlotte. Auzi apoi trântindu-se uşa de la intrare.
Charlotte intră stupefiată.
— Ce Dumnezeu...?
Michel se îndreptă spre ea cu mâinile ridicate.
— Multe vieţi depind de ce se va întâmpla în ora următoare. Rafael este?
— Nu. S-a dus cu Brigitte la oficiul pentru cartelele de raţie. Vrea să se transfere...
— Mai ai telefonul instalat acasă?
— Da. Nemţii...
— Sună-1 pe Gerard şi spune-i să vină imediat. După aceea am nevoie de lista angajaţilor de la toate fabricile. Du-te, repede.
— E în legătură cu Tom?
— Da. Nu-i spune nimic lui Rafael. Stai... dacă se întoarce înainte să plec, trimite-1 urgent cu mesajul ăsta la fratele meu.
Se duse la birou. Scrijeli câteva rânduri pe o foaie de hârtie şi zise:
— Spune-i că liniile telefonice sunt defecte şi că trebuie să-1 livreze personal.
— Tocmai la Cabourg, rosti Charlotte încet, împăturâ hârtia şi o băgă într-un plic, pe care îl sigila.
— Michel, ce vrea să însemne asta?
El şovăi, apoi băgă plicul în buzunar şi se îndreptă spre ea. O luă de mâini.
— Am ajuns la o înţelegere cu Braun, zise cu blândeţe. Ea îl studie cu ochii măriţi şi îşi ţinu răsuflarea.

— Michel...
El o strânse de mâini.
— Mă duc la întâlnire cu puţin înaintea ta. Jură-mi că n-ai să-i spui lui Rafael. Te rog să juri, şi atunci voi avea linişte în suflet, până la ultima părticică.
Faţa ei îmbătrânea văzând cu ochii. într-un târziu încuviinţă. El îi întinse plicul.
— Sună-1 pe Gerard şi fă-mi rost de liste. Trebuie să ne grăbim.
Braun urcă pe bancheta din spate şi rămase holbându-se pe fereastră.
— încotro, domnule? îl întrebă în cele din urmă caporalul. *Oriunde. Locul meu nu e aici. Nici nu mai ştiu încotro s-o apuc.*
— Domnule? Răspunse în franceză:
— Ştii cumva unde putem face rost de un Weihenstephaner rece în acest ţinut uitat de Dumnezeu?

Rece, de să-mi sară plombele?
Caporalul însă nu ştia franceză şi Braun murmură în germană:
— La cafeneaua mea preferată, Reinhart. Au o bere la limita tolerabilului.
— Da, domnule.
Un moment mai târziu, Reinhart comentă:
— Am auzit *Weihenstephaner.* E singurul cuvânt decent în franceză pe care l-am auzit până acum.
Un hohot capricios îşi făcu loc prin tristeţea apăsătoare din inima lui şi-1 văzu pe caporal rânjind uşor, satisfăcut.
O explozie de lumină despică universul, lansând o cascadă de scântei.
— Deschide ochii!
Ii deschise cu efort. Zări o centură maronie. Nu, era o curea. Cureaua lui, cu cele patru crestături.
— Ce sunt semnele astea?

— Ca să vezi, se auzi o voce răguşită - avea o bănuială că era a lui. Am şi uitat. Naziştii.
— Ce vrei să spui?
— Numărul de nazişti pe care-i arn de lichidat. Patru.
— Din ordinul cui? Pauză.
— Al lui Greenland? Nu răspunse.
O nouă explozie de lumină, urmată de o nouă ploaie de scântei. Schiffer nu folosea cravaşa cea lungă, ci pumnii. Tom se bucurase de un interval de pierdere a cunoştinţei după ce urmase sfatul fetei de a-şi lăsa cât putea capul pe spate. îl trezi zăngănitul lanţurilor când gardienii îl coborâră la pământ. Dar relaxarea mâinilor şi a genunchilor dureroşi fu de scurtă durată. Ştia de pe-acum că orice gest caritabil nu era decât un semn că i se pregătea ceva şi mai rău.
— Din ordinul cui?
— Al meu.
încercă să înghită în sec.
— Să-mi iau revanşa. Pentru că au făcut-o să plângă.
îşi umezi cu sânge proaspăt buzele uscate. Ce ironie! în sfârşit, un lichid cu care să-şi aline setea şi acesta era propriul sânge.
Schiffer îl ameninţă cu pumnul şi întinse mâna după cravaşa acoperită de sânge închegat. Tom nu se putea hotărî care durea mai tare - cravaşa sau pumnul. Cu pumnul, avea mai multe şanse să-şi piardă cunoştinţa, dar Schiffer părea să ştie şi el acest lucru, căci trecu la cravaşa.
— Documentele ţi-au fost falsificate de un om care lucrează pentru Greenland. Cine-i Greenland?
— Am lăsat-o jos pe podea. Dar n-a rămas acolo.
Cravaşa durea cel mai tare, decise Tom când mintea i se limpezi şi putu să gândească. în spaţiul limpezit îi răsări o i pe care n-o mai văzuse de ani de zile.
îşi revăzu mama. Nu mai era unde o l.isnso.

Era cu el la gară să-1 conducă la Chicago. Ronnie era la şcoală, iar tata refuzase să vină. Mama încercă să-1 scuze, spunându-i că trebuia să aducă nişte nutreţ de la Drenthe; dar Tom ştia adevărul. Nu suporta să-şi vadă fiul plecând la război. Atât de puternic, atât de ferm în disciplinare şi de impunător în rolul său de cap al familiei, şi totuşi în dimineaţa aceea plecase foarte devreme pentru a nu trebui să-şi ia rămas-bun. Nişte laşi drăgăstoşi, cu toţii. Tata. Clemmie. Michel. Cum îi mai iubea pe toţi!
îşi privi mama pe peronul gării, dar ea nu-i mângâie părul şi faţa cum se temuse. Nu făcu decât să-1 privească cu zâmbetul ei curajos, cu ochi strălucitori şi plini de încredere, să-i spună că-1 iubeşte, că se va ruga pentru el şi că e mândră de băiatul ei.
— Cine-i Greenland?
Cravaşa şuieră prin aer. Tom auzi un urlet pătrunzător şi se întoarse la viziunile lui.
Aceasta era mama de care îi fusese dor şi care încercase să străbată până la el, arătându-i că nu mai era jos, la pământ.
Lasă răzbunarea în seama lui Dumnezeu, Tommy. El e singurul care ştie cât de tare să lovească

înapoi.
Din dragoste pentru ea se hotărâse să ucidă .patru nazişti şi tot din dragoste pentru ea nu reuşise s-o facă niciodată. O lăsase la pământ, dar n-avea să rămână acolo. N-o putuse zări până în acel moment. Deşi n-ar fi ezitat să se dea la Schiffer, aflat de partea aceasta a morţii, îşi dădu brusc seama că nu voia să ucidă un nazist cu mâinile goale, deşi un nazist încerca să-1 ucidă pe el. Ce ironie!
— Trebuie că-i adevărat ce se spune despre flagelare, croncăni el răguşit. Tocmai am avut o revelaţie.
Chicoti şi o dâră de sânge i se prelinse din gură.
Schiffer nu părea să-i aprecieze simţul umorului. Dar asta nu conta. Putea s-o zărească din nou. Era singura lui dorinţă înainte de a muri. S-o vadă în picioare, nu doborâtă la pământ; s-o vadă aşa cum fusese întotdeauna - puternică şi tăcută, mulţumită şi hotărâtă, nu închisă într-o frântură de timp.
Mi-a fost dor de tine.
Am fost aici tot timpul, Tommy.
— Cine-i Greenland? O explozie de scântei.
— Thomas William Jaeger. Locotenent major... fiul mândru al lui Johanna Alberta Jaeger. Statele Unite... unu patru...
O cascadă de lumină orbitoare.
Secretara ezită cu stiloul în mână, apoi mâzgăli pe un spaţiu proaspăt umezit de pe pagină „şi fiul mândru al lui Johanna Alberta Jaeger".

26

De n-ar fi fost evident pe faţa palidă şi încordată a lui Brigitte că în gândurile ei nu era loc decât pentru Jenison, Rafael s-ar fi străduit să facă destulă impresie ca să-şi câştige şi el un loc. Din păcate, nu fusese să fie şi, deşi nu se îndoia că avea farmecul necesar s-o ademenească din braţele lui, n-ar fi putut să-i facă asta unui prieten. Se pomeni făcându-şi speranţe în privinţa celeilalte fete din casa lui Brigitte, cea cu ochii mari şi figură generoasă, care-1 ascultase când îi spusese de necazurile lui Tom şi se grăbise să ia măsuri, întocmai ca Brigitte. Era genul de fată care-i plăcea.
îşi reaminti surprins că era prostituată. Va trebui s-o aducă pe calea cea bună. Un fior cald de virtute îl străbătu la ideea de a o abate de pe calea păcatului.
Mergeau pe o străduţă abruptă şi întortocheată dintr-unul din cartierele mai vechi ale Caenului. în curând aveau să dea în strada principală ce ducea la clădirea Gestapoului. Brigitte insistase să treacă pe lângă ea.
— Nu te opri când ajungem acolo, o avertiză el. Să nu şovăi nicio clipă. Vei atrage atenţia.
îi era groază de locul acela. Prea mulţi cunoscuţi de-ai **lui** muriseră acolo.
— De ce vrei s-o vezi?

Ea nu răspunse. Tocurile îi scoteau un ţăcănit ascuţit, feminin, al cărui ecou se lovea de ziduri.

Pe măsură ce ziua înainta, vorbea tot mai rar şi părea să-1 audă tot mai puţin.
Se plimbară agale pe lângă fostul tribunal rechiziţionat şi împodobit cu svastica uriaşă. Ajunşi în dreptul lui, Brigitte îl luă de mână. El îşi dădu seama că se străduia să audă ceva, orice, şi după felul în care îl strângea de mână, deduse că se pregătea sufleteşte pentru asta; dar nu auziră nimic.
Rafael sperase că misiunea la oficiul pentru cartelele de raţie îi va limpezi gândurile, făcându-1 să vină cu un plan, dar deocamdată n-avea niciunul. Mai mult ca sigur *monsieur* Rousseau venise deja cu vreo idee.
Zece minute mai târziu se aflau înapoi la birou. Nici nu intrară bine pe uşă, că Charlotte se ridică repede de la masă.
— Slavă Domnului că v-aţi întors! Ii întinse un plic.
— Liniile telefonice sunt defecte. Trebuie să-i duci asta urgent lui Francois Rousseau.
Rafael luă plicul.
— Ce se petrece?
Privi peste umărul ei spre biroul lui Rousseau. Uşa era închisă. Charlotte zise:
— Du-te, repede!
— Dar... dacă liniile sunt defecte aici, asta nu înseamnă că sunt peste tot. N-am putea să...?
Soţul lui Charlotte, Gerard, ţâşni din biroul lui Rousseau cu un teanc de hârtii. Dând cu ochii de Rafael, se opri brusc, apoi îşi continuă drumul spre masa lui Charlotte şi-i înmâna hârtiile.
Monsieur Rousseau îşi făcu apariţia. închise uşa şi aruncă o privire spre plicul din mâna lui Rafael.
— Ei bine? Cum de mai eşti încă aici?
— Ce se petrece?
— Gerard are un plan. Un plan bun. îl convocam pe fratele meu. Gerard îl privi uşor surprins pe Rousseau, care adăugă repede:
— Vorbim când te întorci cu el. Nu-ţi pot da maşina. Ia trenul. Poţi să-1 prinzi pe cel de 4:45, dacă te grăbeşti.
— Vrei să vin cu tine? îl întrebă Brigitte, care-i împărtăşea nevoia jalnică de acţiune.
— Sigur.
. Rafael se opri la uşa de la intrare, cu mâna pe clanţă.
— Wilkie ştie?
Cei trei îl priviră absenţi. Nu dură decât o secundă. Apoi Rousseau răspunse:
— E pe drum.
Ceva nu-i mirosea a bine. îi cunoştea de prea multă vreme pe oamenii aceştia. Dar n-avea timp de speculaţii. Simţi un val de uşurare la gândul că vor trece în sfârşit la acţiune. Tom avea o şansă. Aveau în sfârşit un plan, şi dacă acesta îl includea pe Francois Rousseau, cu atât mai bine. Ar fi putut la fel de bine să conducă el Flacăra.
Ducându-şi mâna la pălărie, smuci uşa şi ieşi. Brigitte se grăbi să ţină pasul cu el.
în birou se lăsă tăcerea.
într-un târziu, Michel zise:
— N-ai luat receptorul din furcă. Charlotte replică posomorâtă:
— Şi mi-a venit să-mi dau cu pumnii în cap pentru asta. El îi studie hârtiile din mâini.
— Ăştia sunt toţi. Fiecare al treilea nume...
Felul în care ţinea hârtiile, uitate lângă ea, îl făcu să-şi ridice ochii spre faţa ei.
Arăta nefericită. Trădată.
— în curând, draga mea, zise el, strângând-o uşor de umăr. îi luă hârtiile din mâini şi i le arătă lui Gerard, care nu părea cu nimic mai fericit. Buzele groase începură să-i tremure şi faţa i se contorsiona în încercarea de a-şi păstra cumpătul.
Michel bătu cu degetele în hârtii să-i atragă atenţia.
— Fiecare al treilea nume are acte falsificate deDiefer. înţelegi? Fiecare al treilea nume. Ia

legătura imediat cu ei. Spune-le să se

facă nevăzuţi. S-o ia spre sud-vest şi să se întâlnească cu maquisarzii într-o pădure la nord de La Rochelle. Asigură-i că grupul respectiv primeşte ordine direct de la Londra, de la de Gaulle însuşi. Odată ajunşi în pădure, au să dea maquisarzii de ei. Să le spună că Greenland i-a trimis. Liderul lor e Willet Garnier. Dacă te prind, distruge-le.
Gerard luă hârtiile. Când Michel îi întinse mâna, îi cuprinse faţa între palme şi-1 sărută pe amândoi obrajii, apoi ieşi afară pe uşă.
— Charlotte, încearcă să dai de Wilkie, continuă Michel. Spune-i că am dat-o în bară cu acoperirea. Să meargă la *madame* Vion, la castelul Benouville. Şi mai spune-i... vorbele i se opriră în gâtlej.
— Şi câte n-am făcut pentru dumneavoastră! Michel strânse din buze, încuviinţând din cap.
— Câte n-am făcut că să fiţi în siguranţă!
Lacrimile şiroiau pe obrajii femeii. Le şterse încet cu dosul palmei. Apoi, cu chipul brusc îmbătrânit şi umflat, privi consternată spre masa de birou.
— Poşeta! Trebuie să fie pe-aici, pe undeva...
Michel luă poşeta din locul ei obişnuit de pe cartotecă. I-o întinse şi-i luă jerseul de pe spătarul scaunului.
O ajută să se îmbrace. Ea rămase o clipă pe loc lângă birou, apoi se reculese şi porni spre ieşire. Şovăi, gata să se întoarcă. Deschise uşa şi ieşi.
El se opri la intrarea în biroul său să-şi recapete cumpătul, apoi intră.
Braun stătea pe scaunul din faţa mesei în aceeaşi poziţie în care îl lăsase, încremenit ca o piatră, cu picioarele încrucişate, bărbia în pumni, faţa aspră, lipsită de orice expresie şi privirea aţintită pe fereastră. Michel îmbrăţişa cu ochii încăperea - masa şi fereastra din partea aceea, căminul, fotoliile şi cărţile de pe măsuţa tatălui său.
Se întoarse spre Braun.
— Eu sunt gata. Cum facem? Vrei să mă şifonezi puţin? Să-mi înnegreşti ochiul, de pildă?
Ochii severi şi cenuşii ai lui Braun se îndreptară spre el. îşi însoţi vorbele cu o căutătură ucigătoare.
— Nu-i cazul să fim atât de dramatici.
— N-ar trebui eă mă legi? Să-mi pui căluş?
Privirea germanului alunecă din nou pe geam, în depărtare.
— Şi şoferul? I-ai...?
Braun înşfacă servieta şi se ridică. Părea şi mai uriaş pe lângă Michel şi o clipă păru să-1 domine.
— Ai pus la cale vreun plan pentru Schiffer? întrebă Michel.
— Nu, răspunse el cu răceală. Nu că n-aş fi încercat. Dar habar n-am cum să predau un om nevinovat unui bărbat ca Schiffer.
— Nu sunt un om nevinovat. Asta ar trebui să-ţi uşureze
situaţia.
Michel îl adulmecă şi strâmbă din nas.
— Văd că ai încercat, nu glumă.
— Berea voastră franţuzească e dezgustătoare. Toată povestea asta şi bere franţuzească pe deasupra. Cred că Dumnezeu mă urăşte.
— *Hauptmann* Braun... Braun îşi înclină capul.
— încearcă să-mi mulţumeşti şi-ţi sparg gura! Strânse din buzele ce-i tremurau uşor de mânie.
— Am să însăilez ceva, vorba voastră. N-am niciun plan de
acţiune.
— Nu-i vorba noastră. Poate a englezilor.
— Ce mai contează? i-o trânti el. Am să improvizez, îl studie din cap până-n tălpi.
— Ba *eşti* nevinovat.
— Singurul nevinovat în povestea asta e cel pe care-1 torturează acum Schiffer.
Şovăi.
— Braun...

Braun se răsuci pe călcâie şi porni spre uşă. Michel privi spre transmiţătorul de pe birou.
— Nu iei cu tine dovada?

Silueta impozantă a lui Braun umplu cadrul uşii scăldate în lumina după-amiezii târzii. Croiala uniformei germane, pălăria din mână, ţinuta înaltă, masivă şi mândră. Privi transmiţătorul cu o grimasă dispreţuitoare ce părea să zică: „La ce-mi trebuie dovadă?" Luă pălăria din cuier, şi-o puse pe cap şi o aranja. Michel îşi aminti brusc de ziua când se plimbase cu Rommel pe şantierul de la buncăre. Felul în care mareşalul părea să ţină cont de părerea lui, respectul enorm pe care-1 avea Rommel faţă de acest om şi faţă de munca lui...
Simţi un amestec ciudat de nu ştia nici el ce - smerenie, veneraţie, ruşine. II urmă afară din birou, pipăind cocoloşul consolator de cianură cusut în căptuşeala manşetei.
Braun privea absent pe geamul maşinii, cu servieta în braţe. Se aflau la numai câteva blocuri de sediu. Habar n-avea cum îl va aborda pe Shiffer în privinţa schimbului de prizonieri. Schiffer avea să-1 tragă pe sfoară, desigur.
Chicoti cu amărăciune. Meseria lui era să proiecteze buncăre subterane. Materialul lui era betonul, nu înşelătoria. Lucra cu aliaje de ciment şi agregate, creând produse de diferite grade de uscare şi tărie - era inginer civil, nu militar, nici savant tactician. Şi, deşi concepuse un sistem de ventilaţie pe care colegii lui l-ar fi considerat inovator şi care ar fi putut salva mii de vieţi, acum nu se simţea în stare să salveze una singură. Şi viaţa pe care ar fi vrut s-o salveze nu era a bărbatului din mâinile lui Schiffer, pe care nici măcar nu-1 cunoştea. Ci a omului de lângă el, cu docilitatea lui iritantă, cu eroismul lui calm.
Mânia şi panica se consolidară într-un zid de netrecut. Nu mai avea timp. N-avea cum să mai însăileze...
Şi *tot ce faci, fă din toată inima.*
Gândul îi pluti eliberat de teamă şi disperare printr-o zonă neutră şi binecuvântată din mintea lui. Nu ştia de unde i se ivise în subconştient, poate din vreun catehism, din zecile de ani de liturghie luterană.
Şi *tot ce faci...*

îşi dădu seama că mâna i se odihnea pe servietă. Privi spre ea de parcă s-ar fi aflat la kilometri distanţă şi se pomeni zicând cu o voce stranie şi impersonală:
— Opreşte, Reinhart. Trage pe dreapta.
— Poate la următoarea cotitură. E un camion de distribuţie...
— Linişte! tună Braun.
Soluţia nu-i veni în parte, ci în întregime. Nu-i mai rămânea decât s-o studieze ca pe un portret. Toate detaliile erau acolo; nu trebuia decât să-şi plimbe ochii peste ele, luând aminte la tot ce vedea în faţa lui. Degetele i se încolăciră în jurul servietei şi o apucă strâns.
Un tunel troian.
Se uită la Rousseau.
— Mai avem de făcut o oprire înainte să mergem la sediu, zise el cu glas extrem de calm.
— Da, domnule, zise şoferul. Mai doriţi să trag pe dreapta?
— Nu. Du-ne direct la mine la apartament.
— Da, domnule.
Rousseau privi spre el. Nu schimbaseră nicio vorbă de la plecarea de la birou.
Planul era limpede, până la ultimul detaliu. Nu trebuia decât să-1 pună în aplicare. Impecabil.
— Cred că ai avut dreptate, zise Braun. Mai bine să lăsăm impresia că ai fost reţinut cu forţa. Va trebui să te legăm şi să-ţi punem căluş în gură.
Rousseau îşi plecă capul.
— Cum crezi tu.
— îl cunosc pe Schiffer. Dacă eşti adus înjosit, va avea de la bun început supremaţia asupra ta. Asta s-ar putea să uşureze lucrurile.

Şovăi.
— Să mă ierţi pentru ce-am să fac acum. Rousseau dădu cavalereşte din cap.

îl iubea pentru că venea din ţara libertăţii sau pentru că era el însuşi liber? întrebarea îi era de pe-acum familiară, la fel de familiară ca durerea din piept.
Brigitte şi Rafael îşi începuseră de cincisprezece minute călătoria spre Cabourg, la fratele lui Michel. Rafael n-avea chef de vorbă. Cu privirea pironită pe fereastră, îşi muşca gânditor buza de jos. Astfel că Brigitte îl căută pe Tom.
Reproduse în gând fiecare conversaţie avută cu el pe care o ţinea minte, fiecare cuvânt pe care-l rostise - inspirat sau nelalocul lui. Revăzu felul în care-şi răsucea pălăria cu rânjet satisfăcut, panica de pe chip când trebuise să se arunce în patul ei, expresia când o făcea să râdă, felul în care o prinsese de încheietura mâinii când îl mângâiase pe gât.
Şi sărutul. închise ochii. în mijlocul unei camere pline cu oameni, şi totuşi nu se simţiseră niciodată mai singuri unul cu altul. Nu credea nicio clipă că o sărutase Kees. Să fi fost Kees, ar fi fost un sărut rezervat, doar atât de plauzibil cât să „vândă gogoşile". Dar prin acel sărut îi dezvăluise multe.
îl iubea pentru că era liber şi pentru că o făcea şi pe ea să se simtă liberă în prezenţa lui.
Foşnetul unei hârtii o făcu să deschidă ochii.
Rafael desfăcea plicul.
— Ce faci? întrebă ea.
El scoase scrisoarea, o despături şi citi cele câteva rânduri. Apoi mâna cu hârtia îi căzu în poală.
Brigitte o smulse de la el.
Frangois,
Ai să te descurci de minune. Te rog să mă ierţi.
Michel
— Ce vrea să însemne asta?
Rafael se încorda brusc, privind afară pe fereastră.
— Unde suntem?
— încă n-am trecut de Colombelles. Sări de pe banchetă.

Rafael păşea grăbit alături de Brigitte. îi oferise braţul când un soldat neamţ trecuse pe lângă ei, retrăgându-se din nou după îndepărtarea pericolului. începu să urce treptele spre biroul uzinei de ciment, dar se opri brusc. Uşa de la intrare era întredeschisă, îşi miji ochii. Se uită în susul şi în josul străzii, apoi înapoi la birou. Era trecut de ora cinci. Uşa se închidea întotdeauna la cinci, chiar şi în zilele când se stătea peste program. Urcă treptele şi o împinse cu vârful degetelor.
— Bună!
Biroul lui Charlotte era în neorânduială. De obicei nu lăsa nicio agrafă de hârtie nelalocul ei.
— Charlotte? *Monsieur* Rousseau?
Se opri în loc, dar n-auzi niciun sunet. Neliniştea îi mistuia măruntaiele. Se duse la uşa de la biroul lui Rousseau şi o deschise, în ciuda luminii difuze dinăuntru, recunoscu imediat obiectul ce se afla pe masă, în văzul lui Dumnezeu şi în văzul lui Hitler. Se holbă la transmiţător şi stomacul i se întoarse pe dos.
Cine îl folosise? în ce scop? Şi de ce nu fusese pus la locul lui, în siguranţă, în cadrul expoziţiei de călătorie? Wilkie nu l-ar fi lăsat niciodată expus la vedere. Nimeni n-ar fi făcut-o.
Se duse la masă, deschise cutia şi puse mâna pe aparat. Era rece ca gheaţa. îi trebuia o vreme să se răcească după utilizare. îl scoase din învelişul protector de catifea şi atinse partea de jos -tot rece.
— Ce-i ăla? întrebă Brigitte de lângă el.
— Un transmiţător-receptor.
Era o frumuseţe de aparat, pus la dispoziţia lor prin bunăvoinţa lui MI19 şi OSS.
— îl ţinem întotdeauna ascuns.
— Ce se petrece aici? se auzi un glas.
Se răsuciră. în prag se afla Wilkie, în costum alb, cu o pălărie albă din fetru cu panglică neagră şi un trandafir boţit la rever. Se zgâi la transmiţător şi repetă întrebarea:
— Ce se petrece?

— Tu să-mi spui mie! L-am găsit în mijlocul mesei, în plină vedere. Şi uşa de la intrare deschisă. Iar aici nimeni.
Rafael îşi coborî privirea spre aparatul din mâinile lui.
— Am ajuns prea târziu.
— Prea târziu pentru ce?
Când Rafael nu răspunse, Brigitte o făcu în locul lui:
— E convins că *monsieur* Rousseau s-a dus la sediul Gestapoului să se predea. In schimbul lui Tom.
Wilkie clătină din cap uluit.
— Staţi puţin... pilotul a fost prins? Când?
— Ieri dimineaţă, la Benouville, zise Brigitte şi adăugă încet: Deşi parcă a trecut mult mai mult de atunci.
— Şi Rousseau s-a dus la...?
îşi smulse pălăria albă de pe cap şi faţa i se făcu brusc de aceeaşi culoare.
— Din ce în ce mai bine, ce să zic! Şi dumneata eşti Brigitte? Ei bine, avem o problemă, Brigitte.
Se uită la Rafael.
— Venisem să-1 anunţ pe Rousseau că Secol a recepţionat un mesaj prin BBC. Un avion Lysander e programat să aterizeze azi între 1 şi 2 dimineaţa, la Le Vey. Aduc un agent SOE şi au spus că pot să-1 preia pe pilot. Au dat de înţeles că asta s-ar putea să fie ultima preluare pentru o vreme.
Rafael făcu ochii mari. Wilkie îşi ridică braţele uluit.
— Mai întâi Clemmie, acum Rousseau? Se dezintegrează Flacăra? Diefer încă nu-i de găsit, pilotul a fost prins şi acum Rousseau pleacă într-o stupidă misiune sinucigaşă de...?
îşi aruncă jos pălăria.
— Ce *idioţeniei* Chiar îşi închipuie că naziştii vor juca corect? Schimb de prizonieri? La Caen? De unde şi până unde? S-a ţicnit *de tot?* Şi unde-i Charlotte în toată povestea asta?
— Probabil a...
Dar glasul lui Rafael se tăie brusc şi rămase cu privirea aţintită spre Brigitte şi Wilkie, pradă unui gând.

— Poate că el e la mijloc.
Puse cutia la loc în servietă şi începu să măsoare camera în lung şi-n lat.
— La cine te referi? făcu Wilkie.
— Braun a trecut pe-aici. I-am văzut pălăria. Poate că Braunîl ajută. N-aş fi crezut, nu înainte să...
— Se poate ca *monsieur* Rousseau să fi aflat de avion? întrebă Brigitte. Şi de asta e afară cutia?
— Posibil, zise Wilkie, privind spre transmiţător. Poate, cu arestarea pilotului, a încercat să anuleze zborul.
Dar se încruntă.
— Nu, desigur că nu. Dacă a auzit mesajul, a ştiut că zborul a fost planificat în scopul aducerii unui agent. N-ar fi încercat să-1 anuleze.
— Când au trimis mesajul? întrebă Brigitte.
— Azi noapte. Secol n-a reuşit să dea de noi. Nu mi-au trimis vorbă decât acum o jumătate de oră. A trebuit să lipsesc de la nunta fratelui meu.
încăperea era cufundată în tăcere, întreruptă doar din când în când de scârţâitul podelei sub paşii lui Rafael.
— Ce ne facem? întrebă Brigitte cu glas moale. Rafael ajunse la perete, se opri şi porni înapoi.
— Uite ce cred eu: Rousseau a apelat la Braun să-1 ajute. A fost disperat, n-a mai avut de ales. L-a rugat să-1 predea pe post de Greenland în schimbul lui Tom. S-a gândit că un ofiţer neamţ are mai multe şanse de reuşită. Că ar putea chiar să le insufle puţină corectitudine.
Umerii lui Wilkie se lăsară.
— Şi acum ce se va întâmpla? Cu invazia care poate să vină în orice clipă, s-ar putea ca ăsta să fie printre ultimele zboruri de preluare.
Rafael gândea şi el acelaşi lucru. Tom trebuia să plece în seara aceea.
— N-avem de ales. Trebuie să-i anunţăm, îşi ridică capul.

— Le spun eu. Wilkie se holbă la el.
— Ai să dai buzna taman într-un bastion nazist şi ai să... Se opri nas în nas cu Rafael.
— Ce-i cu tine? Pune-ţi mintea aia la contribuţie! Cine intră acolo nu mai iese. Dacă Braun îl ajută pe Rousseau, lasă-l s-o facă. în realitate, habar n-ai ce se petrece. Ai putea încurca şi mai rău lucrurile.
— De acord, făcu Brigitte însufleţită.
— Un lucru e clar, zise Rafael, Braun nu ştie de zbor! Dacă Rousseau vrea să-l elibereze pe Tom, trebuie s-o facă *acum.* Trebuie să-i anunţăm. Să-i dăm lui Tom o şansă să ajungă la locul de preluare. E *singura* lui şansă.
— Dar nu ştim ce pun la cale Braun şi Rousseau! replică Wilkie cu exasperare furioasă.
— întocmai. Nu ştim decât ce punem noi la cale.
— Ascultă, sfrijitule... chiar trebuie să ţi-o spun? Nu ştii că-mi eşti ca un frate? N-am să stau cu braţele încrucişate şi să te las să te avânţi în vizuina diavolului mizând pe *şansă.* Nici nu mă gândesc!
Wilkie făcu un efort să se calmeze.
— Ascultă, Rafael, nu-ţi cer decât să mă asculţi. Cum ai să ajungi la Braun? Probabil e în audienţă la Schiffer. SS-iştii nu mai sunt ca înainte. N-au să te lase să întrerupi o şedinţă doar ca să aduci un mesaj. S-au schimbat; intră la bănuieli din orice în zilele astea. S-au mai deşteptat. Şi s-au mai înrăit. Sunt disperaţi.
— Şi noi nu suntem?
Rafael îi aranja trandafirul boţit de la rever şi-i dărui un rânjet maliţios. Deja se simţea mai bine. Planul începea să capete contur.
Wilkie gemu şi îi întoarse spatele. Apelă la Brigitte.
— Nu poţi să-i insufli o doză de bun simţ? întreabă-l cum are să treacă de gărzi. Cum are să treacă de recepţie. întreabă-l ce s-a întâmplat când a încercat s-o salveze pe Jasmine.
Rafael se apropie şi-şi puse mâinile pe umerii lui.

— Ştii care e cuvântul meu preferat în clipa asta? Se ridică în vârful picioarelor şi-i şopti la ureche:
— Tupeu.
îl mângâie pe obraz.
— Vom reuşi, frate. Am un plan. Braun e cea mai bună şansă pe care o avem. Nu trebuie decât să-i transmitem mesajul, să-i dăm ocazia să acţioneze. E singurul lucru pe care-l putem face şi îl vom face. Dacă nu merge...
Ridică din umeri.
— Rousseau e arestat, Tom pierde avionul, eu mă îmbăt o săptămână şi apoi venim cu alt plan. Dar nu vreau să-mi petrec restul vieţii întrebându-mă dacă un lucru atât de simplu precum anunţarea lui Braun nu l-ar fi putut face să improvizeze. Te implici sau nu, e treaba ta.
După atitudinea potolită a lui Wilkie, Rafael îşi dădu seama că-l câştigase. într-un târziu, Wilkie zise morocănos:
— Dacă supravieţuiesc schemei tale, voi mai avea încă ceva de povestit copiilor mei. Dacă nu... - ridică din umeri - nu voi
avea copii defel.
— Cum ai de gând să intri acolo? întrebă Brigitte.
Rafael se apropie de ea şi-i dădu ocol, examinându-i atent faţa
şi silueta.
— Prietena ta ar fi ideală, dar şi tu ai putea să-i atragi atenţia.
Brigitte îşi încrucişa braţele.
— Nu cred că vechiul truc cu seducerea naziştilor are să
funcţioneze.
— Nu mă refeream la gardieni.
Rafael studie îmbrăcămintea lui Wilkie şi clătină din cap, plescăind din limbă.
— A trebuit să te îmbraci în alb. *Debonaif,* dar ai să străluceşti
în întuneric.
— E nunta fratelui meu, replică Wilkie defensiv. Care-i *planul,*

Rafael?
Elegant (n.tr.).

Rafael se duse la transmiţătorul de pe birou şi îşi rezemă uşor degetele de el.
— Ce frumuseţe! O adevărată splendoare, zise el cu afecţiune. Frate Wilkie, e timpul să-ţi iei rămas-bun de la iubita ta.
Wilkie făcu ochii mari. Apoi gemu.
— O, nu... nu de la Heloise.
Brigitte, Rafael şi Wilkie se opriră la colţul clădirii de pe strada ce făcea legătura ca o spiţă de roată cu semicercul larg al bazei Gestapoului. Pe terenul fostului tribunal se aflase pe vremuri o peluză tip parc, unde lumea venea să-şi ia prânzul pe iarbă sau pe bănci. Acum aducea mai mult a complex. Peluza era neîngrijită şi pustie, monumentele din Primul Război Mondial fuseseră distruse, iar în capul scărilor, la intrare, erau postate gărzi.
Maşina lui Braun era parcată în faţă, cu şoferul înăuntru. Aliniate de-a lungul trotuarului se aflau alte maşini. Deşi târziu, aproape zece seara, locul forfotea de activitate. Cu numai câteva luni în urmă, situaţia ar fi fost alta. Dar acum ştiau cu toţii că invazia nu era decât la un atac surpriză distanţă, stimulând o varietate de activităţi în clădirea împodobită cu simbolul svasticii.
Brigitte îşi aplică un strat gros de ruj, dar de o nuanţă mai puţin stridentă decât ar fi folosit Marie-Josette. Nu-i putea spune lui Rafael că talentul ei de seducătoare lăsa de dorit. Acesta avea tot dreptul să se aştepte la o prestaţie de calitate din partea unei... *foste...* Ce era cu ea, de nu se putea gândi la cuvântul cu *p*? O femeie plătită pentru... încremeni stupefiată, cu rujul în mâini; nici la cuvântul cu s nu se putea gândi? Nu se putea gândi la sex? De la prostituată, la mironosiţă. Clătină din cap. Apoi ezită.
Era o revenire la zilele de dinainte de Ocupaţie, dinainte ca viaţa ei să devină... ocupată.
Ştia perfect ce se întâmplase. Tom se întâmplase. Şi *madame* Bouvier. Şi părintele Eppinette. Şi iubirea. Nu mai era loc pentru vechea meserie. Dar era loc pentru ea.
Şi îşi dădea seama de asta *acum,* când poate totul se sfârşise?

— Mai bine mai târziu decât niciodată, îşi zise ea însufleţită, închizând la loc cutia de machiaj.
Rafael o studie cu ochi critic, apoi, murmurând nişte scuze, îi desfăcu nasturele de sus de la bluză şi-i lărgi decolteul. Obrajii ei se împurpurară, dar se supuse cu o demnitate de gheaţă. El ridică din umeri.
— Trebuie să-i atragi atenţia, prostuţo. Ne trebuie maşina. Ea îşi coborî ochii deprimată. Regreta că nu era la fel de dotată
ca Marie-Josette.
— Şi crezi că are să meargă?
El o studie atent din cap până-n picioare.
— O, fără doar şi poate! Tu fă ce ţine de tine şi ademeneşte-l pe alee.
— Ce ţine de mine...
— De restul ne ocupăm noi.
Caporalul Alric Reinhart se trezi din reverie, prinzând cartea înainte să-i alunece din braţe. îndoi colţul paginii unde se afla -aceeaşi cu care începuse - şi o azvârli pe scaunul din faţă. Era un volum din Kant. Jumătate îl depăşea. Cealaltă jumătate îl făcea livid. Nu de Kant avea nevoie acum, ci de un exemplar din *Arta războiului.*
— Destul, şopti el, prelungind cuvântul până la saturaţie, ultimul cuvânt rostit de Kant pe patul de moarte. II lăsă să se stingă şi scotoci prin minte după *Arta războiului.* Aruncă o privire veninoasă spre sediu.
Habar n-avea ce se petrece acolo, dar trebuia să fie pregătit pentru orice. înainte de oprirea de ultim moment la apartamentul lui Braun, între acesta şi micul Rousseau se aşternuse o tăcere atât de glacială, că îl dusese cu gândul pe Alric la vijelia de iarna trecută, care făcuse copacii să îngheţe şi le spintecase ramurile. Era teribil de nefericit, fapt ce avea de-a face în primul rând cu uimitoarea discuţie din ziua aceea.
Nu mai ieşise niciodată la bere cu Braun. Acesta era în criză, dar nu vorbiră despre criză, cel puţin nu atunci. Vorbiră despre

fiii lui. Despre familia lui Alric. Apoi Alric se interesă de acel vis eteric devenit realitate: Krista Hegel.
— Krista, gemu el, pradă unei adânci deznădejdi.
Intrase în maşină distrusă şi răvăşită; ieşise hotărâtă şi plină de curaj. De fiecare dată, Alric îşi simţise inima spintecându-se asemeni ramurilor îngheţate.
Fata plânsese în hohote în braţele lui Braun tot drumul spre cafeneaua din vecinătatea castelului Caen, iar Braun, stângaci, dar bine intenţionat, îi lăsase lacrimile să-i înmoaie splendida uniformă. Apoi, la întoarcerea la clădirea Gestapoului, îşi ţinuse capul frumos sus, cu chipul însufleţit de o strălucire în nuanţe roz-crem, hotărâtă să intre în locul acela abandonat de orice speranţă.
Alric privi spre svastică. Tatăl său, susţinător convins al Wehrmachtului - braţul în ruină al armatei germane - antinazist loial şi admirator al amiralului Wilhelm Canaris, sub ordinele căruia servise în Reichsmarine* pe vasul de război *Schlesien...* Tatăl său ar fi avut ceva de spus despre mizerabila slujbă pe care o avea de îndurat sărmana fiinţă. Alric aflase de la Braun lucruri îngrozitoare.
Tatăl său ar fi avut ceva de spus şi în privinţa lui Braun - şi Alric îşi simţi inima crescând de mândrie. Bănuise de mult la ce fel de om fusese repartizat, dar totul devenise limpede după cele câteva pahare de bere franţuzească. Braun, la rândul lui, avea să-i mărturisească mai târziu, evaluându-l cu ochi noi, că nici *el* n-avusese habar ce fel de om era angajatul lui. Inima îi crescu. Oamenii trebuiau să fie atât de discreţi cu politica în zilele astea, să nu-şi trădeze ideologia. Ar fi putut să-i coste viaţa.
O bătaie în geam îl făcu să scoată un ţipăt.
Era o fată. O fată frumuşică. Deschise fereastra, sperând că nu-l auzise ţipând. O salută cu capul şi rosti demn:
— *Frăulein!*
— *Parlez-vousfrancais"?întrebăea.* El clătină din cap.
Flota imperială germană (n.tr.). * Vorbiţi franceza? (în limba franceză în original) (n.tr.).

— Puţin de tot.
— *Anglais"?* . ' Repetă gestul. x
— Eu ştiu puţină germană. Zâmbi, ridicând uşor din umeri.
— Nu-i la fel de frumoasă. El se uită la ceas.
— Ştiţi de noua stare de urgenţă, *Frăulein?*
— *Oui.*
Obrajii ei se îmbujorară uşor şi surâse timid.
— Ştiţi... vin de la Paris. Mă simt... Cum se spune? Singură.
Cu privirea gravă, el nu-şi putu stăpâni o ocheadă fulgerătoare spre decolteul ei. înghiţi în sec, cuprins de un val de transpiraţie, şi-şi abătu ochii. Cu câteva nopţi înainte, nici n-ar fi stat pe gânduri; acum însă era un bărbat renăscut, ce-şi trăia viaţa numai pentru Krista Hegel. Se întrebă brusc dacă aceasta nu era cumva rudă cu Georg.
Replică solemn:
— îmi pare rău, dar sunt un om nou, *Frăulein.* Zâmbetul ei se stinse şi îşi încheie nasturele de la bluză.
— Şi eu.
Alric privi spre tribunal.
— Raţiunea mea de a exista se află aici, în clădirea asta uitată de Dumnezeu.
Ea se ridică de la fereastră, privind în direcţia indicată.
— *Le mien aussî"',* răspunse blând.
Ce expresie pe chipul ei! Ce durere acută în ochii aceia căprui, mari, aţintiţi asupra svasticii!
Fata îşi aranja cu grijă după ureche o şuviţă răvăşită de vânt.
— Vreun gardian? făcu el cu înţeLegere.
Ea clătină din cap şi ochii i se umplură de lacrimi.
— Francezul cel mic de statură care a venit cu şeful meu?
Engleza? (în limba franceză în original) (n.tr.). "■ Şi a mea (în limba franceză în original) (n.tr.).

Lacrimile îi alunecară pe obraji şi el se topi tot. Ce era cu femeile astea plângăcioase? Dar poate poseda şi el darul lui Braun şi fata avea să plece înviorată şi gata de luptă - oricare ar fi fost aceasta.
— Un deţinut, şopti ea, neîndrăznind să rostească cuvântul cu voce tare. Lacrimile i se rostogoliră pe buze. O, ce expresie pe chipul acela! Ce vremuri nenorocite!
— Grozav, comentă el. Se trezi din visare.
— *Frăulein,* rosti înflăcărat, luând situaţia în mâini aşa cum făcuse Braun. Eu nu pot pleca de la post, dar dumneavoastră puteţi să-mi ţineţi companie. Haideţi să stăm de vorbă.
Ieşi din maşină şi îi întinse braţul, conducând-o la scaunul de lângă şofer.
— Slavă Domnului că merge pe benzină! şopti Wilkie. Dar dacă ni se termină în drum spre Le Vey, vom regreta că n-avem convertor.
— Treci înapoi, atragi atenţia ca o lună plină.
— Dacă m-ai fi lăsat să trec pe la apartament.
— N-avem timp.
Ochii lui Rafael se îngustară.
— Ce face?
O urmăriră cu privirea pe Brigitte, care stătea de vorbă cu şoferul. Dura mult prea mult. Momentele de lâncezeală îl scoteau din minţi pe Rafael. Simţea o nevoie permanentă de acţiune, pentru a-şi abate mintea de la orice posibilitate neplăcută - ca perspectiva de a nu mai ajunge defel la Le Vey.
— Ora două, ai spus?
— *între* unu şi două. Uite! Se urcă în maşină! şuieră Wilkie. Rafael se holbă la ei. Doar nu aveau de gând să... nu acolo...
Ar fi trebuit să-l atragă *aici.* Se întrebă dacă lucrurile erau pe cale să devină interesante. I-ar fi plăcut să poată vedea mai clar. Felinarul bătea direct în maşină, îngreunând vizibilitatea.

— Curajoasă micuţa... comentă Wilkie, încordându-se să vadă mai bine. îi admir tupeul. E încurcată cu cineva?
— Cu pilotul. Wilkie oftă.
— Aşa mai merge. Şi acum ce facem?
— Mai dă-i puţin timp, reflectă Rafael.
O recrutase el însuşi. Şi se pricepea de minune să-şi urmeze instinctul. Poate că fata avea un as în mânecă, iar el n-avea de gând să-i strice jocul.

27

Sturmbannfiihrer Schiffer o apucă cu brutalitate de bărbie pe Krista Hegel, ridicându-i faţa s-o studieze. Era scăldată în lacrimi.
— îmi faci greaţă, zise el cu dispreţ, împingând-o în lături. Un val de mânie îl copleşi şi o lovi din plin peste faţă. Forţa loviturii o aruncă de la masă pe podea.
Omul legat în lanţuri scoase un sunet înăbuşit. Lanţurile-i zdrăngăniră în încercarea abia perceptibilă de a se mişca. Schiffer se întoarse spre el.
— Aha, deci mai ai un strop de viaţă în tine! Perfect. Vei descoperi următoarea noastră...
Dar se opri, cu privirea aţintită spre faţa aceea plină de vână-tăi şi tumefiată. Un ochi era umflat şi închis. Celălalt, de un albastru şi mai strălucitor pe fundalul albului cu vinişoare roşietice, privea în direcţia...
Se întoarse spre Krista, care plângea pe înfundate pe podea, cu mâna la obraz.
— Hm, aşa, carevasăzică, făcu el încet.
Se apropie de ea şi o privi, înclinându-şi capul şi savurând noul val de putere princiară. Se uită la pilot şi zâmbi, în timp ce acesta scoase un nou strigăt înecat.
Schiffer îngenunche lângă Krista, cu ochii pironiţi în continuare asupra pilotului. Ii mângâie părul blond, îngropându-şi degetele în pletele ei moi şi bogate, apoi ridică pumnul.

355
356
FLACĂRA REZISTENTEI
— Cine-i Greenland?
Când cei doi gardieni de afară o auziră pe Krista ţipând, se priviră şocaţi. Johann Wallen dădu să meargă spre uşă, dar celălalt îl opri cu mâna.
— Nu, şopti Kreutz. Dacă nu ţii neapărat să te războieşti cu ruşii.
— Ce-i face? murmură Wallen.
— E supărată, atâta tot. Doar ştii şi tu cum e.
— N-a fost un ţipăt de felul ăla. Se uitară unul la altul.
— Mă doare în cot de ce-i face yankeului, zise Wallen. Dar mă jur că...
— Dacă vrei s-o sfârşeşti într-un lagăr rusesc, cântând cântece de pe Volga, n-ai decât.
Kreutz se întoarse la post.
Wallen înghiţi în sec. Se uită la clanţă. Privi în ambele direcţii ale coridorului. Era pustiu.
Interogatoriile din ziua aceea luaseră sfârşit şi toţi deţinuţii se întorseseră la celulele lor, cu o singură excepţie. Acesta era un caz special. De regulă, Schiffer colabora cu Metzger la cazurile speciale, dar Metzger încă nu se întorsese de la Fort de Romainville. Schiffer era singur şi părea să se distreze de minune.
Era o simplă reacţie la o tactică deosebit de brutală? Lui Wallen îi displăcea profund s-o ştie trecând prin asemenea încercări. îi displăcea profund că fiinţa cea mai inocentă pe care o întâlnise vreodată era silită să stea închisă într-o cameră cu Schiffer toată ziulica. Nu mai cunoştea pe nimeni precum Krista Hegel. Nu putea înţelege cum reuşise să-şi păstreze caracterul omenos în mijlocul acelui iad dezlănţuit. Avea un suflet prin care puteai vedea direct la Dumnezeu şi, când se afla în preajma ei, nu numai că *voia* să devină mai bun, ci *era* mai bun. Se întrebă dacă Schiffer îi făcuse vreun avans. Gândul îl făcu să vadă roşu înaintea ochilor. Schiffer o violase pe fosta lui secretară. Ştia asta din surse sigure.
Se uită la Kreutz.
TRACY GROOT
357
— încă un ţipăt şi mă duc să văd care-i treaba, front rusesc sau nu. încearcă să mă opreşti şi-am să mă asigur că ai să cânţi cu mine cântece de pe Volga.
îşi reluă poziţia.
— Treaba ta!
Kreutz privi în stânga şi în dreapta coridorului.
— Fă ce vrei, eu unul n-am să-ţi pun beţe în roate. Ridică din umeri.
— Deşi s-ar putea să dau impresia că o fac.
Braun fu surprins să vadă Gestapoul atât de aglomerat la ceasul acela din noapte. Cavernoasa sală de recepţie a fostului tribunal avea trei birouri de primire. Lângă biroul din dreapta, aşezaţi pe bănci, se aflau vreo şapte-opt civili traşi la faţă, păziţi de soldaţi. Păreau să aştepte de multă vreme. Ce căutau acolo? Aşteptau după alţi deţinuţi sau erau ei înşişi deţinuţi, aşteptându-şi rândul să fie preluaţi? Păreau atât de... civili.
Biroul din stânga era mai puţin aglomerat. Un caporal supraponderal cu chelie, cu faţa rumenă şi jovială, îşi servea cafeaua din ceaşcă, stând la taclale cu doi soldaţi care râdeau la fiecare replică a lui. Braun se îndreptă spre biroul din centrul încăperii, unde ştia că se puteau adresa întrebările pentru personal. Biroul se găsea chiar în dreptul intrării principale, la capătul unui coridor lung. Deasupra uşii era agăţat un portret uriaş al lui Hitler. Dedesubtul lui, de o parte şi de alta, se aflau doi gardieni.
Bărbatul slab şi anemic de la birou îşi încheie conversaţia cu un soldat, întinzându-i o foaie de hârtie şi o cutie maro de medicamente şi dându-i nişte instrucţiuni finale, pe care acesta le ascultă tulburat. îi făcu semn să plece şi se întoarse morocănos şi obosit la hârtiile de pe birou. Când Braun se apropie cu Rousseau, îşi ridică privirea. Expresia nu i se schimbă nici când văzu starea acestuia din urmă.
— Spune-i lui *Sturmbannfiihrer* Schiffer că am un cadou pentru el, zise Braun pe un ton glacial.
Puse servieta pe masă şi-şi scoase mănuşile.
358
FLACĂRA REZISTENŢEI
— *Sturmbannfuhrer* nu doreşte să fie deranjat.

— Se va răzgândi, locotenente, când va afla despre ce e vorba.
— Procedura e procedură. îmi pare rău... domnule. Buzele subţiri schiţară un zâmbet ce aducea mai degrabă a
rânjet. Aruncă o privire spre insigna lui Braun şi se corectă:
— Scuzaţi-mă... domnule maior.
Dar deşi i se adresase cu „domnule maior", bărbatul nu-şi însoţi vorbele cu salutul obişnuit, trădându-şi astfel suspiciunile legate de culoarea insignei lui şi faptul că prefera să-1 trateze ca pe un simplu civil. în ochii unora, civilii nu meritau mai mult respect decât soldaţii de rând. Oficial, insolenţa lui ar fi putut să-i aducă degradarea. Sub Rommel, asta s-ar fi şi întâmplat.
— Spune-mi, locotenent... Hermann. Crezi că această procedură se aplică şi în cazul lui... Greenland?
Zâmbetul de pe buzele subţiri se stinse. Privirea bărbatului alunecă spre Rousseau şi starea francezului începu să capete sens. Se ridică de la masă, murmurând ceva de genul: „îndată, domnule maior", şi o luă la fugă pe coridor.
Gestul lui păru să atragă atenţia tuturor din încăpere asupra francezului de la birou. Zumzetul de glasuri se stinse. Cei doi paznici de la intrare îşi îndreptară curioşi privirile spre Rousseau. Ei îi acordaseră lui Braun respectul cuvenit. Acesta le studie echipamentul. Purtau puşti K98 Mauser pe umăr şi toc de piele la brâu, probabil cu câte un Walther P38. Aceeaşi dotare o aveau şi gardienii din partea cealaltă a birourilor, precum şi ceilalţi soldaţi din încăpere.
Caporalul de la biroul din stânga se ridică, îndreptându-se agale spre ei. Nu-şi putea desprinde privirea de la Rousseau.
— Greenland zici?
Arătă cu capul spre deţinut.
— îl ştiu. L-am mai văzut prin preajmă. A sosit Crăciunul pentru Schiffer. Cum aţi reuşit să-1 prindeţi?
— Voi discuta detaliile capturării lui cu domnul *Sturmbannfuhrer.*
— Da, da, desigur, zise caporalul cu o urmă de linguşeală în glas.

Apoi adresându-se lui Rousseau:
— Păcat că nu-i şi Metzer aici. E mai linişte când e şi el de faţă. Dacă înţelegi ce vreau să spun.
Rânji.
— Nu vorbi cu deţinutul. întoarce-te la post.
Bărbatul mai aruncă o privire spre Braun şi se întoarse încet la locul lui.
Braun simţi ochii lui Rousseau aţintiţi asupra lui, dar se făcu că nu observă. Nu suporta să-1 vadă pe micul francez, de obicei atât de spilcuit, într-o asemenea stare în care îl adusese el cu mâna lui. Şi ce era mai rău, îi citea sentimentul din priviri. Recunoştinţa lui îl înfuria atât de tare, că îi uşura misiunea.
Rousseau avea mâinile legate la spate. Pe post de căluş, Braun îi îndesase în gură o şosetă făcută sul şi legată strâns cu cordonul de la halat. Aceasta îi trăgea obrajii într-o parte, făcând gura să i se caşte ca a unui peşte pe uscat. Dar când veni vorba să-1 „şifoneze", cum sugerase Rousseau însuşi, Braun nu se simţi în stare. Părea atât de oropsit, că îi fu imposibil să-i înnegrească ochiul sau să-i însângereze nasul. în final, nu făcu decât să-i ciufulească părul, o insultă resimţită fără îndoială la fel de acut ca o lovitură.
Braun îi aruncă în treacăt o privire. Ochii albaştri păreau tulburători de mari, poate pentru că, nemaiputând vorbi cu gura, vorbea acum cu ochii. încerca să spună ceva. Braun îşi întoarse capul în altă direcţie.
Schiffer scoase un briceag şi-1 deschise. Smuci pe spate capul Kristei şi duse tăişul la gâtul ei alb ca zăpada.
— Nu te atinge de ea, mârâi pilotul, răguşit de atâtea ore de urlete. Mâinile îi erau învineţite şi umflate din cauza presiunii. Schiffer era conştient că, dacă mai rămânea multă vreme în poziţia aceea, nu-i vor mai servi la nimic.
îşi îngropa nasul în curbura gâtului ei, savurându-i parfumul, îşi stăpâni cu greu un fior. Marta nu mirosise niciodată aşa de bine. îi trecu vârful cuţitului peste gât şi marginea bărbiei,

de-a lungul fălcii delicate, peste mica aluniţă, şi mai sus, pe obraz, până la fruntea elegantă. Ea rămase

neclintită şi o lacrimă i se prelinse din ochii înroşiţi şi umezi, de un albastru ca de porţelan. El prinse lacrima cu cuţitul.
Privirea nu-i era plină de groază ca a Martei. Nu, mica mironosiţă Krista Hegel n-avea ochi decât pentru pilot şi în ei nu se citea decât compasiune. Scutură uşor din cap, implorând, şi Schiffer se uită la pilot.
— Cine-i Greenland?
Faţa pilotului, îndreptată spre fată, părea în culmea agoniei. Schiffer o străpunse uşor cu briceagul.
Un al doilea ţipăt răzbătu din celula de interogatoriu chiar în clipa când uşa de la capătul coridorului se deschise brusc. Ridicându-şi arma, Wallen se întoarse spre uşa celulei, în timp ce Kreutz se lăsă pe un genunchi şi o aţinti pe a lui spre bărbatul ce se apropia în viteză, vociferând şi tropăind pe hol.
Ce însemna asta? Un raid al Rezistenţei? Singurul lucru cert erau ţipetele Kristei. Wallen strânse arma în mâini şi o îndreptă mai întâi spre clanţa uşii, apoi, cu un mârâit frustrat, spre bărbatul ce dădea năvală spre ei.
Era Hermann, recepţionistul palid la faţă. Acesta se apropie gâfâind, agitându-şi mâinile.
— Greenland! izbucni el. îl am pe Greenland!
îl dădu la o parte pe Wallen şi se repezi spre uşa celulei de interogatoriu.
— *Sturmbannfiihrer* Schiffer!
încercă s-o deschidă, dar era încuiată pe dinăuntru. Zgudui clanţa.
— Şterge-o, idiotule! urlă Schiffer.
— Greenland! strigă Hermann prin gaura cheii. îl **am pe** Greenland!
Niciun răspuns.
Gâfâind, se holbă **buimăcit la gaura cheii, apoi la gardieni.**
Krista ţipă din nou.

Wallen se năpusti asupra uşii, apoi se dădu înapoi şi deschise focul asupra clanţei.
Focuri de armă.
Hauptmann Braun îngheţă, căutându-1 cu privirea pe Rousseau.
După primele clipe de şoc şi confuzie, cei doi gardieni de sub portretul lui Hitler o luară la fugă în direcţia împuşcăturilor. Cei de la intrare se pregătiră de defensivă, ridicându-şi puştile în aşteptarea raidului Rezistenţei. Bărbatul din stânga se aruncă sub masă, iar cel din dreapta le dădu câteva ordine civililor ce se văicăreau întruna, unii strigând nume, un altul repezindu-se la intrare, dar fiind întors din drum de bastonul unui soldat.
Ce însemna asta? Vreun gardian nevricos deschisese focul asupra funcţionarului, confundându-1 cu Rezistenţa?
împuşcăturile veneau din inima clădirii, probabil de la subsol. Braun făcu un gest cu capul spre Rousseau şi priviră amândoi în direcţia în care o luaseră gardienii.
Wilkie trase cu ochiul de la capătul clădirii.
— Ai auzit?
Rafael auzise şi el ceva, dar nu ştia ce.
— Par a fi focuri de armă, şopti Wilkie. Doar nu crezi că l-au... ?
— Nu fi prost, ştie prea multe.
— Atunci ce-a fost asta?
— Nu ştiu. Uite!
Brigitte ieşise pe jumătate din maşină şi le făcea semne disperate să meargă la ea.
Rafael trase o înjurătură.
— Ce mai vrea acum? izbucni Wilkie. Să urcăm la el în maşină? S-a ţicnit de-a binelea? încă tot mai eşti convins că ştie ce face?
Rafael se uită la clădirea Gestapoului. Svastica era încadrată de o aură stranie, stacojie, creată de reflectoarele ce scoteau semeţ în evidenţă cucerirea germană. Privi spre maşina din care le făcea semne Brigitte.
— Haide... ia cutia.
/

— Parcă era vorba să *stăm cu ochii pe el,* nu să *luăm ceaiul* împreună, gemu Wilkie. Of, femeile astea!
Cele patru focuri de armă făcură ţăndări clanţa. O bucată zbură în braţul lui Hermann, care se aruncă la pământ, urlând şi rostogolindu-se înainte şi înapoi, convins că fusese împuşcat. Wallen păşi peste trupul lui şi deschise uşa cu piciorul.
Uitându-se prin dispozitivul de ochire, îşi plimbă privirea de la yankeul însângerat la Schiffer, ce stătea sprijinit de perete, şi în cele din urmă la Krista, care plângea cu capul plecat, cu o urmă roşie ca de bici pe gât. Bluza îi era sfâşiată. Privirea i se întoarse înapoi la Schiffer.
— Nu merită Volga, îi şopti Kreutz la ureche.
— Tocmai a mărturisit, neghiobule! mârâi Schiffer. Se desprinse de perete şi-şi aranja marginile hainei.
— Chiar în clipa asta a mărturisit!
— Te-ai folosit de ea ca să-l faci să mărturisească?!
Pentru prima oară, Wallen îşi zise că aceşti yankei nu erau chiar atât de răi.
— Krista! Eşti bine?
Când Krista îşi ridică faţa, se simţi cuprins de ameţeală. Buza de sus îi era umflată şi îi stătea în afară ca un raft. Lângă sprânceană avea o tăietură din care se prelingeau dâre de sânge. O perdea roşie se lăsă peste ochii lui şi abia mai putu să-l zărească pe Schiffer.
— Are sânge german în vene! Nu şi-a făcut decât datoria! Wallen apucă convulsiv patul puştii. Kreutz începu să fredoneze încet cântecul pescarilor de pe Volga.
— Johann, zise Krista.
Se apropie de el şi-şi puse mâna mică peste a lui pe patul puştii. Ridicându-se în vârful picioarelor, începu să-i vorbească în şoaptă, aşa cum făcuse cu nenumăraţi deţinuţi. Cuvintele îi curgeau în ureche, făcând perdeaua roşie să se estompeze. După alte câteva şoapte, ea dispăru de tot. Gâfâind, lăsă jos puşca.
— De era Metzger aici, nu s-ar fi întâmplat aşa ceva, îi zise el lui Schiffer.

— Totul e în regulă? se auzi o voce de pe hol. O nouă puşcă îşi făcu apariţia. Unul din paznicii de la intrare aruncă o privire
înăuntru.
— *Sturmbann...*
— Da, da! urlă Schiffer. întoarce-te imediat la post! Apoi către Wallen:
— Metzger nu l-ar fi făcut să mărturisească.
Mândria îl făcu să se îmbujoreze. Cu un gest bombastic, arătă spre ghemul de carne vie ce atârna lipsit de cunoştinţă.
— Priveşte, bravul meu soldat: ţi-l prezint pe *Greenland.*
— Ai vrea tu, rânji Wallen. Nici chiar eu nu sunt atât de fraier.
— Mda... Ar fi o veste bine-venită pentru amicul meu aici
de faţă.
Privirile tuturor se îndreptară spre masivul ofiţer neamţ din cadrul uşii. Acesta dădu brânci în celulă unui francez mic de statură, legat şi cu căluş în gură.
— Am încercat să vă spun! se auzi strigătul indignat al lui Hermann, care se zvârcolea pe jos în hol uitat de toţi.
Hauptmann Braun îşi făcu intrarea în celula de interogatoriu, profitând din plin de statura, uniforma şi înfăţişarea sa. Puse pe masă servieta şi aruncă o privire spre raportul Kristei Hegel. îşi trecu degetele peste el şi se prefăcu că citeşte câteva rânduri, folosindu-se de acest prilej ca să se reculeagă.
Priveliştea îl luă pe nepregătite: legat fedeleş, pilotul american se bălăbănea sub o scară în formă de A, bătut măr, o masă de carne vie lucioasă şi grotească, cu mâini vinete şi livide. Dar dând cu ochii de chipul Kristei Hegel, trebui să-şi invoce calmul din adâncul fiinţei, apoi să-l caute Altundeva, strigând în minte după ajutor.
Şi tot ce faci, fă din toată inima.
Limitează-te la ciment. Ciment, ciment.
Ridică o sprânceană spre Schiffer.

— Regret că trebuie să vă spun, domnule *Sturmbannfiihrer,* dar, cu tot respectul pentru dedicarea dumneavoastră, mărturisirea pilotului a fost făcută cu intenţia de a o proteja pe fată.
Aruncă o privire spre cei doi soldaţi ce aşteptau strângând în mâini puştile aţintite spre podea, şovăielnici, dar gata să se angajeze în conflict. Se uită la Krista.
— Domnişoară, ştiu din ce stofă germană de calitate sunteţi făcută; tare mă tem că veţi protesta la încercările noastre de a vă scoate de aici, mai ales în lumina dezvăluirilor monumentale pe cale să aibă loc - o adevărată victorie pentru *Fuhrer* şi, de ce nu, pentru *Sturmbannfiihrer* - Braun arătă cu capul spre Schiffer - dar insist să primiţi asistenţă medicală pentru a putea reveni cât mai repede să slujiţi Reich-ul teafără şi sănătoasă. S-ar putea ca unul din aceştia doi să vă însoţească la infirmierie?
Krista îşi rezemă mâna pe braţul gardianului de lângă ea. Acesta o luă de mijloc şi, când fata se uită în ochii lui, Braun ştiu că n-avea să se aleagă nimic de planurile lui pentru Franz. Dar privirea cu care îi răspunse tânărul îl mai înmuie. Krista era în siguranţă. Nu i se putea întâmpla nimic rău cu tânărul acela în preajmă. îşi zise că trebuia să fie gardianul care o ajutase să-i dea de băut pilotului.
Expresia de la faţa lui Schiffer se schimba în mod comic de la o clipă la alta. Se holbă la Rousseau, apoi la Braun şi din nou la Rousseau. Gura i se căscă într-o grimasă deloc măgulitoare.
Braun trase la o parte un scaun şi-i făcu semn lui Rousseau să se aşeze, apoi porni spre uşă. îl urmări cu ochii pe soldatul ce se depărta cu Krista, privind-o cu tandreţe. Apoi îşi îndreptă atenţia spre Hermann.
— Cară-te de-aici!
Hermann făcu un efort să se ridice în picioare şi, ţinându-se încă de braţ, îi urmă grăbit pe cei doi.
Braun se întoarse spre celălalt soldat.
— îţi ordon să stai de pază la celălalt capăt al coridorului! Soldatul răspunse cu un salut prompt şi porni în urma Kristei
şi a gardianului.

— Ar fi trebuit să ia notiţe! făcu Schiffer batjocoritor când Braun reveni în celulă. Acesta însă îl ignoră şi încercă să închidă uşa. Broasca distrusă de împuşcătură nu o lăsa să se mai închidă cum trebuie.
— Vorbeşte mai încet! Sigur că ar fi putut să ia notiţe.
Luă un scaun şi propti cu el uşa, apoi se întoarse la Schiffer şi-i oferi o degustare din ce avea să urmeze.
— Eşti un idiot cum nu s-a mai pomenit, înmărmurit, Schiffer căscă şi mai tare gura.
Braun se apropie de mormanul jalnic ce se bălăbănea. Atinse capul cu păr blond, umed de sânge.
— Hai încoace! tună el spre Schiffer.
Acesta se supuse fără grabă, avertizat probabil de un instinct supărător că situaţia se schimbase radical. Braun se temuse că americanul era mort, dar când Schiffer scoase un ştift de metal şi apucă de lanţ să-1 dea jos, pilotul scoase un geamăt uşor. Braun aruncă o privire spre Rousseau şi-i citi chinul din ochi.
Le luă ceva timp să-1 dezlege pe băiat. Mâinile şi picioarele îi erau vinete şi umflate de la ceasurile nenumărate petrecute în aceeaşi poziţie incomodă. Braun îi eliberă mâinile, dădu bârna la o parte şi când încercă să-i îndrepte cu grijă membrele, se auzi un nou geamăt, de această dată mai puternic, iar el schiţă un gest rapid şi discret cu capul spre Rousseau. Era aproape sigur că francezul se lupta cu lacrimile. Schiffer era prea preocupat să nu se păteze de sânge ca să observe. Tânărul deschise ochii o fracţiune de secundă, îi roti prin jur, apoi pleoapele i se zbătură şi se închiseră la loc.
Braun îi masă cu blândeţe mâinile umflate şi chinuite. Nu ştia în ce poziţie să-1 aşeze. în cele din urmă îl culcă pe o parte şi, spre uşurare lui, pilotul îşi pierdu cunoştinţa.
Se duse la măsuţa de oţel şi se trânti pe un scaun de lângă ea. Schiffer ezită, apoi se aşeză şi el la celălalt capăt, pe scaunul aflat cel mai aproape de uşă. îl privi precaut pe Braun, care se uita la Rousseau, care la rândul lui stătea la masă pierdut în gânduri.

— Nu Rousseau e Greenland, zise Braun.
O pereche de ochi îl săgetară drept în faţă. Şi Braun îşi permise să facă un lucru pe care nu-1 mai făcuse de la venirea în Franţa şi pe care se rugase să nu-1 facă niciodată.

Descuie poarta şi o deschise larg, lăsându-se copleşit de oceanul de ură faţă de război, faţă de cele întâmplate fiului său iubit, faţă de oamenii de teapa lui Schiffer, care comiteau atrocităţi de neînchipuit asupra bătrânelor, a tinerelor şi a bărbaţilor fără nicio discriminare, transformând cuvântul „german" într-unui ce provoca groază şi dispreţ. Torentul îl inundă până când abia mai putu zări de ura ce-i întuneca privirea, până când simţi în gură gustul fierii, până când fu sigur că Schiffer avea să-1 creadă.
— Eu sunt Greenland.

Strigătul înfundat al lui Rousseau îi scăpă lui Schiffer, care se holba stupefiat la Braun.
— Deschide-mi servieta!
Schiffer o luă şi o deschise. Se uită la Braun.
— Scoate-mi dosarul!
Aruncă o privire în servietă, o înclină spre lumină şi scoase
un dosar gros.
— Deschide-1!
Schiffer se supuse. Scoase o hartă, pe care o studie repede cu privirea şi o puse la o parte. Luă coperta şi citi titlul.
— Proiectul „Zippy", murmură el.
— Ai zădărnicit poate cea mai importantă operaţiune clandestină de la „Leul de mare"* încoace.
Braun arătă cu degetele spre dosar.
— Continuă, te rog.
Pentru prima oară, Schiffer făcu o faţă de parcă cineva i-ar fi călcat pe mormânt. îşi umezi buzele şi privi spre dosar. Dădu la o parte coperta.
— Chiar n-ai priceput aluziile mele când te-am asigurat că
Rousseau e inofensiv?
* Planul Germaniei naziste de a invada Marea Britanie după căderea Franţei în al Doilea Război Mondial (n.tr.).

Schiffer studie pagina pe care Braun făcuse schiţa sistemului de ventilaţie. O puse la o parte şi dădu peste alte câteva schiţe ale postului subteran de comandă înfiinţat de generalul Richter la Caen. Richter conducea Divizia 716 de infanterie. Era prieten cu Braun şi îi dăruise acestuia schiţele originale ca suvenir. Braun le folosise ca sursă de inspiraţie.
— Nu te-ai întrebat niciodată de ce numele lui Greenland nu-i cunoscut decât pe coasta de nord, pe când faima lui Max sau a lui Jean Moulin s-a răspândit prin toată Franţa - inclusiv în zona neocupată?
Schiffer întoarse foaia şi trecu la următoarea. Era planul pentru instalaţia de la Fontaine-la-Mallet, lucru pe care el n-avea de unde să-1 ştie, căci planul nu avea nicio denumire. Păru să studieze desenul.
— Vrei să spui că...
îşi drese glasul şi încercă din nou:
— Vrei să spui că...
— Moulin a fost de la Rezistenţă. Eu nu sunt. Sunt inginer, Schiffer, marele inginer, cel despre care ai să le povesteşti copiilor tăi dacă scapi cu viaţă din mâinile lui Rommel. Am mers atât de departe cu acoperirea, că numele lui Greenland e asociat acum doar cu Rezistenţa Franceză - aşa cum am intenţionat de la bun început.
Arătă spre foile de hârtie.
— Continuă. încă una şi ai să vezi peste ce ai dat. Schiffer păli.
— Metzger se întoarce mâine dimineaţă. Poate să clarifice el toată această...
— Uită-te!
Schiffer clipi din ochi, înghiţi convulsiv şi luă următoarea coală. Studie diagrama de pe margine şi o listă de estimări pentru presiunea aerului şi a mării. Ochii i se îngustară. Observă schiţa liniilor de coastă şi pe cea a tunelului de legătură, precum şi grila cu o secţiune transversală a tunelului. Apucă repede harta şi compară liniile cu schiţa. Apoi studie din nou planurile

pentru sistemul de ventilaţie. în cele din urmă îşi puse degetul tremurând pe hartă, la Calais.
— *Mein Gott,* gemu el. Un tunel până în Anglia.
— Trebuie să plec imediat cu agenţii mei, cât nu sunt prea mulţi martori.
— Cu agenţii tăi...
Privirea lui Schiffer se îndreptă spre Rousseau, apoi, cu groază nedeghizată, spre pilot.
— Rousseau m-a slujit cu credinţă din momentul în care a pus inscripţia Organizaţiei Todt la intrare. Reputaţia lui de non-colaboraţionist e de faţadă. Iar băiatul ar fi preferat să moară decât să mă trădeze. Norocul tău că n-a murit.
Braun îşi înclină capul.
— Habar n-ai cu cine ai de-a face!
Chipul lui Schiffer mărturisi fără cuvinte că ar fi preferat să nu ştie. Rugându-se din toată inima ca pilotul să nu-şi recapete cunoştinţa, Braun aruncă ultima carte.
— E nepotul preaiubit al mareşalului Erwin Rommel. Lovitura distruse şi ultima fărâmă de bravadă a lui Schiffer.
Se făcu mic în scaun.
— A cerut onoarea să lucreze în serviciul meu. Dar onoarea a fost de partea mea. în ciuda tinereţii lui, e un agent la fel de bun ca oricare altul cu care am colaborat. Are în vene zelul pentru Patrie.
Trebuia să-şi pună planul în aplicare cât Schiffer era în stare de şoc. Se ridică, apucă cu mâinile de colţurile mesei şi se aplecă spre el.
— Ai să-1 chemi înăuntru pe şoferul meu, zise el pe un ton scăzut, dar ameninţător. Ai să-i anunţi pe toţi cei de la recepţie de marele triumf pentru Patrie. Apoi ai să-1 instruieşti pe şofer să ne ducă pe mine, pe băiat şi pe Michel Rousseau la Fort de Romainville, unde vor fi preluaţi imediat. Ai să ne repartizezi o escortă din gărzile tale de elită. E imperios necesar ca toţi cei care văd scena să fie convinşi de ceea ce văd, să creadă că omul

Rousseau e Greenland. Vreau pompă, ceremonie, să aibă impresia că îl escortează pe Churchill însuşi la spânzurătoare!
Habar n-avea cum se va descotorosi de gărzi. Poate n-o va putea face până la Paris. Dar cum avea să procedeze atunci, nu ştia.
— M-ai costat doi agenţi de primă mână, *Herr* Schiffer, continuă el, ridicându-se de la masă şi păşind ţanţoş spre acesta. Doi agenţi de neînlocuit.
II privi de sus o secundă şi arătă cu capul spre proiecte. Schiffer le adună repede, le înghesui înapoi în dosar şi puse dosarul la loc în servietă.
— Acum vor fi transferaţi la Berlin, unde vor lâncezi până li se va da drumul, irosindu-şi talentele, în timp ce oamenii care pun întrebări se vor întreba cine e responsabil de stoparea operaţiunii.
— Am crezut că-mi fac datoria!
Un strat lucios de transpiraţie acoperi faţa lui Schiffer.
— De unde să fi ştiut? De unde oare?
— Metzger ar fi ştiut! tună Braun. Din tot ce-am scris în raportul despre Rousseau, Metzger şi-ar fi dat seama! Neghiobule! Cine te-a instruit?
— Dar Metzger a citit raporturile!
— Şi nu-1 vezi aici, nu?
îşi aranja haina şi pălăria, dând impresia că încearcă să se calmeze.
Aruncă o privire spre notiţele Kristei.
— Dă-le foc. Cheamă gărzile şi fă rost de o targa. Poate mai e o şansă ca... neînţelegerea ta să fie iertată. Dar roagă-te lui Dumnezeu ca nepotul lui Rommel să nu moară. L-ai văzut vreodată pe Rommel înfuriat?
Trebuiră să ia loc pe bancheta din spate şi să asculte filosofiile lui Alric.
în timp ce Brigitte se agăţa de fiecare cuvânt al neamţului, traducându-i discursul peste umăr, Rafael îşi dădea ochii peste cap, făcând schimb de priviri cu Wilkie. Stătea chiar în spatele

şoferului, holbându-se posomorât la căpăţâna acestuia. Pentru un păhărel de Calvados, ar fi fost în

stare să-l strângă de gât.
— Alric spune: „Ceea ce se simte în interior se face simţit de obicei în exterior", traduse Brigitte fascinată. Zice că ceea ce numim noi „ocupaţie" e de fapt opresiune. Ceva ce îi ţine pe toţi în...
Clătină din cap, nesigură de cuvântul în germană, apoi dădu din mâini înflăcărată:
— Cred că vrea să spună „în robie". Ceva ce îi ţine pe toţi în robie, atât pe cotropiţi, cât şi pe cotropitori. Pe scurt, zice că ne aflăm *cu toţii* în ghearele unui Mare Rău, francezii şi germanii deopotrivă, că suntem toţi victime şi că...
— Mă doare în cot... începu Rafael.
— Micul Alric va fi victima *mea,* dacă nu tace din gură! izbucni
Wilkie.
— E cu noi sau împotriva noastră, Brigitte? o întrebă Rafael.
— E cu Braun, şuieră ea, încruntându-se la ei pentru lipsa lor de delicateţe. Se întoarse spre şofer. Ceea ce înseamnă că e cu noi.
Şoferul îşi întoarse chipul derutat spre bărbaţii din spate. Sperase probabil să-i ţină în robie. Rafael lovi cu pumnul în scaun.
— Destul! Ocupaţi-vă voi de imbecilul ăsta. Nu mai avem
vreme.
Privi încruntat spre clădire.
— Rousseau a avut destul timp să se predea drept Greenland. Mă duc să le spun că vreau să vorbesc cu Braun şi, dacă încep să se agite, le arăt transmiţătorul...
Wilkie se pregăti să protesteze.
— .. .ca să vadă că-i treabă serioasă.
Privi peste umerii şoferului la maşina din faţă. Apoi la cea
din spate.
— Să fiţi pregătiţi pentru orice. Ce bine era să nu fi fost parcarea atât de aglomerată!
Dădu să apuce servieta, dar Brigitte se aplecă spre el şi-l luă de mână. O duse la obraz şi o sărută.
— Ai grijă!

El zâmbi, înşfacă servieta şi ieşi.
îl urmăriră urcând grăbit treptele tribunalului.
— Greenland? făcu şoferul. Wilkie şi Brigitte încremeniră.
— *Ja.* Greenland.
El dădu din cap. Arătă spre clădire şi trăncăni ceva pe nemţeşte, aşteptându-se ca Brigitte să traducă.
Brigitte se holbă la el.
— Braun e de partea noastră, rosti ea stins. Braun e de partea noastră.
Se întoarse spre fereastră.
— O, Rafael. Să nu faci vreo prostie.
Se opri în capul scărilor cu mâinile sus, sub puştile a doi gardieni. Unul îi scotoci prin servietă, apoi îl privi, făcându-i semn cu puşca să intre. Rafael luă servieta şi pătrunse în clădire.
— N-ar trebui să-l ducem la infirmierie? întrebă Schiffer şovăitor, acum de-a dreptul îngrijorat pentru starea sănătăţii pilotului. Scara mobilă scârţâi când un soldat o trase la o parte. Apoi, ajutat de un altul, îl ridică pe rănit de pe ştergarul pătat de sânge şi-l aşeză pe targa.
— M-a recunoscut înainte să-şi piardă cunoştinţa, răspunse Braun. Ştie că am fost expus. Nu pot să-ţi spun decât un lucru. Nu vrei să te afli prin preajmă când îşi revine.
Braun, Schiffer şi Rousseau priviră cum soldaţii ieşiră cu targa din celulă. Braun înhaţă servieta, apoi luă notiţele Kristei şi i le întinse lui Schiffer. Acesta le privi absent şi le vârî repede în haină. Porni în urma brancardierilor, dar Braun îl reţinu.
— Fii foarte atent la ce-ţi spun. Nu s-a terminat încă. Dacă nu reuşeşti să-i convingi pe cei de la recepţie că omul ăsta e Greenland, viaţa ta e în mâinile lui Rommel.
— Cum să fac? se frământă Schiffer.
Braun puse o mână pe umărul lui Rousseau. Obrajii francezului erau marcaţi de crestături adânci de la căluşul scos de puţină

vreme; nu putuse să i-l scoată înainte să se asigure că îi înţelege jocul.
— Te-ai comportat admirabil, Rousseau. Dar trebuie să-ţi mai cer ceva.
Rousseau îşi plecă capul.
— Totul pentru Cauză.
Braun se uită la Schiffer, care-şi şterse un strop de transpiraţie de pe buza de sus.
— Când ajungem la recepţie, tratează-l exact aşa cum l-ai trata pe Jean Moulin.
Jean Moulin. Jean Moulin.
Păşeau în urma brancardierilor. Schiffer îşi simţea sudoarea pe scalp în timp ce înainta în rând cu *Hauptmann* Braun, în urma afurisitului de francez. Ce paradă aveau să mai facă prin hol! Metzger se întorcea în dimineaţa aceea.
Sudoarea i se adună, rostogolindu-se pe obraz.
Ce ocară va mai avea de îndurat când Metzger va afla de greşeala lui! Să-l fi văzut Metzger pe băiat înainte de tratamentul sângeros, sigur l-ar fi întrebat: „Chiar n-ai observat asemănarea? Arată de parcă ar *fi. fiul* lui Rommel!
Vedea acum asemănarea, dar era prea târziu. Bărbatul era neamţ până în măduva oaselor. într-un fel, o ştiuse tot timpul. Părea mai degrabă fiul decât nepotul lui Rommel.
Fiul lui Rommel. Fiul lui Rommel.
Paşii răsunară pe hol. Sudoarea i se adună şi începu să-i picure pe obraji.
încetini. Nu era nevoie să fie acolo la întoarcerea lui Metzger. Nu era nevoie! Va pleca mai devreme - o va şterge chiar în noaptea aceea! Le va spune că a primit ordin de transfer şi după aceea...
— Eşti gata să-i convingi? întrebă Braun pe un ton scăzut.
— Desigur! jubilă Schiffer. Braun îl săgeta cu privirea.
Lui Schiffer îi venea să râdă în hohote. Nu va mai avea ocazia să vadă expresia de pe faţa lui Metzger.

— Sunt în stare de orice!
Rafael apucă mânerul servietei cu transmiţătorul şi-l urmă pe soldat în clădire. Era înzestrat cu talente utile, cu isteţime, cu darul de a învăţa repede, dar mai ales cu talentul de a-i induce pe alţii în eroare. Mama lui obişnuia să spună că putea să vândă şi castraveţi grădinarului. Astăzi avea să se vândă pe sine, dându-se drept...
Pe sub portretul lui Hitler trecu o brancardă. Pe ea se afla întins un bărbat abrutizat, cu sângele prelingându-i-se prin pânză.
In urma brancardei păşea *monsieur* Rousseau, legat şi răvăşit.
în spatele lui, venea *Sturmbannfiihrer* Schiffer, torţionarul şi ucigaşul lui Jasmine.
Bărbatul abrutizat era Tom.
Transmiţătorul îi căzu din mâini.
Lumea se transformă într-un loc plin de sunete înăbuşite, de parcă o explozie s-ar fi declanşat chiar lângă el.
Văzu bucuria maniacă de pe chipul lui Schiffer. Acesta striga ceva, arătându-l lumii pe Rousseau. Apoi faţa îi căpătă un aer dement. Ridică pumnul şi-l lovi în umăr pe Rousseau, care se prăbuşi la pământ.
Rafael smulse puşca gardianului celui mai apropiat, o duse la ochi şi trase.
Dintre zgomotele înfundate răzbătu o voce.
— Rafael, şopti cineva. Rafael.
Deschise ochii. Mai mult de-atât nu putea face.
Chipul lui Rousseau era marcat de cute asemănătoare celor lăsate de un căpăstru. Rafael încercă să le atingă, dar nu reuşi să schiţeze nicio mişcare. Vru să spună ceva, dar pe gură nu-i ieşi decât un bolborosit ininteligibil.
Privi în ochii ce-l conduceau iubitori pe lumea cealaltă şi dădu glas singurului lucru pe care ţinea ca Rousseau să-l ştie:
Mi-aţi arătat Franţa.

Hauptmann Braun privi spre trupul neînsufleţit al lui Schiffer şi-i spuse bărbatului tupilat sub masa de birou:

— Era vorba să-mi dea o escortă, dar nu-mi place să vă las descoperiţi tocmai acum, când Rezistenţa îşi face de cap. Anulaţi escorta. De Greenland mă ocup eu şi şoferul meu.
Bărbatul dădu din cap cu ochii măriţi, dar nu făcu niciun gest să se ridice.
— Ai grijă ca Metzger să fie pus în temă cu marele triumf al capturării lui Greenland. După ce depun raportul la Fort de Romainville, îi trimit şi lui o copie. Se cuvine să afle şi el de realizările lui Schiffer.
Ridică din umeri.
— Nu că Schiffer l-ar fi capturat pe Greenland, dar a avut un complice notoriu.
Bărbatul încuviinţă din nou.
Grupuri de două-trei persoane şuşoteau în sala de recepţie, cu privirile pironite la trupurile neînsufleţite ale lui Schiffer şi Andre Besson. Câţiva soldaţi discutau însufleţiţi deasupra servietei deschise în care se afla transmiţătorul. Rousseau nu se clintise de lângă Andre. O femeie în civil plângea cu pumnii la gură, în timp ce alte două încercau s-o consoleze. Braun nu-şi dădea seama dacă plângea pentru Rousseau sau pentru Andre Besson.
Glonţul unui gardian îl nimerise pe Andre Besson în gâtlej. Şi pentru că asta era de aşteptat din partea lui, Braun se îndreptă spre omul care apăsase pe trăgaci şi care acum le relata celorlalţi incidentul şi-i zise:
— Bravo, soldat. Pun pariu că eu aş fi urmat. Mi-ai salvat viaţa.
Schiţă un gest de salut, pe care soldatul i-1 întoarse, roşind cu modestie.
Defila ţanţoş cu servieta în mână spre Rousseau.
— Mda, Greenland, tună el, a fost un flăcău curajos. Dar ţi-ai luat destul la revedere. E timpul s-o luăm din loc.
Aruncă o privire brancardierilor şi le făcu semn să-şi ridice din nou povara.
— Puneţi-1 pe bancheta din spate.
Se întoarse spre gardianul de lângă el.

— Hei, tu, poţi să te lipseşti de armă? Arătă cu capul spre Rousseau.
— Nu mă aştept la neplăceri, dar în lumina celor întâmplate în seara asta, i-am spus comandantului să anuleze escorta promisă de Schiffer. Nu mi-ar strica să am o armă la mine.
Uluit de transformarea lui radicală, soldatul îşi scoase repede tocul de piele şi-i întinse pistolul Walther cu patul înainte. Braun îl luă şi dădu să-1 strecoare în servietă, dar soldatul clătină uşor din cap, privind cu bunăvoinţă la rangul lui civil. Când îl puse în buzunarul de la haină, soldatul încuviinţă din cap. Braun îi făcu cu ochiul.
Se îndreptă spre Rousseau şi-1 apucă de cot, ridicându-1 de jos. îl înghionti uşor spre uşă şi-i ordonă unui gardian de la intrare să-1 ducă la maşină, apoi petrecu câteva momente deasupra trupului lui Andre Besson.
Acesta le oferise o cale de ieşire din Caen. Pusese capăt zilelor unui om nelegiuit. Şi, după cum indica şi transmiţătorul, venise să negocieze singur eliberarea lui Tom.
Adio, omule care i-ai urat numai bine fiului meu!
Clătină din cap, ca şi când ar fi fost şocat că scăpase ca prin urechile acului de o soartă asemănătoare, apoi, fără să dea nicio explicaţie, împacheta la loc transmiţătorul sub nasul celor doi soldaţi ce-1 studiau şi ieşi pe uşă.
— încotro? făcu Alric Reinhart în tăcerea fragilă ca sticla. Ura s-o întrerupă, dar trebuia să afle destinaţia. Lăsaseră de
mult în urmă Caenul şi se îndreptau acum spre est, în direcţia Paris. Era sigur că nu acolo trebuiau să ajungă.

Lângă el se afla francezul în costum alb - cel căruia-i spuneau Wilkie. Acesta plângea în tăcere, cu capul pe servietă. Franţuzoaica stătea în spate, cu capul bărbatului ciopârţit în braţe. Trunchiul lui zăcea în poala micului francez, iar picioarele în braţele lui Braun.
— Spre Le Vey, murmură Brigitte.

Ce sentimente intense pe chipul acela atrăgător - ca punctul de confluenţă dintre două oceane: durere profundă la aflarea veştii despre arţăgos, bucurie imensă pentru cel de la care nu-şi mai putea desprinde privirea. Omul îşi venise în fire de ceva vreme şi de arunci nu făcuse altceva decât s-o privească cu ochiul nevătămat, din care se mai prelingea din când în când câte o lacrimă.
— Unde-i Le Vey? întrebă Alric apologetic.
— La nord, murmură ea. Apoi la vest. Alric întoarse.
Câteva clipe mai târziu, se aventură cu băgare de seamă:
— înainte de-a muri, Kant n-a rostit decât un cuvânt: „destul". Arţăgosul a spus ceva?
Micul francez vorbi pentru prima oară, cu glasul stins.
— „Mi-aţi arătat Franţa".
Şoferul luă o gură adâncă de aer şi suspină. Se mai aventură o dată să rupă tăcerea:
— Posibil să-i fi arătat Franţa. Eu cred că i-aţi arătat lumea.

29

I

Făcură un singur popas la miezul nopţii într-o localitate numită Villons. Nu bătură la nicio uşă, de teama de a nu fi daţi de gol de lătratul câinilor, dar la marginea localităţii dădură peste un parc cu un loc de picnic aflat lângă un pod. Podul făcea trecerea peste un canal pe jumătate cât canalul Caen.
îl scoaseră pe Tom din maşină, printre gemetele acestuia la fiecare mişcare, şi-1 aşezară pe iarbă. Alric coborî pe malul apei cu o lanternă pe care o găsise în maşină. Scoase bateriile şi umplu cu apă carcasa goală.
Wilkie aţinti o altă lanternă spre rănit, în timp ce Brigitte şi Braun îi spălară rănile şi le bandajară cât putură ei de bine cu fâşii din cămaşa lui Wilkie. Ii dădură să bea apă din lanterna goală şi, când el întrebă răguşit dacă avea cineva praf de ouă, răsuflară cu toţii uşuraţi.
Efortul chinuitor îl extenuase şi nu bine ajunseră înapoi la maşină, că adormi.
Rousseau îşi puse mâna pe braţul lui Brigitte.
— E loc pentru doi în spatele unui Lysander. Ai să pleci cu el. Era cu neputinţă. Se holbă la Rousseau.
— Cred că ar fi mai înţelept să... să nu-i spui de Clemmie, nici de...
îşi abătu privirea.

Direcţia Anglia. împreună cu Tom. Inima îi tresaltă în piept. Se aplecă spre el şi şopti:
— Ai auzit, Tom? Vom fi mierle albastre.
Pe cerul luminat de razele lunii, auziră în sfârşit zgomotul solitar al unui avion cu un singur motor. Lysanderul se apropie de pista luminată pe alocuri de câteva siluete întunecate ce răsăriseră din beznă, fluturând lanterne deasupra capului. După ce ateriza - şi Braun se cruci de scurtimea imposibilă a pistei, ce nu depăşea patru sute de metri - siluetele întunecate coborâră lanternele şi veniră în fugă.

Avionul se opri cu o bufnitură. Cineva îndreptă o lanternă în direcţia lui. Trapa de la cabina de pilotaj se deschise şi o scară de funie se lăsă jos bălăbănindu-se. Un pasager aruncă un sac marinăresc.
— Agentul SOE, zise Wilkie, care stătea în picioare alături de Braun. Spre surprinderea acestuia din urmă, din avion nu coborî un bărbat, ci o femeie. Un alt bărbat veni să ţină scara - membru al Rezistenţei sau maquisard, Braun nu putea face diferenţa. Ajunsă jos, agenta dădu mâna cu cel care o ajutase şi schimbă câteva vorbe cu el, apoi îşi ridică privirea spre pilot, salutându-l cu un surâs.
Wilkie îi ieşi în întâmpinare, însoţit de Braun.
— Cum a fost zborul? întrebă el în engleză.
— Excelent, răspunse ea cu un puternic accent britanic. Puţin abrupt la aterizare. Dar nu pot să mă plâng, mai ales când am văzut lungimea pistei. A trebuit să închid ochii. Sunteţi Greenland? De multă vreme aştept să vă cunosc.
— Wilkie. Greenland e în maşină.
— El e agentul pentru preluare?
— Nu, agentul e şi el în maşină. A fost torturat. N-am avut timp decât să-i oprim sângerarea cu nişte bandaje. Va necesita îngrijire medicală imediată.
— Recepţionat. Am să-i spun pilotului să trimită un mesaj prin radio după ce trece de canal. Nu vă faceţi probleme, va beneficia de asistenţă imediată. Nu vine decât agentul?

— Şi o fată.
Privi spre maşină şi-şi puse mâna streaşină la ochi. Farurile erau încă aprinse. Contribuiseră şi ele la iluminarea pistei.
— Vor trebui să se înghesuie puţin în spate, dar se vor descurca, înapoi cât ai zice peşte.
Dădu mâna cu Wilkie şi se duse să stea de vorbă cu pilotul.
— Cum îl urcăm pe scară?
— De asta am eu grijă, zise Braun.
Rousseau coborî din maşină, alăturându-li-se lui Wilkie şi Braun. Stăteau toţi trei în lumina farurilor, urmărind conversaţia dintre agenta SOE şi pilot, în timp ce Brigitte îi privea pe ei.
— Rousseau e un om mort, îi spuse ea lui Alric în germană.
— Cred că da.
— Şi Braun s-a expus şi el, nu-i aşa?
-Da.
— Ce-are să se facă acum? Unde se va duce? După o clipă, Alric răspunse cu efort:
— Nu ştiu, *Frăulein.*
Agenta SOE se întoarse la cei trei. Schimbă câteva vorbe cu Rousseau şi-i luă mâna între palmele ei, cu admiraţia citindu-i-se
pe faţă.
Brigitte îl mai ţinu o clipă în braţe pe Tom.
îi depuse pe frunte o spuză de săruturi şoptite, îi mângâie pletele umede şi-şi luă rămas-bun cu buzele pe buzele lui umflate.
Brigitte păşi în lumina farurilor.
— Scuzaţi-mă, strigă ea ca să acopere huruitul **avionului. Sunt PR,** cea mai nouă agentă de la Flacăra.
Femeia îi întinse mâna.
— Wren.
— Greenland a fost expus, continuă ea. Trebuie să plece cu
celălalt agent.
înainte ca Rousseau să protesteze, Braun adăugă repede:
— Mă tem că are dreptate.

Wilkie îşi ridică capul. Se uită la Brigitte, apoi i se adresă lui Wren:
— Dacă rămâne, e un om mort. Rousseau se holbă la ei.
— Nici vorbă. Nu fiţi...
— Urcaţi-i la bord, îi spuse Wren lui Braun. Mă duc să-i spun căpitanului Blakeney. El va transmite mai departe. Vor să fie de faţă când aterizează.
îi făcu cu ochiul lui Rousseau..
— Ştiu ce mult îşi doreşte de Gaulle să vă întâlnească. Se depărta.
Wilkie aproape o luă pe sus pe Brigitte într-o îmbrăţişare sălbatică.
— Asta ar fi... şi el tot aşa ar... încercă să-i şoptească la ureche.
— Ştiu, răspunse ea tot în şoaptă.
— A ţinut la pilot. Dar pe Rousseau 1-a iubit.
— Ştiu şi asta.
O sărută de câteva ori pe obraz, apoi îi dădu drumul. îşi lipi faţa de mâneca albă de la haină, apoi se întoarse spre Rousseau şi îi întinse mâna. Rousseau o privi.
— Pentru mine niciun sărut? făcu el sec. Nici măcar o îmbrăţişare?
— Ea e frumoasă, replică Wilkie.
Rousseau îi scutură palma cu ambele mâini şi se întoarse să-1 caute pe Braun, dar acesta se întorsese la maşină.
— Ajutaţi-mă! strigă Braun către ceilalţi.
Rănitul îşi veni din nou în simţiri în timp ce Braun îl căra încet pe scara de frânghie spre partea din spate a cabinei. Gemu de câteva ori când îl aşezară înăuntru, aranjându-1 în siguranţă în braţele lui Rousseau. Murmură ceva despre un motor radial şi îşi pierdu din nou cunoştinţa.
Cu ajutorul lui Rousseau, Braun îl înveli într-o pătură groasă de lână. Spaţiul era într-adevăr strâmt. Tom stătea întins cu

umerii sprijiniţi de Rousseau. Acestuia din urmă abia i se putea zări faţa de după mormanul format de pătură şi pilot.
— Aveţi aer? strigă Braun peste zgomotul motorului.
— Nu prea. Şi-aş vrea să dau mâna cu tine, dar nu mă pot mişca. Căută privirea lui Braun.
— Aud că e pe drum o invazie. Ai grijă de tine, *Hauptmann*
Braun.
— îmi datorezi cincizeci de franci dacă e pe 15 mai.
— Am să trag nişte sfori să fie pe 8. Ne vom revedea, prietene, când toate astea se vor sfârşi.
— Cum ai să dai de mine?
— Prin Brigitte, desigur.
Braun studie chipul francezului, schiţă un gest de salut şi închise trapa.
La doar douăsprezece minute după aterizarea avionului Lysander, acesta se hurducă pe sol, prinse viteză şi se ridică în ultimul moment, înălţându-se pe deasupra copacilor.
Priviră cum spionii se pierdură în zare.
întorşi în lumina farurilor, Wilkie urcă pe scaunul din faţă, iar Braun şi Brigitte, pe bancheta din spate.
Cu un zâmbet şi un salut, Wren şi machisardul se făcură nevăzuţi într-o nouă misiune.
— încotro? întrebă şoferul încet, cu mâinile pe volan.
— La Benouville, răspunse Brigitte.
Privi spre Braun, care stătea rezemat de fereastră.
— Unde-am să vă ascund? murmură ea. Atrageţi atenţia la fel de tare ca şi Tom.

în minte îi răsări chipul părintelui Eppinette şi o clopotniţă înaltă cu un clopot ce nu bătea niciodată. Privi spre Alric, şoferul, îi veni în minte *madame* Vion şi un loc în incinta castelului. Şi Wilkie... Wilkie ar fi putut fi „codoşul" ei! îşi înăbuşi un zâmbet. Se putea muta în camera lui Colette cu aparatul lui de tran-smisie-recepţie. Iar Colette se va muta cu ea.
Şi Colette şi Wilkie se vor îndrăgosti.
Simone şi Alric se vor îndrăgosti.

Marie-Josette şi Guillemot se vor îndrăgosti.
Şi, într-o bună zi, Braun se va întoarce la soţia lui şi ea se va însănătoşi; şi băiatul lor se va face bine şi acest neamţ cu chip nenorocit ce-1 cărase în spate pe iubitul ei pe scară şi sacrificase torul pentru a salva viaţa a doi inamici va fi în sfârşit fericit.
Şi într-o zi, când va fi libertate şi mierle albastre, vor veni cu toţii să ne viziteze pe mine şi pe Tom. Şi vom avea un băiat şi îi vom pune numele Rafael.
Dar până atunci mai erau încă multe de făcut. Trebuiau să se pregătească pentru venirea invaziei, să obţină informaţii secrete despre pod. Să pună un afiş pe uşă, marcând probabil singurul „bordel" al Rezistenţei din ţară. Cel mai bun mod de a se ascunde era în văzul tuturor.
— Cine va prelua Flacăra? întrebă Wilkie descurajat, privind spre cer.
Oare intenţionau să arunce podul în aer? Puseseră şarje? Brigitte se uită la el surprinsă şi îl bătu pe umăr.
— Nu-ţi face griji! Am preluat-o deja.
Normandia, Franţa
7 iunie 1994
Autocarul se îndrepta huruind spre Colleville, cimitirul american de lângă plaja Omaha. Caporalul Rick A. Harmon, paraşutist în Divizia 82 aeriană, se aplecă să intre în vorbă cu un bătrân şi soţia acestuia.
— Sunteţi americani?
— Da. Bătrânul zâmbi.
— Din Michigan.
— E minunat pe-aici, nu-i aşa? Tânărul soldat îşi aranja chipiul pe frunte.
— Parcă e alt aer în Normandia. Am fost pe la Paris, am colindat prin toată Franţa, dar nicăieri nu sunt trataţi americanii ca aici.
— Sunteţi singur sau cu echipajul? întrebă politicoasă bătrâna cu un încântător accent francez.
— Mă duc la Colleville să caut mormântul unui prieten de-al tatălui meu. Am fost aici pentru un salt comemorativ cu plutonul în Ziua-Z*, la Sainte-Mere-Eglise. Ne-au lansat chiar în locul de

* 6 iunie 1944, ziua când Aliaţii au declanşat ofensiva de eliberare a Europei de sub dominaţia nazistă (n.tr.).

unde a fost lansată Divizia 82 acum cincizeci de ani. A fost grozav. Aţi fost acolo?
— Nu, am sărbătorit Ziua-Z la Benouville, răspunse bătrânul.
— Unde e asta?
— într-un orăşel nu departe de Ouistreham - lângă Sword şi Juno.
— Ce e la Benouville?
— Un pod numit Pegas. Pe vremuri îi zicea **Podul** peste Canalul Caen.
— N-am auzit de el.
— Nu mulţi americani au auzit. Bătrânul îi întinse mâna.
— Tom Jaeger. Şi soţia mea, Brigitte.
Tom şi Brigitte vizitară cimitirul Colleville, unde printre hectarele de cruci albe şi cu ajutorul ghidurilor informative, dădură peste mormântul locotenentului Kirk Oswald şi al căpitanului Bill

Fitzgerald, ambii uciși în acţiune pe data de 6 iunie 1944. De acolo coborâră pe plaja Omaha, unde, în onoarea unui coleg pilot ce zburase deasupra plajei în Ziua-Z, dar nu pusese niciodată piciorul în Franţa, Tom luă din pământul sacru şi-1 puse într-un recipient de film fotografic.
îşi petrecură Ziua-Z cutreierând prin Benouville. Casa lui Brigitte nu mai rezistase multă vreme ca unul dintre puţinele bordeluri ale Rezistenţei din timpul Ocupaţiei; fusese arsă din temelii în lupta aprigă pentru oraş de acum cincizeci de ani. Unii priviseră acest deznodământ ca pe unul bine meritat pentru o casă a păcatului. Alţii, printre care şi *madame* Bouvier, păstrară o tăcere stranie.
Vizitară locul unde Tom se oprise în mijlocul drumului, neştiind dacă să o ia la fugă înainte sau înapoi. Gardul viu unde încercase să se pitească încă exista. Mai exista şi *Mairie,* primăria ce servise drept loc de cazare pentru soldaţii germani şi membrii *Milice.*
Vizitară podul Pegas, redenumit astfel în cinstea Diviziei 6 Aeriene a Marii Britanii, care-1 cucerise cu un mic contingent

în cadrul unei operaţiuni-cheie din Ziua-Z. De acolo se putea zări impunătorul castel Benouville, situat pe malul de vest al Canalului, unde se aflase pe vremuri maternitatea lui *madame* Lea Vion - şi unde aceasta operase celula Rezistenţei numită „Secol". în imediata apropiere a castelului se mai afla încă micuţa capelă de piatră ce servise drept loc de ascunzătoare pentru piloţii aliaţi, înainte de a lăsa în urmă podul Pegas, gândul lui Tom zbură la un deal din Gettysburg numit Little Round Top*. îşi aţinti privirea spre mare, spre plaje, în special spre plaja Sword, partea cea mai estică din operaţiunea din Ziua-Z. Dacă Chamberlain le-ar fi permis rebelilor să ocupe Little Round Top, aceştia ar fi flancat armata Uniunii; dacă vitejii din Divizia 6 Aeriană a Marii Britanii n-ar fi ocupat şi păstrat acest pod, operaţiunea ar fi putut fi flancată cu tancuri de pe plaje, transformând acea zi într-una şi mai îngrozitoare.
Tom mângâie cu mâna parapetul de oţel şi şopti: — Vă mulţumesc, fraţilor!
Din Caenul pe care-1 ţineau minte nu mai rămăsese prea mare lucru. Oraşul fusese distrus în atacurile de diversiune din Ziua-Z şi în săptămânile de lupte ce urmară. Sediul Gestapoului fusese ras de pe faţa pământului. Nici urmă de biroul de la uzina de ciment. Şi nici de mormântul lui Andre Besson.
De acolo plecară la Cabourg.
îi găsiră uşor mormântul în micul cimitir. Fură conduşi la el de avalanşa de maci roşii de plastic - unii noi şi strălucitori, alţii decoloraţi de vreme. în drum, Brigitte se opri la un alt mormânt, pe care citi inscripţia:
A. W. Whilty
6 iunie 1944
19 ani
* Deal din Pennsylvania considerat de unii istorici unul dintre punctele-cheie ale defensivei Armatei Uniunii în bătălia de la Gettysburg din Războiul Civil American (n.tr.).

Al tău e pământul şi tot ce e în el. Şi mai mult de atât, ai fost un bărbat, fiule!
îl închinară lui Rafael, împodobindu-1 cu o ghirlandă de garoafe albe.
Pe unele coroane de pe mormântul ei erau înscrise nume de escadrile şi divizii. Alte mesaje erau scrijelite pe bucăţi netede de lemn ca şi beţişoarele de îngheţată înfipte în pământ.
Mulţumesc că mi-ai salvat soţul.
Mulţumesc că l-ai salvat pe tata.
Mulţumesc că l-ai salvat pe bunicul.
Antoinette Cornelia Devault
1876-1944 *Connue de ses gargons comme Clemmie**
Brigitte îl strânse de braţ.
— Ce scrie?
— Cunoscută de băieţii ei sub numele de „Clemmie".
Tom îngenunche lângă mormânt. Şi, după cincizeci de ani în care-şi exersase discursul, nu putu rosti niciun cuvânt.
Adăugă şi el un nasture uzat la grămada uriaşă de pe piatra de marmură albă.
* Cunoscută de băieţii ei sub numele de „Clemmie" (în limba franceză în original) (n.tr.).
Am fost pe plaja Omaha şi am luat nisip pentru colonelul Walter B. Forbes, care, în Ziua-Z, a zburat în

misiune deasupra plajei, dar n-a pus niciodată piciorul pe sol. Am vizitat podul Pegas şi am luat prânzul la cafeneaua Gondree, prima companie franceză eliberată după patru ani lungi de Ocupaţie. Am vizitat castelul din Benouville şi am intrat în capela în care s-au ascuns soldaţii aliaţi.
Am făcut toate acestea pe 4 iulie, ziua libertăţii pentru americani. Ca cetăţean american, mi s-a părut potrivit să sărbătoresc ziua de 4 iulie în Normandia.
Momentul preferat al călătoriei a fost cel în care am ajuns pe locul unde sergentul Wagger Thornton a oprit cu un singur foc de PIAT* un tanc ce se îndrepta spre pod. Câtă însemnătate a avut acel unic foc de armă? Când ofiţerii germani au văzut seria de explozii în Benouville, au tras concluzia că britanicii au venit în forţă şi au decis să aştepte până a doua zi să primească ordine clare. Ce au observat ei n-a fost însă decât efectul rafalei lui Thornton, care a provocat accidental un splendid foc de artificii cu gloanţe de mitralieră, grenade şi proiectile - un spectacol ce a durat aproape o oră, provocând confuzie în rândul germanilor şi prevenind un contraatac decisiv. Cât de decisiv ar fi fost
* Projector, Infantry, Anti Tank - armă britanică antitanc folosită în al Doilea Război Mondial (n.tr.).

contraatacul? Divizia 21 de blindate a lui Rommel, constând din 127 de tancuri şi peste douăsprezece mii de oameni, aştepta ordine la distanţe diferite. A fost singura divizie de tancuri care a lansat contraatacul asupra Aliaţilor în Ziua-Z, eşuând în mare parte datorită raporturilor contradictorii asupra situaţiei, a ordinelor venite prea târziu... şi a talentului unui ţintaş de geniu.
Puteţi citi despre focul istoric al lui Wagger Thornton în *The Pegasus and Orne Bridges* [Pegas şi Podul de pe Orne] de Neil Barber sau în *Pegasus Bridge: June 6, 1944* [Podul Pegas: 6 iunie 1944] de Stephen E. Ambrose. Ambrose mi-a dat ideea acestei repovestiri în stil impresionist a episodului biblic cu Rahav când a menţionat bordelul din Benouville.
Chris Trueman vorbeşte despre semnificaţia capturării podului pe History Learning Site: „Cucerirea podului Pegas în primele ore ale Zilei-Z a fost un triumf major pentru aliaţi. Controlul asupra acestui pod le-a dat aliaţilor ocazia să boicoteze intenţia nemţilor de a aduce noi trupe pe plajele Normandiei." („Podul Pegas", accesat la 6 decembrie 2011, http://www.historylearningsite.co.uk/pegasusjbridge.htm). Ambrose scrie: „O divizie de tancuri dezlănţuite pe plajă, în mijlocul tuturor activităţilor de descărcare, ar fi putut provoca o catastrofă cu rezultate inimaginabile." Mai târziu în cartea lui spune: „Se poate aduce astfel argumentul că sergentul Thornton a tras singurul foc de importanţă crucială din Ziua-Z, dat fiind faptul că germanii aveau nevoie disperată de drumul acela."
A fost grozav să stau pe locul acela. Aşa că şi Tom a petrecut un scurt răgaz acolo.
Multe dintre personajele *Flăcării Rezistenţei* sunt un conglomerat de persoane reale, dar câteva, printre care Krista Hegel şi *madame* Lea Vion, au existat în realitate. Locurile, precum şi unele nume de firme, sunt reale, iar majoritatea evenimentelor au avut loc în realitate. Pentru a descurca această încâlcitură de adevăr şi ficţiune, vorba lui C.S. Lewis, „vraja trebuie spulberată încetul cu încetul, «cu murmure retrospective de-o forţă nimicitoare» - sau defel".
T.G.

MULŢUMIRI

Multe, multe mulţumiri celor de mai jos pentru ajutorul cald şi generos acordat la scrierea acestui roman; aceştia fie m-au ajutat să dau de urma faptelor, fie mi-au citit manuscrisul sau şi-au împărtăşit propriile amintiri legate de ocupaţia nazistă: Jean-Loic Bagot, Neil Barber, Ann Byle, Ray Byle, Terry Crowdy, Katherine Dance, Brooke Dekkinga, Ryan Dekkinga, Rebecca Eerdmans, Marthe Forbes, Chris Freeman, Debby Green, Jean Groot, Rick Harmon, Jason Hill, Alison Hodgson, Melissa Huisman, Louise Lindemulder, Gerri Pipping, Jim Pipping, Jason Porter, Sergeant First Class Matthew Scherbinski, Beth Steenwyk, Jay Stone, Karen VanderVelde, Lauren Wedge, Mark Worthington, muzeul istoric de aviaţie din Kalamazoo, compania de istorici şi colecţionari militari din Michigan şi muzeul memorial Pegasus din Normandia.
Mulţumesc, de asemenea, mult-iubitelor mele colege de breaslă, vinovate de pasiunea scrisului, ca şi mine: Cynthia Beach, Shelly Beach, Angela Blycker, Ann Byle, Sharron

Carrns, Lorilee Craker şi Alison Hodgson.
Le mulţumesc lui Kathy Helmers, Dan Raines şi Meredith Smith de la Creative Trust, care, într-o frumoasă zi în Tennessee, m-au criticat în fel şi chip.

Mulţumesc întregii echipe de la Tyndale, printre care Stephanie Broene, Karen Watson şi în special Kathy Olson, care mi-a demonstrat de nenumărate ori cât de sărac e un roman fără un editor priceput.
Mulţumiri speciale propriului meu erou american, colonelul Walter B. Forbes de la USAF*, care mi-a acordat cu generozitate mai multe ore din timpul său, povestindu-mi întâmplări şi detalii de primă mână din al Doilea Război Mondial şi despre un anume P-47 cunoscut sub numele de „Fata din Kalamazoo". Acest laureat al Stelei de bronz şi al Legiunii de onoare a zburat în misiune în Ziua-Z, a fost doborât pe teritoriul Franţei şi a avut parte de o luptă încrâncenată deasupra Germaniei - şi ăsta n-a fost decât începutul. Totalul misiunilor lui de zbor se ridică la şaptezeci şi două în cadrul celui de-al Doilea Război Mondial, urmate de o lungă şi distinsă carieră în Forţele Aeriene.
Le mulţumesc copiilor mei - Evan, Becca, Gray şi Riley - pentru că mă susţin în ceea ce fac, iar lui Riley pentru ajutorul acordat în munca de cercetare: a atârnat voios de o coadă de mătură făcut mănunchi, pentru ca mămica lui să aibă un unghi mai bun asupra situaţiei lui Tom în cadrul în formă de „A". Mulţumesc, Riley. Nu chema serviciile sociale. Gândeşte-te la îngheţată.
în final, îi mulţumesc lui Jack, entuziastul, voiosul şi neobositul meu *aide-de-camf** în nenumăratele ore de cercetare în Statele Unite, Franţa şi Anglia. Oricare ar fi erorile, îi aparţin în întregime. Glumesc. Oricare ar fi erorile, le aparţin copiilor mei.
* Acronim pentru United States Air Force - Forţele Aeriene ale Statelor Unite (n.tr.). ** Aghiotant (în limba franceză în original) (n.tr.).
Tracy Groot locuieşte în Michigan cu soţul şi cei trei fii ai ei. Este autoarea cărţilor *The Brother's Keeper* [Păzitorul fratelui] şi *Stones ofMy Accusers* [Pietrele acuzatorilor mei], ambele bucu-rându-se de recenzii speciale în *Booklist,* precum şi a romanului *Madman* [Nebunul], laureat al premiului Christy şi bucurându-se la rândul lui de o recenzie specială în *Publisher Weekly.* Din fericire, ea şi soţul ei sunt proprietarii unei cafenele din Holland, Michigan, unde o dependentă de cafea poate găsi acceptare şi
loc de refugiu.
Tracy e o admiratoare a echipei de fotbal Detroit Lions [Leii din Detroit], ascultă în exclusivitate Rich Mullins şi U2 şi nu e o susţinătoare înfocată a nimic în particular. Visul ei e să organizeze un talk-show cu John Steinbeck, Charles Dickens, Michael Shaara, Donald Miller, C.S. Lewis şi G.K. Chesterton. Un alt vis e să urce pe Little Round Top cu colonelul Joshua Chamberlain şi să strige: „Pregătiţi baionetele!"
în timpul liber îi place să citească, să tricoteze şosete, să se uite la cât mai multe filme şi show-uri de televiziune - în limita respectabilităţii, să-şi piardă vremea la pian, să facă prăjituri în cantităţi indecente şi plimbări lungi, de preferabil în Peninsula Superioară din Michigan. îi place şi să scrie, uneori sub diferite

influenţe (ale dulciurilor, cafelei, noţiunilor greşite şi sălbaticelor fluctuaţii seismice), alteori nu.
I-ar plăcea ca într-o zi să străbată Badlands pe o motocicletă Harley, ascultând la radio „Born to Be Wild" cu volumul la maximum, să-1 bată pe Bobby Fischer la şah şi să facă ocolul capului Horn într-o corabie cu pânze. Printre eroii ei se numără Mary Ann Patten (care a făcut ocolul capului Horn într-o corabie cu pânze), Raoul Wallenberg, Corrie ten Boom, Jack Groot, Evan Groot, Becca Groot, Grayson Groot şi Riley Groot.
Pentru a afla mai multe despre Tracy şi cărţile ei, vizitaţi site-ul ei online la adresa www.tracygroot.com.

GHID DE DISCUŢII

1. Autoarea numeşte această carte o „repovestire în stil impresionist a episodului biblic cu Rahav" (Iosua 2). Ce asemănări găsiţi între Brigitte şi Rahav? Ce diferenţe sunt între acestea?

2. în Biblie, Rahav este prezentată ca o femeie care a acţionat bazându-se pe credinţa puternică în Dumnezeu. Cum reiese acest lucru din acţiunile lui Brigitte şi ale celorlalte personaje din roman?
3. Brigitte şi Tom au avut amândoi prejudecăţi unul faţă de celălalt chiar înainte de a se cunoaşte. Care erau acestea? Aţi făcut şi dumneavoastră acest lucru - să judecaţi o persoană înainte de a o cunoaşte? Care ar fi câteva pericole ale acestor prejudecăţi?
4. Brigitte îi spune lui Tom că, în timpul Ocupaţiei, a învăţat să fie mulţumitoare pentru lucrurile pe care le are. „înainte de asta, niciodată nu eram mulţumită", spune ea. Vi s-a întâmplat vreodată să întâmpinaţi anumite dificultăţi sau pierderi care v-au făcut să fiţi recunoscători pentru binecuvântări? Ce alte consecinţe pozitive ar putea produce nişte situaţii negative?
5. Ce impresie v-a făcut *Hauptmann* Braun la început? V-aţi schimbat părerea despre el pe parcursul povestirii? V-a surprins cu ceva? De ce sau de ce nu?

6. în capitolul 5, Brigitte îl întreabă pe părintele Eppinette dacă este un loc pentru una ca ea. V-aţi întrebat vreodată acelaşi lucru sau v-a pus vreodată cineva această întrebare? Cum i-aţi răspuns sau cum i-aţi răspunde? Ce părere aveţi despre răspunsul lui Tom din capitolul 17?
7. Clemmie este o femeie care se poartă ca o bunică şi face tot ce îi stă în putinţă ca să-i ajute pe cei care îi vin în cale, în cele din urmă plătind chiar cu preţul vieţii pentru aceasta. Aţi cunoscut pe cineva asemenea lui Clemmie? Vi s-a pus vreodată credinţa la încercare, cu riscul de a pierde ceva preţios? Cum aţi reacţionat sau cum credeţi că aţi reacţiona într-o astfel de situaţie?
8. Rafael e de părere că cine caută să preia cât mai mult control, de fapt se teme că îi scapă lucrurile din mâini. Unde se vede acest lucru în roman? Aţi observat acest lucru în viaţa dumneavoastră sau la altcineva?
9. Pe uşa magazinului lui *madame* Bouvier este afişat că nu se servesc evreii. Şi totuşi, ea a salvat câţiva evrei din mâinile naziştilor. Consideraţi că afişul este doar de faţadă sau *madame* Bouvier chiar se luptă cu acest subiect? Care ar fi câteva chestiuni morale sau politice cu care se confruntă creştinii în zilele noastre? Cu ce probleme vă frământaţi personal? în ce fel doriţi să rezolvaţi aceste conflicte din viaţa dumneavoastră?
10. Pe la sfârşitul capitolului 5, *madame* Bouvier îşi aminteşte cuvintele părintelui Chaillet: „Căinţa nu te va conduce la îndurarea pe care o cauţi, dar îndurarea te va conduce la căinţă. Dumnezeu Se îndură de tine, copila mea. Uită-te la mine. Nu-ţi spun să faci decât un singur lucru: crede. Salvarea va veni şi ea." Au însemnat ceva pentru dumneavoastră aceste cuvinte? în ce mod credeţi că au influenţat acestea viaţa lui *madame* Bouvier?
11. De câteva ori pe parcursul romanului, atât Braun, cât şi Michel avertizează că răzbunarea este un lucru periculos. La un moment dat, Michel îi spune lui Tom că răzbunarea nu
este o motivaţie suficient de puternică. Sunteţi de acord cu el? De ce sau de ce nu?
12. Cu toate că Krista Hegel nu poate să îşi împărtăşească credinţa creştină cu deţinuţii de la interogatorii, în ce fel credeţi că ea îl reprezintă pe Cristos? Cum credeţi că aţi fi procedat în locul ei?
13. în capitolul 21, chelnerul Guillemot spune că „oamenii îşi arată adevărata faţă în timp de război". Ce exemple aţi remarcat pe parcursul povestirii? Cum se poate aplica acest principiu în alte situaţii (nu neapărat în caz de război)?
14. Care este personajul dumneavoastră preferat din roman şi de ce?
15. La finalul romanului, Brigitte îşi alcătuieşte o listă de dorinţe cu finaluri fericite pentru mai multe personaje din roman. Câte dintre ele credeţi că sunt realiste? Cât de mult contează pentru dumneavoastră un final fericit când citiţi un roman?

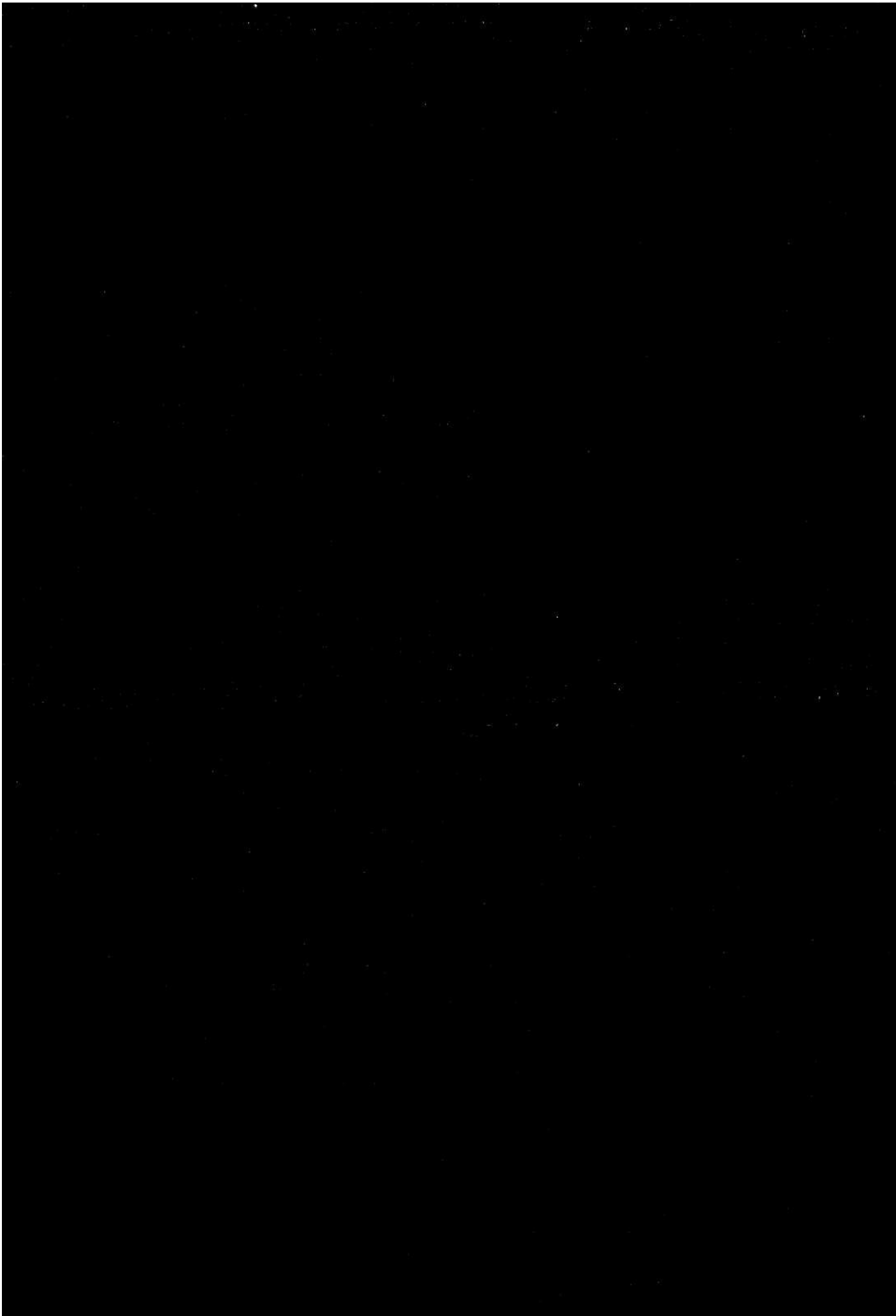

Alte cărţi publicate la editura Casa Cărţii
Căminul mult visat, de Lynn Austin
Dorie,fata pe care nu o iubea nimeni, de Doris VanStone
şi Erwin W. Lutzer *Fiicele Evei,* de Lynn Austin *Fugi, băiete, fugi!,* de Nicky Cruz *în vâltoarea apelor,* de Lynn Austin *Locul femeii,* de Lynn Austin
Niciun loc unde să plângi, de Doris VanStone şi **Erwin** W. Lutzer *Omul ceresc,* Fratele Yun şi Paul Hattaway *Perechea potrivită,* de Lynn Austin *Scorpionul roşu,* de Râmi Kivisalo şi Marko Joensuu *Tărâmuri ascunse,* de Lynn Austin *Tot ce ea îşi doreşte,* de Lynn Austin Colecţia *Raftul clasic:*
Ben-Hur, de Lewis Wallace
Cămaşa lui Cristos, de Lloyd C. Douglas
Cetatea blestemată, de John R. Carling
Coliba unchiului Tom, de Harriet Beecher Stowe
Mândrie şi prejudecată, de Jane Austen
Quo vadis, de Henryk Sienkiewicz **Seria** *Anotimpurile inimii,* de Janette Oke (4 volume) Seria *Cântecul Acadiei,* de Janette Oke şi T. Davis Bunn (5 volume) Seria *Cronicile regilor,* de Lynn Austin (5 volume) Seria *Faptele credinţei,* de Davis Bunn şi Janette Oke (3 volume) Seria *Focul topitorului,* de Lynn Austin (3 volume) Seria *învăluiţi de iubire,* de Janette Oke (8 volume) Seria *Moştenirea din prerie,* de Janette Oke (4 volume) **Seria** *Soţiile regelui David,* de Jill Eileen Smith (3 volume) Seria *Trilogia Genezei,* de Kacy Barnett-Gramckow (3 volume) **Seria** *Secretul trandafirului* (volumele 1-3)
în curs de apariţie
Seria *Secretul trandafirului* (volumul 4)
Seria *Wives ofthe Patriarchs,* de Jill Eileen **Smith (3 volume)**
AH *Things New,* de Lynn Austin
Returu to Mc, **de** Lynn Austin
Wings of Refuge, de Lynn Austin
Wonderland Creek, de Lynn Austin